

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 19 Ιουλίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 935

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΠΡΙΑΚΟ - ΤΙ ΚΟΜΙΖΕΙ Ο ANTONIO ΓΚΟΥΤΕΡΕΣ

Προς λύση «ανοικτής σχέσης»

Η επιδίωξή μας για «αποκεντρωμένη ομοσπονδία» και το «χαλαρό ομοσπονδιακό μοντέλο» της Independent

Η επικείμενη επίσκεψη του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες στην Κύπρο, που συμπίπτει με τη συμπλήρωση 52 χρόνων από την

τουρκική εισβολή, σηματοδοτεί μια νέα κρίσιμη διπλωματική κινητικότητα στο Κυπριακό. Τα σενάρια για «χαλαρή λύση», η «εποικοδομητική

ασάφεια», αλλά και η έλλειψη κοινωνικής προετοιμασίας αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για την επίτευξη βι-

ώσιμης λύσης. Μεγάλο ερωτηματικό, το αποτέλεσμα των προσπαθειών διασύνδεσης με τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Σελ. 4-6

ΚΙΝΔΥΝΟΣ BLACKOUT

Στα κόκκινα η επάρκεια ρεύματος

Σε οριακά επίπεδα βρίσκονται η ζήτηση και η παραγωγή ενέργειας, φέρνοντας το σύστημα αντιμετώπισης με το φάσμα προγραμματισμένων διακοπών ή ακόμα και ενός blackout. Σελ. 10

ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΟ IMATZ

Το Σένγκεν στην αρένα των προεδρικών

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιδιώκει συμμετοχή με διαδικασίες εξπρές πριν τις εκλογές του 2028. Ωστόσο, τα παραδείγματα άλλων χωρών παραπέμπουν σε χρονοβόρες διαδικασίες. Σελ. 9

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΗΤΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ ΣΑΣ.

Ο θρόνος χωράει μόνο έναν

Μέσι ή Ισπανία; Ο τελικός του Μουντιάλ μοιάζει με μάχη ενός εναντίον έντεκα

Ο θρόνος του βασιλιά του παγκοσμίου ποδοσφαίρου για τα επόμενα τέσσερα χρόνια χωράει μόνο έναν. Ή τον Λιονέλ Μέσι, τον κορυφαίο ποδοσφαιριστή του πλανήτη και κατά πολλούς όλων των εποχών, ή την Ισπανία, την κορυφαία εθνική ομάδα βάσει του παιχνιδιού και της αγωνιστικής συνέπειάς της.

Οι Αργεντινοί με τρία τρόπαια στο παλμαρέ τους (1978, 1986 και 2022) παίζουν τον έβδομο τελικό Μουντιάλ στην ιστορία τους. Για την Ισπανία είναι μόλις ο δεύτερος, μετά τον θρίαμβο του 2010. Ο αποψινός τελικός στο Νιου Τζέρσεϊ είναι ο πρώτος ισπανόφωνος έπειτα από 96 χρόνια. Σελ. 22-23

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ναι σε υποψήφιο από ΑΚΕΛ, φτάνει να εκλέγεται

Δεν προσοκλείουν κανέναν, άρα ούτε και υποψήφιο από το ΑΚΕΛ, δηλώνει ο γ.γ. του κόμματος. «Όμως πρέπει να έχει εκλεγ-

μότητα, θέλουμε να είναι υποψηφιότητα νίκης. Πολλές φορές όσο πιο κομματικά ταυτισμένο είναι ένα πρόσωπο, τόσο πιο δύσκολο γίνεται το ενδεχόμενο συνεργασιών», διευκρινίζει. Σελ. 7

ΣΤΕΝΑ ΟΡΜΟΥΣ

Το πέρασμα της αγωνίας

Πύραυλοι, drones, ναυτικές νάρκες και εμπορικά πλοία-φαντάσματα που επιχειρούν διελεύσεις κάτω από τα ραντάρ δυτικών υπηρεσιών. Οι προοπτικές ασφαλείας στα διάσημα Στενά, επιδεινώνονται πέρα παρά μέρα, καθώς 56 νέες επθήσεις ανέβασαν τους θανάτους ναυτικών στους 17. Σελ. 20

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Καιρός του σπείρειν

As ξεπεζέψουν λίγο τα αλόγα της πρόωρης προεδρολογίας. Έχουμε άπλετο καιρό για τα εκλογικά σενάρια. Τώρα προέχει το Κυπριακό και η κάθοδος του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ στην Κύπρο. Μια επίσκεψη, η οποία θα αποκαλύψει αν βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα μεγάλη προοπτική ή τελικά σε άλλη μια τεράστια φούσκα. «Καιρός του σπείρειν και καιρός του θερίζειν», αναφέρει σοφά ο Εκκκλησιαστής. Τώρα είναι η ώρα της εθνικής σποράς, της σύνθεσης, της μέγιστης σοβαρότητας και της προετοιμασίας ενόψει των εξελίξεων στο Κυπριακό μας πρόβλημα. Ο πολιτικός θερισμός των καλπών μπορεί να περιμένει.

ΟΙ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΑΝΟΙΞΑΝ ΤΗΝ ΟΡΕΞΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Αντέχουν τα ψώνια των Κυπρίων

Ο πόλεμος στη Μ. Ανατολή δεν άλλαξε τις καταναλωτικές συνήθειες των Κυπρίων. Οι εκπτώσεις άνοιξαν την όρεξη στους κατανα-

λωτές. Πιο συγκρατημένοι παρουσιάζονται οι τουρίστες, ενώ οι μεγάλοι κερδισμένοι είναι τα εμπορικά κέντρα. Οικονομική, σελ. 3

ΜΑΤΙ

Το τραύμα είναι ακόμη ανοικτό, ανεπούλωτο

Οκτώ χρόνια μετά την τραγωδία στο Μάτι, συγγενείς θυμάτων και επιζώντες συνεχίζουν να παλεύουν με τις εφιαλτικές μνήμες και τις δυσβάσταχτες απώλειες. Σελ. 18

ΛΕΑ ΜΑΛΕΝΗ

Το έργο του Αισχύλου τέμνεται τραγικά με το παρόν μας

Η Λέα Μαλένη, η οποία σκηνοθετεί το έργο «Επτά επί Θήβας», μιλάει στην «Κ» για το πώς βλέπει την αισχύλεια αυτή τραγωδία. Τέχνες, σελ. 8

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ ΚΗΠΟΣ / Γράφει ο «ΚΗΠΟΥΡΟΣ»

Θέλετε την κουρτίνα ένα ή την κουρτίνα δύο;

Το «κρυπτογραφημένο»

Ο Κηπουρός, του οποίου η ταπεινοφροσύνη είναι ανάλογη εκείνης που χαρακτήριζε τον Τάσσο Παπαδόπουλο, είναι υποχρεωμένος να σας υπενθυμίσει ότι αυτά που παρακολουθείτε να συμβαίνουν σήμερα, σας τα είχε αναλύσει προ εξαμήνου. Από την πρώτη βδομάδα του Γενάρη, συγκεκριμένα. Αναφέρομαι στην επιχειρούμενη προσπάθεια του Νικόλα Παπαδόπουλου να ψήσει του Νίκου Χριστοδουλίδη το ψάρι στα χείλη. Δρασκελίζοντας μέρα παρά μέρα τα σκαλιά του Προεδρικού, με απαιτητικές (μπορεί και απειλητικές) διαθέσεις.

Οκτακόσιες κάτι λέξεις είχαμε χρειαστεί τότε, πρώτη βδομάδα του Ιανουαρίου, προκειμένου να σας ερμηνεύσουμε την ευφυέστατη επικοινωνιακή κίνηση, με τα διφορούμενα μηνύματα, τις σημειολογικές ανσγνώσεις και τους κρυπτογραφημένους κώδικες, που θέλησε να στείλει ο επονομαζόμενος και «πρίγκιπας» πρόεδρος του ΔΗΚΟ, παραμονή του νέου χρόνου με την «Πριγκηπέσσα» του Μάλαμα -συγκεκριμένα τον στίχο «Άλλα θέλω κι άλλα κάνω, πώς να σου το πω...»- που ακουγόταν στο σύντομο βίντεο που μοιράστηκε, καθώς η σούβλα στριφογύριζε στο μαγκάλι για τον αποκαίρετισμό του γέρου χρόνου.

«Η φράση “μεταξύ σοβαρού κι αστείου” για κάτι τέτοια υπάρχει», γράφαμε. «Για να περιγράφει μια κατάσταση όπου κάποιος λέει κάτι που περιέχει μια δόση αλήθειας ή σοβαρότητας, αλλά το παρουσιάζει με χιουμοριστικό, ειρωνικό ή ανάλαφρο τρόπο». Δεν χρειάστηκε πολύ το «μεταξύ σοβαρού κι αστείου» να μας οδηγήσει, χάρη στην κηπουρική μου ιδιότητα, στο γαλλικό «entre la poire et le fromage», απ’ το οποίο άγει την

Η συμπεριφορά του προέδρου του ΔΗΚΟ, θυμίζει κάτι από τη θρυλική εκπομπή με τον Ανδρέα Μικρούτσικο. Ρωτά ο Νίκος Χριστοδουλίδης: Διαλέγετε την κουρτίνα ένα ή την κουρτίνα δύο; Διαλέγουμε και τις δύο, απαντά ο Νικόλας Παπαδόπουλος.

καταγωγή της η φράση «μεταξύ τυρού και αχλαδίου», η οποία αναφέρεται επίσης σε μια ευκαιριακή, επιφανειακή συζήτηση σοβαρών θεμάτων, συνήθως στο τέλος ενός γεύματος, όταν η χαλαρή ατμόσφαιρα (μετά το κυρίως πιάτο, μεταξύ των φρουτών και του τυριού που έβγαине στο τέλος) βοηθά να «λυθούν οι ζώνες και οι γλώσσες». Και εν συνεχεία, αφιρόντας την αυθεντική φράση των Γάλλων και ενθυμούμενοι την προσαρμομένη εις το κυπριακότερον εκδοχή την οποία διατύπωσε παλαιότερα επι-

φανής ανήρ των ΜΜΕ, ήτοι «μεταξύ τύρου και αχλάδας», τότε ανακαλύψαμε έκπληκτοι ότι το μήνυμα που ο Νικόλας Παπαδόπουλος έστειλε, δεν ήταν άλλο από την -επίσης διάσημη- φράση «πίσω έχει η αχλάδα την ουρά». Φράση που προέρχεται από την εποχή της Ενετοκρατίας, όπου οι «αχλάδες» ήταν τα μεγάλα μεταγωγικά πλοία που έσερναν μικρότερα σκάφη (την «ουρά») με πολεμοφόδια, σηματοδοτώντας κίνδυνο και πόλεμο. Στις μέρες μας, η φράση χρησιμοποιείται μεταφορικά για να δηλώσει

ότι κάποιος έχει φτάσει στα όρια της υπομονής του, ότι δεν αντέχει άλλο και προειδοποιεί ότι σύντομα θα εκραγεί ή θα αντιδράσει. Και, κυρίως, πως έχει μεριμνήσει τα δέοντα. Κατάλαβατε τώρα;

Το μεγάλο παζάρι

Κύκλοι φίλα προσκείμενοι στον Λόφο, που τυχάνει να είναι και φανατικοί τηλεορασάκηδες, μου μεταφέρουν ότι η συμπεριφορά του προέδρου του ΔΗΚΟ, θυμίζει κάτι από τη

θρυλική εκπομπή με τον Ανδρέα Μικρούτσικο. Ρωτά ο Νίκος Χριστοδουλίδης: Διαλέγετε την κουρτίνα ένα ή την κουρτίνα δύο; Διαλέγουμε και τις δύο, απαντά ο Νικόλας Παπαδόπουλος που στο στόχαστρό του έχει βάλει μεταξύ άλλων και τον «επιτυχημένο υπουργό Οικονομικών».

Ο Μάκης του Μάριου

Θα θυμάστε είμαι σίγουρος, ότι τον Μάκη Κεραυνό η ευρύτερη κοινωνία τον είχε γνωρίσει μετά την υπουργο-

γοποίησή του, τον Μάρτιο του 2003, από τον Τάσσο Παπαδόπουλο.

Αρχικά ως υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και από τον Μάιο του 2004, ως τον πρώτο υπουργό Οικονομικών μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θέση στην οποία παρέμεινε για ένα μόνο χρόνο, μέχρι τον Αύγουστο του 2005, οπότεν και παραιτήθηκε, αφού πέτυχε το δύσκολο έργο της ένταξης της Κύπρου στον προθάλαμο της ΟΝΕ, για να αναλάβει από τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, καθήκοντα ανώτατου εκτελεστικού διευθυντή στον Όμιλο της Ελληνικής Τράπεζας.

Τα μόλις δύο χρόνια υπουργοποίησής του -και κυρίως ο ένας που καθόταν στην «καυτή» και «αντιδημοφιλή» καρτέκλα του υπουργού Οικονομικών- ήταν αρκετά για να κτίσει την εικόνα που τον συνοδεύει μέχρι σήμερα: του έμπειρου, σοβαρού και μετρημένου τεχνοκράτη, η παρουσία του οποίου εμπνέει σιγουριά και εμπιστοσύνη στην αγορά.

Οπότεν, τι του φταίει του Νικόλα Παπαδόπουλου ο πετυχημένος του πατέρας του; Να είναι η κόντρα για το Καλώδιο Ηλεκτρικής Διασύνδεσης ή το γεγονός ότι τον είχε προτείνει στον Νίκο Χριστοδουλίδη ο Μάριος Καραγιάν;

Ανήσυχη ηρεμία

Στο ΔΗΚΟ, μια φορά, φουσά άλλος αέρας, έστω κι αν όπου φουσάει ο άνεμος πάει ο καθένας. Από τον αντιπρόεδρό του και υπουργό, τη Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, τον Πανίκο Λεωνίδου... Μόνο ο Χρύσης Παντελίδης με τον Χάρη Γεωργιάδη παρακολουθούν υπομονετικά. Πιστοί στο ρητό που λέει: τα πράγματα αργούν να γίνουν, αλλά γίνονται στην ώρα τους.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

19-7-1936

Λένι Ρίφενσταλ: Χθες την 2.20´ μ.μ. προσεγγιώθη εις το αεροδρόμιον Τατόιου το αεροπλάνον του φέρον την διάσημον Γερμανίδα ηθοποιόν και σκηνοθέτιδα Λένι Ρίφενσταλ, η οποία πρόκειται να κινηματογραφήση την ολυμπιακήν σκαταλοδρομίαν, καθ' όλην αυτήν την διαδρομήν [...] Εις τους επισκεφθέντας αυτήν δημοσιογράφους εξεφράσθη με ενθουσιασμόν διά την αποστολήν της. «Η χώρα σας, την οποίαν ημεῖς οἱ Γερμανοὶ αγαποῦμεν ἰδιαιτέρως, εἶναι γεμάτη ποίσις».

Επανάστασις: Αλληπάλληλα τηλεγραφήματα από της μεσημβρίας της χθες ανήγγελλον την έκρηξιν μοναρχικής επαναστάσεως εις το Ισπανικόν Μαρόκον και εις την Ισπανίαν. Αι μεταδιδόμεναι πληροφορίαι, αρκετά συγκεκριμέναι, ανέφερον ότι ο αντισυνταγματάρχης διοικητής της φρουράς της Ταγγέρης Ελλιθέρια εκήρυξεν επανάστασιν κατά του εν Ισπανία καθεστώτος και ότι το πλείστον της φρουράς συνετάχθη προς αυτόν.

Δαρδανέλλια: Αγγέλλεται εκ Κωνσταντινουπόλεως ότι κατά το καταρισθέν αυτόθι πρόγραμμα τα τουρκικά στρατεύματα θα βαδίσουν προς κατάληψιν της ζώνης των Δαρδανελλίων και του Βοσπόρου την εσπέραν της Δευτέρας, αμέσως μετά την υπογραφήν της νέας συμφωνίας διά τα Στενά.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο Μέσι και τα κτυπήματα κάτω από τη μέση

«Αρχίζει το ματς, παρότα με τώρα, πλησίασ' η ώρα, αρχίζει το ματς. Κανείς μην κουνιέται, σωπάστε κι αρχίζει το ματς». Το τραγούδι αυτό του Κηλαδόνη στριφογυρίζει στα αυτιά μου αυτές τις μέρες και δεν έχει να κάνει μόνο με τον μεγάλο τελικό του Μουντιάλ. Έχουν αρχίσει παράλληλα οι προεργασίες για το άλλο μεγάλο ντέρμπι: της Κυριακής το κάγκελο, θέλω να πω της Κυριακής των εκλογών του '28. Λάβετε θέσεις, λάβετε και προφυλάξεις να μην φράτε καμιά αδέσποτη.

Όσοι νομίζετε πως είδατε σκληρά φάουλ στο Μουντιάλ να είστε προετοιμασμένοι τους επόμενους μήνες να δείτε φάουλ που θα κάνουν τις κλωτσιές που έτρωγε ο Μέσι να μοιάζουν με ερωτικά χάδια. Είπα Μέσι και θυμήθηκα τα «κάτω από τη μέση» κτυπήματα. Μιλάμε για κανονικό street fight όπου δεν υπάρχουν κανόνες και όλα τα κτυπήματα επιτρέπονται. Κάποιος είπε πως αν μπορούσε να παρακολουθήσει την κυπριακή πολιτική σκηνή ο Μακιαβέλι θα ήταν πολύ περήφανος, μιας και πήραμε το «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» σε άλλο λέβελ.

Ξεκίνησαν οι πρώτες ανεπίσημες συζητήσεις στο ΑΚΕΛ για τον υποψήφιο του '28 και το μαύρο κατασκοπευτικό μου βαν έχει πληροφορίες πιο hot κι από τον φετινό γαλλικό καύσωνα. Μαζευτείτε και θα ρίξω βόμβα: το όνομα του Μαυρογιάννη έχει πέσει στο τραπέζι, αλλά υπάρχουν σοβαρές αντιδράσεις στη βάση (προφανώς δεν του συγχωρούν την κάλυψη που έδωσε σε Νίκαρο για το Κραν Μοντανά) και ένα άλλο όνο-

-Μα φεύγεις Μαρία μου;

μα φαίνεται να κερδίζει -στην παρούσα φάση- έδαφος. Τα οποιαδήποτε άλλα ονόματα μην περιμένετε πάντως να διαρρεύσουν δημόσια σύντομα. Μόνο όταν αποφασίσει το Ανώτατο Σοβιέτ ή έστω η Κεντρική Επιτροπή.

Όπως μου είπε σύντροφος Ακελικός «καλή η δημοκρατία, αλλά έχει τα όριά της, όπως και η υπομονή»! Προσέχουν τα ρούχα τους για να έχουν τα μισά, συμπλήρωσε ο σύντροφος, θυμίζοντάς μου πως οι διαμαρτυρίες της Ειρήνης για περισσότερη διαφάνεια είχαν απει-

λήσει τελικά την ειρήνη στο κόμμα. Ειρήνη υμνί Γενικοί Γραμματείς και Φαρμασίοι στο Άλμα.

Στον επόμενο ανασχηματισμό θα φύγουν 3, οι εξής 2, η Μαρία. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, πάντως, μόνο που δεν έκλαψε με παράπονο όταν μας είπε «αφού υπέβαλε αίτημα για διορισμό στην εκπαίδευση» και λίγο πολύ μας το παρουσίασε σαν δική της απόφαση. Ακούγεται μάλιστα πως εκεί που θα τη συναντήσει ο Πρόεδρος θα της πει έκπληκτος: «μα φεύγεις Μαρία μου;»

Ανακριτές από την Αστυνομία θα ενισχύσουν τους ανεξάρτητους ποινικούς ανακριτές στην έρευνα για το Κράτος Μαφία. Ας ελπίσουμε να είναι και τους βοηθήσουν και όχι, όπως λένε οι κακεντρεχείς, να τους ποδηγετήσουν. Διότι -κακά τα ψέματα- η Αστυνομία μας κάπου έχασε την έξωθεν καλή μαρτυρία και πρέπει να δουλέψει πολύ σκληρά για να επανακτήσει το τρωθέν κύρος. Κι αν βεριέται να δουλέψει, ας πληρωθεί υπερωρίες κύρια Λοϊζίδη μου. Εξάλλου, στο κυπριακό Δημόσιο, οι υπερωρίες είναι ως γνωστόν η θεραπεία διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν.

Ενθουσιασμό έφερε στην κυβέρνηση ο διορισμός Φίτο, αφού θεωρούν πως θα βοηθήσει στην επανέναρξη των διαπραγματεύσεων. Ο Λόφος -και οι εκάστοτε παροικούντες εν αυτώ- έχει μια λαγνεία με τις διαπραγματεύσεις. Όσο περισσότερες τόσο το καλύτερο. The more the merrier, που λέμε και στο χωριό μου. Πλην, όμως, οι ατέρμονες συνομιλίες παγιώνουν τα τετελεσμένα και κακεντρεχείς κατηγορούν στελέχη της συγκυβέρνησης -ονόματα δεν λέμε, υπολήψεις δεν θίγουμε- πως αυτό ακριβώς επιδιώκουν, την παγίωση των τετελεσμένων. Οψόμεθα.

Δεν ξέρω πώς τα καταφέραμε, αλλά σε αυτό τον τόπο πολλοί πληρώνουν τέλη αποχετευτικού χωρίς όμως να το έχουν στην πράξη. Κάπου θυμήθηκα τις προφητείες του Παΐσιου (θα έχετε αποχετευτικό, αλλά θα είναι σαν να μην έχετε) αλλά και αρκετές από αυτές της Πυθίας (ήξεις αφήξεις ου αφοδεύσεις).

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλγης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελις: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

**BIG BANG
ORIGINAL
UNICO**

H
U
B
L
O
T

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

Ο τέταρτος γ.γ. του ΟΗΕ που επισκέπτεται την Κύπρο

16 χρόνια μετά το 2010, η παρουσία Γκουτέρες –λίγους μήνες μάλιστα πριν το κλείσιμο της θητείας του– αναπόφευκτα κομίζει εξελίξεις καθιστώντας το τελευταίο πεντάμηνο του έτους ίσως και καθοριστικό διάστημα για το μέλλον του Κυπριακού

Κούρτ Βαλντκάιμ: Επισκέφτηκε την Κύπρο τόσο πριν από το 1974 όσο και μετά τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής. Επανήλθε ακόμη δύο φορές στην Κύπρο με αποκορύφωμα την καθοριστική του συμβολή στην επίτευξη της συμφωνίας Κυπριανού-Ντενκτάς (10 σημείων) για την οριοθέτηση του πλαισίου των συνομιλιών.

Κόφι Ανάν: Βρέθηκε στην Κύπρο το 2002 λίγο πριν παρουσιαστεί η πρωτόλεια μορφή του σχεδίου Ανάν για επίλυση του Κυπριακού. Επανήλθε και το 2003 μετά την εκλογή του Τάσσου Παπαδόπουλου, την περίοδο κορύφωσης του Κυπριακού με την τελική μορφή του σχεδίου λύσης λίγους μήνες αργότερα.

Μπαν Γκι-μουν: Υήρξε ο τελευταίος γ.γ. του ΟΗΕ που βρέθηκε στην Κύπρο το 2010, την περίοδο που στο Κυπριακό υπήρχε περιορισμένη κινητικότητα μεταξύ Χριστόφια και Έρογλου.

Αντόνιο Γκουτέρες: Με την παρουσία του στη Λευκωσία στις 26 Ιουλίου γίνεται ο τέταρτος γενικός γραμματέας του ΟΗΕ που επισκέπτεται την Κύπρο σε περισσότερο από μισό αιώνα διαπραγματεύσεων του Κυπριακού. Σημειώνεται πως η παρουσία γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο, συνοδεύονταν, διαχρονικά, από εξελίξεις.

Τι κομίζει ο Αντόνιο Γκουτέρες στην Κύπρο

Σε γρήγορη επάνοδο στις συνομιλίες του Κυπριακού στοχεύει ο γενικός γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ως καταλυτικής σημασίας για τη συνέχεια των εξελίξεων στο Κυπριακό κρίνεται η επερχόμενη επίσκεψη του γενικού γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες, στην Κύπρο το τριήμερο μεταξύ 27 και 29 Ιουλίου. Η παρουσία του Πορτογάλου, κορυφαίου διπλωμάτη του Οργανισμού, στην Κύπρο επιβεβαιώνει τις πληροφορίες των τελευταίων μηνών που φέρουν τον ίδιο να έχει αναλάβει, σε επίπεδο προσωπικής πρωτοβουλίας, την άρση του αδιεξόδου εννέα ετών στο Κυπριακό και την επιδίωξη για fast-track διαδικασία επανόδου στις συνομιλίες, με την προοπτική επίτευξης συμφωνίας ως τα τέλη του έτους, που η θητεία του ίδιου λήγει – και που επουδενί, σύμφωνα με έμπειρους παρατηρητές του Κυπριακού, δεν θέλει κάτι τέτοιο να συμβεί με τη «χρέωση» μιας αποτυχίας στο εν λόγω θέμα για τον ίδιο.

Τι φέρνει στη Λευκωσία

Η παρουσία Γκουτέρες στην Κύπρο δεν φαίνεται να είναι τυπικής φύσης. Προς αυτή την κατεύθυνση συντείνουν τόσο η προετοιμασία που έκαναν τους τελευταίους μήνες η προσωπική του απεσταλμένη, Μαρία Άνχελα Ολγκίν, όσο και οι αυξανόμενες διαρροές στον διεθνή, ελληνοκυπριακό και τουρκοκυπριακό τύπο, με κορυφαία το δημοσίευμα της βρετανικής «Independent». Ωστόσο, ο πολυέμπειρος στο Κυπριακό, ιδίως την περίοδο κορύφωσης του τη διετία 2016-2017, έρχεται χωρίς να αποκαλύπτει τα χαρτιά του και σύμφωνα με πληροφόρηση

της «Κ» επιθυμεί να κινηθεί σε τρεις άξονες:

1. Να δει ξεχωριστά τους δύο ηγέτες θέτοντάς τους τις ιδέες του, και δη πού θέλει να κινηθεί ως προς την κατεύθυνση μιας στρατηγικής συμφωνίας για το Κυπριακό.

2. Να καταγράψει συγκλίσεις και αποκλίσεις και σε μια κοινή συνάντηση, αποτυπωμένη με τη χαρακτηριστική τριμερή χειραψία, να ανακοινώσει και επίσημα την οργάνωση, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την

Εμπειροί παρατηρητές του Κυπριακού δεν προβλέπουν τη λογική πίσω από την πρωτοβουλία Γκουτέρες, για «ενδιάμεση συμφωνία».

αποχώρησή του από την Κύπρο, μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό.

3. Να φέρει την ηγεσία της κάθε πλευράς έναντι του πραγματικού διακυβεύματος του Κυπριακού, που τελεί υπό αδιέξοδο εδώ και σχεδόν μια δεκαετία. Κοινώς, να αποστείλει σε κάθε πλευρά και το μήνυμα του «reality check».

Η μεγάλη εικόνα

Όπως διαμορφώνεται το σκηνικό στο Κυπριακό καθίσταται σαφές πως στις αρχές Αυγούστου, εκτός απρόοπτου στη Γενεύη την πρώτη εβδομάδα του Αυγούστου, Ε/κ, Τ/κ, Ελλάδα, Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο, στην παρουσία και του νέου απε-

Το πρώτο σενάριο θέλει τον γ.γ. να κινείται με μικρές διαφοροποιήσεις, εντός της λογικής των Συγκλίσεων του 2017, του «Πλαισίου Γκουτέρες». Το εναλλακτικό τον φέρνει να κινείται σε διαφορετική λογική.

σταλμένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Κυπριακό, Ραφαέλε Φίτο, θα συγκληθεί άτυπη διευρυμένη διάσκεψη τύπου «5+1» για επανέναρχη των συνομιλιών. Ζητούμενο φυσικά παραμένει το φυσικό χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας, από Σεπτέμβριο, το περίγραμμα της κατεύθυνσης που θα θέσουν τα Ηνωμένα Έθνη καθώς κι αν ζητούμενο είναι η

επίτευξη μιας στρατηγικής συμφωνίας για επίλυση του Κυπριακού ή μιας «ενδιάμεσης συμφωνίας» προκειμένου το Κυπριακό να «μετακυλίσει» στην επόμενη ηγεσία του Οργανισμού, δεδομένου πως ο Αντόνιο Γκουτέρες αποχωρεί από την 01/01 του 2027. Επί τούτου φαίνεται πως σε διαπραγματευτικό επίπεδο κάθε πλευρά ζυγίζει τις «κόκκι-

νες γραμμές» της καθώς και τα όρια «υπαναχώρησης», ενώ σε επίπεδο διεθνούς συγκυρίας η επαναπροσέγγιση Τουρκίας-Ε.Ε. σε συνδυασμό με το αυξημένο ενδιαφέρον που δείχνουν οι Βρυξέλλες για τη διαδικασία ευνοεί, τουλάχιστον, μη αρνητικές εξελίξεις. Αυτό που κάθε πλευρά, πάντως, σταθμίζει ως σημαντικό είναι πως η παρουσία του ίδιου

του γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο είναι και ενδεικτική της προσπάθειας που καταβάλλεται από τον Οργανισμό αλλά και από τον ίδιο τον κ. Γκουτέρες, προσωπικά, για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών και της επίτευξης ισχυρής κινητικότητας.

Τα σενάρια

Από όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας, που διαψεύδει η κυβέρνηση, και στο παρελθόν η Ολγκίν, αλλά ο ίδιος ο ΟΗΕ δεν σχολιάζει, αλλά και από καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» διαφαίνεται πως το οπλοστάσιο Γκουτέρες στη Λευκωσία έχει Plan A αλλά και εναλλακτικές. Το ένα σενάριο, σύμφωνα με πληροφορίες, θα κινηθεί, με μικρές διαφοροποιήσεις, εντός της λογικής του Πλαισίου Συγκλίσεων του 2017, του «Πλαισίου Γκουτέρες», ως υπό εξέταση στρατηγική συμφωνία για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών. Το εναλλακτικό σενάριο δείχνει να κινείται σε διαφορετική λογική, χωρίς ωστόσο να καθίσταται σαφές αν θα κινείται στα όρια της εποικοδομητικής ασάφειας ή στη λογική της «χαλαρής ομοσπονδίας». Έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού, πάντως, δεν προβλέπουν τη λογική πίσω από την πρωτοβουλία Γκουτέρες για «ενδιάμεση συμφωνία», ενώ αναγνωρίζουν πως κάθε πλευρά θα προσέλθει στη συνάντηση με τον γ.γ. επί κυπριακού εδάφους με ισχυρή οχύρωση πίσω από τις κόκκινες γραμμές της. Για την τουρκοκυπριακή πλευρά αυτό δεν συνιστά υπαναχώρηση, μάλιστα, από τις 4 προϋποθέσεις που έχει θέσει ο Τουσφάν Έρχιουρμαν για επανέναρξη του διαλόγου.

ΑΠΟΨΗ

Η Κύπρος και η εξίσωση της ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Οι εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο είναι δυναμικές και πολυεπίπεδες, με τον αμερικανικό παράγοντα να βρίσκεται σε κάποιες περιπτώσεις σε θέση οδηγού και σε άλλες να ακολουθεί τις εισηγήσεις των εταίρων του. Το κυπριακό ζήτημα, που εσχάτως επέστρεψε στην επικαιρότητα, αποτελεί ανατρίχνη αναπόσπαστο κομμάτι της περιφερειακής εξίσωσης. Κάποιοι κύκλοι μάλιστα το συνδέουν άρρηκτα με την ευρωπαϊκή άμυνα, αλλά ακόμη και το ΝΑΤΟ, ισχυριζόμενοι ότι όσο παραμένει ανεπίλυτο, τα ζητήματα ευρωπαϊκής και περιφερειακής ασφάλειας θα παραμένουν ανοιχτά σε μια γκρίζα ζώνη, υπονομεύοντας εκ των πραγμάτων τα προγράμματα που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές συμφέροντα, ιδίως στον απόηχο όσων συμβαίνουν στη Μέση Ανατολή.

Είναι εξάλλου γνωστό ότι ο Αμερικανός πρόεδρος γοντεύεται από την προοπτική να εμφανίζεται πως είναι αυτός που προσφέρει και σφραγίζει λύσεις σε συγκρούσεις και κρίσεις. Είναι εξίσου δεδομένο ότι σε σημεία του πλανήτη από τα οποία θέλει να απεικονίσει την Ουάσινγκτον από μακρόσυρτες και αβέβαιου

αποτελέσματος διαδικασίες ειρήνευσης/σταθεροποίησης, δίνει χώρο σε όσους εμπιστεύεται, προκειμένου αυτοί να μετριάσουν τις εντάσεις και τις αντιπαράθεσεις. Κάνει αυτή την «κατανόμη έργου» ώστε να μην απαιτηθεί η οποιαδήποτε παρέμβαση εκ μέρους των ΗΠΑ, ούτε βέβαια αυτές να χρεωθούν αδιαφορία για όσα τεκταίνονται και παράλληλα να μην αφεθεί σε κάποια ανταγωνιστική δύναμη χώρος για να προωθήσει τα συμφέροντά της. Εντοπίζονται, ωστόσο, δύο δομικές διαφορές σε σχέση με αντίστοιχες πολιτικές των προκατόχων του.

Πρώτον, ο Τραμπ αντιλαμβάνεται το αμερικανικό συμφέρον μέσα από ένα πιο στενό πρίσμα, περιορίζοντάς το συχνά στη βάση των προσωπικών του αντιλήψεων/οφέλους και προσδίδοντάς του πιο αντισυμβατικά και κοντόφθαλμα χαρακτηριστικά, επί παραδείγματι για τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον παγκόσμιο ρόλο των ΗΠΑ και ποies δυνατόις συνιστούν ανταγωνιστές. Δεν αποκλείεται στη Συρία ο Τραμπ να μην αισθάνεται κάποια –έστω οιονεί– απειλή από τυχόν διατήρηση της ρωσικής ναυτικής παρουσίας, αν πρόκειται αυτή να συντελέσει στη σταθερο-

ποίηση του Αλ Σάρα. Η Τουρκία, εν προκειμένω, πιθανόν να επιζητεί την παραμονή της Ρωσίας στη Συρία, ώστε, αφενός, να τη διαπραγματευτεί μαζί της με επίδοκο τη διευκόλυνση της πρώτης στο «ξεφόρτωμα» των S-400, και αφετέρου, προκειμένου να αδρανοποιήσει σχετικά το Ισραήλ, με την εμπλοκή όσο το δυνατόν περισσότερων δυνάμεων –άρα και συμπεριόντων– στη Συρία.

Δεύτερον, οι Ηνωμένες Πολιτείες, υπό την τωρινή ηγεσία τους, δεν κόπτονται ιδιαίτερα για ζητήματα αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης, προτάσσοντας έναν πιο συναλλακτικό τρόπο στις δι-αβουλεύσεις και στις διαπραγματεύσεις με τον υπόλοιπο κόσμο. Όπως λοιπόν δεν τις απασχολεί ιδιαίτερα να δημιουργούν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους εταίρους τους ή να θεωρούνται σχετικά προβλέψιμες γι' αυτούς, έτσι και ο πρόεδρος Τραμπ δεν βασίζει τις προσωπικές σχέσεις του με άλλους ηγέτες στην αξιοπιστία και στην εμπιστοσύνη, όσο στην αποτελεσματικότητα. Δεν νιώθει δηλαδή πιο άνετα όταν διαβουλεύεται με ομολόγους του με τους οποίους μοιράζονται κοινές αξίες και διαχρονικά συμφέροντα, γιατί δεν πιστεύει σε αυτές και ούτε θέλει να δεσμεύεται από οργανισμούς,

όπως το ΝΑΤΟ, ή και σχέσεις πα-ραδοσιακές με συμμάχους. Προτιμά να συναλλάσσεται με όσους είναι ικανοί να φέρουν σε πέρας την αποστολή τους, οι προϋποθέσεις της οποίας συνήθως ορίζονται από αυτούς, αφού εκμεταλλεύονται το κενό στρατηγικής των ΗΠΑ για πολλά παγκόσμια και περιφερειακά ζητήματα. Ετσι, οι πληροφορίες που περιέρχονται στους Αμερικανούς δεν είναι πρωτογενείς και φιλτράρονται από κράτη των οποίων οι μυστικές υπηρεσίες έχουν καλύτερη πρόσβαση. Στη Συρία, ο Τραμπ –και δη κόντρα στο Ισραήλ– έκανε το χατίρι του Ερντογάν και συρρίκνωσε δραματικά τον ρόλο των Κούρδων στις υπό διαμόρφωση δομές του συριακού κράτους, ενώ έχει στηρίξει αναφανδόν τον ηγέτη της χώρας. Στην περίπτωση της Συρίας, όπως και της Λιβύης, η Αγκυρα κάλλιστα μπορεί να προβάλει στην Ουάσινγκτον ότι προσφέρει λύσεις, που σταδιακά δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για τη συμμετοχή αμερικανικών εταιρειών στη φάση της ανοικοδόμησης, για επενδυτικές ευκαιρίες και βέβαια για την αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών.

Εύλογη πηγή ανησυχίας για την ελληνική πλευρά είναι πως η τουρκική ηγεσία θα εξαργυρώσει

τις υπηρεσίες της, οι οποίες φαι-νεται προσώπως να της προσφέρουν συνεπή επιρροή στον Λευκό Οίκο, σε σχέση με ζητήματα που για εμάς είναι καθοριστικά, αλλά για τις ΗΠΑ μικρότερης σημασίας. Προφανώς, οι τελευταίες δεν επιθυμούν την επιστροφή στην ένταση ανάμεσα σε δύο νατοϊκούς εταίρους. Ενώ η Ελλάδα απο-τελεί σημαντικότερο κρίκο στην αμερικανική αλυσίδα ασφάλειας και επιρροής στην ευρύτερη περιοχή, συμμετέχει σε ενεργειακά projects που ισχυροποιούν το αμερικανικό αποτύπωμα, έχει αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με το Ισραήλ, και η Κύπρος από τη μεριά της έχει αναβαθμίσει την αξία της στους αμερικανικούς σχεδιασμούς. Ασφαλώς ένα επιχείρημα από πλευράς μας είναι ότι θα μπορούμε σε τροχιά έντονων αντιπαράθεσης με την Τουρκία σε περίπτωση που επιχειρήσει να προωθήσει συμφωνίες καθορισμού θαλασσιών ζωνών με τη Συρία ή και την Αίγυπτο (υπάρχει σχετική πρόνοια στη συμφωνία μας που υποχρεώνει το Κάιρο να διαβουλευθεί μαζί μας). Εντούτοις δεν είναι καθόλου βέβαιο κατά πόσον ο Τραμπ θα συνειδητοποιούσε εγκαίρως τη σοβαρότητα της κατάστασης, αν και πως θα επέλεγε να παρέμβει, μήπως

μεταπειθόταν από τον Ερντογάν, και όλα αυτά ενώ καταφανώς εκ-κύεται από διευθετήσεις μεταξύ περιφερειακών δρώντων που δεν απαιτούν άμεση αμερικανική εμπλοκή, αλλά ανοίγουν τον δρόμο για επιχειρηματικές συμφωνίες που ενδιαφέρουν σφόδρα τις ΗΠΑ ή και τον ίδιο.

Στην περίπτωση του Κυπριακού, τυχόν επίλυση του μετά από 52+ χρόνια θα έδινε πολλούς δι-πλωματικούς πόντους, θα πιστωνόταν ως ιστορική επιτυχία, θα έκλεινε μια μεγάλη πληγή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και θα άνοιγε τον δρόμο για την ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ, ενώ παράλληλα θα επιτάχυνε την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου. Αυτή την εικόνα θα παρουσίαζαν στον Τραμπ για να τον παρακινήσουν να εμπλακεί. Ο Τούρκος ομολογός του έχει το πλεονέκτημα του τακτικού συνομιλητή και οιπωσδήποτε θα εμφανίσει τη δική του οπτική σε έναν πρόεδρο που αποδεδειγμένα δεν δίνει ιδιαίτερη σημασία στο περιεχόμενο και στη μακροπρόθεσμη πιθανών συμφωνιών.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Η ιστορία του «κυπριακού προβλήματος» δεν ξεκινά ασφαλώς τον Ιούλιο του 1974. Τότε, ωστόσο, είναι που αλλάζει μορφή. Με τρόπο οδυνηρό. Και προσλαμβάνει νέα διάσταση. Καθοριστική πια για το μέλλον του τόπου και των ανθρώπων του. Έκτοτε, η φράση «ιστορικός οδυνηρός συμβιβασμός» κατέστη η μόνιμη επίσημη επώδος της ελληνοκυπριακής πλευράς για τη μορφή και το πλαίσιο της επιδιωκόμενης λύσης. Μια φράση που λειτουργούσε μάλλον ως η Κολυμπάθρα του Σιλβάμ, το ξέπλυμα, για μια μακρά πορεία που χαρακτηριζόταν από μωυδική, απρονόητη και ελλειμματική ως προς τη στρατηγική της πολιτική διορατικότητα. Κατά την οποία – χρησιμοποιώ τα λόγια του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, στη συνέντευξη του στην «Κ» των Αθηνών και στον Αθανάσιο Έλλης, τον Ιούλιο του 2024: «Ξεκινήσαμε από την ένωση, περάσαμε στην ανεξαρτησία, μετά εργαζόμασταν για την ένωση και μετά επιδιώξαμε το ευκαίιο, που ήταν η ανεξαρτησία. Συζητούσαμε για μια ομοσπονδιακή δομή της Κύπρου και καταλήξαμε σήμερα να συζητούμε τη συγκεκριμένη μορφή».

Ο «οδυνηρός συμβιβασμός»

Ο «ιστορικός οδυνηρός συμβιβασμός» δεν είναι άλλος από τη Διζωνική Δικονοτική Ομοσπονδία, δηλαδή τη μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου συμφωνημένη βάση λύσης, το πλαίσιο που υιοθετούν ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο Ασφαλείας και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΔΔΟ «έλκει» την καταγωγή της από τη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου μεταξύ Μακαρίου - Ντενκτάς, του 1977, και μέχρι σήμερα αποτελεί μόνιμο πεδίο εσωτερικής τριβής για δύο λόγους: Ο πρώτος είναι η έλλειψη πολιτικής ειλικρίνειας και η καλλιέργεια ψευδαισθήσεων στο εσωτερικό μέτωπο, που παγίδευσαν την ελληνοκυπριακή πλευρά σε μια σχιζοφρενική αντίφαση μεταξύ της διεθνούς δέσμευσης και της εσωτερικής ρητορικής – «Τα σύνορά μας οι ακτές της Κερύνειας», «Όλοι οι πρόσφυγες στα σπίτια τους»– εθίζοντας την κοινωνία σε μια ανέφικτη «επιστροφή» και αφήνοντάς την απροετοίμαστη. Ο δεύτερος λόγος έχει να κάνει με τις διαφορετικές απόψεις για το τι αποδέχθηκε ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος στη συγκεκριμένη συμφωνία. Ακόμα και σήμερα, μισό αιώνα μετά, ο δημόσιος διάλογος εξακολουθεί να πυροδοτείται κατά διαστήματα εξαιτίας της άποψης ότι ο Εθνάρχης ουδέποτε αποδέχθηκε τη διζωνική δικονομική ομοσπονδία, αλλά κάτι «άλλο», μια πολυπεριφερειακή ή διπεριφερειακή διευθέτηση.

Τι αποδέχθηκε ο Μακάριος

Ναι, είναι γεγονός πως στη Συμφωνία του 1977, η οποία συ-

«Ο πρόεδρος Μακάριος εδήλωσε σήμερα ότι είναι “έτοιμος για συμβιβασμό” που θα παρέχ η στους Τουρκοκύπριους δική τους Διοίκηση στο βόρειο τμήμα της νήσου. “Δεν υπάρχει διαφωνία μεταξύ μας στο θέμα της Ομοσπονδίας μεταξύ των περιοχών υπό ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή διοίκηση, εφ’ όσον η Κύπρος παραμένει ενιαίο και ανεξάρτητο κράτος”», σημείωνε ο κυπριακός Υπουργός Φεβρουάριο του 1977.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Πώς φτάσαμε στο «open relationship»

Η (νέα) κατάσταση διπλωματικής εγγήγησης στην οποία μπαίνει το Κυπριακό συμπίπτει με τη συμπλήρωση 2 χρόνων από το πραξικόπημα και την εισβολή, με τον δημόσιο διάλογο να εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να πυροδοτείται από εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις για το ποια μορφή λύσης αποδέχθηκε ο Μακάριος το 1977

νάφθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1977, όρος «διζωνική» δεν εμπεριέχεται. Το λεκτικό, ωστόσο, που χρησιμοποιήθηκε δεν την απέκλειε: «Επιζητούμε μια ανεξάρτητη, αδέσμευτη δικονομική ομόσπονδη Δημοκρατία. Το έδαφος υπό τη διοίκηση της κάθε κοινότητας πρέπει να συζητηθεί υπό το φως της οικονομικής βιωσιμότητας ή παραγωγικότητας και της ιδιοκτησίας γης. Θέματα αρχών όπως η ελευθερία διακίνησης, ελευθερία εγκατάστασης, το δικαίωμα περιουσίας και άλλα εξειδικευμένα ζητήματα είναι ανοικτά για συζήτηση, λαμβάνοντας υπόψη τη θεμελιώδη βάση ενός δικονομικού ομοσπονδιακού συστήματος...».

Αξίζει, όμως, να ρίξει κανείς μια ματιά στα δημοσιεύματα της εποχής, τα οποία είναι άκρως ενδιαφέροντα επί του θέματος: **• 10 Φεβρουαρίου του 1977.** «Ο Φιλελεύθερος» αναφέρεται σε δηλώσεις του αρχιεπισκόπου Μακαρίου, σημειώνοντας πως

«Ο πρόεδρος Μακάριος εδήλωσε σήμερα ότι είναι “έτοιμος για συμβιβασμό” που θα παρέχ η στους Τουρκοκύπριους δική τους Διοίκηση στο βόρειο τμήμα της νήσου. “Δεν υπάρχει διαφωνία μεταξύ μας στο θέμα της Ομοσπονδίας μεταξύ των περιοχών υπό ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή διοίκηση, εφ’ όσον η Κύπρος παραμένει ενιαίο και ανεξάρτητο κράτος”».

• 31 Μαρτίου 1977, ο τίτλος του κύριου θέματος της «Σημερινής» σημειώνει: «Εντύπωση προκαλέσε η δήλωση Παπαδόπουλου υπέρ της διζωνικής».

• 3 Απριλίου του 1977, «η Σημερινή» αποκαλύπτει στο πρωτοσέλιδό της τον Διζωνικό Χάρτη που «... υποβλήθηκε στις συνομιλίες της Βιέννης από τον Ε/κ διαπραγματευτή κ. Τάσσο Παπαδόπουλο. Προβλέπει παραχώρηση στους Τούρκους 20% του κυπριακού εδάφους, λαμβανομένων υπ’ όψιν των κριτηρίων βιωσιμότητας, παραγωγικότη-

τας, πληθυσμιακής αναλογίας και κτημοσύνης. Προβλέπει ακόμα επιστροφή 120 χιλιάδων Ελληνοκυπρίων προσφύγων στις περιοχές, ενώ άλλες 50 χιλιάδες Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες έχουν δικαίωμα εκλογής για διαβίωση υπό Τουρκικό ή Ελληνικό Έλεγχο. Η επιστροφή προσφύγων δεν μεταβάλλει την ουσιαστική Τουρκική πλειοψηφία στις υπό Τουρκικό έλεγχο περιοχές».

Στην αποσαφήνιση του ζητήματος που ταλανίζει τον τόπο για 50 χρόνια, συμβάλλει και ο ίδιος ο Τάσος Παπαδόπουλος, μέσα από δύο συνεντεύξεις του. Τον Μάρτιο του 2004, δηλώνει στο αθηναϊκό «Έθνος» τα ακόλουθα: «Ήμουν αυτός που παρέδωσε στη Βιέννη τις προτάσεις μας για Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία μαζί με χάρτη, για τον οποίο κατηγορήθηκα πάρα πολλές φορές, αν όχι για προδοτής, για ενδοτικός. Εγώ τότε διέθεσα εννιά μήνες να πηγαίνω

Κερύνεια, Λάπηθο, χωριό, χωριό, αυτές τις συνθήκες δεν υπάρχει άλλη μορφή λύσης του Κυπριακού. Με διδάσκουν τώρα εμένα ότι αυτή είναι η λύση την οποία πρέπει να υποστηρίξω. Εμένα που την επινόησα;».

Η δεύτερη προέρχεται από ομιλία του, τον Μάρτιο του 2005, στις Βρυξέλλες: «Τον Απρίλιο 1977, στις ενδοκυπριακές συνομιλίες στη Βιέννη, υπό την αιγίδα του τότε Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, Δόκτορα Kurt Valldheim, εγώ, ως εκπρόσωπος της ελληνοκυπριακής κοινότητας, υπέβαλα εκ μέρους της γραπτές προτάσεις, για πρώτη φορά, στη βάση λύσεως «διζωνικής δικονομικής ομοσπονδίας». Ήμουν ο Πρόεδρος Επιτροπής του Εθνικού Συμβουλίου της ελληνοκυπριακής κοινότητας, η οποία, σε στενή συνεννόηση και συμφωνία με τον πρώτο Πρόεδρο της Κύπρου, Μακάριο, έγραψε τις εν

λόγω προτάσεις για ομοσπονδιακή λύση».

Ο Τάσος και η Άσσια

Μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία σχετικά με τον Διζωνικό Χάρτη «κρύβεται» στο βιβλίο του Κώστα Χρ. Τζιωρτζή, «Άσσια μας θα επιστρέψουμε», έκδοση 1995. Περιλαμβάνεται ένα εκτενές κείμενο του ίδιου του Τάσου Παπαδόπουλου στο οποίο εξιστορεί τις αναμνήσεις του από το χωριό της μητέρας του, την κατεχόμενη Άσσια. Ο ίδιος ο Τάσος είχε γεννηθεί στη Λευκωσία, σ’ ένα σπίτι που ήταν κτισμένο απέναντι από την Αρχιεπισκοπή, πριν ακόμα δημιουργηθεί ο δρόμος που οδηγεί στο μνημείο της Ελευθερίας, εξαιτίας του οποίου απαλλοτριώθηκε και καταδαφίστηκε. Από μικρή ηλικία, ωστόσο, επισκεπτόταν κάθε Σαββατοκύριακο την Άσσια με τους γονείς του. Πρόκειται για μια ανθρώπινη και συναισθηματική μαρτυρία, πέραν του δέοντος περιγραφική, σε πρώτο πρόσωπο, στην οποία μιλά για τα καλοκαίρια στο χωριό, την εποχή θερισμού, τον «αφέντη» παππού του, τα παιχνίδια στις στέγες των σπιτιών με τα ξαδέλφια του, τη φύλαξη των μπιστανιών, τους έξι μήνες που, ένεκα του Παγκοσμίου Πολέμου, χρειάστηκε να πάει εκεί Δημοτικό....

Στο τέλος αυτής της ανθρώπινης μαρτυρίας (η οποία αναδημοσιεύτηκε το 2009 και στο νέο βιβλίο του Κώστα Χρ. Τζιωρτζή με τίτλο «ΑΣΣΙΑ περιμένοντας την Ανάσταση») ο Τάσος Παπαδόπουλος καταθέτει τα εξής, με τις λέξεις που χρησιμοποιούν να απαιτούν την προσοχή σας: «Θέλω, τώρα, να αποκαλύψω για πρώτη φορά, κάτι σχετικά με τον χάρτη που παράδωσα στη Βιέννη, το 1977, όταν ήμουν Συνομιλητής, σχετικά με τα σύνορα της Διζωνικής Ομοσπονδίας που είχαμε προτείνει και που αφορά την Άσσια. Το Εθνικό Συμβούλιο, είχε αποφασίσει ότι για να μην διαρρεύσει ο χάρτης που θα δίναμε στη Βιέννη, τον τελικό χάρτη θα τον κατάρτιζε ο Μακάριος και εγώ, μόνο. Κανένας άλλος, δεν ήξερε την τελική γραμμή διαχωρισμού. Στον δικό μου χάρτη (όποιος θέλει μπορεί να το διαπιστώσει από το αντίτυπο του χάρτη που παράδωσα και, που έκτοτε, δημοσιεύτηκε), είχα σημειώσει μια μικρή καμπύλη στη γραμμή διαχωρισμού που άφηνε την Άσσια, μέσα στην περιοχή που θα ήταν κάτω από τη διοίκηση της Ελληνοκυπριακής πλευράς. Πρόσεξε την καμπύλη ο Μακάριος, που δεν υπήρχε στο αντίγραφο που κρατούσε ο ίδιος, και με ρώτησε (είμασταν μόνο οι δυο μας στο γραφείο του στην Αρχιεπισκοπή) “γιατί υπάρχει αυτή η διαφορά”. Του είπα: “Διότι είναι το χωριό μου”. Με κοίταξε για μισό λεπτό, με εκείνα τα βαθυστόχαστα και διαπεραστικά μάτια που και είχε απλά: “Εντάξει”. Και με την πέννα του, σημείωσε και στο δικό του αντίγραφο την καμπύλη».

Η δική μας «αποκεντρωμένη» και το «χαλαρό» σχέδιο της Independent

Το θέμα των αρμοδιοτήτων της κεντρικής κυβέρνησης δεν είναι νέο. Απασχολούσε την πλευρά μας απαρχής των προσπαθειών επίλυσης του προβλήματος. Ήδη από τον Μάρτιο του 1977, ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος, επεξηγώντας σε συνεδρία του Υπουργικού και Εθνικού Συμβουλίου τη Συμφωνία του με τον Ραούφ Ντενκτάς, σημείωνε σχετικά: «Όσον αφορά τις εξουσίες της κεντρικής κυβερνήσεως, δι’ εμέ τοιαύται εξουσίες θα είναι ικανοποιητικές εάν διασφαλισθ ή ενότις του Κράτους και αποφεύγω την χρησιμοποίησιν των όρων ισχυρά ή ασθενώς κυβέρνηση».

Το 2008, άγγιξε το ζήτημα ο Γιώργος Λιλλήκας, στο βιβλίο του «Η Λύση Του Κυπριακού - πραγματικότητες, διλήμματα και επιλογές», που είχε κυκλοφορήσει τότε, στο οποίο επιχειρούσε να αναλύσει τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να λυθεί το κυπριακό πρόβλημα. Ο Γιώργος Λιλλήκας θεωρούσε τότε ότι

η απεμπλοκή από τη Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία ήταν εκτός πραγματικότητας και έτσι, για την αποφυγή κινδύνων και δυσλειτουργιών, προχωρούσε στην εισήγηση της χαλαρής ομοσπονδίας. Έγραφε συγκεκριμένα στις σελίδες 271 – 272: «Ένα άλλο σοβαρό ζήτημα που θα πρέπει να αξιολογηθεί και να αποφασιστεί σε πολιτικό επίπεδο (μετά από ενδελεχή και σε βάθος μελέτη και προβληματισμό, εννοείται, και όχι στη βάση συνθημάτων και διακηρύξεων) είναι η συνεκτικότητα της ομοσπονδίας. Όλες οι πολιτικές δυνάμεις στην Κύπρο αναφέρονται (γιατί αυτό διακηρύχθηκε πριν από τριάντα χρόνια και η αναφορά στο παγιωμένο προσφέρει ασφάλεια για μια πολιτική δύναμη και την προστατεύει από πονοκεφάλους) σε ομοσπονδία με ισχυρή κεντρική κυβέρνηση. Όμως το ερώτημα: “Συνεκτική ομοσπονδία με ισχυρή κεντρική κυβέρνηση ή χαλαρή ομοσπον-

δία με αυξημένες αρμοδιότητες στις κυβερνήσεις των κρατιδίων;”, δεν είναι τόσο απλό στην απάντησή του, όσο η θεωρία το παρουσιάζει... Με δεδομένο τον παρεμβατικό ρόλο της Τουρκίας και την εμμονή της σε δυσλειτουργικές ρυθμίσεις, θα πρέπει (στα σοβαρά και χωρίς δογματισμούς) η ελληνοκυπριακή ηγεσία να μελετήσει το ενδεχόμενο μιας χαλαρής ομοσπονδίας. Μια τέτοια ρύθμιση, αφού θα διασφαλίξει τα ουσιώδη (για κυριαρχία, μια διεθνή προσωπικότητα, μια ιθαγένεια κ.λπ.), θα μπορούσε να αποτρέψει τη μεταφορά πολλών πύσεων στην κεντρική κυβέρνηση, επιτρέποντάς της να λειτουργεί ομαλότερα».

Το θέμα ανέκυψε το 2010, όταν έγιναν γνωστές οι συγκλίσεις Χριστόφια - Ταλάτ. Ο Νίκος Αναστασιάδης κατηγόρησε τον Δημήτρη Χριστόφια ότι «συμφώνησε στη δημιουργία ενός υπερσυγκεντρωτικού κράτους με υπερεξουσίες στον πρόεδρο και τον

αντιπρόεδρο, που θα εναλλάσσονται στην εξουσία, κάτι που θα υπονομεύσει τη βιωσιμότητα και τη λειτουργικότητα της λύσης. Εμείς προτείνουμε ένα ισχυρό κράτος σε ό,τι αφορά τη διεθνή του προσωπικότητα, αλλά στην εσωτερική διακυβέρνηση να εφαρμοστούν οι αρχές της αποκέντρωσης. Όσο λιγότερη είναι η εξάρτηση της μίας κοινότητας από αποφάσεις της άλλης, τόσο πιο λειτουργική θα είναι η λύση». Και πρόσθετε: «Θέλω να ελπίζω ότι κάποια στιγμή ο Πρόεδρος θα συνειδητοποιήσει ότι το λεγόμενο ισχυρό κράτος δεν είναι η μορφή λύσης που θα λειτουργήσει».

Ενάμιση χρόνο μετά το ναυάγιο στο Κραν Μοντανά, κι αφού πρώτα είδαν το φως της δημοσιότητας οι... ιδεοθύελλες περί δύο κρατών, ο Νίκος Αναστασιάδης πρόταξε ως μια πιο αποτελεσματική διευθέτηση την ιδέα της αποκεντρωμένης ομοσπονδίας. Να θυμίσουμε ότι, τον Σεπτέμ-

βριο του 2012, δημοσίευμα της τουρκικής «Χουριέτ» είχε αναφέρει ότι σε συνάντησή του με την Επίτροπο Επαφής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Χέλεν Φλοτ, ο Νίκος Αναστασιάδης είχε ταχθεί υπέρ της χαλαρής και αποκεντρωμένης ομοσπονδίας. Το δημοσίευμα προκάλεσε ωστόσο την έντονη αντίδραση του Νίκου Αναστασιάδη, που το χαρακτήρισε «ψευδές και κακόβουλο», προφανώς εξαιτίας της προεκλογικής περιόδου που τον είχε τελικά αναδείξει στην προεδρία, και της δυσκολίας να διαχειριζόταν τη δεδομένη στιγμή μια «μειοδοτική θέση».

Το ζήτημα ανέκυψε εκ νέου το 2020, από τον Νίκο Χριστοδουλίδη –υπουργό των Εξωτερικών τότε– όταν πια στην ηγεσία των Τουρκοκυπρίων είχε εκλεγεί ο Ερσίν Τατάρ υποσχόμενος λύση δύο κρατών. «Μια αποκεντρωμένη ομοσπονδία, πάντα στο πλαίσιο της Διζωνικής Δικονομικής Ομοσπονδίας, μπορεί να αντα-

ποκριθεί στις ανησυχίες των δύο πλευρών», είχε δηλώσει στον ραδιοσταθμό ΑΣΤΡΑ.

Δεν μένει παρά να δούμε, επί προεδρίας του, εάν θα καταφέρει αυτό που άλλοι πρόεδροι δεν μπόρεσαν. Ως γνωστόν, δημοσίευμα της βρετανικής Independent, υποστηρίζει ότι στα Ηνωμένα Έθνη εξετάζονται ιδέες για μια σαφώς πιο αποκεντρωμένη διευθέτηση του προβλήματος. Η βασική διαπίστωση της βρετανικής εφημερίδας είναι ότι η υπό συζήτηση φόρμουλα θα μπορούσε να αποτελεί μια «νερωμένη» ή χαλαρή ομοσπονδιακή λύση, η οποία πλησιάζει περισσότερο από προηγούμενες προτάσεις στις τουρκικές αξιώσεις για δύο χωριστές πολιτικές οντότητες. Κατά την Independent, «η επιδίωξη είναι να δημιουργηθεί μια δομή αρκετά ευέλικτη, ώστε η ελληνοκυπριακή πλευρά να μπορεί να την περιγράψει ως ομοσπονδία και η τουρκοκυπριακή ως συνομοσπονδία».

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

Η μετάβαση του γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες στην Κύπρο στα τέλη Ιουλίου (27-29.7), όπως αυτή ανακοινώθηκε επισήμως από τα Ηνωμένα Έθνη, αποτελεί μια τελευταία προσπάθεια του βετεράνου Πορτογάλου πολιτικού να αναβιώσει μια διαδικασία που μοιάζει καταδικασμένη, λίγους μήνες πριν από την αποχώρησή του από το αξίωμα. Η κινητικότητα στο Κυπριακό, με κάποια συγκρατημένη αισιοδοξία για το αν μπορεί να καταλήξει σε αποτελέσματα, προκύπτει από τις διαρροές προς διάφορες κατευθύνσεις σχετικά με ένα σχέδιο το οποίο πόρρω απέχει από το πλαίσιο του ΟΗΕ περί διζωνικής και δικονοτικής ομοσπονδίας. Συγκεκριμένα, η «Κ» πληροφορείται ότι το σχέδιο της ειδικής απεσταλμένης του γ.γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό, Μαρίας Ανχέλα Ολγκίν, προβλέπει τη συγκρότηση ενός πολύ αδύναμου κεντρικού κράτους, με ελάχιστες ομοσπονδιακές αρμοδιότητες. Η προσπάθεια της κ. Ολγκίν κινείται ξεκάθαρα προς την κατεύθυνση γεφύρωσης των διαφορών ανάμεσα στις κοινότητες, λαμβάνοντας υπόψη και την τουρκική αντίληψη περί συγκρότησης δύο εντελώς διαφορετικών οντοτήτων. Οι συμβιβαστικές προσπάθειες της κ. Ολγκίν λαμβάνουν υπόψη κάποια από τα κεκτημένα του Κραν Μοντανά, δηλαδή της τελευταίας σοβαρής προσπάθειας να λυθεί το Κυπριακό πριν από εννέα χρόνια στο ελβετικό θέρετρο. Οι μέχρι στιγμής –ανεπισημες– πληροφορίες δεν δημιουργούν κάποια ιδιαίτερα αισιοδοξία, καθώς αποτελούν απόπειρα να βρεθεί μια μέση οδός ανάμεσα στο πλαίσιο της διζωνικής - δικονοτικής ομοσπονδίας που προβλέπεται και από τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και την τουρκική άποψη περί δύο κρατών.

Το βασικό «αγκάθι» που θα κληθεί να χειριστεί η πλευρά της Λευκωσίας, εφόσον οι συζητήσεις οδηγήσουν τελικά αρχικά σε άτυπη πενταμερή και εν συνεχεία σε κάποια διάσκεψη για το Κυπριακό, είναι ότι θα τεθεί εκ των πραγμάτων στο τραπέζι το θέμα της κυριαρχικής ισότητας σε ένα μοντέλο συνομοσπονδιακό. Ένα σχέδιο, δηλαδή, εντελώς διαφορετικό τόσο από εκείνο που είχε συζητηθεί στο Κραν Μοντανά και, βεβαίως, και από το σχέδιο Ανάν. Φυσικά, η πλευρά της Κυπριακής Δημοκρατίας είτε μέσω του προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη είτε μέσω άλλων αντιπροσώπων του κράτους έχουν αποστασιοποιηθεί από τη συζήτηση, ελλείψει επισημης ενημέρωσης. Σπαράγματα του σχεδίου Ολγκίν δημοσιεύθηκαν πριν από λίγες ημέρες στη βρετανική εφημερίδα Independent, και περιλαμβάνουν αυτή ακριβώς την αντίληψη. Ανάμεσα στα σημεία που έχουν ενδιαφέρον είναι και η αντικατάσταση του συστήματος των εγγυήσεων με την παρουσία κάποιας μικρής πολυεθνικής δύναμης.

Συνωστισμός στο γαϊτανάκι του Κυπριακού

Στη Μεγαλόνησο στο τέλος του μηνός ο γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες – Τι περιλαμβάνει το σχέδιο της ειδικής απεσταλμένης του, Μαρίας Ανχέλα Ολγκίν, ο ρόλος της Ε.Ε. και οι χαμηλές προσδοκίες για ουσιαστικά βήματα προόδου

Ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης με την επικεφαλής της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, σε συνάντησή τους στις Βρυξέλλες το 2023. Ο Πορτογάλος αξιωματούχος φράνεται πως, λίγους μήνες πριν από την αποχώρησή του από τα Ηνωμένα Έθνη, επιθυμεί να αναβιώσει τη διαδικασία εξεύρεσης λύσης για το Κυπριακό.

Επί του πρακτέου, βεβαίως, το τι ακριβώς μπορεί να συζητηθεί στο Κυπριακό όταν δεν προχωρούν καν οι δικονοτικές συνομιλίες και οι δύο πλευρές αποτυγχάνουν ακόμη και να συμφωνήσουν στο άνοιγμα κάποιων οδοφραγμάτων, είναι ένα μεγάλο αναπάντητο ερώτημα. Επιπλέον, η ανακοίνωση της επίσκεψης του κ. Γκουτέρες χωρίς καμία ουσιαστική προετοιμασία, αλλά και η εμφανής απουσία ενδιαφέροντος για συζητήσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο, εκ των εγγυητριών δυνάμεων και άμεσα ενδιαφερόμενο λόγω των βάσε-

ων, προκαλεί ερωτήματα για τη σκοπιμότητά της.

Πέρα από την επίσκεψη του κ. Γκουτέρες τον Ιούλιο και τις επαφές που θα έχει εκεί στις 28 του μηνός με τον πρόεδρο Νίκο Χριστοδουλίδη και τον γιγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας Τούφαν Ερχιουρμάν, υπάρχουν ακόμη ορισμένες κινήσεις οι οποίες προδίδουν το σκεπτικό. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο διορισμός του Ιταλού αντιπροέδρου της Κομισιόν και αρμόδιου επιτρόπου για θέματα Συνοχής και Μεταρρυθμίσεων, Ραφαέλε Φίτο, στη θέση του ειδικού απεσταλμέ-

νου της Ε.Ε. για το Κυπριακό από την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Με δεδομένη τη γενικότερη αντίδραση των Τούρκων στην εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό, η κ. Φον ντερ Λάιεν επέλεξε πρόσωπο που θα μπορούσε να γίνει δεκτό από την Αγκυρα, δεδομένων και των πολύ στενών σχέσεων που έχει με τη Ρώμη. Άλλωστε, παρά τις γενικότητες που περιελάμβανε η ανακοίνωση του εκπροσώπου του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας για τον διορισμό του κ. Φίτο, σε αυτήν εκφραζόταν και η αναμονή της Αγκυρας ότι ο νέος αξιωματούχος της

Κομισιόν «θα καταβάλει προσπάθειες ώστε να αλλάξει αυτή η μεροληπτική στάση της Ε.Ε. και να συνειδητοποιηθεί πλέον ότι η λύση του κυπριακού ζητήματος μπορεί να επιτευχθεί μόνο βάσει των πραγματικών δεδομένων στο νησί, μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ δύο κυρίαρχα ισότιμων κρατών».

Προσωπικές φιλοδοξίες

Τα πρόσωπα διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο, ειδικά στο πλαίσιο της Ε.Ε., η οποία μετέχει σε αυτό το νέο «παζάρι» με εργαλείο και την τελωνειακή ένωση. Για τις προσωπικές φιλοδοξίες της κ. Φον ντερ Λάιεν, το Κυπριακό θα μπορούσε να είναι μια πιθανή ιστορία επιτυχίας, ειδικά καθώς το ενδεχόμενο μετάβασής της στην κεντρική πολιτική σκηνή της Γερμανίας (και εκλογής της στην προεδρία) απομακρύνεται. Από το παζλ των προσωπικών σχέσεων δεν λείπει και ένας ακόμη Πορτογάλος, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα, ο οποίος θήτευσε σε κυβερνήσεις του κ. Γκουτέρες και θεωρείται από τους πολιτικούς μαθητές του. Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο συνδέεται και με την ίδια την κ. Ολγκίν, η οποία φαίνεται ότι σκέφτεται πολύ σοβαρά να είναι η ίδια υποψήφια για τη θέση του γ.γ. του ΟΗΕ, δεδομένου ότι είναι Κολομβιανή και ο επόμενος επικεφαλής των Ηνωμένων Εθνών θα εκλεγεί από τη Νότια Αμερική. Είναι εύκολα αντιληπτό ότι πιθανό «ξεπάγωμα» του Κυπριακού εκ των πραγμάτων ενισχύει και αυτή τη φιλοδοξία. Πέρα, πάντως, από αυτές τις προσωπικές επιδιώξεις, είναι ορατό το ενδεχόμενο πιθανό ναυαγίο των συζητήσεων να ενεργοποιήσει κάποια πρωτοβουλία από τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ, κάτι το οποίο απεύχονται όλες οι πλευρές. Επίσης, είναι προφανές ότι μια επιτυχής επίλυση ενός διεθνούς ζητήματος, εκ των πραγμάτων θα ενίσχυε το πολυμερές προφίλ του ΟΗΕ έναντι των ad hoc πρωτοβουλιών του κ. Τραμπ.

Το ζήτημα των πολιτικών ισορροπιών και επιδιώξεων δεν εξαντλείται, βεβαίως, στο διεθνές πεδίο, αλλά αγγίζει και το πολύ ρευστό περιβάλλον εντός της Κύπρου. Ο κ. Χριστοδουλίδης επιθυμεί να εξασφαλίσει την υποστήριξη της Δεξιάς (ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ) στις εκλογές του 2028 και κάτι τέτοιο φαίνεται αυτή τη στιγμή εξαιρετικά δύσκολο, ιδιαίτερα έναντι της δημοφιλούς στο εσωτερικό προέδρου της Βουλής και του ΔΗΣΥ Αννίτας Δημητρίου. Κάτι που σημαίνει ότι ο κ. Χριστοδουλίδης έχει μια ευκαιρία να ανοίξει συζήτηση για το Κυπριακό, και κυρίως ένα νέο γύρο ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Βέβαια, με δεδομένο τον πολύ στενό χρονικό ορίζοντα πολλών από τις παραπάνω παραμέτρους, οι ουσιαστικές εξελίξεις στο Κυπριακό φαίνονται αρκετά δύσκολες.

Πολυεθνική δύναμη

Αντικατάσταση του συστήματος των εγγυήσεων (από τις τρεις εγγυήτριες δυνάμεις Ελλάδα, Τουρκία και Ηνωμένο Βασίλειο) με την παρουσία κάποιας μικρής πολυεθνικής δύναμης, μεταξύ άλλων, το σχέδιο Ολγκίν.

ΑΠΟΨΗ

Η λύση της «μη λύσης», ο συμβιβασμός και το διαζύγιο

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ**

Αύριο συμπληρώνονται 52 χρόνια από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Υπάρχει, άραγε, ρεαλιστική προοπτική διευθέτησης ενός προβλήματος που όσο περνάει ο καιρός μοιάζει να γίνεται ολοένα και πιο περίπλοκο; Έτσι όπως έχει διαμορφωθεί η κατάσταση από το 1974 μέχρι σήμερα, τρία μοιάζουν να είναι τα βασικά σενάρια.

Το πρώτο θα μπορούσε να έχει τον τίτλο «Λύση είναι η μη λύση». Με άλλα λόγια, αφήνουμε τα πράγματα ως έχουν, με την ελπίδα ότι κάποια στιγμή στο (απροσδιόριστο) μέλλον θα επέλθει μια θεαματική αλλαγή, η οποία θα επιτρέψει την επανένωση της Κύπρου, την αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων, την επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους κ.ο.κ. Δυστυχώς, οι πιθανότητες να συμβεί κάτι τέτοιο είναι μηδενικές. Η Τουρκία δεν πρόκειται ποτέ να εγκαταλείψει τη στρατη-

γικά κέρδη του 1974. Για την ελληνική και την ελληνοκυπριακή πλευρά το πλεονέκτημα της «μη λύσης» είναι ότι δεν τους επιβάλλει πρόσθετο κόστος. Η Κυπριακή Δημοκρατία θα παραμείνει η μοναδική διεθνώς αναγνωρισμένη οντότητα στο νησί, έστω κι αν δεν ασκεί την κυριαρχία της στο κατεχόμενο κομμάτι. Αντιθέτως, το ψευδοκράτος θα εξακολουθεί να είναι διπλωματικά απομονωμένο.

Δεδομένου ότι η πρώτη, έστω μερική, de facto διχοτόμηση στην Κύπρο έλαβε χώρα το 1964, ως αποτέλεσμα της δημιουργίας των διάσπαρτων τουρκοκυπριακών θυλάκων, οι κάτοικοι του νησιού που έχουν πραγματική εμπειρία συμβίωσης των έως τότε σύνοικων πληθυσμών βρίσκονται στην τρίτη ηλικία και ολοένα λιγοστεύουν για βιολογικούς λόγους. Αν το Κυπριακό παραμείνει άλυτο για μερικά χρόνια ακόμη, θα φτάσουμε στο σημείο που η συμβίωση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων δεν

θα περιγράφεται καν ως προφορική μαρτυρία, αλλά απλώς θα καταγράφεται στα ιστορικά βιβλία.

Το δεύτερο σενάριο είναι η επανένωση στη λογική ενός συμβιβασμού. Μια διζωνική, δικονοτική ομοσπονδία, την οποία όμως οι άμεσα ενδιαφερόμενοι αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο. Οι Ελληνοκύπριοι επιθυμούν μια διευθέτηση που να εξασφαλίζει την ενότητα του κράτους, τη λειτουργικότητα των θεσμών, την αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων και την κατάργηση των μονομερών επεμβατικών δικαιωμάτων της Τουρκίας. Οι Τουρκοκύπριοι, αντιθέτως, επιδιώκουν ισχυρές εγγυήσεις πολιτικής ισότητας και προστασίας απέναντι στον φόβο της πλειοψηφίας. Οι δύο προσεγγίσεις δεν είναι εύκολο να συνδυαστούν.

Οποιοδήποτε μελλοντικό σχέδιο λύσης του Κυπριακού δεν θα απέχει πολύ από όσα προτάθηκαν

το 2004 από τον Κόφι Ανάν (τα οποία απορρίφθηκαν από τους Ελληνοκυπρίους ενώ έγιναν δεκτά από τους Τουρκοκυπρίους). Ο συμβιβασμός θα είναι πιο επώδυνος για την ελληνοκυπριακή και κατ' επέκταση για την ελλαδική πλευρά, παρά για τους Τουρκοκυπρίους και την Τουρκία. Δεν θα πρέπει ποτέ να μας διαφεύγει ότι η ουσιαστική διαπραγμάτευση δεν διεξάγεται ανάμεσα σε δύο κοινότητες, αλλά ανάμεσα στην Κυπριακή Δημοκρατία και στην Τουρκία.

Υπάρχει και μια τρίτη πιθανότητα: το οριστικό διαζύγιο. Σε αυτήν την περίπτωση, η Κυπριακή Δημοκρατία θα βάλει την υπογραφή της για τη μετατροπή της αυτοαποκαλούμενης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» σε διεθνώς αναγνωρισμένη κρατική οντότητα. Εκείνο που θα λάβει ως αντάλλαγμα είναι εδάφη που σήμερα παραμένουν υπό κατοχή. Λογικά, αυτά τα εδάφη θα πρέπει

να είναι περισσότερα από εκείνα που θα επέστρεφαν υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση βάσει του σχεδίου Ανάν, καθώς πλέον δεν θα μιλάμε για μια ομοσπονδιακή Κύπρο, αλλά για δύο κράτη στο νησί, με σκληρό μεταξύ τους σύνορο: η Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ το τουρκοκυπριακό κράτος όχι.

Τα τελευταία χρόνια η Τουρκία επιμένει στην ιδέα των δύο κρατών. Ωστόσο, ίσως δεν αποτελεί τον τελικό στρατηγικό στόχο της, αλλά ενδεχομένως προβάλλεται για διαπραγματευτικούς λόγους. Η ύπαρξη δύο πλήρως ανεξάρτητων κρατικών οντοτήτων θα περιόριζε τη δυνατότητα της Τουρκίας να επηρεάζει τις εξελίξεις στο σύνολο του νησιού. Αντιθέτως, σε μια χαλαρή ομοσπονδία η Αγκυρα θα διατηρούσε αποφασιστικό έλεγχο επί του τουρκοκυπριακού συνιστάμενου μέρους, μέσω του οποίου θα μπορούσε να επηρε-

άζει καθοριστικά την εξωτερική πολιτική, την ασφάλεια και τον γεωπολιτικό προσανατολισμό ολόκληρης της Κύπρου.

Κανένα από τα τρία σενάρια που περιεγράφησαν στις προηγούμενες γραμμές δεν είναι ευχάριστο για την ελληνική πλευρά. Η μικρή αλήθεια είναι ότι η στρατιωτική ήττα που υπέστησαν η Κύπρος και η Ελλάδα το 1974 δεν είναι δυνατόν να ανατραπεί με διαπραγματεύσεις, όσο επιδέξιοι κι αν υποτεθεί ότι είναι οι χειρισμοί στους οποίους θα επιδοθούν η Λευκωσία και η Αθήνα. Η διπλωματία αντανάκλα πραγματικούς συσχετισμούς ισχύος. Δεν αποτελεί άσκηση αβροφροσύνης.

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Το βιβλίο του «Ένας κόσμος χωρίς κανόνες; Το διεθνές σύστημα στη συγκυρία της απορρύθμισης» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

ΦΩΤΙΟΣ ΚΡΗΤΟΥ

Διαφωνούμε με τις νέες ιδέες, επειδή αφορούν συμφωνημένα ζητήματα. Στέλνουμε έγκαιρα τα μηνύματα, διότι μετά ενδεχομένως να είναι αργά.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ, γενικός γραμματέας ΑΚΕΛ

Μας βολιδοσκοπήσαν για νέες ιδέες στο Κυπριακό

Ξένοι διπλωμάτες και πολιτικοί, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι πολιτικοί

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Μας βολιδοσκοπήσαν** για τις λεγόμενες νέες ιδέες στο Κυπριακό ξένοι διπλωμάτες και πολιτικοί, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι πολιτικοί», δηλώνει στην «Κ» ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Εκφράσαμε τη διαφωνία μας, αναφέρει, διότι αυτές οι νέες ιδέες αφορούν

συμφωνημένα ζητήματα. Τονίζει ότι το ΑΚΕΛ δεν υποστηρίζει λύση που να περιλαμβάνει ΝΑΤΟ, διότι κάτι τέτοιο σημαίνει ότι η Τουρκία θα παραμείνει εγγυητρια δύναμη. Συζητήσαμε και για τις προεδρικές εκλογές, με τον κ. Στεφάνου να σκιαγραφεί το προφίλ του υποψηφίου που αναζητεί το κόμμα και να λέει ότι στόχος του ΑΚΕΛ είναι να έχει υποψή-

φιο νωρίς το 2027. Ο κ. Στεφάνου είναι γνωστός ποδοσφαιρόφιλος και γι' αυτό δεν θα μπορούσαμε να μην του ζητήσουμε να κάνει πρόβλεψη για τον αποψινό μεγάλο τελικό του Μουντιάλ ανάμεσα σε Ισπανία και Αργεντινή!

–Στο Κυπριακό καταγράφονται εξελίξεις και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης υποστηρίζει ότι είναι οι

ενέργειές του που οδηγούν σε κινητικότητα. Συμφωνείτε;

–Το καθοριστικό στοιχείο για να υπάρχουν εξελίξεις είναι η πρόθεση που εξέφρασε ο γ.γ. ΟΗΕ να αναλάβει μια νέα πρωτοβουλία, με στόχο να διαρρήξει το αδιέξοδο και να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις. Και από τη στιγμή που αποφάσισε να έρθει στην Κύπρο, αυτό σημαίνει ότι η δέσμευσή του για να βοηθήσει στην επίτευξη λύσης, συνεχίζει να υφίσταται. Εμείς χαιρετίζουμε την επίσκεψη καθώς και τη δέσμευση για λύση που αυτή εκφράζει.

–Κυκλοφορούν σενάρια με νέες ιδέες που αποδίδονται στα Ηνωμένα Έθνη. Σας έγινε βολιδοσκοπήση από την Ολγκίν για αυτά;

–Όχι, δεν έγινε βολιδοσκοπήση από την Ολγκίν. Στη συνάντησή που είχαμε μαζί της, άκουσε τις θέσεις μας χωρίς να προβεί σε οποιοδήποτε σχόλιο.

–Για όλα αυτά, σας είπε κάτι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Αν τα συζητήσε με την Ολγκίν;

–Δεν μας ανέφερε κάτι τέτοιο.

–Σας έγινε βολιδοσκοπήση από κάποιον άλλο;

Ναι, μας βολιδοσκοπήσαν για αυτές τις λεγόμενες νέες ιδέες ξένοι διπλωμάτες και πολιτικοί, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι πολιτικοί. Εκφράσαμε τη διαφωνία μας διότι αυτές οι νέες ιδέες αφορούν συμφωνημένα ζητήματα. Αφού η θέση των δύο πλευρών είναι να συνεχίσουμε από εκεί που διακόψαμε στο Κραν Μοντανά, γιατί να τεθούν νέες ιδέες για ζητήματα που είναι συμφωνημένα; Για να ανοίξουμε και τελικά να μην μπορούμε να συμφωνήσουμε;

–Άρα σε αυτό το πλαίσιο κάνετε τη δήλωση για το ΝΑΤΟ στη συνάντησή σας με τους πρέσβεις κρατών-μελών της Ε.Ε. στην Κύπρο;

–Δεν είναι μόνο εκεί που αναφέρθηκα σε τούτο. Μετέφερα την άποψη του ΑΚΕΛ και στην κ. Ολγκίν και προς άλλους. Ακριβώς, για να προλάβουμε καταστάσεις και να στείλουμε έγκαιρα τα μηνύματά μας. Πάγια θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς είναι ο τερματισμός του συστήματος εγγυήσεων με τη λύση του Κυπριακού και ο ίδιος ο γ.γ. υποδεικνύει τον τρόπο, προτείνοντας αντικατάσταση του συστήματος εγγυήσεων με ένα μηχανισμό εφαρμογής της λύσης. Γιατί, λοιπόν, να αναζητήσουμε άλλο σύστημα εγγυήσεων και μάλιστα με εμπλοκή του ΝΑΤΟ;

–Αν τα υπόλοιπα στοιχεία της λύσης σας ικανοποιούν, θα εναντι-

“

Δεν υποστηρίζουμε λύση που να περιλαμβάνει ΝΑΤΟ. Αυτό είναι το μήνυμά μας που είναι πολύ συγκεκριμένο. Εμπλοκή ΝΑΤΟ σημαίνει ότι η Τουρκία θα είναι εγγυητρια.

Να επιμείνουμε στη θέση Γκουτέρες για μηχανισμό εφαρμογής της λύσης αντί για σύστημα εγγυήσεων. Γιατί να υπάρχουν εγγυήσεις σε κράτος-μέλος της Ε.Ε.;

Και μια ερώτηση για το μουντιάλ

–**Απόψε είναι ο μεγάλος τελικός του Μουντιάλ ανάμεσα σε Ισπανία και Αργεντινή. Ποια είναι η πρόβλεψή σας;**

–Πρόκειται για δύο σπουδαίες ομάδες. Η Ισπανία χαρακτηρίζεται από πειθαρχία και ισορροπία μεταξύ άμυνας και επίθεσης και σε αυτό το Μουντιάλ έδειξε ότι ενδιαφέρεται περισσότερο για την ουσία παρά για το θέαμα, αν και υπήρχαν παιγνίδια που πρόσφερε και θέαμα, όπως στο παιγνίδι με τη Γαλλία. Η Αργεντινή διαθέτει έναν πολύ επιδραστικό παίκτη, τον Μέσι, είναι πολύ δυνατή επιθετικά αλλά παρουσιάζει ανισορροπία στην αμυντική της συμπεριφορά. Συνεπώς, παρότι τέτοια παιγνίδια είναι πάντοτε στο 50 - 50 και η τύχη ή τα απρόοπτα πολλές φορές καθορίζουν το αποτέλεσμα, θα έδινα ένα μικρό προβάδισμα στην Ισπανία. Η Αργεντινή αγωνιστικά χαϊδεύει το μάτι, η Ισπανία όμως νομίζω ότι τακτικά είναι πιο δυνατή.

ωθείτε σε ένα σχέδιο λύσης μόνο και μόνο αν προβλέπεται εμπλοκή ΝΑΤΟ στο θέμα της ασφάλειας;

–Δεν υποστηρίζουμε λύση που να περιλαμβάνει ΝΑΤΟ. Αυτό είναι το μήνυμά μας που είναι πολύ συγκεκριμένο. Εμπλοκή ΝΑΤΟ σημαίνει ότι η Τουρκία θα είναι εγγυητρια και στο ΝΑΤΟ η Τουρκία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Άρα πρέπει να διερωτηθούμε αν θέλουμε συνέχεια εγγυήσεων με συμμετοχή της Τουρκίας. Εμείς λέμε να επιμείνουμε στη θέση Γκουτέρες για μηχανισμό εφαρμογής της λύσης αντί για σύστημα εγγυήσεων. Γιατί να υπάρχουν εγγυήσεις σε ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε.;

–Είναι σωστό να αντιδρά το ΑΚΕΛ πριν ακόμη τεθεί επίσημα κάτι; –Στέλνουμε έγκαιρα τα μηνύματα, για να μην τρέχουμε πίσω από τις εξελίξεις. Διότι μετά ενδεχομένως να είναι αργά.

–Γιατί διαφωνείτε με την αποκέντρωση εξουσιών, αν κάτι τέτοιο διασφαλίζει λιγότερα σημεία τριβής μεταξύ των δύο κοινοτήτων σε ενδεχόμενο λύσης;

–Το θέμα αυτό είναι ξεπερασμένο, με την έννοια ότι οι αρμοδιότητες που καθορίζουν το είδος της ομοσπονδίας είναι ήδη συμφωνημένες. Άρα, αν το συζητήσουμε, ανοίγουμε συγκλίσεις και ακυρώνουμε τη θέση μας ως ε/κ πλευρά για συνέχιση από το σημείο που διακόψαμε.

–Αν όμως οι δύο ηγέτες συμφωνούν στη χαλαρή ομοσπονδία, γιατί να μην ανοίξουν μόνο αυτό το θέμα;

–Εμείς ως ΑΚΕΛ προτείνουμε μια διαδικασία που προβλέπει τη δυνατότητα οι δύο πλευρές να ανοίξουν ζητήματα, αλλά με την προϋπόθεση ότι αν δεν συμφωνήσουν, θα επιστρέψουν πίσω στα συμφωνημένα.

–Τι πιστεύετε ότι είναι εφικτό να γίνει στο επόμενο βήμα, αν τελικά συγκληθεί μια νέα άτυπη πολυμερής διάσκεψη;

–Σύμφωνα με τις πληροφορίες μας, πρόθεση του γ.γ. είναι να συγκαλέσει μια νέα άτυπη συνάντηση, αν και εφόσον πάρει το πράσινο φως από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Κι επειδή ο στόχος της συνάντησης θα είναι η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, κατά την άποψή μας πρέπει ως ελληνοκυπριακή πλευρά να επιμείνουμε στη διαφύλαξη των συγκλίσεων και την επικέντρωση στη συζήτηση των θεμάτων που είναι ανοικτά και πρωτίστως το θέμα της ασφάλειας και της διαδικασίας εφαρμογής της λύσης. Το τι θα κάνει τελικά ο γ.γ. του ΟΗΕ δεν μπορώ να γνωρίζω.

Στόχος είναι να έχουμε υποψήφιο νωρίς το 2027

–Το ΑΚΕΛ έθεσε ως στρατηγικό στόχο την αλλαγή στη διακυβέρνηση του τόπου. Δεκαπέντε χρόνια μακριά από την εξουσία είναι πολλά;

–Πολλά είναι τα 15 χρόνια Δεξιάς και τα αδιέξοδα στα οποία οι πολιτικές και οι συμπεριφορές της οδήγησαν τον τόπο. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν ανταποκρίνεται στα μεγάλα ζητήματα που αντιμετωπίζει ο τόπος και, όπως ο ίδιος ο Πρόεδρος δηλώνει, ακολουθεί τις ίδιες πολιτικές με την κυβέρνηση Αναστασιάδη με τις οποίες διαφωνούμε. Υπάρχουν αρκετά ζητήματα που καθορίζουν την πορεία του τόπου και της κοινωνίας και δυστυχώς η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη περί άλλων τυρβάζει. Ενδεικτικά αναφέρω την ακρίβεια, η οποία βασανίζει τη μεγάλη πλειοψηφία της κοινωνίας, την υποβάθμιση του κοινωνικού κράτους, τα ανεπαρκή εισοδήματα και την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, τη στεγαστική κρίση και την ενεργειακή ανεπάρκεια. Η κυβέρνηση στηρίζει τους έχοντες και αδικεί τα χαμηλομεσαία στρώματα της κοινωνίας. Χαρακτηριστικά, σημειώνω την περίπτωση της φορολογικής μεταρρύθμισης που ενισχύει κυρίως τα υψηλά εισοδήματα και όχι αυτούς που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, τους κινδύνους που

αντιμετωπίζει το ΓεΣΥ από την εξαγορά ιδιωτικών νοσηλευτηρίων από funds τη στιγμή που τα δημόσια νοσοκομεία υποβαθμίζονται και τα ενεργειακά αδιέξοδα με το τεράστιο πρόβλημα σε επάρκεια και κόστος ηλεκτρισμού. Χρειάζεται, λοιπόν, μια προοδευτική αλλαγή που να έχει στο επίκεντρο τις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων.

–Έχετε πειστική εναλλακτική πρόταση διακυβέρνησης;

–Έχουμε την πρόταση της προοδευτικής αλλαγής και θα την παρουσιάσουμε σε άλλα κόμματα, οργανωμένα σύνολα και προσωπικά και κόστος ηλεκτρισμού. Χρειάζεται, λοιπόν, μια προοδευτική αλλαγή που να έχει στο επίκεντρο τις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων.

–Με ποιες πολιτικές δυνάμεις μπορεί να συμμαχήσει το ΑΚΕΛ;

–Δεν θα συζητήσουμε με τον ΔΗΣΥ λόγω ιδεολογικών και πολιτικών διαφορών, ούτε με το ΕΛΑΜ διότι δεν συζητούμε με την ακροδεξιά. Αντιλαμβανόμαστε τις δυσκολίες που υπάρχουν πλέον με το ΔΗΚΟ, καθώς η ηγεσία του επενδύει περισσότερο στη συνεργασία του με τον ΔΗΣΥ, αλλά εμείς θα προσπαθήσουμε να έχουμε επαφή. Με στελέχη, μέλη και φίλους του ΔΗΚΟ κάτω στη βάση και όχι μόνο, έχουμε επαφή και συνεργα-

σία. Από και και πέρα, θα επιδιώξουμε να συναντηθούμε και με άλλα κόμματα είτε είναι εντός ή εκτός Βουλής. Θα αναζητήσουμε προγραμματικές συγκλίσεις και μια προσωπικότητα που να μπορεί να αποτελέσει τον φορέα αυτής της αλλαγής. Βλέπω προ-

Δεν βγάζουμε από την εξίσωση ανθρώπους με τους οποίους συνεργαστήκαμε στο παρελθόν, όπως είναι και ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ένας ηθικός, προοδευτικός και έντιμος άνθρωπος με τον οποίο συνεχίζουμε να έχουμε σχέση.

οπτική επίτευξης συνεργασιών. Αν τις πετύχουμε καλώς, αν δεν τις πετύχουμε, ούτε το '23 είχαμε συνεργασίες από τον πρώτο γύρο, αλλά είδαμε τη δυναμική που δημιουργήθηκε.

–Έχετε αρχίσει επαφές με άλλα κόμματα;

–Έχουν γίνει κάποιες επαφές,

όμως όχι για τις προεδρικές εκλογές. Συναντήθηκα με τον Μάριο Καρογιάν και με στελέχη –όχι τους προέδρους– άλλων κομμάτων όπως της ΕΔΕΚ, του Volt και των Οικολόγων. Συζητήσαμε κυρίως για το πολιτικό σκηνικό που διαμορφώθηκε μετά τις βουλευτικές.

–Πότε θα έχει υποψήφιο το ΑΚΕΛ για το '28;

–Στόχος είναι να έχουμε υποψήφιο νωρίς το 2027. Δεν μπορού να το προκαθορίσω ακριβώς, διότι έχουμε διαδικασίες ως κόμμα και θα κάνουμε επαφές με άλλα κόμματα και οργανωμένα σύνολα.

–Σκιαγραφήστε μας το προφίλ υποψηφίου που θα αναζητήσετε;

–Αξιοπιστία, προοδευτικό πρόγραμμα, εκλεξιμότητα. Πρέπει να είναι ένα αξιόπιστο πρόσωπο, ώστε εκείνα που θα συμφωνήσουμε να γίνουν, να υπάρξουν προγραμματικές συγκλίσεις στα μεγάλα ζητήματα και να είναι υποψηφιότητα νίκης. Πρώτες μας προτεραιότητες είναι η λύση του Κυπριακού, η κοινωνικοοικονομική ατζέντα, τα ζητήματα κράτους δικαίου, η πάταξη της διαπλοκής και της διαφθοράς, η πράσινη ατζέντα και η βιωσιμότητα της ανάπτυξης.

–Μετά το θετικό αποτέλεσμα στις

βουλευτικές εκλογές και το γεγονός ότι έχετε καλή εικόνα τόσο εντός όσο και εκτός κόμματος, είναι μια πολιτική συγκυρία για το ΑΚΕΛ να διεκδικήσει ξανά την Προεδρία της Δημοκρατίας με τον γενικό του γραμματέα;

–Δεν έχουμε αρχίσει ακόμη τις συζητήσεις για τον υποψήφιο που θα στηρίζει το κόμμα. Δεν αποκλείουμε κανέναν, άρα δεν προ-αποκλείουμε και υποψήφιο από το ΑΚΕΛ. Όμως, επαναλαμβάνω, πρέπει να έχει εκλεξιμότητα γιατί θέλουμε να είναι υποψηφιότητα νίκης. Πολλές φορές όσο πιο κομματικά ταυτισμένο είναι ένα πρόσωπο, τόσο πιο δύσκολο γίνεται το ενδεχόμενο συνεργασιών.

–Άρα πιθανή δική σας υποψηφιότητα ή άλλου κομματικού στελέχους συγκεντρώνει λιγότερες πιθανότητες γιατί θα δυσκολέψει την προσπάθεια για συνεργασίες και άρα δύσκολα θα φέρει τη νίκη;

–Είναι νωρίς να μιλήσουμε γι' αυτό. Αυτό θα διαφανεί από τις επαφές και τη διαμόρφωση του σκηνικού.

–Δεν αποκλείεται, λοιπόν, πάλι το ΑΚΕΛ να αναζητήσει υποψήφιο από τον χώρο της Δεξιάς, αν θεωρήσετε ότι έχει περισσότερες πιθανότητες να εκλεγεί;

–Δεν μπορώ να προδικάσω τι-

ποτα διότι δεν έχουμε αρχίσει ακόμη τη συζήτηση.

–Και ο κ. Μαυρογιάννης φαίνεται να έχει θετική εικόνα στον κόσμο του ΑΚΕΛ. Είναι επιλογή νίκης;

–Δεν βγάζουμε από την εξίσωση ανθρώπους με τους οποίους συνεργαστήκαμε στο παρελθόν, όπως είναι και ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ένας ηθικός, προοδευτικός και έντιμος άνθρωπος με τον οποίο συνεχίζουμε να έχουμε σχέση.

–Έχετε μια λίστα πιθανών υποψηφίων στο μυαλό σας;

–Νομίζω ότι ο καθένας φυσιο-λογικά κάνει κάποιες σκέψεις, οι οποίες όμως θα συγκεκριμενοποιηθούν όταν θα αρχίσουμε τις συζητήσεις.

–Βασικό επιχείρημα των πολιτικών σας αντιπάλων είναι η οικονομική διαχείριση της κυβέρνησης Χριστόφια. Πώς θα πείσετε την κοινωνία να σας εμπιστευτεί ξανά;

–Δεν είναι η οικονομική διαχείριση που οδήγησε στην κρίση, αλλά η τραπεζική κρίση που οδήγησε στα οικονομικά αδιέξοδα. Εμείς καλούμε τον κόσμο να μας κρίνει για τις θέσεις μας οι οποίες διασφαλίζουν την οικονομική βιωσιμότητα και οδηγούν σε οικονομική ανάπτυξη.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αντιλαμβάνομένη τους κινδύνους να μεγαλώσει το κύμα εσωστρέφειας εντός ΔΗΣΥ, η ηγεσία επιλέγει αυτή την ώρα να στρέψει το ενδιαφέρον της προς τις εξελίξεις στο Κυπριακό, ροκανίζοντας τον χρόνο μέχρι το φθινόπωρο, οπότε αναπόφευκτα θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις. Η Αννίτα Δημητρίου, από το βήμα του Πολιτικού Γραφείου, θέλησε να στείλει το μήνυμα ότι οι προεδρικές εκλογές δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας περιόδου, προβάλλοντας ως προτεραιότητα τη συνέχιση της παραγωγής ουσιαστικού πολιτικού έργου.

Την ίδια ώρα, συνεχίζει να φέρνει εντός κόμματος πρόσωπα, κυρίως υποψήφιους βουλευτές που δεν εξελέγησαν, δίνοντάς τους αρμοδιότητες. Με αυτόν τον τρόπο, οι ίδιοι μπορούν να καθεθύνουν θέσεις και προτάσεις, αλλά κυρίως να μη νιώσουν ότι το κόμμα τους γύρισε την πλάτη μετά τον αγώνα που έδωσαν.

Για πολλούς, η Αννίτα Δημητρίου αυτή την ώρα σπίνει ομάδες που θα βρεθούν στο πλευρό της στην εκλογική μάχη – αρχικά στην εσωτερική – κάνοντας πράξη ότι στο κόμμα δεν περισσεύει κανείς και μεγαλώνοντας το ρεύμα στήριξης της παρούσας ηγεσίας, αν και η πρόθεση είχε εκφραστεί εδώ και καιρό και από άλλα στελέχη της ηγετικής πυραμίδας.

Βέβαια, σημειώνεται πως πέρα από τις εξαγγελίες και τους διορισμούς, θα πρέπει να βρεθεί εκείνη η φόρμουλα που θα αποδείξει ότι υπάρχουν τρόποι συνεργασίας όλων με τον κοιμητικό μηχανισμό. Ενισχυμένο φαίνεται να βγαίνει και το «σκιώδες υπουργικό» με προσθήκες που κάνουν τη διαφορά. Εκκρεμεί ο διορισμός της Αναστασίας Ανθούση, η οποία, όπως όλα δείχνουν, θα πιστωθεί το χαρτοφυλάκιο της Υγείας, μετά την ανάληψη των νηών της Ομοσπονδίας Συνδέσμων Ασθενών Κύπρου από τον Μίλτο Μιλτιάδη.

Το Κυπριακό θέτει ως προτεραιότητα και ο πρώην πρόεδρος του κόμματος, Αβέρωφ Νεοφύτου, βάζοντας ωστόσο τις βάσεις για τη δική του υποψηφιότητα, χωρίς να διστάζει σε κάποιες περιπτώσεις να πλάσσει τον εαυτό του ως τον «πρόεδρο της λύσης». Μία υποψηφιότητα που, πριν καν εξαγγελθεί επίσημα, έφερε ήδη τους πρώτους τριγμούς εντός ΔΗΣΥ, με τους πιο δύσπιστους να κάνουν λόγο για συμφωνία μεταξύ του πρώην και της νυν πρόεδρου του κόμματος.

Εμβόλιμος και ο βουλευτής του κόμματος, Γιώργος Παμπορίδης, που θέλησε να προτάξει επίσης το Κυπριακό, χωρίς ωστόσο να αφήνει εκτός την προεδρία του κόμματος. Την ίδια ώρα, ήρθε να θολώσει ακόμη περισσότερο τα

Πριν από οποιαδήποτε διαβούλευση, η πρόεδρος του ΔΗΣΥ θα θελήσει να έχει ενώπιόν της στοιχεία δημοσκοπήσης σε σχέση με τον εκλέξιμο υποψήφιο, τα ποσοστά παράστασης νίκης και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία που συνθέτουν μία νικηφόρα υποψηφιότητα.

Ανακωχή στην προεδρολογία λόγω Κυπριακού

Οι προτεραιότητες των εν δυνάμει υποψηφίων του ΔΗΣΥ και η στάση του ΔΗΚΟ

νερά εντός ΔΗΣΥ ο πάλαι ποτέ στενός συνεργάτης της Αννίτας Δημητρίου και κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του κόμματος, Νίκος Τορναρίτης, ο οποίος σε συνέντευξή του στον «Reporter» άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο στήριξης του Νίκου Χριστοδουλίδη από τον ΔΗΣΥ.

Μία αναφορά που δεν ξένισε τα στελέχη της ηγεσίας, τα οποία αναφέρουν πως ο κ. Τορναρίτης πάντα ήταν κοντά στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ενώ ορισμένοι δεν αποκλείουν και προσωπικά συμφέροντα που πιθανώς να κρύβονται πίσω από τη συγκεκριμένη δήλωση.

Πάντως, η ηγεσία αυτή την ώρα παρακολουθεί χωρίς ουσιαστικά να μπαίνει σε αντιπαράθεση με κανέναν. «Κάποιοι που προτρέχουν θα εκτεθούν», είναι το μήνυμα που μεταφέρουν στελέχη της ηγεσίας ενόψει των διεργασιών για τις Προεδρικές, τονίζοντας ότι οι προσωπικές φιλοδοξίες

στελεχών δεν μπορούν να επηρεάσουν το νικηφόρο αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών, με το οποίο το κόμμα μπορεί να διεκδικήσει και μάλιστα να κερδίσει την προεδρία του κράτους.

Η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει ανοίξει ακόμη τα χαρτιά της και κρατά χαμηλούς τόνους σε σχέση με τις Προεδρικές, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν δουλεύει μεθοδικά. Με τους στενούς της συνεργάτες γίνονται ασκήσεις επί χάρτου, ενώ το επόμενο δεκαήμερο μέχρι την έλευση του γ.γ. των Η.Ε. στην Κύπρο, θα αποφύγει την όποια εσωτερική αντιπαράθεση όσον αφορά τις εκλογές και τους υποψήφιους του κόμματος, θέλοντας να δοθεί χρόνος και από το φθινόπωρο να αρχίσουν οι διεργασίες.

Εκτός απρόοπτου, η ίδια θα καταθέσει την υποψηφιότητά της για να είναι η εκλεκτή του κόμματος στις προεδρικές του 2028. Μάλιστα, όπως τονίζουν στελέ-

χη της ηγετικής πυραμίδας, της ανήκει δικαιωματικά, αν μετρήσει κανείς το πολύ καλό αποτέλεσμα των βουλευτικών, αλλά και την εκλογή της στην προεδρία της Βουλής.

Η δημοσκοπήση για την παράσταση νίκης

Πάντως, τονίζεται πως πριν από οποιαδήποτε διαβούλευση, η πρόεδρος θα θελήσει να έχει ενώπιόν της στοιχεία δημοσκοπήσης σε σχέση με τον εκλέξιμο υποψήφιο, τα ποσοστά παράστασης νίκης και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία που συνθέτουν μία νικηφόρα υποψηφιότητα.

Αυτό κρίνεται ως δυνατό χαρτί σε σχέση και με τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ που μπορεί να σταθεί απέναντι από τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αλλά και τον υποψήφιο του ΑΚΕΛ.

Μάλιστα, σε αυτό το πλαίσιο, η Αννίτα Δημητρίου θα θελήσει

να κάνει κινήσεις προς το ΔΗΚΟ, ώστε να εξεταστεί κατά πόσον υπάρχει πρόθεση αποχώρησής του από την κυβέρνηση και στήριξης συναγερμικού υποψηφίου. Μπορεί μέχρι αυτή την ώρα να μην υπήρξε επίσημη πρόσκληση, ωστόσο φαίνεται πως υπήρξαν οι πρώτες άτυπες συζητήσεις βολιδοσκοπήσης.

Αυτό που δυσχεραίνει τα πράγματα είναι πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης προχωρά με κινήσεις που δεσμεύουν το ΔΗΚΟ – υπουργοποιήσεις και διορισμούς δ.σ. ημικρατικών – κάνοντας δύσκολο το εγχείρημα αποχώρησής από την κυβέρνηση και, πόσο μάλλον, στήριξης ενός κόμματος που δεν έχει ακόμη αποφασίσει τον υποψήφιο του.

Φαίνεται μάλιστα πως το ΔΗΚΟ επιθυμεί να δώσει χρόνο, τόσο σε σχέση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας – και αν υλοποιήσει όλα αυτά για τα οποία δεσμεύτηκε στις τελευταίες τους συναντήσεις, για βελτίωση των σχέσεών τους αλλά και για αντιμετώπιση αντάξια του μοναδικού κόμματος που στηρίζει την κυβερνηση εντός κοινοβουλίου – όσο και στον ΔΗΣΥ να προχωρήσει με τις εσωκομματικές του διαδικασίες.

Πάντως, πιθανή υποψηφιότητα της Αννίτας Δημητρίου είναι ίσως ο μοναδικός τρόπος να συνεργαστούν τα δύο κόμματα, με τον Νικόλα Παπαδόπουλο να αναλαμβάνει την ίδια ώρα την προεδρία της Βουλής. Άλλωστε, οι σχέσεις του προέδρου του ΔΗΚΟ με τον Νίκο Χριστοδουλίδη βρίσκονται εδώ και καιρό στον πάγο, με τον πρώτο να αναφέρεται πλέον χωρίς δισταγμό στην κακή συμπεριφορά και στον αλαζονικό τρόπο με τον οποίο τον αντιμετωπίζει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Βέβαια, στα πλαίσια του επανασχεδιασμού των σχέσεων μεταξύ των δύο πλευρών, προκύπτει και «πρωινός καφές» Νίκου Χριστοδουλίδη και Νικόλα Παπαδόπουλου, με το ενδιαφέρον να στρέφεται στην τροπή που θα πάρει η όλη διαδικασία. Άλλωστε, ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ έδειξε από την αρχή πως δεν θα υποχωρήσει εύκολα, μιας και όσον αφορά τον ανασχηματισμό επιμένει μέχρι και σήμερα ότι το κόμμα του πρέπει να λάβει είτε το υπουργείο Οικονομικών είτε το Εσωτερικών, με τον ίδιο τον Νίκο Χριστοδουλίδη να απορρίπτει το αίτημα.

Ο κ. Παπαδόπουλος εμμένει, αν και πιθανώς να γνawρίζει πως κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό – κάποιος σημειώνουν και κόντρα με τον Μάκη Κεραυνό – θέλοντας με αυτόν τον τρόπο να κερδίσει όσα περισσότερα μπορεί για το κόμμα του, ώστε να προχωρήσει προς τις Προεδρικές, πιθανώς και στις συζητήσεις που θα προηγηθούν με τους υποψήφιους, με δυνατό όπλα στη φαρέτρα του.

ΑΡΘΡΟ

Το μέλλον των Δημόσιων Ραδιοτηλεοράσεων μέσα από την έρευνα της EBU

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΤΣΩΚΟΥ**

Η Γενική Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Ραδιοτηλεοπτικής Ένωσης (EBU), που πραγματοποιήθηκε στην Πράγα, αποτέλεσε μια ιδιαίτερα σημαντική ευκαιρία να ανταλλάξουμε απόψεις και εμπειρίες με τους επικεφαλής των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών της Ευρώπης, αλλά κυρίως να χαράζουμε τη στρατηγική πορεία που καλούνται να ακολουθήσουν τα Μέσα Δημόσιας Υπηρεσίας τα επόμενα χρόνια. Οι εργασίες της φετινής Γενικής Συνέλευσης επιβεβαίωσαν ότι η δημόσια ραδιοτηλεόραση βρίσκεται σε ένα καθοριστικό σημείο της ιστορίας της. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, η τεχνική νοημοσύνη, οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις, η κοινωνική πόλωση και η αλλαγή των συνθηκών του κοινού, δημιουργούν ένα εντελώς νέο περιβάλλον, μέσα στο οποίο οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί καλούνται όχι μόνο να προσαρμοστούν, αλλά και να γνηθούν.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκέντρωσε η παρουσίαση των απο-

τελεσμάτων της νέας στρατηγικής έρευνας της EBU με τίτλο «Public Service Media Heatmap 2030», η οποία αποτέλεσε τον βασικό άξονα των συζητήσεων της Γενικής Συνέλευσης. Η μελέτη, αποτυπώνει τις σημαντικότερες κοινωνικές, πολιτικές και τεχνολογικές εξελίξεις που θα επηρεάσουν τα δημόσια μέσα ενημέρωσης μέχρι το τέλος της δεκαετίας και αναδεικνύει τις στρατηγικές προτεραιότητες στις οποίες καλούμαστε να επενδύσουμε από σήμερα.

Ένα από τα πιο σημαντικά συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι η Ευρώπη βιώνει περίοδο έντονων δημοκρατικών και κοινωνικών αλλαγών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, δεκατέσσερις ευρωπαϊκές χώρες βρίσκονται σήμερα σε διαδικασία δημοκρατικής οπισθοχώρησης, ενώ η πολιτική πόλωση έχει αυξηθεί κατά περίπου 50% τα τελευταία είκοσι χρόνια. Παράλληλα, οι γεωπολιτικές εξελίξεις έχουν μετατρέψει την ασφάλεια και την αξιοπιστία της πληροφόρησης σε ζητήματα υψίστης σημασίας για κάθε ευρωπαϊκή κοινωνία.

Εξίσου ανησυχητικά ήταν τα

στοιχεία που αφορούν τη σχέση των πολιτών με την ενημέρωση. Η έρευνα καταγράφει ότι ολοένα και περισσότεροι πολίτες αποφεύγουν συστηματικά τις ειδήσεις, όχι λόγω αδιαφορίας, αλλά εξαιτίας της υπερπληροφόρησης, της κόπωσης και της αβεβαιότητας που προκαλεί το σμπερινό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, η εμπιστοσύνη περιορίζεται ολοένα και περισσότερο σε μικρότερους κοινωνικούς κύκλους, γεγονός που ενισχύει τον κατακερματισμό της δημόσιας συζήτησης.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε και στον μετασχηματισμό που επιφέρει η τεχνική νοημοσύνη. Η παραγωγή περιεχομένου γίνεται ταχύτερη και οικονομικότερη από ποτέ, ενώ οι αλγόριθμοι και τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης καθορίζουν πλέον σε μεγάλο βαθμό τι βλέπει, τι ακούει και τι διαβάζει ο πολίτης. Παρουσιάστηκαν στοιχεία σύμφωνα με τα οποία καθημερινά δημοσιεύονται δεκάδες χιλιάδες νέα μουσικά έργα και podcasts, ενώ περίπου επτά στις δέκα διαδικτυακές αναζητήσεις ολοκληρώνονται χωρίς ο χρήστης να επισκέπτεται κάποια

ιστοσελίδα, γεγονός που αλλάζει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο διανέμεται το δημοσιογραφικό και ενημερωτικό περιεχόμενο.

Παράλληλα, αναδείχθηκε η αυξανόμενη εξάρτηση των μέσων ενημέρωσης από μεγάλες διεθνείς τεχνολογικές πλατφόρμες και εταιρείες, τόσο σε επίπεδο διανομής όσο και σε επίπεδο αυτό καθαυτό ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη, οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί, να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους, επενδύοντας ταυτόχρονα στην καινοτομία και στη συνεργασία.

Ένα ακόμη σημαντικό συμπέρασμα, αφορά τις αλλαγές στις ίδιες τις κοινωνίες μας. Η Ευρώπη γεννά δημογραφικά, ενώ οι νεότερες γενιές ενημερώνονται και ψυχαγωγούνται με εντελώς διαφορετικό τρόπο από ό,τι στο παρελθόν. Οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί οφείλουν με να συνεχίσουμε να υπηρετούμε όλους τους πολίτες, αλλά παράλληλα να αναπτύξουμε νέες μορφές περιεχομένου και νέους τρόπους επικοινωνίας που θα μας επιτρέψουν να παραμεί-

νουμε ουσιαστικά παρόντες στη ζωή των νεότερων ηλικιών. Ίσως όμως το σημαντικότερο μήνυμα που ανέδειξε η μελέτη είναι ότι, μέσα σε έναν κόσμο όπου η πληροφορία παράγεται πλέον μαζικά και συχνά χωρίς έλεγχο, τα δημόσια μέσα ενημέρωσης διαθέτουν ένα μοναδικό πλεονέκτημα: την εμπιστοσύνη. Η EBU υπογραμμίζει ότι οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί εξακολουθούν να αποτελούν την πιο αξιόπιστη πηγή ενημέρωσης στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, με εβδομαδιαία απήχηση που υπερβαίνει το 80% του πληθυσμού. Σε μια εποχή συνθετικού περιεχομένου και αλγοριθμικής επιλογής της πληροφορίας, η επαληθευμένη δημοσιογραφία, η ανθρώπινη κρίση και η λογοδοσία αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία.

Η Γενική Συνέλευση κατέδειξε επίσης ότι καμία δημόσια ραδιοτηλεόραση δεν μπορεί πλέον να αντιμετωπίσει μόνη της αυτές τις προκλήσεις. Η συνεργασία μεταξύ των μελών της EBU, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, οι συμπαραγωγές, η κοινή ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και η διαμόρφωση κοινών

στρατηγικών, αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία των δημόσιων μέσων ενημέρωσης στην Ευρώπη.

Για το ΠΙΚ, η ενεργός συμμετοχή στην EBU αποτελεί στρατηγική επιλογή. Mas επιτρέπει να βρισκόμαστε στον πυρήνα των εξελίξεων, να συμμετέχουμε στη διαμόρφωση του μέλλοντος της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και να αξιοποιούμε τη γνώση και τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές προς όφελος των πολιτών της Κύπρου.

Το μέλλον της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, δεν θα κριθεί μόνο από την ταχύτητα με την οποία θα υιοθετήσει τις νέες τεχνολογίες. Θα κριθεί από το κατά πόσο θα συνεχίσει να αποτελεί αξιόπιστο, ανεξάρτητο και σύγχρονο θεσμό, που θα υπηρετεί τον πολίτη, θα ενισχύει τη δημοκρατία, θα προάγει τον πολιτισμό και θα προσφέρει ποιοτικό περιεχόμενο σε μια εποχή, όπου η εμπιστοσύνη αποτελεί ίσως το πολυτιμότερο αγαθό.

Ο Θανάσης Τσώκος είναι γενικός διευθυντής, Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου.

Η Αννίτα Δημητρίου θα θελήσει να κάνει κινήσεις προς το ΔΗΚΟ, ώστε να εξεταστεί κατά πόσον υπάρχει πρόθεση αποχώρησής του από την κυβέρνηση και στήριξης συναγερμικού υποψηφίου. Μπορεί μέχρι αυτή την ώρα να μην υπήρξε επίσημη πρόσκληση, ωστόσο φαίνεται πως υπήρξαν οι πρώτες άτυπες συζητήσεις βολιδοσκοπήσης.

Στην αρένα των προεδρικών εκλογών το στοίχημα για το Σένγκεν

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θέλει απόφαση πριν από το 2028, αλλά τα «προηγούμενα» Κροατίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας δείχνουν χρονοβόρα διαδικασία

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η ένταξη στον χώρο Σένγκεν, πέραν του τερματισμού των ελέγχων για τους Κυπρίους πολίτες που ταξιδεύουν στην Ευρώπη, θα τοποθετήσει την Κύπρο στον «σκληρό πυρήνα της Ε.Ε.», στον οποίο ανήκουν όσα κράτη-μέλη συμμετέχουν τόσο στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, όσο και στην Ευρωζώνη. Παράλληλα, όμως, εκτιμάται ότι είναι σε θέση να ενισχύσει και το αφήγημα επανεκλογής του προέδρου Χριστοδουλίδη στο ύπατο αξίωμα, στις προεδρικές εκλογές του 2028 κι αυτός είναι ένας πολύ καλός λόγος για τον οποίο η κυβέρνηση επενδύει σε τάχιστη ολοκλήρωση των διαδικασιών πλήρους συμμετοχής της Κυπριακής Δημο-

Η Κύπρος δεν έχει τα προβλήματα χερσαίων συνόρων της Κροατίας, της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, αλλά έχει τις δικές της «ιδιαιτερότητες» που σύμφωνα με την Ε.Ε. εστιάζονται στην κατοχή και στην ύπαρξη των Βρετανικών Βάσεων.

κρατίας στον χώρο Σένγκεν. Στο πλαίσιο αυτό, όπως αναφέρουν πληροφορίες της «Κ», η Λευκωσία προσβλέπει στην εξασφάλιση πολιτικής απόφασης στο Συμβούλιο, με ταχύτερες διαδικασίες, ενόψει και των προεδρικών εκλογών, με διαβατήριο τις «θετικές εξετάσεις» στις οποίες υποβλήθηκε από την Κομισιόν και το πράσινο φως που εξασφάλισε σε «τεχνικό επίπεδο», εκπληρώνοντας 120 συνολικά συστάσεις, μετά από τέσσερα χρόνια τεχνικών διαβουλεύσεων. Αν και οι «ιδιαιτερότητες» της Κύπρου, οι οποίες περιγράφονται ευκρινώς από την Ε.Ε., ήτοι η κατοχή τμήματος της νήσου και η ύπαρξη των Βρετανικών Βάσεων, αποτελούν εκ προοιμίου μια σύνθετη συνθήκη για τη Λευκωσία. Αναδεικνύοντας δυσκολίες, οι οποίες αποτυπώνονται τόσο στην υπόδειξη των Βρυξελλών για καταγραφή των μέτρων που λαμβάνονται στα σημεία διέλευσης «με μεγαλύτερη σαφήνεια και λεπτομέρεια, σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου», στη βάση του Πρωτοκόλλου 10 της Συνθήκης Προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, όσο και στην επισήμανση για την ανάγκη ενίσχυσης των μέτρων που λαμβάνονται από τους Βρετανούς στα δύο οδοφράγματα που διαχειρίζονται.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η αξιοποίηση της συμμετοχής της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν και η κατ' επέκταση ενίσχυση του προεδρικού προφίλ του Νίκου Χριστοδουλίδη, θα οδηγήσει τον προσεχή Σεπτέμβριο την Κύπρο στο Συμβούλιο της Ε.Ε., με μια προσδοκία: «Να εξασφαλίσει πολιτική απόφαση για πλήρη συμμετοχή στον χώρο Σένγκεν, σε λιγότερο από ενάμιση χρόνο και σε κάθε περίπτωση πριν από τις προεδρικές εκλογές Φεβρουαρίου 2028», με ό,τι αυτό συνεπάγεται και με ό,τι κάποιος μπορεί να αντιληφθεί.

Η αξιοποίηση της ένταξης στον χώρο Σένγκεν ενόψει και των προεδρικών εκλογών, εξηγεί σε σημαντικό βαθμό και τη διαφοροποίηση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη από όλες τις άλλες κυπριακές κυβερνήσεις μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Ο Τάσος Παπαδόπουλος, ο Δημήτρης Χριστόφιας και ο Νίκος Αναστασιάδης (κυβέρνηση στην οποία συμμετείχε και ο Νίκος Χριστοδουλίδης), απέφυγαν να δρομολογήσουν την ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν με άλλο το κυπριακό πρόβλημα, θεωρώντας ότι μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργούσε την εικόνα σκληρού συνόρου μεταξύ ελεύθερων και κατεχόμενων περιοχών και θα ενίσχυε τη διχοτό-

μηση. Η ανάγνωση πάντως της Λευκωσίας είναι σήμερα πολύ διαφορετική και προκύπτει μέσα από τις εκτιμήσεις του υπουργείου Εξωτερικών, το οποίο θεωρεί ότι «δεν υπάρχει ανησυχία» και ότι «δεν απαιτούνται αλλαγές επί του εδάφους» στην Πράσινη Γραμμή, κάτι που επισμαίνει σε εσωτερικό σημειώμά της η επικεφαλής της διευθύνσης Σένγκεν, Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη, θεωρώντας προφανώς ότι δεν θα καθιερωθούν έλεγχοι τύπου Σένγκεν στα οδοφράγματα.

«Τα δόντια των ιδιαιτεροτήτων»

Οι «ιδιαιτερότητες» της Κύπρου, δηλαδή η κατοχή και οι Βρετανικές Βάσεις, εκτιμάται ότι θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον των συζητήσεων στο Συμβούλιο της Ε.Ε. Όχι τόσο σε σχέση με την εσωτερική κατάσταση και τα ζητήματα εσωτερικής ασφάλειας που αντιμετωπίζει η Κύπρος, αλλά κυρίως σε σχέση με την πιθανή «εξαγωγή» παράτυπων μεταναστών συνεπεία των εν λόγω «ιδιαιτεροτήτων» που αντιμετωπίζει η Κύπρος.

Σε πρακτικό δηλαδή επίπεδο, η Λευκωσία θα πρέπει να διαφωτίσει τους εταίρους της ότι αυτές οι «ιδιαιτερότητες», δεν είναι σε θέση να επιτρέψουν τη δημιουρ-

γία κενών, τα οποία θα μπορούσαν να τύχουν εκμετάλλευσης ώστε παράτυποι μετανάστες ή πολίτες τρίτων χωρών που δεν είναι κάτοχοι θεωρήσεων Σένγκεν, να «εξαχθούν» μέσω των αεροδρομίων και των λιμανιών της Κύπρου, σε άλλα κράτη που συμμετέχουν στον ενιαίο χώρο.

Ξένη διπλωματική πηγή, ανέφερε ότι «στο Συμβούλιο θα διαφανεί πόσα δόντια διαθέτουν οι εν λόγω ιδιαιτερότητες της περίπτωσης της Κύπρου», υπογραμμίζοντας ότι οι αντίστοιχες ιδιαιτερότητες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας είχαν οδηγήσει σε 13 ολόκληρα χρόνια (!) πολιτικών διαβουλεύσεων στο Συμβούλιο, συνεπεία αλληπάλληλων βέτο από διάφορα κράτη-μέλη, ενώ της Κροατίας οδήγησαν σε 3 χρόνια πολιτικών συζητήσεων. Σε κάθε περίπτωση, καμιά χώρα δεν εξασφάλισε πολιτική απόφαση για ένταξη στον χώρο Σένγκεν εντός 18 μηνών, περιλαμβανομένων και των χωρών του μεγάλου κύματος διευρύνσης. Κι αυτό, παρά το γεγονός ότι στο παρελθόν η ένταξη στον ενιαίο χώρο δεν θεωρείτο τόσο σύνθετη όσο θεωρείται σήμερα, υπό το φως των μεταναστευτικών ροών και της εργαλειοποίησης μεταναστών, δεδομένα που ανέβασαν τον βαθμό δυσκολίας στο Συμβούλιο, καθιστώντας τις

πολιτικές συζητήσεις πολύ πιο απαιτητικές.

Οι τουρκικές ενστάσεις

Μια πολύ ενδιαφέρουσα παράμετρος του ζητήματος, αφορά στις τουρκικές ενστάσεις γύρω από τη δρομολογούμενη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στον χώρο Σένγκεν. Αν και η Άγκυρα και το ψευδοκράτος δεν έχουν τοποθετηθεί μετά τη θετική τεχνική αξιολόγηση των Βρυξελλών, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Τουφάν Έρχιουρμαν είχε φροντίσει να διατυπώσει τις τουρκικές ενστάσεις γύρω από την προοπτική ένταξης της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν, εδώ και έναν περίπου χρόνο. Αυτές λοιπόν οι ενστάσεις κινούνται σε δύο κυρίως άξονες: Αφενός, ο Έρχιουρμαν υποστήριξε ότι «η διαδικασία Σένγκεν ενδέχεται να δημιουργήσει σοβαρές επιπλοκές...», ιδιαιτέρα για τους Τουρκοκύπριους που δεν είναι επίσημα πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, περιορίζοντας την ελευθερία κινήσεώς τους, κάτι που εκτιμάται ότι θα ανοίξει εκ νέου τόσο το κεφάλαιο του τερματισμού της λεγόμενης «απομόνωσης», όσο και αυτό της εξασφάλισης ευρωπαϊκής ιθαγένειας για παιδιά από μεικτούς γάμους, μεταξύ Τουρκοκυπρίων και εποίκων. Και αφετέρου, ο κ. Έρχιουρμαν είχε επικρίνει έντονα τις Βρυξέλλες, υποστηρίζοντας ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εθελοτυφλεί μπροστά στο γεγονός ότι το νησί παραμένει διαιρεμένο και ότι αποτελεί μια de facto μοιρασμένη χώρα.

Πληγή στις Βρυξέλλες απέφυγε να τοποθετηθεί επί των επιπτώσεων που ενδεχομένως να προκαλέσουν αντιδράσεις της τουρκοκυπριακής κοινότητας κατά τη λήψη πολιτικής απόφασης στο Συμβούλιο, αναφορικά με τη συμμετοχή της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν. Άλλωστε, όπως επεσήμανε, «κάνεις δεν μπορεί να γνωρίζει κατά πόσον οι εντάσεις που είχαν διατυπωθεί από την τουρκική πλευρά, στοχεύουν να αποκλείσουν πραγματικά την ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν ή εάν επιδιώκουν να αποκομίσουν κέρδη, με στόχο την ενίσχυση του αφηγήματος περί κυριαρχικής ισότητας του ψευδοκράτους». Θεωρείται δε ως δεδομένο, ότι τα κέρδη για την τουρκική πλευρά θα είναι πολύ μεγαλύτερα στην περίπτωση που η δρομολογούμενη ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν, δημιουργήσει εικόνα σκληρού συνόρου μεταξύ ελεύθερων και κατεχόμενων περιοχών, για ευνόητους λόγους.

Τα «κακά προηγούμενα» δεν ευνοούν το αφήγημα της Λευκωσίας

Πηγή στην έδρα της Ε.Ε., με άριστη γνώση των δεδομένων που επικρατούν στο Συμβούλιο, επεσήμανε ότι «η λήψη πολιτικής απόφασης επαφίεται στα κράτη-μέλη». Αν και απέφυγε να πάρει θέση σε σχέση με την ένταξη της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν και κυρίως αναφορικά με τον χρόνο πιθανής ολοκλήρωσης των πολιτικών διαβουλεύσεων στο Συμβούλιο, φρόντισε να «προειδεάσει», επισμαίνοντας ότι «τα διαθέσιμα προηγούμενα των τελευταίων ετών δείχνουν μια χρονοβόρα διαδικασία στο Συμβούλιο». Εν προκειμένω, η ίδια πηγή, υπογράμμισε ότι στη διαδικασία που αφορούσε στην Κροατία, η χώρα κατόρθωσε να εξασφαλίσει πολιτική απόφαση συμμετοχής στον χώρο Σένγκεν (1η Ιανουαρίου 2023), μετά από 3 και πλέον χρόνια πολιτικών διαβουλεύσεων

στο Συμβούλιο. Στην περίπτωση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, των δύο χωρών που εντάχθηκαν πρόσφατα στον ενιαίο χώρο (1η Ιανουαρίου 2025) απαιτήθηκαν 13 ολόκληρα χρόνια πολιτικών διαβουλεύσεων, συνεπεία πολλαπλών βέτο που ηγήρθσαν από κράτη-μέλη, σε διάφορα στάδια της διαδικασίας.

Την ίδια ώρα, πάντως, θα πρέπει να λησθεί ότι στην περίπτωση της Κροατίας, το Ζάγκρεμπ όφειλε αφενός να πείσει τους εταίρους στο Συμβούλιο για τη διαχείριση της «Διαδρομής των Δυτικών Βαλκανίων» και αφετέρου να λύσει τη διμερή διαφωνία για τα θαλάσσια σύνορα με τη Σλοβενία, στον Κόλπο Πιράν. Μεγαλύτερο ήταν το πρόβλημα για τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, με επίκεντρο όχι μόνο τη Διαδρομή των Δυτικών Βαλκανίων, αλλά και τα

Στην περίπτωση της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας απαιτήθηκαν 13 ολόκληρα χρόνια πολιτικών διαβουλεύσεων, συνεπεία πολλαπλών βέτο που ηγήρθσαν από κράτη-μέλη, σε διάφορα στάδια της διαδικασίας.

ζητήματα κράτους δικαίου και διαφθοράς, που οδήγησαν πολλές χώρες να μπλοκάρουν τη διαδικασία, για διαφορετικούς λόγους,

περιλαμβανομένων της Αυστρίας, της Ολλανδίας, της Γερμανίας και της Γαλλίας.

Αν και η Κύπρος είναι νησιο-

τικό κράτος, δεν έχει χερσαία σύνορα με άλλη χώρα της Ε.Ε. και δεν βρίσκεται στο στόχαστρο των Βρυξελλών για ζητήματα που άπτονται του κράτους δικαίου, εντούτοις έχει τις δικές της «ιδιαιτερότητες», οι οποίες περιγράφονται και στην «τεχνική αξιολόγηση» της Ε.Ε., την οποία αποκάλυψε η «Κ» την περασμένη εβδομάδα. «Ιδιαιτερότητες», οι οποίες αφορούν τόσο στο ζήτημα της κατοχής εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία, με αποτέλεσμα να μην βρίσκεται υπό τον έλεγχο των κυπριακών αρχών και ως εκ τούτου η ρύθμιση των διελεύσεων σε τμήμα της νήσου, να γίνεται μέσω της Πράσινης Γραμμής. Όσο και στην ύπαρξη των Βρετανικών Βάσεων, όπου η Ε.Ε. θεωρεί ότι οι έλεγχοι που διεξάγονται είναι υποδεέστεροι από

τις απαιτήσεις της Κοινότητας για διασφάλιση των προτύπων που αφορούν στη διαχείριση της παράτυπης μετανάστευσης. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, «αυτό που κυρίως ενδιαφέρει τα κράτη-μέλη δεν είναι τι συμβαίνει στο εσωτερικό της Κύπρου, αλλά η διασφάλιση ότι ενδεχόμενες ροές παράτυπων μεταναστών δεν θα εξαχθούν στην υπόλοιπη Ε.Ε., μέσω Σένγκεν υπό το φως των «ιδιαιτεροτήτων» που χαρακτηρίζουν την Κυπριακή Δημοκρατία». Όπως επεσήμανε η ίδια πηγή, «σύννεφα υπάρχουν και στην περίπτωση της Κύπρου, αλλά κανείς δεν είναι σε θέση να πει εάν θα ξεσπάσει ή όχι καταιγίδα και σε κάθε περίπτωση πόσος χρόνος θα απαιτηθεί για την ολοκλήρωση των διαδικασιών πλήρους συμμετοχής της Κύπρου στον χώρο Σένγκεν».

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Σε καλοκαιρινό εφιάλτη τείνει να εξελιχθεί η προμήθεια ηλεκτρικού ρεύματος, με την Κύπρο να κινδυνεύει να βιώσει, στο καλύτερο σενάριο, την επιβολή ενός προγράμματος εκ περιτροπής διακοπών σε ώρες αυξημένης ζήτησης ένεκα των υψηλών θερμοκρασιών. Το χειρότερο σενάριο, όπως προειδοποίησαν πρόσφατα οι συντεχνίες της Αρχής Ηλεκτρισμού, είναι η μερική σβέση περιοχών, εξέλιξη γνωστή και ως ένα «black out». Οι ανησυχίες, που τείνουν να προσλάβουν μαζικό χαρακτήρα, μόνο υπερβολικές δεν μπορούν να θεωρηθούν μιας και το σκηνικό που επικρατεί στον τόμο της ενέργειας δεν διαφέρει διόλου από το περσινό καλοκαίρι, με τις καθημερινές διακοπές κατά τις βραδινές ώρες προκειμένου να αποτραπεί ένα «black out». Και δεν είναι μόνο η περσινή οδυνηρή εμπειρία. Και δεν είναι μόνο οι προειδοποιήσεις των συντεχνιών του ημικρατικού ενεργειακού οργανισμού. Μια απλή μελέτη των ημερήσιων στοιχείων που δημοσιεύει ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ) είναι αρκετή για να διαπιστώσει κάποιος πως τη ζήτηση και τη διαθέσιμη συμβατική παραγωγή (με ορυκτά καύσιμα) τις χωρίζουν ελάχιστα MW (μεγαβάτ). Διαθέσιμη παραγωγή η οποία δεν μπορεί να αποτελέσει δικλείδα ασφαλείας για αντιμετώπιση αστάθμητων καταστάσεων, όπως είναι μια ενδεχόμενη βλάβη σε μίαν από τις μονάδες συμβατικής παραγωγής

Με βάση επίσημα στοιχεία από τον ΔΣΜΚ και φέτος η παραγωγή και ζήτηση ηλεκτρικού ρεύματος αναμένεται να κινηθεί σε επίπεδα που θα δοκιμάσουν την ενεργειακή ασφάλεια του τόπου.

της ΑΗΚ. Όλα αυτά, την ώρα που η εγκατάσταση νέων ευέλικτων μονάδων παραγωγής στη Δεκέλεια δεν έχει προχωρήσει, με τις συντεχνίες της ΑΗΚ να κάνουν λόγο για κωλυσιεργία στις πολιτικές αποφάσεις και να προειδοποιούν για τα χειρότερα.

Κάνουν τον σταυρό τους

Η εικόνα που παρουσιάζει η Κύπρος στον ενεργειακό εφοδιασμό είναι το αποτέλεσμα της απουσίας θωράκισης της χώρας με ενεργειακές υποδομές. Ο εφιάλτης των εκ περιτροπής διακοπών σε αντίξοες καιρικές συνθήκες ή και ενός «black out» δεν οφείλεται στις δυνατότητες παραγωγής, αλλά στην ικανότητα του ηλεκτρικού συστήματος να τη διαθέσει στην αγορά. Μια τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση είναι οι περικοπές που σημειώνονται, όχι μόνο σε περιόδους αιχμής, στα φωτοβολταϊκά από τις 15.00 μέχρι τις 20.00 το βράδυ, με αποτέλεσμα το βάρος ζήτησης να πέφτει στη συμβατική παραγωγή, η οποία δεν μπορεί να την καλύψει και ως εκ τούτου να εφαρμόζεται πρόγραμμα διακοπών προκειμένου να διατηρηθεί η ευστάθεια του συστήματος διανομής, δηλαδή να μην σημειωθεί ένα «black out». Το τελευταίο διάστημα και ενώ βρισκόμαστε στη μέση του καλοκαιριού, η ζήτηση έχει ανέβει κατακόρυφα ένεκα των υψηλών θερμοκρασιών, με τους καταναλωτές να αντιμετωπίζουν την

επιβολή ενός πιθανού προγράμματος διακοπών ανά πάσα στιγμή και τους ιθύνοντες στον ΔΣΜΚ να κάνουν τον σταυρό τους να μην σημειωθεί μια ενδεχόμενη βλάβη στις μονάδες συμβατικής παραγωγής της ΑΗΚ. Ενδεικτικό της υφιστάμενης κατάστασης είναι τα στοιχεία του ΔΣΜΚ για τη ζήτηση και τη διαθέσιμη παραγωγή της περασμένης Πέμπτης 16/07/2026. Στις 20.00 η διαθέσιμη παραγωγή ανερχόταν στα

1146 MW και η ζήτηση στα 994 MW. Πλεονασμός μόλις 152 MW.

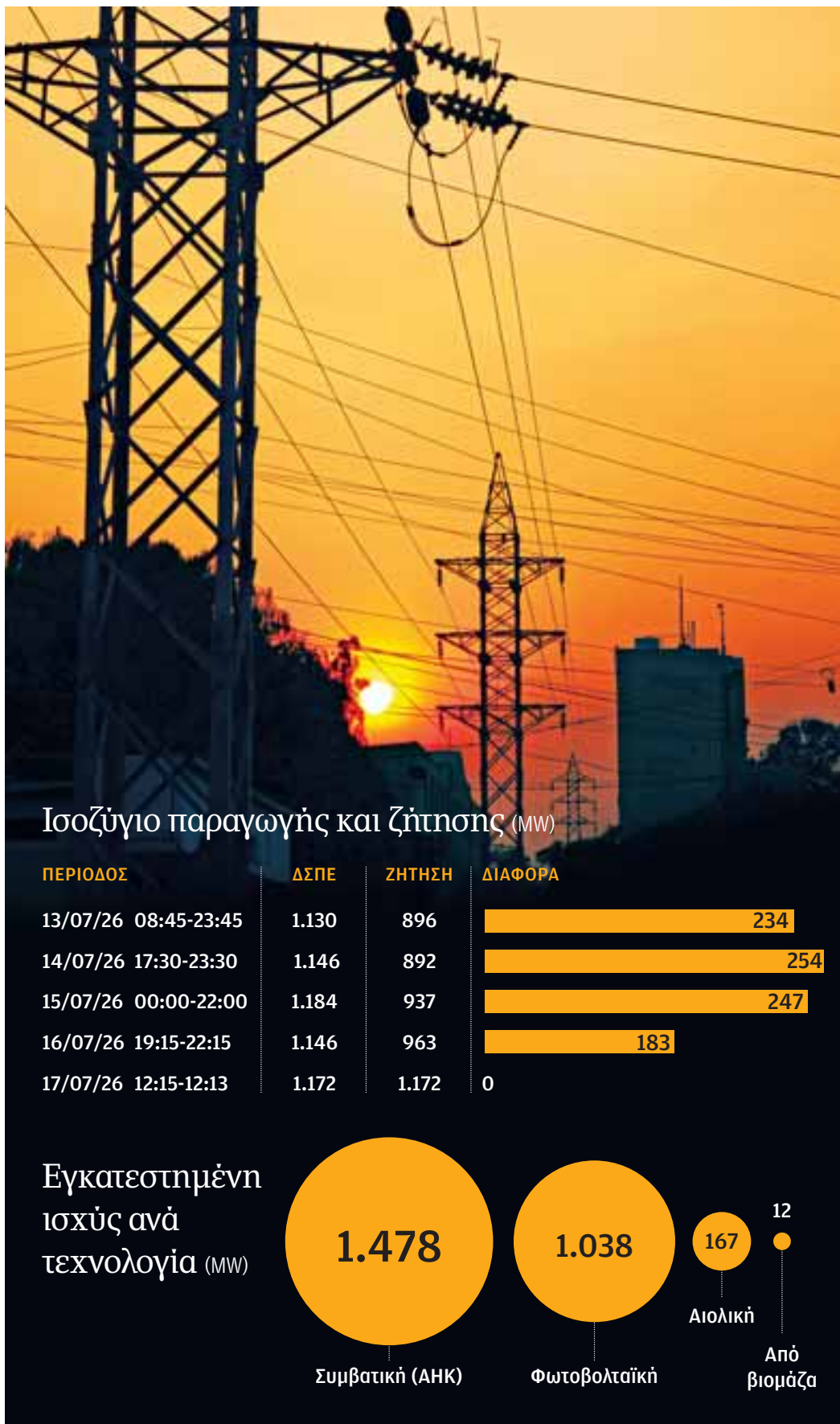
Τα εάν και εφόσον

Τα όσα βιώνουν οι καταναλωτές κάθε καλοκαίρι θα ήταν ιστορίες μας άλλης εποχής των παλαιότερων στους νεότερους εάν μια σειρά γεγονότων τη δεκαετία 2000-2010, με αποκορύφωνα την καταστροφή στο Μαρί, είχαν ταρακουνήσει το πολιτικό σύστημα του τόπου. Ωστόσο, ακόμα και αυ-

τή η έκρηξη που παρατηρήθηκε την προηγούμενη δεκαετία στην ανάπτυξη παραγωγής άφθονης ηλεκτρικής ενέργειας από τον ήλιο, δεν είναι αρκετή να καλύψει τις σύγχρονες ανάγκες, παρά το γεγονός, όπως φαίνεται στον πίνακα Β, ότι η εγκατεστημένη ισχύς όλων των πηγών ενέργειας ανέρχεται στα 2695.45 MW. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως η μεγαλύτερη ζήτηση κατά τους καλοκαιρινούς μήνες με βάση

Στην κόψη του ξυραφιού η επάρκεια ηλεκτρικού ρεύματος

Το σύστημα βρίσκεται αντιμέτωπο με το φάσμα προγραμματισμένων διακοπών ή ακόμα και ενός blackout

στοιχεία του ΔΣΜΚ σημειώθηκε τον Ιούλιο του 2024 με 1294 MW. Για τη φετινή περίοδο ο ΔΣΜΚ εκτιμά πως η ζήτηση θα κυμανθεί μεταξύ 1260 MW και 1300 MW, δηλαδή 1395 MW λιγότερη ισχύς από την εγκατεστημένη, η οποία σε ό,τι αφορά τη συμβατική παραγωγή είναι πλασματική και ουδέποτε διαθέσιμη κυρίως λόγω συντηρήσεως των μονάδων και βλαβών. Αλλά και στην ηλιακή παραγωγή η εγκατεστημένη ισχύς των 1037.95 MW είναι πλασματική ένεκα των διακοπών που σημειώνονται από τις 15:00 και την έλλειψη συστημάτων αποθήκευσης. Αποτέλεσμα, όλο το βάρος κάλυψης της ζήτησης μετά τις 18:00 να πέφτει στη συμβατική παραγωγή της ΑΗΚ, η διαθεσιμότητα της οποίας, όπως φαίνεται στον πίνακα Α, για την προηγούμενη εβδομάδα δεν ξεπέρασε τα 1184 MW.

Πολιτικές ευθύνες

Για την κατάσταση που έχει προκληθεί οι ευθύνες είναι διαχρονικές και βαρύνουν το σύνολο των ηγεσιών από το 2005 και εντεύθεν. Οι καταγγελίες των συντεχνιών της ΑΗΚ για κωλυσιεργία στις πολιτικές αποφάσεις δεν μπορούν να περιορισθούν μόνο για τις υπό εγκατάσταση νέες ευέλικτες μονάδες παραγωγής στη Δεκέλεια. Οι προηγούμενες ηγέσεις ευθύνονται διότι άφησαν γυμνή ενεργειακά την Κύπρο, τόσο με τη δυσκαμψία προμήθειας της εσωτερικής αγοράς με Φ.Α. που θα ενίσχυε το ενεργειακό μίγμα του τόπου, όσο και με υποδομές, όπως το

Οι ευθύνες για την εικόνα που παρουσιάζει ο ενεργειακός εφοδιασμός του τόπου κάθε καλοκαίρι είναι διαχρονικές και βαρύνουν το σύνολο των ηγεσιών από τη δεκαετία του 2000 μέχρι και σήμερα.

τεματικό στο Βασιλικό και στον βαθμό που αναλογεί η ηλεκτρική διασύνδεση, που θα τερμάτιζαν την ενεργειακή ανασφάλεια της Κύπρου. Τελευταίο «επίτευγμα» που ευθύνεται για την παρούσα κατάσταση είναι τα συστήματα αποθήκευσης ηλιακής και αιολικής ενέργειας και οι δυσκίνητες διαδικασίες για εγκατάστασή τους που θα τερμάτιζαν την πεταμένη ενέργεια από ΑΠΕ (πάνω από 340 MW), το πρόγραμμα διακοπών ρεύματος αλλά και τον εφιάλτη ενός «black out» κατακαλόκαιρα. Με τα σημερινά δεδομένα και εφόσον οι καιρικές συνθήκες δεν επιδεινωθούν ή δεν σημειωθεί κάποια βλάβη στις μονάδες παραγωγής της ΑΗΚ, ο ΔΣΜΚ διαβεβαιώνει ότι η διαθέσιμη παραγωγή καλύπτει τη ζήτηση. Στο αντίθετο σενάριο, το οποίο είναι και το πιθανότερο, ο κίνδυνος διακοπών και ενός «black out» είναι υπαρκτός και εντοπίζεται μεταξύ των ωρών 18:00 και 22:00 το βράδυ όπου η ζήτηση είναι υψηλή και η παραγωγή μειωμένη, επειδή η απόδοση της ηλιακής και αιολικής παραγωγής μηδενίζεται, ενώ η παραγόμενη ενέργεια από τις 15:00 και μετά δεν μπορεί να αποθηκευτεί για να χρησιμοποιηθεί όταν η ζήτηση αυξάνεται. Σε μια τέτοια περίπτωση, με βάση την περσινή εμπειρία, το σχέδιο έκτακτης ανάγκης περιλαμβάνει εκ περιτροπής διακοπές σε 5 ομάδες καταναλωτών μέγιστης διάρκειας 20 λεπτών περίπου.

DUOMAX

ΠΑΡΑΚΕΤΑΜΟΛΗ 500mg + ΙΒΟΥΠΡΟΦΑΙΝΗ 150mg

ΔΙΠΛΗ αντιμετώπιση του πόνου

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ανακούφιση

Η τριλογία των επικίνδυνων οικοδομών

Των **ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΟΥΛΟΦΤΑ**
και **ΑΝΤΡΙΑΣ ΣΑΒΒΑ**

«**Την Τρίτη** στις επτά έχουμε πάλι συνεδρία της Διαχειριστικής Επιτροπής... Κι εγώ, από το διαμέρισμα 101, είμαι πάλι καλεσμένη. Επιμένουν να αναθέσουμε σε μηχανικό να ετοιμάσει μελέτη για να επισκευαστεί η πολυκατοικία. Και ποιος θα πληρώσει; Από πού θα βρω εγώ τα €500 για τη μελέτη; Με σύνταξη €700; Και μετά θα μας ζητήσουν άλλες δύο ή τρεις χιλιάδες ευρώ για τις εργασίες.

Ευτυχώς που συμφωνεί μαζί μου και ο ιδιοκτήτης του 502. Εκείνος εισπράττει κανονικά σχεδόν €1.000 τον μήνα από το ενοίκιό του. Γιατί να ξοδέψει χρήματα; «Αφού ακόμη στέκει η πολυκατοικία», λέει. Και έτσι, η συνεδρία τελειώνει όπως άρχισε. Καμία απόφαση. Καμία επισκέυή. Άλλη μία αναβολή.

Μέχρι την ημέρα που θα αποκολληθεί ένας σοβάς και θα πέσει στο πεζοδρόμιο. Ή μέχρι να υποχωρήσει ένα μπαλκόνι. Τότε όλοι θα αναρωτηθούν πώς φτάσαμε ως εδώ. Θα αναζητήσουμε ευθύνες, θα αναζητήσουμε ενόχους, θα αναζητήσουμε ποιος απέτυχε.

Η αλήθεια, όμως, είναι πιο σύνθετη. Οι επικίνδυνες οικοδομές δεν δημιουργούνται από τη μια μέρα στην άλλη. Δημιουργούνται μέσα από χρόνια αδράνειας, οικονομικής αδυναμίας, αδυναμίας λήψης αποφάσεων, έλλειψης συντήρησης και ενός ανεπαρκούς και αναποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου που δεν επιτρέπει ούτε στους ιδιοκτήτες, ούτε στις διαχειριστικές επιτροπές, ούτε στο κράτος να ενεργήσουν δραστικά πριν η κατάσταση γίνει μη αναστρέψιμη.

Η κυρία του 101 δεν είναι αδι-

άφορη. Δεν μπορεί να πληρώσει. Ο ιδιοκτήτης του 502 δεν είναι απάνθρωπος ούτε εγκληματίας, όμως δεν αισθάνεται την πίεση να πληρώσει αφού συνεχίζει να εισπράττει το ενοίκιό του. Και η Διαχειριστική Επιτροπή αδυνατεί να επιβάλει αποφάσεις. Και έτσι όλοι κάνουν.

Αυτός είναι ο λόγος που η αντιμετώπιση των επικίνδυνων οικοδομών δεν μπορεί να περιοριστεί σε μία ακόμη τροποποίηση ενός μόνο νόμου. Απαιτείται μια συνολική μεταρρύθμιση, μια πραγματική «Τριλογία των Επικίνδυνων Οικοδομών», που θα συνδυάζει τρεις δράσεις: ένα νέο πλαίσιο για τις κοινόκτητες οικοδομές, τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για τις επικίνδυνες οικοδομές και την καθιέρωση ενός συστήματος περιοδικού τεχνικού ελέγχου (ΜΟΤ) των κτιρίων.

Πράξη Πρώτη Νομοθεσία για τις Κοινόκτητες Οικοδομές

Η πρώτη και σημαντικότερη μεταρρύθμιση αφορά τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας για τις Κοινόκτητες Οικοδομές. Δεν μπορεί η διαχείριση μιας πολυκατοικίας με δεκάδες ιδιοκτήτες να βασίζεται αποκλειστικά στην καλή θέληση όσων είναι συνεπείς. Ούτε μπορεί ένας ιδιοκτήτης να μπλοκάρει την επιδιόρθωση ολόκληρης της πολυκατοικίας. Οι Διαχειριστικές Επιτροπές πρέπει να αποκτήσουν πραγματική νομική προσωπικότητα, ουσιαστικές αρμοδιότητες και εξουσίες με αποτελεσματικούς μηχανισμούς είσπραξης των κοινόχρηστων και επιβολής των αποφάσεών τους.

Χωρίς λειτουργικές και αποτελεσματικές Διαχειριστικές Επι-

Οι επικίνδυνες οικοδομές δεν είναι απλώς ένα τεχνικό θέμα. Είναι ζήτημα κοινωνικής συνοχής. Είναι ζήτημα οικονομικής πολιτικής. Είναι ζήτημα δημόσιας ασφάλειας. Είναι ζήτημα αξιοπρέπειας.

τροπές, δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική συντήρηση των οικοδομών. Και όταν δεν υπάρχει συντήρηση, η φθορά είναι απλώς θέμα χρόνου.

Πράξη Δεύτερη Νομοθεσία για τις Επικίνδυνες Οικοδομές

Όταν, παρά τις προσπάθειες, ένα κτίριο καταστεί επικίνδυνο, η Πολιτεία πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικούς μηχανισμούς παρέμβασης για άμεση άρση της επικινδυνότητας.

Οι Επαρχειακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης έχουν καταρχάς δηλώσει ότι θα μπορούσαν να αναλάβουν αυτή την αρμοδιότητα, υπό την προϋπόθεση ότι θα τους δοθούν τα απαραίτητα εργαλεία. Χρειάζονται σαφείς εξουσίες, επαρκές προσωπικό, χρηματοδοτικούς μηχανισμούς και τη

δυνατότητα άμεσων εκτέλεσων των απαιτούμενων εργασιών, με ανάκτηση του κόστους. Αυτές οι προϋποθέσεις έχουν ήδη τεθεί από τους ΕΟΑ προς το κεντρικό κράτος ως αναγκαία βάση για την ανάληψη της αρμοδιότητας αυτής. Το ζήτημα δεν είναι μόνο διοικητικό. Είναι και οικονομικό.

Δεν μπορούμε να απαιτούμε από μία συνταξιούχο των €700 να καταβάλει μέσα σε λίγες ημέρες χιλιάδες ευρώ για εργασίες αποκατάστασης. Ούτε μπορεί, με τις ευλογίες του κράτους, το κόστος της αδιαφορίας ορισμένων ιδιοκτητών να φορτώνεται στους συνεπείς πολίτες, οι οποίοι πληρώνουν για την άδεια οικοδομής της δικής τους κατοικίας ή για τον λογαριασμό του νερού τους και όχι για να χρηματοδοτήσουν την αποκατάσταση μιας επικίνδυνης οικοδομής που δεν τους αφορά.

Η Πολιτεία οφείλει να δημιουργήσει χρηματοδοτικά εργαλεία που θα επιτρέπουν την άμεση άρση της επικινδυνότητας, προστατεύοντας παράλληλα το δημόσιο συμφέρον και διασφαλίζοντας ότι οι πραγματικοί υπόχρεοι θα αναλαμβάνουν τελικά το κόστος.

Σε κάθε περίπτωση οι ΕΟΑ είναι απόλυτα σαφείς στη θέση τους: Δεν θα πρέπει να επαναλάβουμε τα ίδια λάθη του παρελθόντος, φορτώνοντας αρμοδιότητες τους ΕΟΑ, χωρίς να τους δώσουμε και τα απαραίτητα σύγχρονα και αποτελεσματικά εργαλεία.

Πράξη Τρίτη Το «ΜΟΤ» των Κτιρίων - Περιοδικός Τεχνικός Έλεγχος

Υπάρχει όμως και μια τρίτη μεταρρύθμιση, ίσως η σημαντικότερη. Η πρόληψη. Περνούμε κάθε χρόνο τα αυτοκίνητά μας από τεχνικό έλεγχο γιατί γνωρίζουμε ότι μια μηχανική βλάβη μπορεί να στοιχίσει ανθρώπινες ζωές. Την ίδια στιγμή, χιλιάδες συμπολίτες μας ζουν σε πολυκατοικίες ηλικίας σαράντα και πενήντα ετών, χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί ποτέ ένας υποχρεωτικός περιοδικός έλεγχος της στατικής τους επάρκειας ή της γενικής τους κατάστασης.

Είναι πραγματικά παράδοξο να θεωρούμε αυτονόητο το ΜΟΤ για το αυτοκίνητό μας, αλλά όχι για το κτίριο μέσα στο οποίο κατοικούν οι οικογένειές μας, ή κάτω από το οποίο περπατούν καθημερινά τα παιδιά μας. Ένας περιοδικός τεχνικός έλεγχος των οικοδομών δεν θα εξαλείψει κάθε κίνδυνο. Θα επιτρέψει όμως την έγκαιρη διάγνωση προβλημάτων, ώστε να επισκευάζονται όταν ακόμη το κόστος είναι διαχειρίσιμο και πριν μετατραπούν σε απειλή για την ανθρώπινη ζωή.

Οι επικίνδυνες οικοδομές δεν είναι απλώς ένα τεχνικό θέμα. Είναι ζήτημα κοινωνικής συνοχής. Είναι ζήτημα οικονομικής πολιτικής. Είναι ζήτημα δημόσιας ασφάλειας. Είναι ζήτημα αξιοπρέπειας. Πίσω από κάθε επικίνδυνη πολυκατοικία υπάρχουν άνθρωποι. Υπάρχουν ηλικιωμένοι που δεν μπορούν να ανταποκριθούν οικονομικά. Υπάρχουν οικογένειες που ζουν με τον φόβο. Υπάρχουν παιδιά που μεγαλώνουν σε κτίρια τα οποία δεν έχουν συντηρηθεί εδώ και δεκαετίες. Γι' αυτό και η λύση δεν μπορεί να είναι αποσπασματική. Η μεταρρύθμιση πρέπει να στηριχθεί ταυτόχρονα σε ένα ενιαίο και περιεκτικό νομικό πλαίσιο το οποίο να διέπει τις Κοινόκτητες Οικοδομές, τις Επικίνδυνες Οικοδομές και ένα σύστημα Περιοδικού Τεχνικού Ελέγχου των Κτιρίων. Αυτή είναι η πραγματική Τριλογία των Επικίνδυνων Οικοδομών.

Και ως επιστρέψουμε στην κυρία του διαμερίσματος 101. Όταν κάποια ημέρα η Αστυνομία χτυπήσει την πόρτα της κυρίας του 101 για να εκκενώσει την πολυκατοικία επειδή κρίθηκε επικίνδυνη, θα είναι ήδη αργά. Γιατί η κυρία του 101 δεν θα έχει πού να μείνει. Το πραγματικό ερώτημα δεν είναι ποιος φταίει. Το πραγματικό ερώτημα είναι γιατί περιμέναμε να γίνει το κτίριο επικίνδυνο για να δράσουμε.

Γιατί ο στόχος δεν είναι να στήσουμε στον τοίχο ανθρώπους όταν πέσει ο πρώτος σοβάς ή το πρώτο μπαλκόνι. Ο στόχος είναι να δημιουργήσουμε εκείνο το θεσμικό πλαίσιο που δεν θα επιτρέψει να πέσει ποτέ, ούτε σοβάς ούτε μπαλκόνι.

Ο κ. Γιάννης Τσουλόφτας είναι Πρόεδρος ΕΟΑ Λεμεσού και η κ. Άντρια Σάββα, λογίστρια ΕΟΑ Λεμεσού.

άγχος;

BLACK RANGE
EASY DAY

Υπογράφει την ηρεμία

Pharma
LEAD
PHARMACY
CARE PRODUCTS

BLACK RANGE
EASY DAY
Plus Nutrients
Freeze-dried
Selected Herbal Extracts
FREE 30 capsules
Food Supplement / Συμπλήρωμα Διατροφής

αϋπνία;

BLACK RANGE
**EASY NIGHT
MELATONIN**

Υπογράφει την ξεκούραση

BLACK RANGE

Υπογράφει ό,τι σου αξίζει!

Pharma
LEAD
PHARMACY
CARE PRODUCTS

 Freeze Drying

 Κάψουλες βραδείας αποδέσμευσης

 fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

**PHARMALEAD®
VITORGAN**

Η Πινδάρου ακούει;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Αν η ηγεσία του ΔΗΣΥ θέλει πραγματικά να αποδείξει ότι πήρε το μήνυμα των βουλευτικών εκλογών, αντί να κάνει επιδείξεις δύναμης με το Προεδρικό, καλύτερα να απαντήσει στα όσα είπε ο κ. Παμπορίδης στο podcast του Αντ1. Όχι να τα προσπεράσει και όχι να τα θάψει κάτω από τη γνωστή καραμέλα της «ενότητας» που προβάλλεται με κάθε ευκαιρία και κατάντησε πλέον βολικό καταφύγιο. Διότι αυτό είναι που συμβαίνει κάθε φορά που πρέπει να δοθούν απαντήσεις σε ερωτήματα που τίθενται για τον τρόπο λειτουργίας του κόμματος, για τα λάθη του παρελθόντος, και τις νοοτροπίες που το οδήγησαν στο χείλος της διάλυσης. Επιστρατεύεται το επικοινωνιακό της υποτιθέμενης ενότητας. Τι είπε λοιπόν ο κ. Παμπορίδης: Είπε πως ο ίδιος δεν έχει κληθεί ούτε σε μία σύσκεψη στην Πινδάρου, από την ημέρα της εκλογής του, ούτε καν σε έναν πρωινό καφέ.

Ουδέποτε δηλαδή ζητήθηκε η άποψή του για την πορεία του κόμματος ή για ένα οποιοδήποτε θέμα απασχολεί την επικαιρότητα. Ο δεύτερος σε ψήφους βουλευτής του ΔΗΣΥ. Ο άνθρωπος που, όπως δείχνουν οι αριθμοί, συνέβαλε καθοριστικά στην ανατροπή που έγινε στη Λευκωσία και στην εκλογική ανάκαμψη του κόμματος. Πόσο λογικό είναι αυτό; Και τι δείχνει; Μήπως ότι κάποιοι είπαν «φέρε τις ψήφους που χρειαζόμαστε και μετά γύρνα στη γωνία»; Και κυρίως ότι εξακολουθούν να φοβούνται ανθρώπους που ενδεχομένως να θελήσουν να αλλάξουν τη ρότα του κόμματος και να αμφισβητήσουν πρακτικές χρόνων; Ακόμη πιο σοβαρές είναι οι αποκαλύψεις του κ. Παμπορίδη ότι αξιωματούχοι του κόμματος τηλεφωνούσαν σε ψηφοφόρους και τους ζητούσαν να μην τον ψηφίσουν. Τι έχει να πει η ηγεσία γι’ αυτό; Οφείλει να απαντήσει και να το διερευνήσει. Γιατί τέτοιες «πρακτικές» δεν αφορούν μόνο στον κ. Παμπορίδη. Αφορούν στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται κάποιοι το κόμμα. Σαν ιδιοκτησία τους. Σαν μηχανισμό που υπηρετεί πρόσωπα και όχι αρχές. Ο κ. Παμπορίδης είπε επίσης ότι το κόμμα έδειξε μέχρι τώρα απροθυμία να συζητήσει το 2023 και να κάνει έναν ειλικρινή απολογισμό για το πώς οδγηήθηκε στη μεγαλύτερη κρίση της ιστορίας του. Και γι’ αυτό ο ίδιος πρόκειται να απαιτήσει να πραγματοποιηθεί ένα συνέδριο στο οποίο να εξεταστεί διεξοδικά το ’23.

Κάτι που θα έπρεπε να το είχε κάνει εδώ και καιρό η ηγεσία και πόσο μάλλον μετά τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών, ώστε να δείξει και να αποδείξει πως έχει αντιληφθεί την ανάγκη αλλαγής και απαλλαγής από νοοτροπίες που οδήγησαν την πλειοψηφία του σκεπτόμενου συναγερμικού κόσμου να τους γυρίσει απαξιωτικά την πλάτη. Αυτό κάνουν τα κόμματα που αναγνωρίζουν ότι λοξοδρόμησαν από τις αρχές τους και ότι πρέπει να αλλάξουν για να επιστρέψουν σε αυτές. Δεν περνούν αμέσως στην επόμενη προεκλογική μάχη, ανοίγοντας μέτωπα με την κυβέρνηση και το ΑΚΕΛ, λες και το μεγαλύτερο πρόβλημα του ΔΗΣΥ βρίσκεται έξω από την Πινδάρου. Διότι δεν βρίσκεται. Το μεγαλύτερο πρόβλημα του κόμματος είναι αν κατάλαβε γιατί βρέθηκε μια ανάσα πριν από τη διάλυση. Και κυρίως αν κατάλαβε ότι ο κόσμος που επέστρεψε στις τελευταίες εκλογές δεν του έδωσε λευκή επιταγή αλλά μία τελευταία ευκαιρία. Και αυτή η ευκαιρία δεν δόθηκε για να συνεχιστούν οι ίδιες νοοτροπίες, ούτε για να επιβιώσουν μικροκομματικοί μηχανισμοί και προσωπικές στρατηγικές με ορίζοντα το 2028. Δόθηκε για να αλλάξει ο ΔΗΣΥ. Γι’ αυτό, είτε συμφωνεί κανείς είτε διαφωνεί με τον κ. Παμπορίδη, πρέπει να αναγνωρίσει ότι η παρέμβασή του έχει αξία. Γιατί έθεσε ερωτήματα που πρέπει να τεθούν. Και που πρέπει να απαντηθούν. Αλλιώς, η πρόβλεψη ότι ο ΔΗΣΥ θα φάει τα μούτρα του για δεύτερη και τελευταία φορά δεν θα είναι μια υπερβολική εκτίμηση.

elenixenou11@gmail.com

Στην πρόσφατη σύνοδο του NATO ο πρόεδρος Ερντογάν επισφράγισε μια θεμελιώδη αλλαγή στον προσανατολισμό της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Η αλλαγή προετοιμάσθηκε προσεκτικά και εφαρμόσθηκε σταδιακά την τελευταία τριετία. Η Τουρκία επαναπροσεγγίζει τη Δύση. Αυτή είναι η πρόκληση που απαιτεί στρατηγική απάντηση από την Ευρώπη, την Ελλάδα και τους γείτονες στην περιοχή.

Μια σύντομη ιστορική αναφορά: Ο Ερντογάν απομακρύνθηκε από τη Δύση μετά το 2010. Μέχρι τότε ως πρωθυπουργός υποστήριζε την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας του. Εζήτησε την αλλαγή από κοντά. Ως επίτροπος στις επισκέψεις στην Αγκυρα άκουσα την τουρκική κυβέρνηση να αναπτύσσει σταδιακά το δόγμα της αυτονομίας της Τουρκίας: Η Τουρκία θα είναι ανεξάρτητη, η συμμετοχή στο NATO δεν θα μας περιορίζει, είμαστε κληρονόμοι του οθωμανισμού, μπορούμε να ηγηθούμε του μουσουλμανικού κόσμου. Προμετωπίδα, η γνωστή αναφορά του Ερντογάν στον ΟΗΕ: Ο κόσμος είναι μεγαλύτερος από τους πέντε (εννώντας τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας). Η δεκαετία έκλεισε με την προμήθεια των πυραύλων S-400 από τη Ρωσία και τα γνωστά αντίμετρα από τις ΗΠΑ. Είχε βρεθεί νέος φίλος. Μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, η Τουρκία καταδίκασε μεν, αλλά αρνήθηκε να ακολουθήσει τη Δύση στις κυρώσεις εναντίον της Μόσχας. Οι οικονομικές συναλλαγές με τη Ρωσία γιγαντώθηκαν, με την Τουρκία να αποτελεί βασικό αγωγό του ρωσικού πετρελαίου προς τρίτες χώρες.

Ωστόσο, μετά τις εκλογές του 2023, η Τουρκία άρχισε να πραγματοποιεί μεθοδικά νέα στροφή επιστροφής στη Δύση. Η εκλογή Τραμπ το 2024 διευκόλυνε τα πράγματα. Βοήθησε και ο περίγυρος. Οι ανέλπιστες εξελίξεις υπέρ της Ουκρανίας στον πόλεμο άρχισαν να κλονίζουν το τουρκορωσικό διδύλλιο. Η μερική σταθεροποίηση του φιλικού καθεστώτος Σάρα στη Συρία έκανε τον Πούτιν μάλλον ακραίοστο εταίρο. Αλλά η ουσία βρίσκεται βεβαίως αλλού. Πού; Στην τουρκική οικονομία φυσικά, που παραγινώριζουμε εμείς οι ανόητοι. Η κακή οικονομική κατάσταση, που άγγιξε το ναδίρ το 2022, με επίσημο πληθωρισμό πάνω από 85%, βοήθησε να αντιληφθούν όλοι πως η τουρκική οικονομία εξαρτάται ποικιλοτρόπως από τη Δύση. Η Ε.Ε. είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Τουρκίας και ο μεγαλύτερος διεθνής επενδυτής. Τα όποια οφέλη από τη συμμαχία με τον Πούτιν δεν ισοφαρίζουν το γεγονός.

Έτσι, η οικονομική ηγεσία της Τουρκίας προχώρησε στη σταδιακή ενταρμόνιση της οικονομίας με τα δυτικά χρηματοπιστωτικά δεδομένα και διαδικασίες. Η εξωτερική πολιτική απέκρουσε τη ρωσική επιρροή. Τον Ιούλιο του 2023 η Τουρκία συμφώνησε στην είσοδο της Σουηδίας στο NATO. Ο Χακάν Φιντάν δήλωσε τον περασμένο Απρίλη ότι η Τουρκία φιλοδοξεί να αποτελέσει

Επιστρέφει η Τουρκία στη Δύση;

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΔΑΜΑΝΑΚΗ**

Να επιμείνουμε για μια εξωτερική πολιτική που θα προστατεύει το σύνολο των ευρωπαϊκών συνόρων.

τμήμα της νέας Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Ασφαλείας. Ο Ερντογάν ετοίμασε μια φαντασμαγορική διάσκεψη του NATO για να εναγκαλισθεί τον Τραμπ και να διακηρύξει την πίστη του στη Συμμαχία. Πίσω από τις πόρτες κανόνισε την πώληση των S-400 και οργανώνει την επιχείρηση ικανοποίησης των απαιτήσεων του Κογκρέσου για τη συμφωνία CAATSA και την τροπολογία 1245 του προϋπολογισμού για τα πολυπόθητα F-35. Η επαναπροσέγγιση με τη Δύση σφραγίσθηκε πανηγυρικά.

Ποια είναι τα επόμενα βήματα στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής; Προηγείται η οικοδόμηση τουρκικής στρατιωτικής βιομηχανίας με διμερείς συμφωνίες συμπαράγωγής στα νατοϊκά πλαίσια και συμμετοχή και σε άλλα επενδυτικά οχήματα, όπως το καναδικό. Συγχρόνως οργανώνεται η αναγνώριση –με δυτική πλέον σφραγίδα– περιφερειακού ηγετικού ρόλου στην Τουρκία για τη διαμόρφωση των σχέσεων με Συρία, Λίβανο, Αίγυπτο, Λιβύη, Βαλκάνια.

Κυρίως όμως, ο Ερντογάν επιμένει σε ένα καθεστώς αποδοχής, χωρίς προϋποθέσεις, των επιλογών του για το κράτος δικαίου και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. «Καμία ανάμειξη στις εσωτερικές μας υποθέσεις», είναι το σύνθημα που επαναλαμβάνεται. Οπου βεβαίως οι εσωτερικές υποθέσεις παραπέμπουν σε ένα καθεστώς που δύσκολα προσιδιάζει στις δημοκρατίες της Δύσης. Μπορεί να υπάρχουν εκλογές στην Τουρκία, αλλά η Δικαι-

οσύνη, η ελευθερία του Τύπου, η προστασία δικαιωμάτων βρίσκονται κάτω από τον καταθλιπτικό έλεγχο του καθεστώτος. Δύσκολα μπορεί να μιλήσει κανείς για ελεύθερη χώρα όταν οι αντιπαλοί φυλακίζονται και οι μειονότητες διώκονται. Τα επιχειρήματα ότι οι διώξεις ασκούνται για την προστασία της εθνικής ασφαλείας και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας δεν πείθουν, όπως δεν πείθει και ο ισχυρισμός ότι η φυλάκιση του Ιμάμωγλου ήταν πρωτοβουλία της ανεξάρτητης Δικαιοσύνης.

Με δυο λόγια: Η Τουρκία επαναπροσεγγίζει τη Δύση αλλά με τους δικούς της όρους. Επιθυμεί μια πραγματιστική ρεαλιστική αντιμετώπιση οικονομικών συμφερόντων και στόχων στη βάση ενός ελάχιστου κοινού παρονομαστή. Επιθυμεί, όμως, να διατηρήσει ελευθερία κινήσεων για σιτιδήποτε πέραν του παρονομαστή. Μπορεί να τα καταφέρει;

Η Δύση, όπως και αν προσδιορισθεί, υποδέχεται την Τουρκία με ανοιχτά αγκάλια. Οι λόγοι, προφανείς: η γεωγραφική της θέση, το μέγεθος, οι προοπτικές ανάπτυξης, η δημογραφική της ευρωστία. Η στάση του προέδρου Τραμπ, που καθιέρωσε το δικαίο της ισχύος, δεν προκαλεί καμία έκπληξη. Ακόμη όμως και για τον πρόεδρο Τραμπ υπάρχουν δυσκολίες. Το Κογκρέσο ασφαλώς θα παίξει ρόλο και οι ενδιάμεσες εκλογές εξακολουθούν να έχουν τη σημασία τους. Το Ισραήλ δεν μπορεί να συμβιβαστεί με παράδοση στις οθωμανικές φιλοδοξίες. Το ισραηλινό λόμπι στις ΗΠΑ ήδη δραστη-

ριοποιείται ενόψει του Νοεμβρίου.

Το NATO, σαν έτοιμο από καιρό, ενδιαφέρεται να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της τουρκικής στρατιωτικής βιομηχανίας και τις επιχειρησιακές εγκαταστάσεις μιας κρίσιμης γεωπολιτικά περιοχής. Εχει όμως να αντιμετωπίσει θέματα νομικών εφαρμογών του καταστατικού του, που προκύπτουν από τη δεδομένη απειλή της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας.

Και εδώ βεβαίως το κρίσιμο μέγεθος θα είναι η στάση της Ε.Ε. Στην πρόσφατη επίσκεψη της ύπατης εκπροσώπου Κάγια Κάλας, η σκόπιμη αφωνία σε ζητήματα κράτους δικαίου δεν πέρασε απαρατήρητη. Η δικαιολογημένη κριτική υπογραμμίζει πως η ανάγκη της Ε.Ε. να προωθήσει την άμυνα και ασφάλεια δεν αλλοτριώνει την ανάγκη υπεράσπισης ενός συνολικού ευρωπαϊκού οικοδομήματος δημοκρατικών αρχών, που είναι το μόνο ανάχωμα απέναντι στην απειλή και στα διαλυτικά σχέδια της Ακροδεξιάς.

Τι μπορεί να κάνει η Ελλάδα; Ισχυρίζομαι ότι το πιο σημαντικό είναι να χτίσει εσωτερικό μέτωπο πραγματισμού και ρεαλιστικής αντιμετώπισης των δεδομένων. Αυτή η επιλογή αποκλείει τα συμπλεγματικά σύνδρομα του αιώνιου εχθρού που απευθύνονται σε φοβικά συναισθήματα και συσκοτίζουν την ουσία. Αλλωστε έχουμε πληρώσει ακριβά στο παρελθόν τις φιλοδοξίες ανθρώπων που κέρδισαν αξιώματα καλλιεργώντας τον φόβο της εχθρικής περικύκλωσης ενός έθνους ανάδελφου.

Η τουρκική επιλογή διαμορφώνει μια νέα κατάσταση που μπορεί να αξιοποιηθεί. Μπορούμε να αξιοποιήσουμε τις δηλώσεις, περί διαλόγου και ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, που γίνονται στο όνομα της «δυτικής αναβάτησης». Να επωφεληθούμε από τα κεκτημένα και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας μας παρουσίας και την αναγκαία ομοφωνία για τα προγράμματα SAFE. Να επιμείνουμε για μια εξωτερική πολιτική που θα προστατεύει το σύνολο των ευρωπαϊκών συνόρων. Για την εφαρμογή του Δικαίου της Θάλασσας απέναντι στα όποια σχέδια για τη «Γαλάζια Πατρίδα».

Αλλά κυρίως πρέπει να επιμείνουμε στις δικές μας ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες ενόψει και της ελληνικής προεδρίας του 2027, όπως για τη διεύρυνση στα Δυτικά Βαλκάνια. Να συνεχίσουμε τις προσπάθειες στην Ανατολική Μεσόγειο, όπου εκκρεμούν διευθετήσεις με Αίγυπτο, μέτρα ουσιαστικής ευρωπαϊκής παρουσίας στη Συρία, στον Λίβανο, στη Λιβύη. Οφείλουμε να εργασθούμε σοβαρά για μια μακροπρόθεσμη στρατηγική στις ελληνοϊσραηλινές σχέσεις.

Όσον αφορά τις σχέσεις με τις ΗΠΑ, δύσκολα μπορεί κανείς να προβλέψει. Αξιοποιούμε ό,τι έχουμε και κάνουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε. Μας εύχομαι καλή τύχη!

Η κ. Μαρία Δαμανάκη είναι σύμβουλος για το κλίμα και τη θάλασσα πολιτική, πρώην επίτροπος Ε.Ε.

29 κατασκευαστές πλυντηρίων

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Το είπε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της Κυπριακής Προεδρίας: «Η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής», αυτή που επικαλείται ο Νίκος Χριστοδουλίδης για να εξασφαλίσει ότι θα τύχουμε στήριξης από τους εταίρους μας σε περίπτωση επίθεσης κατά της Κύπρου, «δεν έχει να κάνει τίποτα με το NATO. Οι αποφάσεις αυτές αφορούν αποκλειστικά την Ε.Ε.», εξήγησε ο Πρόεδρος μας.

Τελεία και παύλα λοιπόν! Η ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής ενεργοποιείται στη βάση αποφάσεων της Ε.Ε. και δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με το NATO, όπως υποστήριξε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Άρα, όσοι θεωρούν ότι η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής έχει σχέση με το NATO, ή ότι βρίσκεται στη σκιά της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, είναι αδαείς. Διότι ο κ. Χριστοδουλίδης, είναι και διαβασμένος –αφού έχει 6.000 βιβλία στη βιβλιοθήκη του, όπως λέει

ο ίδιος– ενώ άσκησε και την προεδρία της Ε.Ε., η οποία όπως διευκρίνισε ήταν και επιτυχημένη. Κατά συνέπεια, όταν ο Πρόεδρος μας λέει ότι η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής της Ε.Ε. είναι άσχετη με το NATO, όλοι πρέπει να προσαρμοζόμαστε, να καταπίνουμε αμάσητη την προεδρική τοποθέτηση και να την αναπαράγουμε, υποστηρίζοντας την μέχρι τελικής πτώσεως. Διότι δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης «το μελέτησε το ζήτημα» και είναι και άριστος γνώστης των ευρωπαϊκών ζητημάτων!.

Αν και δεν θέλω να στενοχωρήσω τον Πρόεδρό μας, δεν μπορώ να παραλείψω το γεγονός ότι η Συνθήκη της Ε.Ε. ορίζει ότι οι δράσεις του άρθρου 42 παρ. 7, δηλαδή της ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, πρέπει «να είναι σύμφωνες προς τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο του Οργανισμού Βορείου-Ατλαντικού Συμφώνου», δηλαδή του NATO. Με πολύ απλά λόγια και χωρίς να απαιτείται «πολιτική μετάφραση», για να αναληφθούν δράσεις στο

πλαίσιο της ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, προϋποτίθεται αυτές οι δράσεις να είναι συμβατές με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει το NATO. Κάτι, που εκ των πραγμάτων συνδέει την ευρωπαϊκή ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής με το NATO, καθιστώντας μάλιστα δεδομένη την πρωτοκαθεδρία της Συμμαχίας, όπως επεσήμαναν πολλοί αξιωματούχοι των ευρωπαϊκών θεσμών.

Τι λοιπόν μπορεί κάποιος να αντιληφθεί από όλα αυτά; Μήπως η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής Ε.Ε. λειτουργεί αυτόνομα και άρα δεν έχει καμιά σχέση με τη Βορειοατλαντική Συμμαχία, όπως ισχυρίζεται ο Πρόεδρος μας ή μήπως κινείται στη σκιά του NATO; Τέσσερα έγγραφα, της Γερμανικής Μπουντεσταγκ, της Βουλής των Κοινοτήτων στη Βρετανία, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, αλλά και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καταλήγουν σε μια κοινή διαπίστωση, επί του προκειμένου ζητήματος. Υποστηρίζουν λοιπόν τα τέσσερα αυτά έγγραφα, τα οποία έχει παρουσιάσει η «Κ», ότι η ρήτρα αμοιβαίας συν-

δρομής είναι ουσιαστικά όμηρος των δράσεων του NATO.

Όπως άλλωστε συνάγεται αβίαστα και από την ίδια την ευρωπαϊκή Συνθήκη, που ορίζει ότι το Βορειοατλαντικό Σύμφωνο αποτελεί «το θεμέλιο της συλλογικής άμυνας και το όργανο εφαρμογής της» για τις 23 χώρες της Συμμαχίας που είναι παράλληλα και κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Θα ήταν ορθό μάλιστα να ειπωθεί ότι η Συνθήκη της Ε.Ε., που εύγλωττα επισημαίνει τον κυρίαρχο ρόλο του NATO έναντι της ευρωπαϊκής ρήτρας αμοιβαίας συνδρομής, δεν αποτελεί μόνο την πυξίδα της Ευρώπης, αλλά υπερισχύει και όλων των εθνικών δικαίων των κρατών-μελών, περιλαμβανομένου και του κυπριακού συντάγματος.

Παρόλα αυτά, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης διατυπώνει μια πολύ διαφορετική άποψη που δεν υπάρχει σε κανένα ευρωπαϊκό υπόμνημα. Και σε αντίθεση με τις γραπτές θέσεις της Μπουντεσταγκ, της Βουλής των Κοινοτήτων, της ΕΥΕΔ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υποστηρίζει ότι η ρήτρα αμοιβαίας συνδρο-

μής της Ε.Ε. δεν έχει καμιά σχέση με το NATO. Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω πού βασίζει την ανάλυσή του ο Πρόεδρος μας. Πολύ φοβάμαι όμως ότι δεν θα την ενέκριναν ούτε 29 κατασκευαστές πλυντηρίων. Ακόμη κι αν ήθελαν να ξεπλύνουν τους αβάσιμους ισχυρισμούς που ακούμε από τον πρώτο πολίτη του κυπριακού κράτους.

Σημ. Ο ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ έχουν δικαίο στο ζήτημα της κας Μαρίλένας Ραουνά. Μόνο ως ανέκδοτο μπορεί να εκληφθεί ο προεδρικός ισχυρισμός ότι η κα Ραουνά θα διαπραγματευθεί τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό (ΠΑΠ) 2028-2034. Πώς θα τον διαπραγματευθεί; Με τη διαπραγματευτική δεινότητα που διέκρινε την Κυπριακή Προεδρία όταν υπέβαλε στις 11 Ιουνίου το αναθεωρημένο πλαίσιο; Ξεσηκώνοντας θύελλα αντιδράσεων από μεγάλη μερίδα κρατών-μελών, περιλαμβανομένης της Ολλανδίας, που απέριψαν τις κυπριακές προτάσεις μόλις έπεσαν στο τραπέζι;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Από την αστακομακαρονάδα στο Wagyu

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Προσπαθώ να θυμηθώ πώς ήταν η ζωή μας χωρίς μπριζόλα Wagyu και ribeye Ουρουγουάνας. Ή να πιάω ακόμη πιο πίσω, στην παιδική μου ηλικία, ανακαλώντας στη μνήμη μου τον περιορισμένο γευστικό μας ορίζοντα χωρίς το καρπάτσιο λαβράκι ή το παγωτό από άχυρο. Οι «κοπές κρέατος» δεν υπήρχαν τότε και η επιλογή ήταν ανάμεσα σε παιδάκια, σπαλομπριζόλα ή χοιρινή. Είναι προφανώς πολύ δύσκολο

Εχουμε μια νέα γενιά που αγαπάει αυτό που κάνει στην εστίαση και το κρασί, αλλά και ντόπιους που δίνουν μάχη για να σώσουν την παράδοσή τους εμπλουτίζοντας την χωρίς να την μπασταρδεύουν.

να χρειάζεσαι ένα κλασικό ελληνικό πιάτο ή μία απλή σπαλομπριζόλα όσο μία «κοπή κρέατος». Για να ανέβει ο λογαριασμός εκεί που απαιτεί το οποίο επιχειρηματικό μοντέλο δεν φτάνει ο μπουσακάς ή το γιουβέτσι, ακόμη και αν είναι μαγειρεμένο με Black Angus... Είναι και το εγκώριο νεόπλουτο κοινό που έχει αντικαταστήσει την περιώνυμη αστακομακαρονάδα του Χρηματοπιστηρίου με τις κοπές και τις άλλες υπερβολές της εποχής μας. Για να μην παρεξηγηθώ,

δεν είμαι πολέμιος της προόδου. Αντιθέτως, ενθουσιάζομαι όταν μία νέα γενιά Ελλήνων μαγείρων πετυχαίνει τον απόλυτο συνδυασμό, παντρεύοντας την παράδοση και τα ντόπια υλικά με νέες συνταγές. Συμβαίνει αρκετές φορές και το αποτέλεσμα είναι μαγικό.

Υπάρχει όμως μία επιτυχημένη συνταγή που έχει δοκιμαστεί σε χώρες όπως η Ιταλία και η Ισπανία, που ξέρουν να πουλάνε ακριβά την παραδοσιακή τους κουζίνα. Πουλάνε αυτό που ξέρουν και έχουν κληρονομήσει. Με το σωστό μάρκετινγκ το μετατρέπουν σε εξαιρετικά κερδοφόρο ποιοτικό προϊόν και ταυτόχρονα τονώνουν το brand της χώρας διεθνώς. Χρειάζεται προφανώς υπομονή και πείσμα αυτός ο δρόμος, αλλά είναι σίγουρα πιο ανθεκτικός. Ξέρω, ξέρω, η απάντηση είναι ότι δεν έχουμε εμείς την κουλτούρα που ανέπτυξαν εδώ και δεκαετίες οι Ισπανοί ή οι Ιταλοί, δεν περάσαμε Αναγέννηση κ.λπ., κ.λπ. Δεν συμφωνώ, όμως. Γιατί έχουμε μια νέα γενιά, που αγαπάει αυτό που κάνει στην εστίαση και το κρασί, αλλά και ντόπιους που δίνουν μάχη για να σώσουν την παράδοσή τους εμπλουτίζοντας την χωρίς να την μπασταρδεύουν.

Το πρόβλημα αρχίζει όταν στους τουριστικούς προορισμούς αιχμής οι ντόπιοι πουλάνε τα μαγαζιά τους και παίρνουν το πάνω χέρι επενδυτές, με ή χωρίς εισαγωγικά, που θα ήθελαν πολύ να μετατρέψουν κάθε νησί και κάθε γειτονιά της Αθήνας σε μία παραλλαγή της Μυκόνου. Χωρίς φαντασία, χωρίς σεβασμό στην παράδοση και με τη σκέψη στην «αρπαχτή».

Μάλλον μπλέξαμε

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Για την υφιστάμενη πολιτική τάξη πραγμάτων της Ευρώπης, η εξωτερική πολιτική του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ είναι απλώς «ασυνάρτητη», ενώ η συμπεριφορά του ενίοτε ακραία αγενής έως εκθρική προς τους συμμάχους της Ουάσινγκτον στο ΝΑΤΟ. Αλλά επειδή αυτές τις ημέρες εορτάζονται τα 250 χρόνια από την ανεξαρτησία των ΗΠΑ, θα ήταν ίσως επίκαιρο να αναφερθεί κανείς στην αποκαireτιστήρια ομιλία που εκφώνησε ο Τζορτζ Ουάσινγκτον στις 19 Σεπτεμβρίου

4 Ιουλίου 1821, ο Τζον Κουίνσι Ανταμς ως υπουργός Εξωτερικών επί της προεδρίας του Τζέιμς Μονρόε, ακολουθώντας το «δόγμα» του Ουάσινγκτον, είχε διακηρύξει πως «η Αμερική δεν πρόκειται να αναζητήσει τέρατα στο εξωτερικό για να τα συντρίψει».

Ως προς το θέμα αυτό, ωστόσο, ο κ. Τραμπ κινήθηκε προς την αντίθετη κατεύθυνση, εμπλεκόμενος σε πόλεμο εναντίον του Ιράν. Στις ημέρες μας οι ΗΠΑ έχουν αδιαμφισβήτητα τις ισχυρότερες στρατιωτικές δυνάμεις στην ιστορία του πλανήτη, αλλά δεν μπορούν να επιβάλουν τη θέλησή τους στο Ιράν.

Υπάρχει προηγούμενο βεβαίως. Το 1956, η τότε Βρετανική Αυτοκρατορία είχε το καλύτερο ναυτικό στον κόσμο, αλλά δεν μπορούσε να κρατήσει υπό τον έλεγχό της τη Διώρυγα του Σουέζ, που είχε εθνικοποιήσει ο ηγέτης της Αιγύπτου Γκαμάλ Νάσερ.

Αντιστοιχία ουσιώδης μεταξὺ των δύο γεγονότων, ωστόσο, δεν υπάρχει. Την εποχή εκείνη ο Βρετανός πρωθυπουργός Αντονι Ιντεν υποχώρησε υπό την απειλή ασκήσεως οικονομικής πιέσεως των ΗΠΑ στο εξουθενωμένο από τον πόλεμο Ηνωμένο Βασίλειο.

Καμία ξένη δύναμη δεν πιέζει σήμερα τον Αμερικανό πρόεδρο να υποχωρήσει. Το κύρος του ως ηγέτη του Ελευθέρου Κόσμου προσπαθεί να διασώσει ο κ. Τραμπ. Συνεχίζει τους βομβαρδισμούς και επειδή το Ιράν δεν υποκύπτει, βομβαρδίζει με μηνύματα στην ιστοσελίδα του τύπου «Νικάμε σε όλα τα μέτωπα» και τα παρόμοια. Στις 4 Νοεμβρίου 1956, ο Ανευρίν Μπέβιν, έξοχος ρήτωρ και υπουργός των Εργατικών, σε διαδήλωση στην πλατεία Τραφάλγκαρ εναντίον του πολέμου στο Σουέζ, αναφερόμενος στον Ιντεν έλεγε: «Εάν σοβαρολογεί όταν μιλάει, τότε είναι πολύ πλήθιος για να είναι πρωθυπουργός».

Τη φράση αυτή θυμήθηκε και ο ανταποκριτής του BBC στη Βρυξέλλες Πιολ Γουντ, σε πρόσφατο άρθρο του αναφερόμενο στον πρόεδρο Τραμπ. Μάλλον μπλέξαμε καλοκαιρικά. Κατόπιν τούτου, απλώς καλές διακοπές.

Μια κοινωνία ακαλλιέργητων πτυχιούχων

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«Από ανέκαθεν», που λένε. Ο Εντμόν Αμπού, που ήρθε στην Ελλάδα το 1850, εντυπωσιάστηκε από το πλήθος των γιατρών και των δικηγόρων. Αφήνω λοιπόν κατά μέρος τη δουλειά που θα κάνουν και κατά πόσον αυτή ανταποκρίνεται στην αξία του διπλώματός τους. Και θα προσπαθώ να εντοπίσω, όσο μπορώ ως μη ειδικός, την πραγματική αξία του διπλώματός τους, ή εν πάση περιπτώσει αυτό που θεωρώ ουσιαστικό έργο των πανεπιστημιακών σπουδών. Ποια είναι η παιδεία που μεταφέρει στις αποσκευές του ένας απόφοιτος ελληνικού ΑΕΙ; Και το επαναλαμβάνω: δεν αναφέρομαι στη δεξιοτέπια της ειδικευσης.

Αναφέρομαι σε αυτό που ονομάζουμε «παιδεία» και το οποίο έχει καταντήσει μια αφηρημένη έννοια που έχει χάσει τη σημασία της. Για παράδειγμα, αν κρίνουμε από όσους εισάγονται κάθε χρόνο στα ΑΕΙ, οι Έλληνες θα έπρεπε να είναι από τους πιο καλλιέργητους λαούς στον κόσμο. Φοβάμαι πως δεν ισχύει. Ως γνωστόν, οι έφηβοί μας είναι αδύναμοι στην κατανόηση κειμένων. Αυτό σημαίνει ότι αδυνατούν να οργανώσουν συνθετική σκέψη και βέβαια δεν διαθέτουν την απαραίτητη γλωσσική ευαισθησία που τους επιτρέπει να κατανοήσουν

ένα κείμενο και κατά συνέπεια να εκφραστούν. Γιατί συμβαίνει αυτό; Επειδή το σχολείο δεν τους μαθαίνει να διαβάζουν. Αυτό στη Μέση Εκπαίδευση. Βελτιώνεται άραγε η κατάσταση όταν προβιβασθούν στην Ανωτάτη; Φοβάμαι πως όχι. Στα είκοσι είναι πια αργά. Το αποτέλεσμα είναι ορατό διά γυμνού οφθαλμού. Προ ετών, μια στατιστική του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου είχε εντοπίσει ότι οι πραγματικοί αναγνώστες στην Ελλάδα, αυτοί που διαβάζουν πάνω από δύο βιβλία τον χρόνο, δεν ξεπερνούν τον αστρονομικό αριθμό των 15.000. Μάλλον εντυπωσιακό για μια κοινωνία πτυχιούχων. Σε πόσα από τα σπίτια που κατοικούν αυτοί οι πτυχιούχοι υπάρχει ένα έπιπλο που λέγεται βιβλιοθήκη; Σε παλαιότερους καιρούς υπήρχε ένα κριτήριο κοινωνικής αξίας το οποίο είχε να κάνει με την καλλιέργεια. Καλλιέργεια είναι η μετάφραση στα ελληνικά της λέξης «κουλτούρα». Ένας καλλιεργημένος άνθρωπος μιλούσε καλά ελληνικά, ενδεχομένως ήξερε καλά μία ή δύο ξένες γλώσσες και είχε διαβάσει τους κλασικούς του. Σήμερα τη λέξη την έχουμε διαγράψει απ' το λεξιλόγιό μας. Θεωρείται μορφωμένος ο πτυχιούχος. Αλήθεια, τι έχει διαβάσει εκτός από όσα αφορούν την ειδικότητά του, ένας επιτυχημέ-

νος γιατρός; Χειρότερα ακόμη: πόσους πλατωνικούς διαλόγους έχει διαβάσει ένας απόφοιτος της Φιλοσοφικής; Ναι, αυτός που μόλις πάρει το «χαρτί» της αποφοίτησης θεωρείται «αδιόριστος εκπαιδευτικός». Στον τομέα αυτόν μπορούμε όντως να μιλήσουμε για πανώλεθρία. Η σύγχρονη Ελλάδα, η οποία έχει στηρίξει την ύπαρξή της στη σχέση της με την αρχαιότητά της, αδιαφορεί για τον τρόπο με τον οποίον μπορεί να τη διδάξει στα παιδιά της.

Όμως, οφείλω να παραδεχθώ πως η πτώχευση της παιδείας και η απουσία της καλλιέργειας δεν είναι μόνον ελληνικό φαινόμενο. Είναι σύμπτωμα της ασθένειας του πολιτισμού μας που περιφρονεί τον εαυτό του, κοινώς την παιδεία του. Το επισημαίνω, διότι στην καθ' ημάς Ανατολή το πανεπιστημιακό πτυχίο θεωρείται ένα είδος κοινωνικής καταξίωσης. Πόσοι από τους πολιτικούς μας, που δεν μπορούν να φτιάξουν μια πρόταση με υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο, κατά προτίμηση στις σωστές πτώσεις είναι πτυχιούχοι; Και είναι να αναρωτιέσαι, πώς θα ήσαν τα πράγματα αν τον κόπο που καταναλώνουν όλοι αυτοί για να πάρουν ένα πτυχίο τον κατανάλωναν για την καλλιέργειά τους;

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Όταν η φάρσα περνιέται για πρωτοπορία

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Η ζωή ανέκαθεν είχε βάσανα. Λέρωνε τα χέρια της και ίδρωνε τη φανέλα της. Δεν έρχονταν όλα όπως τα θεs. Πέφτεις, σπκνένοσαι και φτου κι από την αρχή για την επόμενη αναποδιά. Αλλά έχει και χαρές – μικροχαρές το περισσότερο, αλλά χαρές. Μπορεί να μην έρχεται ο κόσμος στα ίσα του, αλλά κάθε φορά που τελειούται ένα εργόχειρο, παρά τον κόματο, κάπως αλλιώςτικα λαμποκοπάνε οι βιοτές κι εκείνοι που τις πήραν στα χέρια τους.

Η τέχνη πάλι, ιδίως στα τελευταία της, έχει, εκτός από μπόλικο αλισβερίσι, μπόλικη χλίδα. Ένα ποτήρι ανά χείρας και σπουδαιοφανές υφάκι, ώστε οι εμπλεκόμενοι να δείχνουν αρκούντως προβληματισμένοι, μέχρι και οριστικά χολιασμένοι – δεν βλέπεις και πολλούς χαρούμενους στις εκθέσεις.

Και είναι αποδεκτό ότι, παρά τα θρυλούμενα για εκατέρωθεν αντιπαφές, οι δρόμοι της τέχνης και της ζωής είναι ασύμπτωτοι – χωρισμένα τα τσανάκια τους, χωριστά και τα σουσουμία τους.

Οι πολλοί εκδέχονται την τέχνη σαν μια (πολυτελή) ενασχόληση που δεν τους αφορά· επιπίπτει στη δικαιοδοσία αυτοαναφορικών ομάδων που, κατά κύριο λόγο, πάσχουν από υπεροφοβία. Οι γκρούπες αυτές έχουν μια δυσκόλως συγκαλυμμένη περιφρόνηση για την πλέμπα,

που τη θεωρούν αγεώργητη και αμέτοχη αισθητικών αξιώσεων. Η πλέμπα, λένε, δεν καταλαβαίνει από τέχνη – σε αντίθεση με τους ίδιους που εκστασιάζονται με κάθε (κακόγουστη) παραδοξότητα.

Η νεοφανής φυλή των φιλότεχνων και των μεσαζόντων της επιμένει να αγνοεί ότι ο χωρισμός της τέχνης από τη ζωή είναι πρόσφατος. Για αιώνες όμως ήσαν ακώριστες. Ο μάστορας ήταν ένας από την κοινότητα. Διατελούσε εθσίως και πίνων εντός της – η μοίρα της ήταν μοίρα του. Στην καθημερινότητα απευθυνόταν η μαστορική του και αυτή καταξίωνε ή απαξίωνε τα έργα του. Το ξεχώρισμα από την καθημερινότητα –ο «προβιβασμός» του μάστορα σε καλλιτέχνην– ξεκίνησε από την Αναγέννηση και δώθε. Και, για να μην ξεχνιόμαστε, ήταν θέλημα της εξουσίας που, κοντά στους σαλτιμπάγκους, ήθελε και καλλιτέχνες στις αυλές της.

Από τότε κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι. Και, κατά την κρίση μου, και πολλά απόνερα. Οι καλλιτέχνες ξεκόρισαν από την κοινότητα και οι κοινότητες έγιναν συνομαδωσείς εγωισμών. Το αποτέλεσμα;

Αρκεί, νομίζω, ένα παράδειγμα. Τι δεκαετία του 1960 ένας ευρηματικός(!) Ιταλός συσκευάσε τα καλοδιατηρημένα απόβλητα του γαστρεντερικού του

συστήματος σε δεκάδες μικρές κονσέρβες, αποτιμώντας το βάρος των περιττωμάτων του σε χρυσό! Μία εξ αυτών, μάλιστα, πριν από λίγα χρόνια δημοπρατήθηκε για 275.000 ευρώ!

Στην πραγματικότητα, το ακριβές περιεχόμενο των «έργων» δεν το γνωρίζουμε, διότι ουδείς θα κατέστρεφε ένα κονσερβοκούτι - έργο τέχνης του πανακρίβου ανοίγοντάς το. Το σίγουρο πάντως είναι ότι ενέπνευσε κάποιους ομοτέχνους και εις εξ αυτών τη δεκαετία που διανύουμε κονσερβοποίησε τα ούρα του, αποτιμώντας το βάρος τους σε ασήμι!

Επικαλέστηκα δύο ευρέως γνωστές προκλήσεις που, παραδόξως, αρκετοί θαυμάζουν σαν τολμητές αυτούς που τις διέπραξαν, αφού με την αντισυμβατική χρήση των εκκρίσεών τους και την οικολογική, οπωσδήποτε, επανάχρησή τους αμφισβήτησαν, λένε, την παραδοσιακή αντίληψη για την τέχνη και, παρά την αλμυρή κοστολόγηση, την εμπορευματοποίησή της!

Νομίζω ότι εδώ τα σοφίσματα δεν φελάνε και πολύ. Τα όρια καλλιτεχνίας και παρωδίας δεν είναι απλώς δυσδιάκριτα· είναι παντελώς ανύπαρκτα. Και δεν είναι διόλου αντιθετος στην παραβίαση των ορίων. Μόνο που εκτιμώ πως αυτή έχει νόημα όταν τα γνωρίζεις κι όχι όταν

τα αγνοείς. Πώς αλλιώς να γίνει; Τα καλάρδια, δίκως μαθητείες, τεχνίτες δεν γίνονται. Γίνονται και παραγίνονται όμως αυθάδεις περφόρμερ που μπερδεύουν τη ζωή με την ταρίκευση των αναπαραστάσεών της.

Όσο η τέχνη απομακρύνεται από τη ζωή, έχοντας πανωπρόκει τα εύσημα αμφισβήτησης της αστικής συνθήκης (που κατά τα λοιπά απολαμβάνει του θεωρητικού και πρακτικού σπρωξίματος ειδημόνων, γκαλερί, συλλεκτών, μουσείων, ιδρυμάτων και υπουργείων) τόσο στοματώνουν τα κριτήρια εκείνων που υφίστανται τη φούσκα της.

Αντιλαμβάνομαι πολύ καλά ότι και οι φόρσες είναι μέρος της ζωής, αλλά η αναγωγή τους σε εικαστικό καθεστώς αν κάτι πιστοποιεί είναι ότι έχουμε χάσει τα αυγά και τα πασχάλια. Μόνη παρηγοριά μου «μέσα στη θλίψη της απέραντης μετριότητας, που μας πνίγει από παντού», ότι «κάπου, σε κάποιο καμαράκι, κάποιοι πεισματάρδες αγωνίζονται να εξουδετερώσουν τη φθορά», να ξεπεράσουν από τα επιτύμια τους συρμούς και τους διασυρμούς και να επαναβεβαιώσουν ότι τα ανθρώπων έργα πασχίζουν ακόμη να συλλαβίσουν το άρρητο με τους τρόπους του ρητού.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Η βιομηχανία του fomo

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Αναπόφευκτα, η παρατεταμένη ζέστη του Ιουλίου και του Αυγούστου κάποια στιγμή θα μας αναγκάσει, είτε το θέλουμε είτε όχι, να ρίξουμε και να μειώσουμε ρυθμούς. Μια διαδεδομένη παγίδα απειλεί ωστόσο να διαταράξει την ποιότητα των διακοπών πολλών από εμάς τα τελευταία χρόνια: Το διαβόητο FOMO, που πάει να πει fear of missing out: Ο φόβος δηλαδή ότι ξεχνούμε από καλές εμπειρίες και ευκαιρίες, λόγω της καθημερινής μας έκθεσης στα κοινωνικά δίκτυα, τα οποία, πέραν από το ότι διαχρονικά λειτουργούν ως κλειδαρότρυπες στις ζωές των άλλων, έχουν επιπλέον μετεξελιχθεί και στις πιο δημοφιλείς διαφημιστικές πλατφόρμες, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα συναισθήματα που μπορεί να μας προκαλέσει ο παραπάνω συνδυασμός.

Κοινωνιολογικές και ψυχολογικές έρευνες και αναλύσεις αναφέρονται μάλιστα στο FOMO όχι μόνο ως ένα προσωπικό συναισθημα αγχώδους ανυπομονησίας, αλλά ως μια ολόκληρη βιομηχανία προσοχής, που έχει δομηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μας πείθει ότι συνεχώς, κάπου αλλού, συμβαίνει κάτι πιο ενδιαφέρον και πιο συναρπαστικό και σημαντικό από εκείνο που εμείς ζούμε.

Αν προσεγγίσουμε βεβαίως το ζήτημα με ψυχραιμία, πόσο τέλεια και αψεγάδιαστη μπορεί να είναι οποιαδήποτε ζωή; Ατελή ανθρώπινα όντα δεν είμαστε όλοι μας με τις καλές, τις μέτριες και τις κακές στιγμές μας; Παρουσιάζουν τα κοινωνικά δίκτυα τη ζωή όπως είναι ή όπως θα θέλαμε να φαίνεται ότι είναι; Ρητορικά ερωτήματα για τα οποία οι περισσότεροι γνωρίζουμε την απάντηση, εντούτοις υποσυνείδητα ή συνειδητά θα πέσουμε στην παγίδα του fomo. Ειδικά όμως σε πλατφόρμες όπως το Instagram και το Tik Tok, οι περισσότεροι άνθρωποι δημοσιεύουν την ωραία ή ωραιοποιημένη πλευρά της ζωής τους: Τις ανέμελες στιγμές στην παραλία, τις εορταστικές συνάξεις, τις εξόδους, τα ταξίδια και ούτω καθεξής. Αντιθέτως, οι στιγμές όπου αισθανόμαστε θλίψη, άγχος, αγωνία, χαμηλή αυτοεκτίμηση ή απλώς βαρεμάρα σπανίως κοινοποιούνται. Υπάρχουν φορές φυσικά που και αυτή η πλευρά της υπάρξεώς μας κοινοποιείται, αλλά ξεκάθαρα η πλειονότητα των κοινοποιήσεων στις χαρές μας αφορά. Ή στη μεγέθυνση της

χαράς από ένα ενδεχομένως αδιόφορο και πεζό στιγμιότυπο της καθημερινότητάς μας.

Θα είχε ενδιαφέρον στο μεταξύ να επισημανθεί πως μέσω της πάμφθηνης οικονομικά και αναβαθμισμένης, υποτίθεται, εμπειρίας του, το Instagram λάνσαρε το πρόσφατο διάστημα μια plus εκδοχή, όπου η προώθηση περαιτέρω συναισθημάτων fomo επισημοποιείται αποκάλυπτα. Με υπηρεσίες όπως την κοινοποίηση περαιτέρω προσωπικών στιγμών με ένα μόνο κλικ, τη δυνατότητα να δεις την εικασιτετράωρη ιστορία του άλλου χρήστη χωρίς να εμφανιστείς στη λίστα των θεατών καθώς και την εμφάνιση των λεπτών, ακόμη και των δευτερολέπτων που έχουν μεσολαβήσει από τη στιγμή που κάποιος άλλος χρήστης έχει δει τη δική σου ιστορία είναι εκ των ων ουκ άνευ πως για να αναβαθμίσει την κλειδαρότρυπα ήρθε κυρίως το Instagram plus.

Ευτυχώς, πάντως, σημαντικό ποσοστό των χρηστών έχει σε μικρό ή μεγάλο βαθμό σωστή αντίληψη της σχιζοειδούς αυτής κατάστασης. Ενδεικτική της καχυποψίας απέναντι στη βιομηχανία του fomo είναι η σαρκαστική και αιχμηρή απάντηση πολλών χρηστών του ίντερνετ που δηλώνουν απειροχρησιμοποιημένοι ότι η δική τους «πάθηση» είναι το «JOMO» που πάει να πει «Joy of Missing Out». Η χαρά δηλαδή του να μην τα προλαβαίνεις όλα, αφού ως συνειδητοποιημένος ενήλικας αντιλαμβάνεσαι ότι η ουσία δεν βρίσκεται στα πολλά και επιφανειακά, αλλά στα λίγα και ουσιαστικά, που για τον καθένα και την καθεμία από εμάς διαφέρουν.

Και επειδή για ευνόητους λόγους, τα επίπεδα του fomo κάθε χρόνο τέτοια εποχή όπου πολλοί πάνε διακοπές, πολλαπλασιάζονται, θα ήταν ίσως ωφέλιμο να θυμόμαστε ότι η πραγματικότητα στα σόσιαλ συνήθως αποσπασματική και παραπλανητική είναι και όχι ενδεικτική της ζωής των άλλων. Ίσως, όπως καθετί στη ζωή, να θέλει απλώς ισορροπία στη χρήση και γιατί όχι και δραστηική μείωση όταν η επίδραση στην ψυχολογία και την ψυχολογία μας από αυτά καθίσταται ξεκάθαρα αρνητική. Όσο πεζό στο μεταξύ κι αν είναι ή νομίζουμε ότι είναι η καθημερινότητά μας, συνήθως πάντοτε μπορούμε να βρούμε και λόγους για λίγη ευγνωμοσύνη.

demetriadesp@spmedia.com

ΕΡΩΤΗΣ ΚΑΛΙΝΙΣ

Άνδρες κάνουν βουτιά σε λίμνη για να δροσιστούν κατά τη διάρκεια μιας ιδιαίτερα ζεστής καλοκαιρινής ημέρας στην Καντάβα της Λετονίας. Κύμα καύσωνα αναμένεται να πλήξει τη χώρα, με τη θερμοκρασία να προβλέπεται ότι θα φτάσει τους 35°C στα νότια της Λετονίας.

Μια επίσκεψη που άργησε!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η επίσκεψη Γκουτέρες στην Κύπρο, παρά την παρατεταμένη στασιμότητα στο Κυπριακό, δημιουργεί ορισμένες προσδοκίες. Μέσα στο σημερινό πλέγμα ζυμώσεων, η βρετανική εφημερίδα Independent δημοσίευσε πληροφορίες για «γεφυρωτικές ιδέες» προς τα μέρη, τις οποίες ως πηγή επεξεργασίας τους τις «χρεώνει» στην απεσταλμένη του γ.γ. των ΗΕ.

Πολύ πριν τον Independent, ο γ.γ. των ΗΕ μάς ενημέρωσε ότι στο Κραν Μοντανά το Κυπριακό πρακτικά είχε επιλυθεί. Στην Έκθεση στο Σ.Α. των ΗΕ στις 28/9/17 γράφει ότι «στις 30 Ιουνίου 2017, παρουσίασα στα μέρη ένα πλαίσιο για την ταυτόχρονη επίλυση έξι μεγάλων εκκρεμούντων ζητημάτων και στα δύο “τραπέζια”, ως στοιχεία ενός τελικού πακέτου, που θα οδηγούσε σε μια συνολική διευθέτηση. Αυτό αφορούσαν το εδαφικό, την πολιτική ισότητα, το περιουσιακό, την ισοδύναμη μεταχείριση, την ασφάλεια και τις εγγυήσεις. Μέχρι το τέλος της Διάσκεψης, οι πλευρές είχαν πρακτικά καταλήξει σε πλήρη συμφωνία για την ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία και την αποτελεσματική συμμετοχή. Όσον αφορά την ισότιμη μεταχείριση, μολοντί εξακολουθούσαν να υπάρχουν ορισμένες διαφορές, περιορί-

ζονταν κυρίως στο ζήτημα της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, το οποίο οι αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ήταν παρόντες στις διαπραγματεύσεις αξιολόγησαν ως περιορισμένο και δυνατόν να διευθετηθεί μέσω πρακτικών λύσεων». Η Έκθεσή του καταγράφει επίσης τα όσα συμφωνήθηκαν στο περιουσιακό και στο εδαφικό, ενώ εκτενέστερες αναφορές γίνονται στην ασφάλεια και τις εγγυήσεις.

Προφανώς το 2026 δεν μπορεί να είναι ίδιο με το 2017. Ο χρόνος πιέζει, ορισμένα από τα δεδομένα αλλάζουν, οι ηγεσίες έχουν, ίσως, κάποιες νέες ιδέες. Κατά συνέπεια τη «βάση» τη συγκρότησε ο γ.γ. Α. Γκουτέρες, ενώ φαίνεται να έρχονται στις συζητήσεις μερικές νέες ιδέες που εν τω μεταξύ έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα στα μέρη, ή που επεξεργάστηκε η απεσταλμένη του γ.γ. Μ.Α. Ολγκίν.

Ο Independent σημειώνει ότι «δεν πρόκειται για επίσημη πρόταση του ΟΗΕ, αλλά για ιδέες που αποσκοπούν στη γεφύρωση των διαφορών μεταξύ των δύο πλευρών». Ύστερα σημειώνει ότι «το σχέδιο προβλέπει τη δημιουργία δύο συνιστώντων κρατών με πολιτική ισότητα. Η καθημερινή διακυβέρνηση θα ασκείται κυρίως από τα δύο συνιστώσα κράτη». Σύμφωνα με το δημοσίευμα, για τις κοινές αρμοδιότητες, μεταξύ άλλων, προτείνεται ένα «Εναλλασό-

μενο Προεδρικό Συμβούλιο» με επικεφαλής τους δύο ηγέτες, με αναλογία 2:1 ή 3:1 υπέρ της ε/κ πλευράς. Τα ΗΕ φέρονται να εξετάζουν μεταβατική περίοδο δύο ή τριών ετών, με αρχική επιστροφή εδαφών, ξεκινώντας από το Βαρώσι, και σταδιακή εφαρμογή των «τριών σημείων» που ζητάει η τ/κ πλευρά: απευθείας εμπόριο, απευθείας πτήσεις και απευθείας επαφές, καθώς και χαλάρωση των τουρκικών περιορισμών και πρόσβαση των κυπριακών πλοίων σε τουρκικά λιμάνια.

Η Μ.Α. Ολγκίν διέψευσε ανάλογα δημοσιεύματα στο παρελθόν, λέγοντας ότι είναι «γεμάτα υποθέσεις και δημιουργικές ερμηνείες, προϊόντα φημών και λανθασμένων αντιλήψεων και από τις δύο πλευρές. Δεν υπάρχει ούτε μία λέξη που να προέρχεται από την ίδια» (πηγή: Καθημερινή 1/7). Συνέχισε: «Όλοι πρέπει να εργαστούμε, ώστε να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για συγκεκριμένες ενέργειες που θα ανοίξουν τον δρόμο για πρόοδο στο Κυπριακό». Τον αναγκαίο «δρόμο» τον έχει παρουσιάσει ο γ.γ. των ΗΕ στην Έκθεση Καλών Υπηρεσιών του (6/7) στην οποία προτρέπει τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων να αξιοποιήσουν «το παρόν παράθυρο ευκαιρίας για πρόοδο», το οποίο «δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο», κάτι το οποίο θα επαναλάβει με την εδώ επίσκεψή του.

Οι πληροφορίες του Independent ενδεχομένως να απηχούν ιδέες που η Μ.Α. Ολγκίν να έχει συζητήσει ή ενδιαφέρεται να παρουσιάσει στα μέρη. Ένα είναι το θέμα της επεξεργασίας τους για να φτάσουμε κάποιο, και άλλο η διαρροή τους ως μέθοδος για να τύχουν δημόσιας ανάγνωσης. Η εμπιστευτικότητα μιας διαδικασίας μετρά, ακριβώς γιατί το Κυπριακό έχει τη δική του ιστορία από χειρισμούς ή διαρροές που κατέστρεψαν το όλον. Ο γ.γ. έχει μίαν ευκαιρία να μιλήσει απ' ευθείας στους ηγέτες για τις ευθύνες που τους αναλογούν. Η Έκθεση που παρουσίασε στις 6/7 στο Σ.Α. για τις Καλές του Υπηρεσίες, δείχνει ότι η καχυποψία παραμένει ο κύριος ρυθμιστής του σκηνικού. Έκοντας αυτό υπόψη ο γ.γ. επικρατεί την ύστατη ανάμειξη του στο Κυπριακό, με την ελπίδα να πείσει τους ηγέτες να κάνουν ό,τι τους αναλογεί. Ως γνωστόν, μόνο έτσι τα ΗΕ θα είναι σε θέση να ενισχύσουν την προσπάθειά τους, καθώς η (σημερινή) διεθνής κατάσταση βάζει το Κυπριακό στο περιθώριο με ό,τι αυτό σημαίνει. Ο Α. Γκουτέρες συνδέθηκε με τις προσπάθειες επίλυσης, τώρα που ολοκληρώνει τον κύκλο του ως γ.γ., θέλει να αφήσει (έστω με καθυστέρηση) μια «παρακαταθήκη» από εκκλήσεις και κατευθύνσεις, κυρίως για τους Κύπριους ηγέτες και εν συνεχεία για τον διάδοχό του.

www.larkoslarkou.org.cy

Έρχονται προξένια στο Κυπριακό

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Είναι πολλοί, μετά τον Ιούλιο του 2017 και το Κραν Μοντανά, που πιστεύουν ότι η λύση του Κυπριακού εξελίχθηκε σε μια «γεροντοκόρνη», που θα μείνει για πάντα στο ράφι. Από τότε μάλιστα, μεσολάβησαν άλλα εννέα χρόνια και η «γεροντοκόρνη» έφτασε 52. Έτσι, αρκετοί από όσους ο οικονομική και κοινωνική ζωή επηρεάζονται πιο άμεσα από το εθνικό θέμα, έκαναν νέους σχεδιασμούς, θεωρώντας πλέον δεδομένο το στάτους κβο. Κάτι που έπραξαν και όλες ανεξαιρέτως οι πολιτικές δυνάμεις της Κύπρου. Το παραμέρισαν από την ατζέντα, διακριτικά και με συνέπεια.

Επιβεβαιώνεται για άλλη μια φορά ότι η συντριπτική πλειοψηφία ανθρώπων και φορέων που ασχολούνται με το Κυπριακό, κάνουν διαχρονικά το ίδιο μεγάλο λάθος. Πείθουν τους εαυτούς τους ότι το πρόβλημα αφορά μόνο τις δύο κοινότητες της Κύπρου, την Τουρκία, άντε και την Ελλάδα, το πολύ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή είναι μια μέγιστη και επαναλαμβανόμενη ιστορική πλάνη. Για όλο τον υπόλοιπο

κόσμο, το Κυπριακό έρχεται ως κομμάτις κάθε λίγο καιρό, υπενθυμίζοντας τη διεθνή κοινότητα ότι υπάρχει και αποτελεί εμπόδιο για κάποιο μεγάλο περριφερειακό σχεδιασμό. Αυτό συμβαίνει και σήμερα, το αναλύσαμε εδώ πολλές φορές.

Στις 7 Ιανουαρίου, φέτος, ο γ.γ. του ΟΗΕ προέβη σε μια δήλωση που προκάλεσε έκπληξη: «Υπάρχει ένα νέο παράθυρο ευκαιρίας για το Κυπριακό μετά από χρόνια στασιμότητας» διακήρυξε, για να συνεχίσει προειδοποιώντας «αυτό το παράθυρο δεν θα είναι επ' άπειρον ανοικτό».

Πολύ λίγοι καθίσαμε τότε και σκιαγραφήσαμε τις διεθνείς συνθήκες που θα επέτρεπαν μια τέτοια φιλόδοξη εκτίμηση από τον Αντόνιο Γκουτέρες. Οι πλείστοι, θεώρησαν τη δήλωση «πυροτέχνημα» για να γίνει αισθητή η ύπαρξη του ΟΗΕ σε μια περίοδο που κινδυνεύει με διεθνή ανυποληψία. Όσο όμως και αν ο διεθνής οργανισμός αντιμετωπίζει προκλήσεις, κανέναν γενικό του γραμματέα δεν θα ανέβαζε τέτοιο σύννεφο καπνού, χωρίς φωτιά από κάτω.

Τους τελευταίους δύο μήνες, η «φω-

τιά» άρχισε να αποκαλύπτεται. Οι επαφές και η πολύ πιο θετική ρητορική της κ. Ολγκίν κατά την περίοδός της σε Κύπρο, Άγκυρα, Αθήνα και Βρυξέλλες ήταν το πρώτο δείγμα. Μετακίνηση, υπάρχει προφανώς και στις τοποθετήσεις της Τουρκίας. Τα συνεχή δημοσιεύματα σε κορυφαία ευρωπαϊκά μέσα για το ότι η Κύπρος αποτελεί το μεγάλο κρυμμένο πρόβλημα της Ευρώπης και του ΝΑΤΟ, ήρθε να ακολουθήσει ο ορισμός του Ραφαέλε Φίτο ως νέου απεσταλμένου της Ε.Ε. για το Κυπριακό. Ένας ορισμός που έγινε αμέσως μετά τη σύνοδο του ΝΑΤΟ στην Τουρκία και που συζητήθηκε μεταξύ Φον ντερ Λάιεν και Γκουτέρες. Ο κ. Φίτο είναι αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δεν είναι «πρώην». Είναι ταυτόχρονα ο «άνθρωπος» της Τζώρτζια Μελόνι και του κόμματός της στις Βρυξέλλες.

Στην Κύπρο, η μοναδική δήλωση μέχρι σήμερα στο ίδιο πλαίσιο, ήταν εκείνη του προέδρου Χριστοδουλίδη, παραμονές των Βουλευτικών: «μέχρι τέλος του χρόνου θα έχουμε σχέδιο λύσης», είπε. Μια τοποθέτηση που (ορθά) θεωρήθηκε άνοιγμα της πόρτας στον

ΔΗΣΥ για συμμετοχή στην κυβέρνηση, ανεξάρτητα από το αν είχε βάση ή όχι. Ούτως ή άλλως, ούτε οι πιο αισιόδοξοι δεν αναμένουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο λύσης μέχρι το τέλος του χρόνου. Εκείνο στο οποίο προσβλέπουν, είναι μια στρατηγική συμφωνία-πλαίσιο.

Ταυτόχρονα, τις τελευταίες βδομάδες, ξεκίνησαν να δημοσιοποιούνται αρχικά στον κυπριακό και τουρκικό τύπο και –πολύ πιο σημαντικό– στη βρετανική «Independent», πληροφορίες για μια πολύ διαφορετική προσέγγιση από τα Ηνωμένα Έθνη για τη βάση λύσης του Κυπριακού.

Ένα πλαίσιο που δεν έχει σχέση με τη Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία, αλλά με κάτι πρωτοφανές διεθνώς και εντελώς χαλαρό. Με μια κεντρική κυβέρνηση πολύ περιορισμένων αρμοδιοτήτων, τις εξουσίες να παραχωρούνται και την κυριαρχία να απορρέει από τις δύο πολιτείες, επιστροφή εδαφών και την ασφάλεια να «αντιτίθεται» στο ΝΑΤΟ, του οποίου είναι άγνωστο αν η Κύπρος θα μπορεί να είναι μέλος. Οι πληροφορίες αυτές που προϋπήρχαν στο παρασκήνιο, ούτε επιβεβαιώνονται αλλά

ούτε και διαψεύδονται. Είπαμε, όμως, καπνός δεν υπάρχει χωρίς φωτιά. Αυτή η δοκιμαστική διαρροή, ονομάζεται «sounding», εσκεμμένη δημοσιοποίηση πληροφορίας δηλαδή, για έλεγχο αντιδράσεων.

Η πιο πάνω αλληλουχία δεν αφήνει καμία αμφιβολία. Έρχονται «προξένια» για τη «γεροντοκόρνη» λύση του Κυπριακού, όπως χαρακτηριστικά λέει ο πατέρας μου σε τέτοιες περιπτώσεις. Με προξενική τον ίδιο τον γ.γ. του ΟΗΕ, που φθάνει στην Κύπρο 27 με 29 Ιουλίου. Ο κ. Ερκιουρμαν, ήδη ενημέρωσε τα τουρκοκυπριακά κόμματα, φορείς και κοινωνία των πολιτών, όπως ο ίδιος δήλωσε, για τις «ιδέες» με τις οποίες προφανώς έχει βολιδοσκοπηθεί. Στη δική μας πλευρά, ωστόσο, κάνουμε μεσάνυχτα. Με βάση όσα γνωρίζουμε, ούτε καν στο Εθνικό Συμβούλιο έχει συζητηθεί το στιδήποτε καινούργιο. Όλοι δείχνουν έτοιμοι και βολεμένοι να παίξουν τον ίδιο σκοπό που έπαιζαν πάντα. Θα έχουν όμως μια τέτοια δυνατότητα αυτή τη φορά; Πολύ αμφιβάλλω.

michalis@michalis.com

Βουράτε γειτόνοι να γλιτώσουμε...

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**Βουράτε** γειτόνοι να γλιτώσουμε...» ήταν η δραματική κραυγή του καλού γείτονα, όταν έφθαναν οι πρώτες πληροφορίες από στόμα σε στόμα, ότι οι Τούρκοι πλυσίαζαν στη Λύση, τον μαύρο Αύγουστο του 1974. Κουρνιασμένοι κάτω από τα πλινθόκτιστα, πλην δροσερά σπίτια, στη μέση του καυτού καλοκαιριού, μικροί και μεγάλοι, απελπισμένοι αναμέναμε μόνο τη βοήθεια της Παναγίας, αφού οι αρχές και οι εξουσίες εκείνης της εποχής περί άλλα τύρβαζαν. Ξαφνικά, ως από μηχανής θεός, ως εξ ουρανού βοήθεια, ο γείτονας με το τρακτέρ και την καρότσα, μας καλούσε να ανέβουμε στο «όχημα της σωτηρίας», έστω και αν αυτό έκαιγε από τον καλοκαιρινό ήλιο. Χωρίς δεύτερη σκέψη, χωρίς δεύτερα ρούχα και με την «πλάνη» ότι θα επιστρέφαμε πίσω το βράδυ, ξεκινήσαμε το ταξίδι χωρίς επιστροφή, εδώ και 52 χρόνια. Πρώτα κάτω από πορτοκαλιές, έξω από το χωριό. Λίγο πριν νυχτώσει μετακίνηση λίγο πιο μακριά, έξω από το χωριό Άχνα, για διανυκτέρευση κάτω από νέες πορτοκαλιές. Το επόμενο πρωί στις βρετανικές βάσεις, στο «φιλόξενο» Δασάκι της Άχνας, μαζί με δεκάδες χιλιάδες άλλους πρόσφυγες, κάτω από τα πεύκα, αναμένοντας ένα κομμάτι ψωμί και λίγο φαγητό, από Βρετανούς στρατιώτες. Το τρακτέρ και η καρότσα μπορεί να χάθηκαν, αλλά οι μνήμες δύσκολα ξεθωιάζουν. Το «Δεν Ξεκνώ», έγινε σύνθημα, έγινε επίδα, έγινε πόθος επιστροφής. Τελικά έγινε και η μεγάλη παγίδα. Ο χρόνος και ο θάνατος, σβήνουν το παρελθόν και ανατρέπουν τους σχεδιασμούς. Και εμείς αναμένουμε ακόμη μια φορά τον «μαρμαρωμένο βασιλιά» και καρτερούμε μέρα νύκτα το θαύμα.

Ένας «ξεχασμένος ήρωας», αλλά ποτέ λησμονημένος, όπως και χιλιάδες άλλοι πολεμιστές του 1974, ο Χαράλαμπος Χαμπουρής από τη Μόρφου, γραμματέας του Συνδέσμου Επιζώντων Πολεμιστών 256 Τάγματος Πεζικού (1974), ακόμη μνημονεύει και θρηνεί τους 58 φίλους και συστρατιώτες του. Ο ίδιος λέει και ξαναλέει ότι δεν είναι ήρωας, αλλά ισόβια κρωμένους στη θυσία των συμπολεμιστών του. Όλοι ζωντανοί, αγνοούμενοι και σκοτωμένοι, πολέμησαν σαν λιοντάρια στις μάχες του τάγματος στην περιοχή Καραβά-Λαπήθου και Λεύκας.

Πριν μερικές μέρες στο ημιορεινό χωριό Γούρρι, στη διάρκεια καλοκαιρινών εκδηλώσεων, διοργανώθηκε ένα «άτυπο» μουσείο, μια έκθεση με παλαιά αυτοκίνητα. Δεν ήταν σαραβαλάκια, αλλά θεματοφύλακες της μνήμης. Τα περισσότερα «έσωσαν» δεκάδες καταδιωγμένους πρόσφυ-

γες, οι οποίοι στοιβάχτηκαν, όπως τις σαρδέλες, σε μια πορεία χωρίς επιστροφή. Ο Χαράλαμπος Χαμπουρής, εδώ και δεκαετίες εντοπίζει και αγοράζει τα αυτοκίνητα, με πρώτο κριτήριο την ιστορία τους. Με πολύ μεράκι «πολεμά» κυριολεκτικά, για να βρει εξαρτήματα και να αναπαλαιώσει τα οχήματα.

Η ζωή είναι γεμάτη από χαρές και λύπες, γεμάτη εκπλήξεις και θαύματα. Ο Χαράλαμπος, δεν κάνει ποτέ το χιούμορ του, όπως και τη διάθεση για ζωή. Οι μικρές πινακίδες μπροστά από τα οχήματα, «βιβλία» ιστορίας. Μπροστά από ένα Austin: «Αυτό... κουβάλησε 15 ψυχές το 1974 από τον Άγιο Επίκτητο...» Δίπλα από ένα γεωργικό ελκυστήρα: «Το τρακτέρ της επιστροφής. Η Μόρφου το περιμένει. Κάποια στιγμή θα επιστρέψει από εκεί που πρωτο-όργωσε τη γη!» Μπροστά από ένα «αρχοντικό» μερσεντές: «δι-αθέσιμο μόνο για δεύτερο γάμο και έχει δύο γεροντάκια με μπιστούνια και με γαμπριάτικα ρούχα». Μπροστά από ένα Morris η πινακίδα είχε φωτογραφίες από πιθάρια: «Δεν φορτώνουμε την πολιτιστική μας κληρονομιά για... αλλού!» Ένα κόκκινο Volkswagen beetle, κλέβει την παράσταση με τη διαχρονική «τσακινιά» του. Ένα mini σε χρώμα πράσινο και μαύρο, με τον Mister Bean –σε κούκλα– να κάθεται στη θέση του οδηγού. Στην οροφή η παπάλαια βαλίτσα και παραδίπλα η ταμάνια από τη βούφα. Εδώ καρφώνονται τα μάτια όλων, μικρών και μεγάλων.

Ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστοφίδης, Μορφίτης στην καταγωγή, δεν έκρυψε τον συγκλονισμό του, μπροστά στο Morris Minor καρυθκιά (το ξύλο με το οποίο ήταν επενδυμένο). «Το αυτοκίνητο του Ψωμά. Eis ανάμνηση Γιάγκου Τσουλαρά. Μόρφου 1974.» Ήταν το αυτοκίνητο του παππού του, ο οποίος υπήρξε για τον ίδιο και παππούς και πατέρας. Έγραψε στα ΜΚΑ: «εγύριζε τον Μόρφου τζαι επούλαν ψωμιά (κατά την τοπική διάλεκτο). Η απώλεια του παππού, η απώλεια μιας ιστορικής περιόδου, η απώλεια του χαμένου παραδείσου της όμορφης πόλης...». Ο σπουδαίος Ρώσος σκηνοθέτης και σεναριογράφος, Αντρέι Ταρκόφσκι, έγραψε κάποτε: «Θάνατος δεν υπάρχει. Αθάνατοι όλοι. Αθάνατα όλα. Μη τον φοβάσαι τον θάνατο στα δεκαεφτά, μήτε στα εβδομήντα. Θάνατος δεν υπάρχει. Ούτε σκοτάδι. Υπάρχει μόνο φως κι αλήθεια. Είμαστε όλοι στην ακροθαλασσιά κι εγώ ένας από αυτούς που τραβούν τα δίκτυα, όταν μέσα τους πάνε η Αθανασία...». Και περιμένοντας το θαύμα της απελευθέρωσης: «Χρίστος Ανέστη Χαρά μου...».

kaparispan@yahoo.gr

Η γνώση της γραφής και της υπογραφής

Του ΒΑΣΙΑΗ ΒΑΜΒΑΚΑ

Ολο και πυκνώνουν οι συζητήσεις, δημόσιες και ιδιωτικές, μεταξύ πανεπιστημιακών για το θέμα της τεχνητής νοημοσύνης και κατά πόσο αλλάζει τη δουλειά μας. Ακόμη και αν λέγονται πολλά και διάφορα, το συμπέρασμα είναι λίγο-πολύ κοινό: το πανεπιστήμιο έρχεται αντιμέτωπο με μια πρωτόγνωρη συνθήκη που σε μεγάλο βαθμό απαιτεί προσαρμογές που ακόμη δεν μπορούμε να εφεύρουμε και να εφαρμόσουμε. Ειδικά όσον αφορά τμήματα κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών, το ζήτημα του «τι κάνουμε» γίνεται ακόμη πιο επιτακτικό, επειδή σε αυτές τις επιστήμες ο γραπτός λόγος, είτε μέσα από εργασίες είτε μέσα από εξετάσεις, αποτελούσε και αποτελεί το βασικό εργαλείο «απόδειξης» της απόκτησης και παραγωγής γνώσης.

Η εκτεταμένη χρήση Τ.Ν. από φοιτητές στην εκπόνηση εργασιών, η αυξανόμενη αδυναμία τους να συντάξουν ένα δομημένο γραπτό κείμενο (κάτι που έχει δρομολογηθεί πολύ πριν από την τεχνητή νοημοσύνη), δημιουργεί έναν γνωστικό και ηθικό πανικό. Τι κάνει το πανεπιστήμιο όταν δεν μπορεί να μάθει το στοιχειώδες στους φοιτητές του, δηλαδή να γράφουν πάνω στη μελέτη τους και να εκφράζουν τις σκέψεις τους; Αυτοκαταργείται;

Η συζήτηση σίγουρα δεν έχει να κάνει μόνο με την τεχνολογία. Το αντικείμενο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών για τη μεγάλη πλειονότητα των φοιτητών είναι εντελώς αδιάφορο σε όρους χρηστικών. Ένας κυνικός αλλά βάσιμος ρεαλισμός είναι που εδώ και χρόνια τους απομακρύνει από το βασικό πεδίο άσκησης των επιστημών αυτών, που είναι το διάβασμα και η παραγωγή κειμένων. Ομως πράγματι η τεχνητή νοημοσύνη προσθέτει ένα ακόμη σημα-

ντικό ζήτημα σε αυτή την αυξανόμενη αποστασιοποίηση.

Η Τ.Ν. φέρνει πραγματικά μια νέα εποχή του γραπτού πολιτισμού. Ο 20ός αιώνας αποτέλεσε την πρώτη μεγάλη αμφισβήτηση της πρωτοκαθεδρίας του γραπτού λόγου, αφού η κινηματογραφική και μετέπειτα τηλεοπτική εικόνα άρχισαν να κυριαρχούν στη δημόσια σφαίρα. Αν και πολλοί θεωρητικοί (Πόσμαν, Ντεμπόρ, ΜακΛούαν) είδαν την υποχώρηση ή και το τέλος του γραπτού πολιτισμού λόγω της ηγεμονίας της εικόνας, γνωρίζουμε πολύ καλά ότι αυτό δεν συνέβη, αφού η εποχή του Διαδικτύου έφερε μια πολύμορφη αναγέννηση της γραπτής επικοινωνίας. Το ίδιο λίγο-πολύ συμβαίνει και σήμερα εξαιτίας της Τ.Ν. Τα γραπτά κείμενα δεν παύουν να παράγονται, μάλιστα θα μπορούσε να πει κανείς ότι παράγονται πολύ περισσότερα από ό,τι στο παρελθόν. Αυτό που αλλάζει με τρόπο πραγματικά επαναστατικό είναι το ποιος παράγει το γραπτό κείμενο.

Η Τ.Ν. για πρώτη φορά παίρνει την παραγωγή γραπτού λόγου από τον άνθρωπο. Η «μηχανή», δηλαδή τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα και ο αλγόριθμος, γίνεται όλο και περισσότερο ο βασικός παραγωγός γραπτού λόγου. Το μονοπώλιο της ανθρωπίνης γραφής, άρα και σκέψης, τελείωσε. Και μόνο αυτή η διαπίστωση είναι σοκαριστική, πριν πανικοβληθούμε όμως εντελώς, πρέπει να καταλάβουμε ότι αυτή η εξέλιξη δεν σηματοδοτεί και το τέλος της ανθρωπίνης κρίσης.

Αυτό που η Τ.Ν. κάνει για απολύτως αντιληπτό είναι ότι πίσω από τη γραφή (συνεπώς και τη σκέψη) δεν υπάρχει πια ένας συγγραφέας, μια ανθρωπίνη παρουσία και άρα μια έστω και δύσκολα ανιχνεύσιμη αλήθεια (η κριτική του Ντεριντά στον λογοκεντρισμό γίνεται

viral πρακτική). Η σκέψη και η γνώση που αντικατοπτρίζεται στη γραφή δεν είναι πια μόνο ανθρώπινο έργο. Ένα καλό κείμενο δεν αποτελεί πλέον ασφαλή ένδειξη μάθησης όπως συνέβαινε στο παρελθόν, γιατί η Τ.Ν. σπάζει το σχήμα «γράφω, άρα σκέφτομαι». Εκεί που η ανθρωπίνη σκέψη και γνώση παραμένει (ακόμη τουλάχιστον) κομβική είναι όχι στην ευθύνη της παραγωγής, αλλά στην ευθύνη ανάθεσης και επιλογής γραπτού λόγου.

Για να ξαναγυρίσουμε στο πανεπιστήμιο, ο παλιός φοιτητής έπρεπε να μάθει και να παράγει τον λόγο. Σήμερα αποκτά ολοένα μεγαλύτερη σημασία μια διαφορετική γνώση: τι αναθέτουμε στην Τ.Ν., τι κρατάμε ως επιστημονικά δόκιμο, ποια απάντηση επιλέγουμε και ποια απορρίπτουμε. Ποια θέση τελικά υπογράφουμε; Ένα από τα προβλήματα της σημερινής εκπαίδευσης είναι ότι δεν έχει ακόμη αναπτύξει παιδαγωγικά εργαλεία για να διδάξει και να αξιολογήσει αυτές τις νέες μορφές ευθύνης. Μένουμε κολλημένοι στο γεγονός ότι οι φοιτητές δεν θέλουν να μάθουν να γράφουν και άρα να παράγουν γνώση με τον τρόπο που μάθαμε εμείς. Ακόμη και αν τους ενδιαφέρουν οι επιστημονικές γνώσεις που αποκτούν στο πανεπιστήμιο (πράγμα σπάνιο), είναι σχεδόν σίγουρο ότι δεν θα τις επεξεργαστούν στη ζωή τους με τον τρόπο που το έκαναν οι προηγούμενες γενιές φοιτητών. Το ερώτημα λοιπόν δεν είναι πώς θα τους επιστρέψουμε σε έναν κόσμο του παρελθόντος, αλλά πώς θα τους πείσουμε ότι υπάρχει μια πολλαπλή αξία στην κτήση γνωστικής και ηθικής αυτονομίας.

Ο κ. Βασίλης Βαμβάκας είναι καθηγητής Κοινωνιολογίας της Επικοινωνίας στο ΑΠΘ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Πολιτική τρομοκρατία και «αναρχία»

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Η πρώτη γνωστή ενέργεια πολιτικής βίας από «αναρχικό» στον ελλαδικό χώρο συνέβη στην Πάτρα στα τέλη του 19ου αιώνα. Πρόκειται για τη διπλή φωνική επίθεση του «ταγκάρη Δημήτριου Μάτσαλη, ο οποίος στις 3 Νοεμβρίου 1896 μαχαίρωσε θανάσιμα τον έμπορο και τραπέζίτη Διονύσιο Φραγκόπουλο και τραυματίσε σοβαρά τον σταφιδέμπορο Ανδρέα Κόλλα. Η επίθεση αυτή ενόρκωνε την τακτική της «προπαγάνδας διά της πράξεως», η οποία ήταν τότε ευρύτατα διαδεδομένη στο διεθνές αναρχικό κίνημα. Βασισμένη στα κείμενα του Mikhail Bakunin, η έμπρακτη προπαγάνδα εντασσόταν στο διεθνές ευρωπαϊκό και ρωσικό «αναρχικό» ιδεολογικό πλαίσιο. Ενώ όμως ο Bakunin εννοούσε με τον όρο αυτό τοπικές εξεγέρσεις και την καύση τίτλων ιδιοκτησίας, οι μεταγενέστεροι ριζοσπάστες ερμήνευσαν τον όρο «τίτλοι» ως στοχοποίηση μεμονωμένων μοναρχών, πολιτικών και αρχηγών της αστυνομίας. Μετά την πράξη του, ο Μάτσαλης καταδιώχθηκε από πολιτίες και αστυνομικούς, χρησιμοποίησε περισσότερο για να ξεφύγει, αλλά τελικά ακινητοποιήθηκε και οδηγήθηκε στις φυλακές του Κάστρου της Πάτρας. Δεν αποκάλυψε ποτέ συνεργάτες και τελικά αυτοκτόνησε στη φυλακή προτού οδηγηθεί στην «καρμανιόλα» για να εκτελεστεί.

Ακολούθησε κύμα συλλήψεων, διώξεων και απελάσεων Ιταλών και Ελλήνων αναρχικών που δραστηριοποιούνταν στην Πάτρα και εξέδιδαν την αναρχική εφημερίδα «Επί τα Πρόσω».

Η ακροαριστερή αναρχική ιδεολογία στράφηκε ιστορικά κατά της τσαρικής Αρχής στη Ρωσία του 19ου αιώνα και κατά της αστικής Αρχής στην Ευρώπη του 19ου και 20ού αιώνα. Δεν στράφηκε ποτέ κατά της ιδέας της Αρχής, κατά της δίδης αναγκαιότητας μιας κατευθυνουσας το σύνολο των πολιτών κρατικής φύσης Αρχής. Στην ουσία, οι ακροαριστεροί αναρχικοί δεν θέλουν να απελευθερώσουν το άτομο από την καταπίεση ενός άδικου και ακραίαστου κράτους, αλλά να το υποδουλώσουν στο δικό τους ιδεολογικά δομημένο και κατευθυνόμενο κράτος. Η ακροαριστερή «αναρχία» είναι αδύναμη να στραφεί κατά της ίδιας της Αρχής λόγω έλλειψης κριτικής σκέψης και ιδεολογικού φανατισμού. Αντίθετα, ένας από τους σημαντικότερους αναρχικούς στοχαστές και θεμελιωτές της αναρχικής θεωρίας, ο Mikhail Bakunin, δήλωνε ξεκάθαρα πως το κράτος είναι όργανο καταπίεσης και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως όργανο απελευθέρωσης. Αυτό φυσικά δεν έφερε αντιμέτωπο με τον Marx και τον ορθόδοξο μαρξισμό.

Η διαμάχη μεταξύ του Bakunin και του Marx είναι μια θεμελιώδης σύγκρου-

ση σχετικά με την εξουσία, την αυθεντία και τη φύση του κράτους, η οποία προκάλεσε μόνιμη διάσπαση στο σοσιαλιστικό κίνημα του 19ου αιώνα. Ενώ και οι δύο συμφωνούσαν ότι ο καπιταλισμός έπρεπε να ανατραπεί, διαφωνούσαν ριζικά ως προς το τι θα έπρεπε να τον αντικαταστήσει. Ο Marx πίστευε ότι οι εργάτες πρέπει να καταλάβουν την κρατική εξουσία και να εγκαθιδρύσουν μια «προσωρινή» δικτατορία του προλεταριάτου ως μεταβατικό στάδιο προς τον κομμουνισμό. Αντίθετα, ο Μπακούιν υποστήριζε ότι το κράτος δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη της ελευθερίας. Ισχυριζόταν ότι οποιοδήποτε κράτος, ακόμη και μια δικτατορία υπό την ηγεσία των εργατών, θα δημιουργούσε αναπόφευκτα μια νέα άρχουσα τάξη γραφειοκρατών που θα καταπίεζε τον λαό. Για τον Bakunin υπήρχε μόνο το «πάθος της καταστροφής», το οποίο ήταν την ίδια στιγμή ένα «δημιουργικό πάθος». Ο Bakunin αποδεχόταν τη βία μόνο στο πλαίσιο αυθόρμητων, συλλογικών εξεγέρσεων των αγροτών και των φτωχότερων τάξεων, που «λούμπεν προλεταριάτου». Υποστήριζε ότι όταν οι μάζες εξεγείρονταν αυθόρμητα ενάντια στην τυραννία, το χάος και η βία ήταν αναπόφευκτες και δικαιολογημένες παρενέργειες.

Ο ισχυρότερος σύνδεσμος μεταξύ του Bakunin και της σκόπιμης, ψυχρής

τρομοκρατίας απορρέει από τη σύντομη συνεργασία του με τον νεαρό Ρώσο μπενιστή Sergey Nechayev κατά το 1869-1870. Ο Nechayev ήταν ένας φανατικός που θεωρούσε τη βία όχι απλώς ως εργαλείο, αλλά ως τρόπο ζωής. Εικάζεται ότι συνεργάστηκαν στη συγγραφή της «Κατήχηση[s] του Επαναστάτη» (1869), ένα διαβόητο στην ιστορία του ριζοσπαστισμού κείμενο, το οποίο ενέπνευσε τον Lenin. Το κείμενο υποστηρίζει ότι ένας αληθινός επαναστάτης πρέπει να διακόψει κάθε δεσμό με την κοινωνία των πολιτών, τους νόμους και την ηθική. Ο επαναστάτης έχει έναν και μοναδικό στόχο, την «αμείλικτη καταστροφή». Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα: η δολοφονία, ο εκβιασμός και η προδοσία των συναγωνιστών είναι απολύτως αποδεκτά, εφόσον προωθούν την επανάσταση. Η τελική απόρριψη της τρομοκρατίας από τον Bakunin δεν άργησε και η συνεργασία με τον Nechayev δεν διήρκεσε. Ο Bakunin συνειδητοποίησε τελικά ότι, σε αντίθεση με μια αυθόρμητη εξέγερση, οι συνειδητά και κεντρικά σχεδιασμένες αδίστακτες μηχανορραφίες του Nechayev ήταν κομμάτι ενός αυταρχικού συστήματος και δεν είχαν καμία σχέση με την αληθινή αναρχία. Το 1870, ο Bakunin έκοψε τους δεσμούς μαζί του, καταγγέλλοντας τις μεθόδους του Nechayev ως «ιπσοιτικές» και τυραννικές.

Εκατόν τριάντα χρόνια από την πρώτη «αναρχική» δολοφονία στην Ελλάδα, η αυτοαποκαλούμενη «αντιεξουσιαστική», αλλά στην ουσία απλά τρομοκρατική, ακροαριστερά εξακολουθεί να δολοφονεί ανυπεράσπιστες γυναίκες. Οι εγκώριοι τρομοκράτες βιώνουν τον αναρχισμό τους ως έναν καταστροφικό για την κοινωνία τρόπο ζωής, αποδεχόμενοι το μπενιστικό περιεχόμενο της διδασκαλίας του Nechayev. Σε τι αποσκοπεί σήμερα, στον αιώνα της Τεχνητής Νοημοσύνης, μια πράξη μίσους, δολοφονικού φθόνου, τυφλής βίας και μισαλλοδοξίας;

Η πολιτική τρομοκρατία στην Ελλάδα σήμερα είναι έργο αυταρχικών προσωποκτιτών (Αδοτπο) που εμπνέονται από θρησκοκεντρικού τύπου φανατισμό εγκόσμιων ριζοσπαστικών αιρέσεων. Δεν έχει καμία κοινωνική λειτουργία, ούτε καν επαναστατική. Είναι ένας παραλογισμός χωρίς πολιτικό περιεχόμενο. Οι δε δολοφονίες πολιτών στο όνομα του «αναρχισμού» μόνο ως πράξεις κατά συρροή δολοφόνων (serial killers) μπορούν να ερμηνευθούν. Δεν αφορούν την πολιτική επιστήμη ή την πολιτική φιλοσοφία αλλά την ψυχοπαθολογία και την ψυχιατρική.

* Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Από Αύγουστο... χειμώνα

Τα ανοικτά μέτωπα
της κυβέρνησης κρίνουν
τον χρόνο των εκλογών
– Τέλος καλοκαιριού
η απόφαση

Στο Μέγαρο Μαξίμου ανησυχούν για την έκβαση του πολέμου στη Μέση Ανατολή και κατ' επέκταση για το ζήτημα της ακρίβειας, η οποία αξιολογείται στις δημοσκοπήσεις ως το πιο σημαντικό πρόβλημα των πολιτών. Στο μείγμα μέτρων που εξετάζεται δεν μπορούν να απουσιάζουν οι ενισχύσεις προς χαμηλοσυνταξιούχους και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Της ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Τα ανοικτά μέτωπα της κυβέρνησης θα επηρεάσουν καθοριστικά την απόφαση για τον χρόνο των εκλογών. Όλο το τελευταίο διάστημα, μια σειρά από χρονοδιαγράμματα που τίθενται ενισχύουν την εκτίμηση ότι επιθυμία της κυβερνητικής ηγεσίας είναι η κυβέρνηση να μην διαταραχθεί η συμφωνία που επιτεύχθηκε με τους εκπροσώπους των σούπερ μάρκετ για διατήρηση των τιμών σε προϋπόθεση ευρείας κατανάλωσης χωρίς αυξήσεις.

Το πεδίο της οικονομίας είναι κυρίαρχο στις προτεραιότητες του Μεγάρου Μαξίμου. Σταθερά στις δημοσκοπήσεις, εδώ και αρκετό καιρό, οι πολίτες αναφέρουν ως πρώτο πρόβλημα την ακρίβεια. Είναι ένα πεδίο στο οποίο η κυβέρνηση δεν έχει καταφέρει να απαντήσει πειστικά και το τελευταίο διάστημα γίνονται κινήσεις ώστε το επόμενο δίμηνο η εικόνα να αλλάξει. Προτεραιότητα του οικονομικού επιτελείου είναι να μην διαταραχθεί η συμφωνία που επιτεύχθηκε με τους εκπροσώπους των σούπερ μάρκετ για διατήρηση των τιμών σε προϊόντα ευρείας κατανάλωσης χωρίς αυξήσεις και στη συνέχεια να ενεργοποιηθεί η δεύτερη φάση της συμφωνίας, που αφορά τη μείωση τιμών σε βασικά αγαθά από τον Σεπτέμβριο.

Στην ίδια κατεύθυνση, η κυβέρνηση προσβλέπει σε υλοποίηση των αποφάσεων που

λήφθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Σύνοδος των Υπουργών, με στόχο τη μείωση της τιμής της αμόλυβδης κατά 10 λεπτά ανά λίτρο και του πετρελαίου κίνησης κατά 5 λεπτά ανά λίτρο.

Ο αστερίσκος σε όλα αυτά είναι οι εξελίξεις στο πολεμικό μέτωπο της Μέσης Ανατολής. Οι σχετικές συζητήσεις έγιναν σε μια στιγμή κατά την οποία διαφαίνονταν ότι η πολεμική κρίση στο Ιράν οδεύει σε εκτόνωση. Η εικόνα αυτή τη στιγμή είναι διαφορετική μετά τις εξελίξεις των τελευταίων ημερών και μένει να φανεί εάν και πόσο μπορεί να αφήσει ανεπηρέαστη την κατάσταση στην εγχώρια αγορά, που έχει επιδείξει εξαιρετικά αντανάκλαστικά στην αύξηση τιμών σε προϊόντα και υπηρεσίες, με επίκληση της διεθνούς συγκυρίας.

Στην αντιμετώπιση για τον ΟΠΕΚΕΠΕ

Η τελευταία εξέλιξη στο σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ, με την απαγγελία κατηγοριών εις βάρος τεσσάρων ενεργειών βουλευτών της Ν.Δ., από την κυβέρνηση επιδιώκεται να ερμηνευθεί ανάποδα: ότι, δηλαδή, αρχειοθετήθηκε η υπόθεση για 7 από τους συνολικά 11 βουλευτές για τους οποίους είχε ζητηθεί άρση ασυλίας. Μάλιστα η κυβέρνηση πέρασε στην αντιμετώπιση επιρρίπτοντας ευθύνες

στην αντιπολίτευση για παλαιότερες αναφορές περί «κυβέρνησης υποδίκων», ενώ ο ίδιος ο πρωθυπουργός άφησε αιχμές εναντίον της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Κάθε άλλο παρά τυχαία είναι η αντίδραση της κυβέρνησης και η προσπάθεια να ανακτήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων στο συγκεκριμένο θέμα, για το οποίο βρέθηκε επί μακρόν σε θέση άμυνας. Μετά την ακρίβεια, η διαφθορά είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που κατονομάζουν στις δημοσκοπήσεις οι πολίτες. Οπότε, η κυβέρνηση επιλέγει, μετά την άσκηση διώξεων σε μόλις τέσσερις από τους συνολικά 13 αρχικά υπό έρευνα βουλευτές και κυβερνητικά στελέχη, να ανακτήσει έδαφος. Είναι μια ανάγνωση ασφαλώς, αλλά είναι αμφίβολο αν το κριτήριο που θέτουν οι πολίτες όταν αναφέρουν τη διαφθορά ως μεγάλο πρόβλημα είναι αριθμητικό, ότι δηλαδή βάζουν στο ζύγι πόσοι παραπέμφθηκαν και πόσοι... αρχειοθετήθηκαν. Επιπλέον, το σκάνδαλο διέρρηξε τον ισχυρό δεσμό του κυβερνώντος κόμματος με μεγάλα τμήματα του αγροτικού πληθυσμού, που στήριξαν με πολύ υψηλά ποσοστά τη Ν.Δ. στις προηγούμενες εκλογές, κάτι που δεν είναι εύκολο να αποκατασταθεί.

Το Ταμείο Ανάκαμψης

Το δεύτερο μεγάλο μέτωπο στο πεδίο της οικονομίας αφορά το

Ταμείο Ανάκαμψης. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης έχει ζητήσει από τους υπουργούς της κυβέρνησης μέχρι τα τέλη Αυγούστου να έχουν κλείσει όλες τις εκκρεμότητες, ώστε να έχουν ολοκληρωθεί οι στόχοι που προβλέπονται. Η απορρόφηση των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης σχετίζεται και με μια σειρά από έργα που η κυβέρνηση φιλοδοξεί να παραδώσει μέσα στις επόμενες εβδομάδες, σε έναν κύκλο περιόδων του πρωθυπουργού σε πολλές περιοχές της χώρας, που, σε συνδυασμό με τις κορδέλες που κόβονται, ενισχύει τα σενάρια για πρόωρες κάλπες το φθινόπωρο.

Με χρονοδιάγραμμα τα τέλη Αυγούστου κινήθηκε όλη η διαδικασία συνταγματικής αναθεώρησης. Η πρώτη ψηφοφορία στην Ολομέλεια αναμένεται την προσεχή εβδομάδα και σε κάθε περίπτωση πριν από το τέλος Αυγούστου, όπως η κυβέρνηση έχει ζητήσει. Παράλληλα, η κυβέρνηση επιδιώκει να κλείσει και άλλα ανοικτά μέτωπα και να στρέψει την ατζέντα σε περισσότερο ευνοϊκά για την ίδια θέματα. Την προηγούμενη εβδομάδα έκλεισε το θέμα της κλήσης των Ταλ Ντίλιαν και Γρηγόρη Δημητριάδη στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας για την υπόθεση των υποκλοπών, καθώς η πλειοψηφία απέρριψε το σχετικό αί-

τημα των κομμάτων της αντιπολίτευσης.

Το πακέτο της ΔΕΘ είναι το «όπλο» με το οποίο η κυβέρνηση θα επιδιώξει να επουλώσει πληγές και να ενισχύσει τη διεύθυνση της σε συγκεκριμένες ομάδες ψηφοφόρων. Πάνω από 1 δισ. ευρώ, με τις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις να κάνουν λόγο για μέτρα που θα αγγίξουν συνολικά τα 2 δισ., θα διατεθούν για το «καλάθι» που θα παρουσιάσει ο πρωθυπουργός στη Θεσσαλονίκη. Αναζητείται ο επιμερισμός εκείνος που θα έχει το μεγαλύτερο δυνατό όφελος. Οι μειώσεις φόρων βρίσκονται στο προσκήνιο, με τις συζητήσεις που γίνονται στο οικονομικό επιτελείο να επικεντρώνονται σε εργαζομένους, ελεύθερους επαγγελματίες και επιχειρήσεις, ενώ δεν μπορούν να απουσιάζουν από το μείγμα μέτρων οι ενισχύσεις προς τους χαμηλοσυνταξιούχους και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Οι εισηγήσεις πολλές, αλλά οι οριστικές αποφάσεις αναμένονται στα τέλη Αυγούστου, όταν θα είναι ξεκάθαρο το ακριβές ποσό που μπορεί να διαθέσει η κυβέρνηση. Με την ελπίδα ότι η νέα ανάφλεξη στην πολεμική σύγκρουση στον Περσικό θα αποδειχθεί πρόσκαιρη και δεν θα επιφέρει μεγάλες ανατροπές στον οικονομικό σχεδιασμό που αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο τραπέζι.

Το «πακέτο» της ΔΕΘ

Κομβικής σημασίας θα είναι οι εξαγωγές του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ, με αισιόδοξες εκτιμήσεις να κάνουν λόγο για μέτρα που θα αγγίξουν τα 2 δισ., ενώ αναζητείται ο επιμερισμός που θα έχει το μεγαλύτερο δυνατό όφελος.

ΑΠΟΨΗ

Μια νέα κουλτούρα συναίνεσης για τη γεωργία

Του ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΣΧΟΙΝΑ

Συχνά στην Ελλάδα αντιμετωπίζουμε τη συναίνεση σχεδόν με καχυποψία. Υπάρχουν, όμως, ορισμένες στιγμές που η συζήτηση αποκτά μεγαλύτερη αξία όταν όλοι προσπαθούν να απαντήσουν στο ίδιο ερώτημα, έστω και από διαφορετικές αφετηρίες.

Πιστεύω ότι η Διακομματική Επιτροπή για τον πρωτογενή τομέα ήταν μία από αυτές τις στιγμές. Για αρκετούς μήνες, άνθρωποι με διαφορετικές πολιτικές διαδρομές κάθισαν στο ίδιο τραπέζι έχοντας απέναντί τους τα προβλήματα της ελληνικής παραγωγής. Και αυτό, στις σημερινές συνθήκες, μόνο αυτονόητο δεν είναι.

Η επιτροπή αυτή δημιουργήθηκε από την κυβέρνηση σε μια δύσκολη περίοδο. Επειτα από χρόνια δυσπιστίας, στρεβλώσεων και

παθογενειών, που τραυμάτισαν την αξιοπιστία του συστήματος των αγροτικών ενισχύσεων και δοκίμασαν την εμπιστοσύνη των ιδίων των παραγωγών προς το κράτος.

Σήμερα, όμως, η χώρα γυρίζει σελίδα στον πρωτογενή τομέα.

Η εξυγίανση του συστήματος πληρωμών αποτελεί πραγματικότητα, η σχέση εμπιστοσύνης με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς αποκαθίσταται σταδιακά και μπροστά μας ανοίγεται η μεγάλη διαπραγμάτευση για τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική.

Με άλλα λόγια, αφήνουμε πίσω μας μια δύσκολη περίοδο και ανοίγουμε ένα νέο κεφάλαιο. Και όταν ανοίγεις ένα νέο κεφάλαιο, χρειάζεται να αλλάξεις και τον τρόπο με τον οποίο παράγεις πολιτική.

Είχα σχεδόν σαράντα χρόνια στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Αν έμαθα κάτι εκεί, δεν είναι μόνο πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις. Είναι κυρίως πώς ωριμάζουν. Στις Βρυξέλλες σπάνια έχει σημασία ποιος διατύπωσε πρώτος μια ιδέα. Σημασία έχει αν η ιδέα αντέχει στον διάλογο, αν μπορεί να βελτιωθεί και αν τελικά μπορεί να γίνει καλύτερη πολιτική. Άλλωστε,

Κόμματα, πανεπιστήμια, επιστημονικοί φορείς, συνεταιρισμοί και οργανώσεις παραγωγών θα μπορούν να καταθέτουν τεκμηριωμένες προτάσεις πολιτικής σε έναν μόνιμο μηχανισμό αξιολόγησης παραγωγικών προτάσεων.

πολλές από τις σημαντικότερες ευρωπαϊκές μεταρρυθμίσεις γεννήθηκαν ακριβώς έτσι.

Πιστεύω ότι ήρθε η ώρα να δοκιμάσουμε κάτι αντίστοιχο και στην Ελλάδα.

Γι' αυτό θεωρώ ότι, μετά την ολοκλήρωση του έργου της Διακομματικής Επιτροπής, το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων θα μπορούσε να θεσμοθετήσει έναν μόνιμο μηχανισμό αξιολόγησης παραγωγικών προτάσεων. Εναν θεσμό, μέσα από τον οποίο τα κοινοβουλευτικά κόμματα, τα πανεπιστήμια, οι επιστημονικοί φορείς, οι συνεταιρισμοί και οι οργανώσεις των παραγωγών θα μπορούν να καταθέτουν τεκμηριωμένες προτάσεις πολιτικής.

Οι προτάσεις αυτές θα αξιολογούνται από τις υπηρεσίες του

υπουργείου με αντικειμενικά κριτήρια. Αν, δηλαδή, είναι εφαρμόσιμες, αν είναι συμβατές με το ευρωπαϊκό πλαίσιο, αν μπορούν να χρηματοδοτηθούν και, κυρίως, αν δίνουν μια πραγματική λύση σε ένα πραγματικό πρόβλημα. Και όσες αποδεικνύονται χρήσιμες θα πρέπει να ενσωματώνονται στον σχεδιασμό της αγροτικής πολιτικής, ανεξάρτητα από το ποιος τις πρότεινε.

Εκώ συναντήσαμε στο μικρό διάστημα που έχω αναλάβει το χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων πολλούς παραγωγούς. Σπάνια κάποιος με ρώτησε αν μια λύση ήταν κυβερνητική ή αντιπολιτευτική. Σχεδόν όλοι μου είπαν το ίδιο πράγμα: «Βρείτε μας μια λύση». Αυτό είναι που ζητάει σήμερα η ελληνική ύπαιθρος.

Η πολιτική, άλλωστε, δεν γίνεται

για να κατοχυρώνει πατρότητες. Γίνεται για να λύνει προβλήματα, κι εμείς αυτό επιδιώκουμε.

Η νέα εποχή για τον πρωτογενή τομέα δεν χρειάζεται μόνο νέους κανόνες, νέες υποδομές και περισσότερους πόρους. Χρειάζεται και μια διαφορετική κουλτούρα. Μια κουλτούρα που όλοι μαζί θα χτίσουμε το αύριο του πρωτογενούς τομέα.

Αν αυτό γίνει η πραγματική παρακαταθήκη της Διακομματικής Επιτροπής, το σημαντικότερο έργο της, δεν θα είναι μόνο το πόρισμα της. Θα είναι ότι βοήθησε να αλλάξει, έστω και λίγο, ο τρόπος με τον οποίο σχεδιάζουμε την αγροτική πολιτική στη χώρα μας για τα επόμενα πολλά χρόνια.

Ο κ. Μαργαρίτης Σχοινάς είναι υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Αν η ολοκληρωτική εξουδετέρωση του ΣΥΡΙΖΑ ήταν ο στόχος του Αλέξη Τσίπρα, μάλλον δεν τα κατάφερε. Στην περίπτωση που δεν θα έλεγε «όχι» σε έναν βολικό αποδυναμωμένο αντίπαλο ο οποίος αποτελεί μια ακόμα διαχωριστική γραμμή με το παρελθόν του, η σημερινή κατάσταση στην Κουμουνδούρου είναι πολύ κοντά στη συγκεκριμένη περιγραφή. Το κόμμα που αποτέλεσε για πολλά χρόνια τον πυλώνα της κυβερνώσας Αριστεράς βρίσκεται στη χειρότερή του φάση. Κλείνει όντως τον κύκλο του, ασχέτως αν όσοι απομένουν στα μετόπισθεν δεν θέλουν να το δουν. Πρόσωπα που γνωρίζουν ακριβώς την κατάσταση στο κόμμα αναφέρουν στην «Κ» πως το άδειασμα της Βουλής δεν είναι τίποτα μπροστά στο κύμα φυγής που καταγράφεται στις τοπικές οργανώσεις. Αν οι εκλογές γίνουν μέσα στο φθινόπωρο, ο νέος πρόεδρος θα πρέπει να καταβάλει πολύ μεγάλη προσπάθεια για να γεμίσει τα ψηφοδέλτια.

Είναι σε θέση ο ΣΥΡΙΖΑ να αφαιρέσει ένα σημαντικό ποσοστό από την ΕΛΑΣ καθλώνοντάς τη σε ένα γνώριμο και αναιμικό 15%-16% που δεν οδηγεί πουθενά; Δεν μπορεί να αποκλειστεί. Το κόμμα του Αλέξη Τσίπρα μπορεί να ελπίζει σε μια ανατροπή στη δεύτερη εκλογική αναμέτρηση μόνο αν καταφέρει να έχει ένα ποσοστό άνω του 18% και μειώσει την ψαλίδα με τη Νέα Δημοκρατία.

Κατακερματισμός

Ο ζωτικός πολιτικός χώρος από τη Χαρίλαου Τρικούπη μέχρι τον Περισσό είναι πολύ μεγάλος. Ωστόσο,

ό,τι κάνει από αριστερά αποτελεί πρόβλημα και ήδη προσπαθεί να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή διείσδυση στο ΚΚΕ, στο ΜέΡΑ25, στη Νέα Αριστερά, αλλά και στην Πλεύση Ελευθερίας. Το να παλεύει ο Αλέξης Τσίπρας και με τον παλιό εαυτό του δεν είναι ό,τι καλύτερο. Το ηθικό πολιτικό κόστος της σύγκρουσης με το κόμμα που ο ίδιος ανέδειξε και στη συνέχεια επανίδρυσε δεν είναι επίσης αμελητέο. Όσο περιοριστεί ο κατακερματισμός της προοδευτικής ψήφου, τόσο πιο εύκολα θα στηθεί και πάλι το δίπολο με τη Νέα Δημοκρατία. Η ιστορική και συναισθηματική σχέση που έχει ο κόσμος με τον ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να κοστίσει στον πρώην πρωθυπουργό, με τον νέο επικεφαλής της Κουμουνδούρου να μην αφήνει ανεκμετάλλευτη τη συγκεκριμένη παράμετρο.

Μία μεγάλη πλειοψηφία στελεχών πιστεύει πως οι εξελίξεις όπως

τρέχουν μόνο θετικά λειτουργούν για τον Αλέξη Τσίπρα. Με την Κουμουνδούρου των Παύλου Πολάκη, Νίκου Παππά και Ρένας Δούρου απέναντί του, απαντά στους επικριτές του πως δεν έφτιαξε απλώς τον «ΣΥΡΙΖΑ 2.0». Παίρνει μαζί του μόνο ό,τι θεωρεί πως μπορεί να συνδράμει τη νέα ανανεωτική προσπάθεια, αφήνοντας πίσω του μια «bad bank» με την οποία δεν επιθυμεί να έχει σχέση. Ο πρώην πρωθυπουργός οριοθετεί το γχείρημά του από παλαιές καταστάσεις εσωστρέφειας και διαμάχες και δεν τον πειράζει, σε αυτή τη φάση τουλάχιστον, που η ΕΛΑΣ είναι ένα απολύτως προσωποπαγές κόμμα. Το άνοιγμα σε ευρύτερα κεντροαριστερά ακροατήρια, που είναι ο επόμενος δύσκολος στόχος μετά την κατάκτηση της δεύτερης θέσης, μπορεί να του κοστίσει, με τον ΣΥΡΙΖΑ να «καρδαοκει». Το κέρδος που προσ-

δοκά, όμως, εκτιμάται πως θα είναι μεγαλύτερο. Επενδύει επίσης στο να βγει κερδισμένος από τη σύγκριση. Με το πρόγραμμα που θα προωθήσει, τα φρέσκα πρόσωπα και τις νέες μεθόδους επικοινωνίας, η Κουμουνδούρου θα εμφανίζεται ως μια ξεπερασμένη πολιτική δύναμη.

Αυτό που δεν θέλει σε καμία περίπτωση ο Αλέξης Τσίπρας είναι οι πολιτικοί του αντίπαλοι να εκμεταλλευθούν τις απαντές ανεξαρτητοποιήσεις βουλευτών που επιθυμούν να τον ακολουθήσουν μιλώντας για μια άτυπη κοινοβουλευτική ομάδα της ΕΛΑΣ που ήδη συγκροτείται. Κανείς δεν έχει το χρίσμα να μιλάει εκ μέρους του στην Ολομέλεια και για αυτό άλλωστε στην πρώτη διαδικτυακή συζήτηση με μέλη του κόμματός του, που πραγματοποιήσε την Πέμπτη, ξεκαθάρισε πως δεν θέλει να αποκτήσει εκπροσώπηση

από βουλευτές που εκλέχθηκαν με άλλα κόμματα. Για αυτό από την πρώτη στιγμή υποστήριξε πως η μόνη καθαρή λύση είναι οι παραπτώσεις.

Η νέα ηγεσία

Σε κάθε περίπτωση, αναλόγως πώς θα εξελιχθούν μελλοντικά τα πράγματα στην Κουμουνδούρου, ο νέος αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ θα έχει καθοριστικό ρόλο για τις σχέσεις των δύο κομμάτων. Για τον Παύλο Πολάκη, μετά την απόσυρση της υποψηφιότητάς του για την προεδρία της Κ.Ο., όλοι αναμένουν πώς θα κινηθεί. Με το ύφος και τη ρητορική του έχει διείσδυση και σε πιο αντισυστημικά κοινά, πλησιάζοντας ψηφοφόρους της Ζωής Κωνσταντοπούλου, ακόμα και της Μαρίας Καρυστιανού. Απαντες έχουν καταλάβει ότι επιθυμεί, σε όποια θέση και αν βρεθεί, μετωπική σύγκρουση με τον Αλέξη Τσίπρα. Στον αντίποδα η Ρένα Δούρου, η οποία φέρεται να εκτιμά πως όσοι έχουν απομείνει πιστοί στον ΣΥΡΙΖΑ έχουν αριστερό προφίλ και δυσανασχετούν με την αντιπαράθεση σε υψηλούς τόνους με τον πρώην πρωθυπουργό, δεν σχεδιάζει να κινηθεί ανταπαρεθτικά. Η «σφραγίδα» της σύγκρουσης ΣΥΡΙΖΑ - ΕΛΑΣ μπήκε την Πέμπτη με την ανακοίνωση της Πολιτικής Γραμματείας της Κουμουνδούρου για τις ανεξαρτητοποιήσεις των βουλευτών. Τα ζητούμενα για τα δύο κόμματα είναι διαφορετικά, κατά βάση όμως απευθύνονται στην ίδια δεξαμενή ψηφοφόρων. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θέλει να κινδυνεύσει να μείνει εκτός Βουλής στην αυτόνομη πορεία που έχει επιλέξει και η ΕΛΑΣ να μη μείνει στάσιμη. Η ένταση της σύγκρουσης θα εξαρτηθεί και από τον χρόνο των εκλογών.

Μέθοδος... «bad bank»

Με την Κουμουνδούρου των Πολάκη, Παππά και Δούρου απέναντί του, απαντά στους επικριτές του πως δεν έφτιαξε απλώς τον «ΣΥΡΙΖΑ 2.0». Παίρνει μαζί του μόνο ό,τι θεωρεί πως μπορεί να συνδράμει τη νέα προσπάθεια, αφήνοντας πίσω του μια «bad bank».

Ο Αλέξης Τσίπρας συνομιλεί με πολίτες της Μυτιλήνης, σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα. Ο πρόεδρος της ΕΛΑΣ ξέρι πως από τον ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να έχει ζημιές αλλά και κέρδη.

ΑΠΟΨΗ

Πού θα βρείτε τα λεφτά;

Του **ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΚΟΥΤΕΝΤΑΚΗ**

Κάθε φορά που τίθεται μια πρόταση για ουσιαστική ενίσχυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, της δημόσιας παιδείας ή για μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της μισθωτής εργασίας, η αντίδραση της κυβέρνησης είναι σχεδόν πάντα η ίδια: «Πού θα βρείτε τα λεφτά;». Και για να ενισχύσει το επιχείρημά της, επικαλείται τους δημοσιονομικούς κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνο που οι κανόνες δεν λένε αυτό που ισχυρίζεται.

Οι νέοι κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πράγματι θέτουν δημοσιονομικά όρια, ιδιαίτερα για χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος, όπως η Ελλάδα. Ωστόσο, παρότι η εγκύρια συζήτηση παραμένει εγκλωβισμένη στο πρωτογενές πλεόνασμα, το βασικό μέγεθος που

παρακολουθεί πλέον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι το πλεόνασμα, αλλά ο ρυθμός αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών. Συγκεκριμένα, ανάλογα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπολογίζεται για κάθε χώρα ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών που είναι συμβατός με τη μείωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ. Στο ελληνικό μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα (2025-28) ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών είναι 3,2%. Αυτός ο ρυθμός ορίζει το επιτρεπόμενο εύρος της δημοσιονομικής επέκτασης, όχι το πρωτογενές πλεόνασμα.

Συνεπώς, οι κανόνες δεν υπαγορεύουν πού θα κατευθυνθούν τα διαθέσιμα δημοσιονομικά περιθώρια. Καθορίζουν το μέγεθος τους, όχι το περιεχόμενό τους.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, κάθε κυβέρνηση καλείται να αποφασίσει ποιες πολιτικές θα χρηματοδοτήσει και ποιες θα αφήσει

Η Ελλάδα δεν χρειάζεται να παραβιάσει τους ευρωπαϊκούς κανόνες για να ασκήσει διαφορετική οικονομική πολιτική. Χρειάζεται να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο κατανέμει τον διαθέσιμο δημοσιονομικό χώρο.

πίσω. Αυτό ακριβώς συμβαίνει σήμερα. Η κυβέρνηση αξιοποιεί τα διαθέσιμα δημοσιονομικά περιθώρια για να εφαρμόσει τη δική

της πολιτική: φορολογικές ελαφρύνσεις που ευνοούν κυρίως τα υψηλότερα εισοδήματα, αποσπασματικά επιδόματα και παρεμβάσεις περιορισμένης διάρκειας και αμφίβολης αποτελεσματικότητας απέναντι στην ακρίβεια.

Μια διαφορετική κυβέρνηση θα μπορούσε, σεβόμενη απολύτως τους ίδιους δημοσιονομικούς κανόνες, να κάνει διαφορετικές επιλογές: να μειώσει τη φορολογική επιβάρυνση της μισθωτής εργασίας, να ενισχύσει μόνιμα το Εθνικό Σύστημα Υγείας, να αυξήσει τους πόρους για τη δημόσια εκπαίδευση, να στηρίξει την κοινωνική κατοικία και να επενδύσει περισσότερο στις δημόσιες υποδομές. Η Ελλάδα δεν χρειάζεται να παραβιάσει τους ευρωπαϊκούς κανόνες για να ασκήσει διαφορετική οικονομική πολιτική. Χρειάζεται να αλλάξει τον τρόπο με

τον οποίο κατανέμει τον διαθέσιμο δημοσιονομικό χώρο. Να μεταφέρει το βάρος από τις επιλεκτικές φοροαπαλλαγές και τα κουπόνια στις ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες και στη μείωση των ανισοτήτων.

Γι' αυτό και το ερώτημα «πού θα βρείτε τα λεφτά;» είναι συχνά παραπλανητικό. Τα χρήματα βρίσκονται εκεί ακριβώς όπου τα βρίσκει και η σημερινή κυβέρνηση: μέσα στα επιτρεπόμενα δημοσιονομικά περιθώρια που προβλέπει το δημοσιονομικό πλαίσιο της χώρας. Η πραγματική διαφορά αφορά τις προτεραιότητες.

Αξίζει, τέλος, να θυμόμαστε κάτι που σπάνια ακούγεται στον δημόσιο διάλογο. Τα σημερινά δημοσιονομικά περιθώρια δεν είναι προϊόν κάποιου οικονομικού θαύματος της τελευταίας εξαετίας.

Βασίζονται στη μεγάλη δημοσιονομική προσαρμογή της προηγούμενης περιόδου, στα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα που επιτεύχθηκαν το 2018, στη ρύθμιση του δημοσίου χρέους και στην έξοδο της χώρας από τα μνημόνια. Αυτό το δημοσιονομικό επίτευγμα αξιοποιείται σήμερα από την κυβέρνηση, η οποία επιχειρεί να το παρουσιάσει ως δικό της.

Γι' αυτό, την επόμενη φορά που θα ακούσουμε το γνωστό ερώτημα «πού θα βρείτε τα λεφτά;», αξίζει να είμαστε πιο επιφυλακτικοί. Γιατί τις περισσότερες φορές δεν πρόκειται για οικονομικό περιορισμό. Πρόκειται για πολιτική επιλογή. Και οι πολιτικές επιλογές κρίνονται από τους πολίτες.

Ο κ. Φραγκίσκος Κουτεντάκης είναι τομεάρχης Οικονομικών Ελληνικής Αριστερής Συμπράταξης.

Καθηλωμένοι στην αφετηρία

Η δίκη για τα Τέμπη εξελίσσεται με βραδείς ρυθμούς στην αίθουσα της Λάρισας, σε συνθήκες που απέχουν κατά πολύ από τον συνωστισμό της έναρξης – Ο πρώτος μάρτυρας δεν αναμένεται να εξεταστεί πριν από τα τέλη Σεπτεμβρίου

Της **ΣΟΦΙΑΣ ΣΠΙΓΓΟΥ**

Τέσσερις μήνες μετά την έναρξη της δικής για την τραγωδία των Τεμπών, η εικόνα στη μεγαλύ- τερη δικαστική αίθουσα της χώρας έχει αλλάξει πολύ. Οι καρέ- κλες που στην πρώτη δικάσιμο- δεν επαρκούσαν για τους συγγε- νείς, δικηγόρους και δημοσιογρά- φους είναι πλέον στην πλειονότη- τά τους άδειες, αφού η διαδικασία εξαντλείται ακόμη σε δικονομικά ζητήματα. Κάποιες οικογένειες θυ- μάνουν, όμως, που συνεχίζουν να δίνουν το «παρών» σε κάθε συνε- δρίαση, παρά τα χιλιόμετρα που δι- ανύουν, το οικονομικό κόστος και τη συναισθηματική επιβάρυνση, λέγει πως δεν έχουν άλλη επιλογή.

Είναι 9.20 το πρωί, δέκα λεπτά πριν από την έναρξη της 20ής δικασίμου. Η αίθουσα είναι σχεδόν άδεια, αφού στο ακροατήριο βρίσκονται μόλις 19 άνθρωποι, κυρίως όσοι μένουν κοντά τη Λάρισα και μπορούν να παρακολουθούν συστηματικά τη διαδικασία. Οκτώ κατηγορούμενοι στο εδώλιο, οκτώ δικηγόροι υποστήριξης της κατηγορίας και 28 συνήγοροι υπεράσπισης των κατηγορουμένων. Η εικόνα απέχει πολύ από εκείνη της έναρξης της δίκης, όταν εκατοστάδες άνθρωποι στριμώχνονταν στους διαδρόμους. Απαρτήθηκε βεβαίως η διακοπή ενός μνηός, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες παρεμβάσεις και η αίθουσα να καταστεί λειτουργική.

Για την Ελένη Βασάρα, μητέρα της Αγάπης Τσακλίδου, θύματος των Τεμπών, και γραμματέως του Συλλόγου Συγγενών Θυμάτων, η παρουσία σε κάθε δικάσιμο εί-

να διαπραγματεύτην. Ταξιδεύει από τη Θεσσαλονίκη και όπως λέει στην «Κ», «για μένα και τον άνδρα μου, την οικογένειά μας και τον σύλλογό μας είναι χρέος να βρισκόμαστε εδώ σε κάθε δικασμό. Χρέος μας απέναντι στα παιδιά μας, στους ανθρώπους που χάθηκαν τόσο άδικα και αδιανόητα στο έγκλημα των Τεμπών. Είναι και χρέος μας απέναντι στη μεγάλη πλειονότητα της κοινωνίας που στέλνει διπλά μας από την πρώτη στιγμή. Είναι το χρέος μας για να μην υπαίτησαν άλλα Τέμπη. Και για να γίνει αυτό χρειάζεται να αποκαλυφθούν όλες οι διαχρονικές αιτίες και οι ένοχοι που οδηγούν στο έγκλημα, όσο ψηλά κι αν φτάνουν».

«Μας στέρησαν
την Αγάπη»

Το ταξίδι από τη Θεσσαλονίκη στη Λάρσα έχει γίνει πλέον μέρος της ζωής της κ. Βασάρα, όπως και κάποιον ακόμη συγγενών, που βρίσκουν τη δύναμη να επιστρέφουν πάντα στη δικαστική αίθουσα. «Το έγκλημα στα Τέμπη στέρνησε τη ζωή από τη μονακριβή Αγάπη μας, άδειασε την αγκαλιά μας, μας άφησε χωρίς ανάσα. Είχαμε λοιπόν μπροστά μας δύο επιλογές: ή να “θαφτούμε” κι εμείς μέσα στο σπίτι μας, περιμένοντας από “σωτήρες” να μας δικαιώσουν, ή να πάροουμε την κατάσταση στα χέρια μας. Και δεν ήταν εύκολη απόφαση αυτή, ήταν δύσκολος ο δεύτερος δρόμος που επιλέξαμε», τονίζει η κ. Βασάρα.

Η πολύμηνη δικαστική διαδικα-

Πανό με τα ονόματα των θυμάτων της σιδηροδρομικής τραγωδίας των Τερπών έξω από το Συνεδριακό Κέντρο του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, όπου διεξάγεται η δίκη. «Για την οικογένειά μας και τον σύλλογό μας είναι χρέος να βρισκόμαστε εδώ σε κάθε δικάσιμος», λέει στην «Κ» η Ελένη Βασάρε

σία έχει επιβαρύνει σημαντικά την καθημερινότητα των οικογενειών, τόσο ψυχολογικά όσο και πρακτικά. Οι συνεχείς μετακινήσεις προς τη Λάρισα και οι διανυκτερεύσεις αποτελούν πλέον μέρος της ζωής τους. Η ίδια συμπληρώνει: «Η μεγάλη δυσκολία είναι ότι, από την πρώτη στιγμή μέχρι και σήμερα, έχουμε να αντιμετωπίσουμε ένα εχθρικό κράτος. Ένα κράτος που φρόντισε να ολοκληρώσει την ανάκριση με τεράστια κενά, για να καταλήξει σε ένα ελλιπέστατο

κατηγορητήριο. Που προσπάθησε να μας στοίβαξει σε μια απαράδεκτη, πιθανώς επικίνδυνη αίσθηση χωρίς καμία στήριξη για το γεγονός ότι τρεις φορές την εβδομάδα διαδύουμε ατελείωτα χιλιόμετρα, κι εμείς και οι συνυπογράφοι μας, ή αναγκαζόμαστε να διανυκτερεύουμε στη Λάρισα. Που φρόντισε να σπάσει την υπόθεση σε πολλές επιμέρους δίκες για να μην αποκαλυφθεί ο μεγάλος ένοχος: οι κατευθυνσείς που υλοποιούνται σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

και οδήγησαν στον σιδηρόδρομο - ωρολογιακή βόμβα».

Στην δίκη δεν έχει ακόμη εκκινήσει η ακροαματική διαδικασία, ούτε καν έχει αναγνωσθεί το κατηγορητήριο από την εισαγγελέα της έδρας, ενώ το καλύτερο σενάριο –αν στο μεταξύ δεν προκηρυχθούν εκλογές– θέλει τον πρώτο μάρτυρα να ανεβαίνει στο βήμα στα τέλη Σεπτεμβρίου.

Για πρώτη φορά, στην 20ή συνεδρίαση εμφανίστηκαν οκτώ κατηγορούμενοι. Οι συνήγοροι υπεράσπισης ανέπτυξαν τις ενστάσεις τους και εξέφρασαν τις θέσεις των εντολέων τους απέναντι στις κατηγορίες, θέσεις που θα ακουστήν ξανά στις απολογίες τους, που με τους σημεινούς ρυθμούς, τοποθετούνται χρονικά ακόμη και δύο χρόνια αργότερα.

Αναταραχή προκάλεσε η τοποθέτηση του καθηγητή Χρίστου Μυλωνόπουλου, συνηγόρου του πρώην προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου της ΕΓΓΟΣΕ Χρήστου Βίνη, που χαρακτηρίζει το κατηγορητήριο του εντολέα του «πιστή αντιγραφή» εκείνου που έχει συντάξει η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία για το οικονομικό σκέλος της σύμβασης 717, ζητώντας είτε την αναβολή της δίκης είτε την υποβολή προδικαστικού ερωτήματος για το ζήτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόμοιος ισχυρισμός είχε προβληθεί και στη δίκη του ελεγκτή της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας για το πόρισμα σχετικά με τη σύμβαση 717, η οποία αναβλήθηκε επί αόριστον έως την ολοκλήρωση της έρευνας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας.

Την ίδια ώρα, ο συνήγορος του

πρώην διευθύνοντος συμβούλου του ΟΣΕ Σπύρου Πατέρα επέμεινε ότι το ανθρώπινο λάθος δεν εξαιρείται ακόμη και με την ύπαρξη σύγχρονων συστημάτων. «Ο κ. Πατέρας παρέδωσε έναν καλύτερο σιδηρόδρομο από αυτόν που παρέλαβε», είπε, προκαλώντας την αντίδραση των τριών μαυροφορέμων γυναικών που κάθονταν με τα μάτια καρφωμένα στις πλάτες των καθηγουμένων στο κέντρο της αίθουσας.

«Το περιμέναμε»

Η Ελένη Βασάρα, η Μαρία Θεοδωρή (μπατέρα του Βαίου Βλάχου) και η Κανέλλα Ανδρεάδου (μπατέρα της Αφροδίτης Τσιώμα) πάγωσαν στο άκουσμα της φράσης αυτής, με την τελευταία να ξεσπάει και να βγαίνει από την αίθουσα. Για την κ. Βασάρα, πάντως, η συγκεκριμένη φράση της διαδικασίας δεν προκαλεί έκπληξη. Συνοψίζει εκφράζοντας το, θυμό και άλλων συγγενών: «Όταν ξεκίνησε η κύρια δίκη, περιμέναμε μια τέτοια στάση. Και ίσα ίσα, όταν ακούς να επανέρχεται η λογική του “ανθρώπινου λάθους” ή βλέπεις να λείπουν από τα έδρανα των κατηγορουμένων τα πολιτικά πρόσωπα και τα μεγαλοστειλέχτων εταιρειών, δυναμώνουν η οργή και το πείσμα για να δώσουμε όλες μας τις δυνάμεις, μέσα και από τον σύλλογό μας που έχει μεγαλώσει, ώστε να μην περάσει η προσπάθεια συγκάλυψης. Συνεχίζουμε, όπως στις 28 του Φλεβάρη, μαζί με τους εργαζομένους, την νεολαία, γιατί “ή τα κέρδη τους ή οι ζωές μας”. Ετσι μπορεί να αποδοθεί πραγματικά δικαιοσύνη».

A light blue Chery Tiggo 7 Hybrid is shown from a side profile, driving on a paved road that curves through a hilly landscape under a clear blue sky. The car has black roof rails and alloy wheels.

» ΕΚΟ ΡΑΛΛΥ ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ 2025 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ «ΡΑΛΛΥ ΤΩΝ ΒΕΔΩΝ»

4ΤΡΟΧΟΙ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' | Νο 14 | ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

CHERY TIGGO 7 HYBRID

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ
ΧΗΡΙΣ
ΑΣΤΕΡΙΣΚΟ

ΒΙΔΑΙΕΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΕΣ » ΜΕ MINI JCW ACEMAN

ΕΤΗΝ ΠΕΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΝ ΚΑΡΤ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

» BYD ATTO 3 EVO - NISSAN QASHQAI e-POWER - TOYOTA C-HR PHEV

ΔΟΚΙΜΕΣ » RENAULT 4 E-Tech ELECTRIC 62 kWh 160

» SUZUKI e-VITARA 2WD S 140hp

A dark-colored Chery Tiggo 7 Hybrid is parked on a paved area next to a body of water, with a lighthouse visible in the background.

H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE STRANGE

Εκδοση Κυριακής - Κυριακή 1 Ιουνίου 2025

ΚΥΡΙΑΚΗ 26/7

ΤΑΞΙΔΙ. ΔΟΚΙΜΗ. ΕΠΙΛΟΓΗ.

Τα Στενά κάτω από τα ραντάρ

Οι διελεύσεις 72 ωρών μετά την κλιμάκωση μεταξύ Ιράν και ΗΠΑ. Τι δείχνουν τα δεδομένα της Kpler

Του ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΚΟΥΝΙΑΚΑ

Πύραυλοι, drones και ναυτικές νάρκες και επίσης εμπορικά πλοία-φαντάσματα, πολλά εκ των οποίων στη λίστα των κυρώσεων, που επιχειρούν διελεύσεις κάτω από τα ραντάρ των δυτικών υπηρεσιών. Ο νέος γύρος πολεμικών συγκρούσεων μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν είχε άμεσες επιπτώσεις στα Στενά του Ορμούζ, το πιο επικίνδυνο σήμερα θαλάσσιο πέρασμα του πλανήτη. Στο κάδρο της «ναυμαχίας» μετέχουν και τάνκερ ελληνικών συμφερόντων.

Η πιο κοντινή απόσταση των ακτών μεταξύ Ιράν και Ομάν, στην είσοδο του Περσικού Κόλπου, είναι μόλις 21 ναυτικά μίλια. Παρ' όλα αυτά, στην ασφυκτική θαλάσσια στενωπό έχουν de facto δημιουργηθεί τρεις διάδρομοι για την κίνηση των πλοίων. Σύμφωνα με τα δεδομένα της Kpler που τέθηκαν υπ' όψιν της «Κ» –πρόκειται για την εταιρεία ανάλυσης δεδομένων στην οποία ανήκει η εφαρμογή MarineTraffic για τη θέση των πλοίων–, το triήμερο 13-15 Ιουλίου, δηλαδή τις πρώτες 72 ώρες μετά την τελευταία σοβαρή κλιμάκωση, στα Στενά του Ορμούζ καταγράφηκαν συνολικά 51 διελεύσεις εμπορικών πλοίων. Οι 47 είτε πραγματοποιήθηκαν με την κάλυψη του Ιράν είτε δεν στάθηκε δυνατόν να καταγραφούν επισήμως.

Οι περισσότερες διελεύσεις πραγματοποιήθηκαν μέσω του λεγόμενου «ιρανικού διαδρόμου». Έχει «χαραχθεί» στο βορειότερο σημείο του περάσματος, ελέγχεται από τους Φρουρούς της Επανάστασης και έχει ατύπως δύο κατευθύνσεις – μία για την είσοδο προς τον Περσικό Κόλπο (παρακάμπτει το νησάκι Λαράκι) και μία για την έξοδο προς τον Κόλπο του Ομάν. Περισσότερα από τα μισά πλοία που χρησιμοποίησαν τον «ιρανικό διάδρομο» βρίσκονται στη λίστα των δυτικών κυρώσεων και επίσης θεωρούνται πλοία του λεγόμενου «σκιάδους στόλου», όπως ονομάζονται τα τάνκερ που σπάνε το εμπάργκο για τη μεταφορά του ιρανικού πετρελαίου.

Μικρότερο ρίσκο, αλλά...

Στη μεγαλύτερη δυνατή απόσταση, στο νοτιότερο σημείο των Στενών του Ορμούζ, έχει δημιουργηθεί ο «διάδρομος του Ομάν». Αυτός λειτουργεί με αμερικανική κάλυψη, δεν αναγνωρίζεται από το Ιράν, όμως τα πλοία που τον επιλέγουν έχουν καλύτερες πιθανότητες ασφαλιστικής κάλυψης (war risk

insurance). Τις πρώτες 72 ώρες μετά την κλιμάκωση, στη διάρκεια των οποίων διατυπώθηκε και η παλινωδία Τραμπ για την καταβολή τελών διέλευσης, μόλις ένα πλοίο ακολούθησε τη συγκεκριμένη ρότα. Ήταν ένα γιαπωνέζικο φορτηγό πλοίο, που μπήκε την Τετάρτη στον Περσικό Κόλπο, φορτωμένο με πρώτες ύλες για την παραγωγή ζωοτροφών.

Η τρίτη «λωρίδα» διέλευσης

πλοίων στο Ορμούζ είναι η λεγόμενη «διαδρομή IMO». Βρίσκεται στο μέσον των δύο παραπάνω και έχει αναγνωριστεί το 1968 από τον Διεθνή Οργανισμό Ναυτιλίας (IMO) ως η ασφαλέστερη διαδρομή των εμπορικών πλοίων στο σημείο. Το επίμαχο διάστημα την ακολούθησαν μόλις τρία πλοία. Οι ναυτικοί και οι ασφαλιστικές εταιρείες την αποφεύγουν, διότι κατά μήκος της φέρεται να έχουν τοποθε-

τηθεί τους τελευταίους μήνες ναυτικές νάρκες.

Από τα δεδομένα θέσης των πλοίων προκύπτει ότι υπάρχει και μία τέταρτη, άτυπη διαδρομή στα Στενά του Ορμούζ. Αποκαλείται «άγνωστη διαδρομή» και σε αυτήν αθροίζονται οι διελεύσεις των πλοίων που απενεργοποιούν το αυτόματο σύστημα εντοπισμού θέσης (AIS), ώστε να περάσουν κάτω από τα ραντάρ. Η διέλευσή τους βεβαιώνεται

από δορυφορικές εικόνες και έρευνα σε λιμάνια και νηολόγια. Από τα στοιχεία που διατέθηκαν προς την «Κ» προκύπτει ότι τις πρώτες 72 ώρες στα Στενά του Ορμούζ την «άγνωστη διαδρομή» ακολούθησαν 11 πλοία.

«Η μεγαλύτερη απειλή δεν είναι μόνο οι πύραυλοι ή τα drones, αλλά η διάβρωση της εμπιστοσύνης των ανθρώπων που καλούνται να διαχειριστούν την κρίση στη θάλασσα», σχολίασε στην «Κ» ο Δημήτρης Μανιάτης, CEO της Marisks, εταιρείας διαχείρισης κινδύνων στη θάλασσα. «Όταν πλοιοκτήτες, πλοίαρχοι, πληρώματα, ασφαλιστές και ναυλωτές αρχίζουν να αμφισβητούν ότι η διέλευση μπορεί να πραγματοποιηθεί με αποδεκτό επίπεδο ασφάλειας, το εμπόριο επιβραδύνεται πολύ πριν διακοπεί, καθώς κάθε απόφαση μεταφράζεται σε καθυστερήσεις, αυξημένο κόστος και περιορισμό της διαθέσιμης ναυτιλιακής χωρητικότητας», πρόσθεσε ο ίδιος.

Την Τετάρτη η Kpler σημείωσε ότι οι περισσότερες διελεύσεις αφορούν πλοία που μεταφέρουν αργό πετρέλαιο, LNG, μεθανόλη και σιδηρομετάλλευμα. «Η απουσία διελεύσεων από τη διαδρομή του Ομάν υπογραμμίζει μια αυξανόμενη απώλεια εμπιστοσύνης σε αυτόν τον διάδρομο, ενώ η ναυτιλία συνεχίζει να ευνοεί την εγκεκριμένη από το Ιράν διαδρομή», αναγνωρίζει στην ανάλυσή της η εταιρεία. Το πρακτορείο Reuters, επικαλούμενο στοιχεία της Vortexa, μετέδωσε ότι το Ιράν, εκμεταλλευόμενο τη χαλάρωση του αμερικανικού αποκλεισμού τον Ιούνιο, είχε καταφέρει να εξαγει 640.000 βαρέλια αργού πετρελαίου ημερησίως, περίπου το ένα τρίτο συγκριτικά με την αντίστοιχη ποσότητα πριν ξεσπάσει ο πόλεμος στην αρχή του έτους.

Επιθέσεις από το Ιράν

Την ίδια στιγμή, «οι προοπτικές ασφάλειας επιδεινώθηκαν περαιτέρω καθώς επαληθεύτηκαν τρεις επιπλέον επιθέσεις στα ανοικτά του Ομάν, ανεβάζοντας τον αναφερόμενο αριθμό σε 56 επιβεβαιωμένα περιστατικά και 17 θανάτους ναυτικών», σημειώνει η Kpler. Την περασμένη Κυριακή, το κυπριακής σημαίας πλοίο μεταφοράς κοντέινερ «GFS Galaxy» δέχθηκε πλήγμα από άγνωστο βλήμα ενώ διέπλεε τα Στενά του Ορμούζ. Προκλήθηκε πυρκαγιά στο μηχανοστάσιο, το πλοίο ακινητοποιήθηκε και ένα μέλος του πληρώματος θεωρήθηκε αγνοούμενο. Το Ιράν υποστήριξε ότι το πλοίο ακολούθησε «μη εγκεκριμένη διαδρομή» και ανακίνησε ότι το έπληξε για να το ακινητοποιήσει.

Το πέρασμα της αγωνίας

Ο Τραμπ θέλει να πάρει τα κλειδιά του Ορμούζ

Η επανέναρξη του πολέμου, ο έλεγχος του θαλάσσιου δρόμου του πετρελαίου και η στάση του Ισραήλ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΚΑΦΙΔΑ

Σχεδόν 140 ημέρες έπειτα από την έναρξη της αμερικανικής στρατιωτικής επιχείρησης που υποτίθεται ότι θα διαρκούσε περί τις τέσσερις εβδομάδες, ο Ντόναλντ Τραμπ επισήμοποίησε την επανέναρξη των συγκρούσεων. Με επιστολή του ενημέρωσε στις 10 Ιουλίου το Κογκρέσο ότι οι ΗΠΑ βρίσκονται ξανά σε πόλεμο με το Ιράν.

Η αμερικανοϊρανική σύρραξη, όπως εκτυλίχθηκε από τις 28 Φεβρουαρίου κι έπειτα, βρήκε αντιφάσεων. Στις 7-8 Απριλίου συμφωνήθηκε εκεχειρία, αλλά τα στρατιωτικά πλήγματα επί του πρακτέου συνεχίστηκαν. Στις 17-18 Ιουνίου –και ενώ οι Αμερικανοί είχαν ήδη από τις 13 Απριλίου θέσει το Ιράν υπό ναυτικό αποκλεισμό– συμφωνήθηκε ένα

μνημόνιο κατανόησης (MoU) που υποτίθεται ότι θα άνοιγε τον δρόμο προς μια συνολική ειρηνευτική διευθέτηση μέσα σε διάστημα 60 ημερών. Ο Πίτερ Μπίκερ των New York Times το αποκαλεί, χαρακτηριστικά, «μνημόνιο παρανόησης» («Memorandum of Misunderstanding») και ο Αλι Βαέζ του International Crisis Group «συνέχιση του πολέμου με άλλα μέσα».

Από τις 7 Ιουλίου οι ΗΠΑ και το Ιράν βρέθηκαν ξανά να ανταλλάσσουν πυρά, με τον Τραμπ να εκτοξεύει απειλές επέκτασης των πληγμάτων και τους Ιρανοί να διεκδικούν την σύγκρουση βάζοντας στο στόχαστρο το Κουβέιτ, το Μπαχρέιν, την Ιορδανία, το Κατάρ καθώς και πλοία των ΗΑΕ, συνεπικουρούμενοι από τους Χούθι που εκτόξευσαν πυραύλους κατά της Σαουδικής

Αραβίας για πρώτη φορά έπειτα από περίπου τέσσερα χρόνια.

Ο Τραμπ αιφνιδίασε φίλους και εχθρούς όταν, την περασμένη Δευτέρα, ανακοίνωσε ότι επρόκειτο να επιβάλει διόδια (τέλος 20%) στα πλοία που διαπλέουν τα Στενά του Ορμούζ. Μία ημέρα μετά, ωστόσο, έκανε πίσω υποστηρίζοντας ότι το τέλος διοδίων πρόκειται να αντικατασταθεί από επενδύσεις προερχόμενες από τις χώρες του Κόλπου.

Οι χώρες του Κόλπου, με εξαίρεση ίσως σε έναν βαθμό τα ΗΑΕ, δεν βλέπουν θετικά αυτό τον πόλεμο. Ρίχνοντας το μπαλάκι στο γήπεδο των Ισραηλινών, ο υπουργός Εξωτερικών του Ομάν, Μπαντρ μπιν Χαμάντ Αλ Μπουσάιντι, έγραψε σε άρθρο του στη Le Monde ότι «οι σοβαρότερες απειλές για την ασφάλεια του Κόλπου προέρχονται

από αποφάσεις που λαμβάνονται στο Τελ Αβίβ». Οι Ισραηλινοί, ωστόσο, χαιρετίζουν την επανέναρξη των συγκρούσεων. Από τη δική τους σκοπιά, άλλωστε, το μνημόνιο της 17ης Ιουνίου ήταν πολλαπλώς προβληματικό, καθώς άφηνε ανοικτά ζητήματα που σχετίζονται με το ιρανικό πυραυλικό/βαλλιστικό οπλοστάσιο, την άρση των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στην Τεχεράνη και το μέλλον του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος.

Ο Ντόναλντ Τραμπ δεν φαίνεται όμως να ενδιαφέρεται για όλα αυτά, αλλά για κάτι άλλο. Ποιος θα ελέγχει μεταπολεμικά τα Στενά του Ορμούζ (τα οποία όμως ήταν ανοικτά πριν από τον πόλεμο); Αυτό είναι το ζήτημα που φαίνεται να κυριάρχει για στο μυαλό του Αμερικανού ηγέτη. «Η προσοχή του

προέδρου Τραμπ στρέφεται τώρα στα Στενά του Ορμούζ. Η ικανότητα του Ιράν να ελέγχει αυτά τα Στενά, παρά τα πλήγματα που δέχτηκε το ιρανικό ναυτικό, είναι μακράν το πιο σημαντικό μάθημα της πρώτης φάσης του πολέμου», σημειώνουν σε ανάλυσή τους οι Μπαρνς, Σμιτ και Σάνγκερ στους NYT, υποστηρίζοντας ότι ο πόλεμος εισέρχεται πια σε νέα φάση.

Οι φάσεις της σύγκρουσης μπορεί, λοιπόν, να αλλάζουν, πλην όμως η ασάφεια αναφορικά με τους στόχους της αμερικανικής στρατηγικής παραμένει. Οι ΗΠΑ δεν ξεκίνησαν άλλωστε αυτόν τον πόλεμο για να ανοίξουν μια θαλάσσια οδό που ήταν ανοικτή πριν από την έναρξή του, ενώ κορυφαίοι Αμερικανοί αξιωματούχοι όπως ο αντιπρόεδρος Τζέι Ντι Βαυς τώρα στρέ-

φουν τα πυρά της κριτικής τους στο Ισραήλ.

Χαμένοι στην ασάφεια, επιστρέφουμε πια στα ίδια ερωτήματα που θέταμε την περασμένη άνοιξη: Μπορούν οι ΗΠΑ να επιβάλουν τα «θέλω» τους χωρίς να προχωρήσουν σε χερσαίες επιχειρήσεις επί ιρανικού εδάφους; Ο Μαρκ Εσπερ, υπουργός Άμυνας κατά την πρώτη προεδρική θητεία του Τραμπ, ανέφερε στους FT ότι οι ΗΠΑ δεν πρόκειται να κερδίσουν αυτόν τον πόλεμο από αέρος. «Ένα κρίσιμο ερώτημα για την επόμενη φάση είναι εάν ο Τραμπ θα εξετάσει το ενδεχόμενο κατάληψης της νήσου Χαργκ, βασικού κόμβου εξαγωγών για το ιρανικό πετρέλαιο στον Περσικό», σημειώνουν οι NYT. Τα ίδια, όμως, συζητούσαμε και την περασμένη άνοιξη.

Αμερικανοί πεζοναύτες πραγματοποιούν αυτοψία σε τάνκερ που κινείται στον Κόλπο του Ομάν. Ο στρατηγός Χ. Ρ. ΜακΜάστερ τονίζει ότι το Ιράν δεν μπορεί να απειλεί την παγκόσμια οικονομία.

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Ως «**πόλεμο εκκευρίας**» (ceasefire war) χαρακτηρίζει την κλιμάκωση της σύγκρουσης μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν, με τα Στενά του Ορμούζ να παραμένουν κλειστά και τις δύο πλευρές να ανταλλάσσουν επιθέσεις, ο πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Ντόναλντ Τραμπ, στρατηγός Χέρμπερτ Ρ. ΜακΜάστερ. Ο ίδιος αναλύει στην «Κ» το μεταίχμιο μεταξύ πολέμου και πραγματικής ειρήνης, στο οποίο ακροβατεί η περιοχή του Κόλπου την τελευταία εβδομάδα.

Ο γεωστρατηγικός αναλυτής του Ινστιτούτου Χούβερ υποστηρίζει ακόμη ότι το ΝΑΤΟ πρέπει να γίνει περισσότερο «ευρωπαϊκό», ενώ εκτιμά ότι η περαιτέρω αναβάθμιση της στρατηγικής θέσης της Τουρκίας δεν εξυπηρετεί τα μακροπρόθεσμα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ.

— Οι πρόσφατες επιθέσεις εναντίον στρατηγικών στόχων στο Ιράν, μεταξύ των οποίων στο νησί Χαργκ και στην περιοχή γύρω από τον πυρηνικό σταθμό του Μπουσέρ, σε συνδυασμό με τις επιθέσεις του Ιράν εναντίον χωρών του Κόλπου, φαίνεται να σηματοδοτούν μια νέα κλιμάκωση της σύγκρουσης. Γιατί το μνημόνιο κατανόησης (MoU) που υπογράφηκε πρόσφατα απέτυχε να αποτρέψει αυτή την κλιμάκωση;

— Απέτυχε κυρίως λόγω της αδιαλλαξίας του ιρανικού καθεστώτος και της αποφασιστικότητάς του να συνεχίσει τον 47ετή πόλεμό του εναντίον του «μεγάλου Σατανά», των ΗΠΑ, του Ισραήλ, των αραβικών γειτόνων του και του κόσμου. Σήμερα, το καθεστώς προσπαθεί να εκβιάσει τις ΗΠΑ και τους γείτονές του στον Κόλπο, ώστε να εξασφαλίσει την ειροή ρευστότητας. Τη χρειάζεται απεγνωσμένα για να ανακάμψει.

— Επομένως, εισερχόμαστε σε μια «νέα φάση» αυτής της σύγκρουσης;

— Νομίζω ότι πρόκειται για κάτι διαφορετικό. Είναι αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε «πόλεμο κατάπαυσης του πυρός» (ceasefire war). Και υπάρχει πραγματικά μόνο ένας τρόπος για να εξελιχθεί η κατάσταση σε μια «νέα φάση» και αυτός είναι το Ιράν να κάνει αυτό που θεωρώ ότι είναι οι ελάχιστες απαραίτητες παραχωρήσεις: να επιτρέψει την ελεύθερη ροή της ναυτιλίας μέσω των Στενών του Ορμούζ και, δεύτερον, να παραχωρήσει πρόσβαση στις ΗΠΑ και σε άλλους, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχει βιώσιμος τρόπος προς ένα πυρηνικό όπλο.

Χέρμπερτ Ρ. ΜακΜάστερ, στρατηγός ε.α., πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Ντόναλντ Τραμπ, γεωστρατηγικός αναλυτής του Ινστιτούτου Χούβερ

Το Ιράν εκβιάζει γιατί έχει ανάγκη από χρήματα

Ο «πόλεμος κατάπαυσης του πυρός» στον Περσικό Κόλπο, το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης και η αποτροπή κάθε δυνατότητας να διεξάγει επιχειρήσεις δι' αντιπροσώπων, με ρουκέτες και drones

— Μπορούν οι ΗΠΑ να επιτύχουν τους στρατηγικούς στόχους τους μόνο μέσω της αεροπορικής ισχύος ή θα χρειαστεί τελικά η ανάπτυξη χερσαίων δυνάμεων για να καταλάβουν και να εξασφαλίσουν βασικές στρατηγικές τοποθεσίες, όπως στη νήσο Χαργκ;

— Ίσως απαιτηθεί η περιορισμένη εισαγωγή χερσαίων δυνάμεων, αλλά σίγουρα θα απαιτηθεί η ενσωμάτωση άλλων στοιχείων εθνικής και διεθνούς ισχύος, ιδίως οικονομικών και χρηματοοικονομικών ενεργειών. Για να στερηθεί από το καθεστώς η ροή μετρητών που χρειάζεται για να συνεχίσει να αναπτύσσει την ικανότητα να προβάλλει δύναμη εκτός των συνόρων του, δηλαδή μέσω του συμπλέγματος πυραύλων και drones και μέσω των τρομοκρατικών οργανώσεων - αντιπροσώπων του στην περιοχή.

— Παρά την απώλεια ανώτερων στρατιωτικών ηγετών και την καταστροφή σημαντικών στρατηγικών υποδομών, η ηγεσία του Ιράν συνεχίζει να εκπέμπει αυτοπεποίθηση και να παρουσιάζει τον εαυτό της ως νικήτρια. Πώς μπορούν οι ΗΠΑ να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά ένα καθεστώς που φαίνεται πρόθυμο να υποστεί βαριές απώλειες και ακόμη και να θυσιάσει τη δική του χώρα;

— Πιστεύω ότι το πιο σημαντικό είναι να διασφαλίσουμε ότι το καθεστώς δεν θα έχει την ικανότητα να ασκεί επιρροή εκτός των συνόρων του και να αποδυναμώνουμε συνεχώς την ικανότητά του καθεστώτος να προκαλεί πόνο και να δολοφονεί τον ίδιο του τον λαό.

Πιστεύω ότι αποτελεί γεωπο-

Ο Χ. Ρ. ΜακΜάστερ δηλώνει ότι εκτός από γεωπολιτικούς λόγους υπάρχουν και ανθρωπιστικοί, που επιβάλλουν την αποδυνάμωση του καθεστώτος της Τεχεράνης, και επισημαίνει «τις δολοφονίες 50.000 Ιρανών σε διάστημα 48 ωρών τον Ιανουάριο».

λιτική επιταγή να αποδυναμωθεί αυτό το εχθρικό καθεστώς, αλλά είναι επίσης και ανθρωπιστική επιταγή ειδικά υπό το φως της δολοφονίας περισσότερων από 50.000 Ιρανών σε διάστημα 48 ωρών τον Ιανουάριο.

— Πρόσφατα συζητούσαμε για τις πυρηνικές εγκαταστάσεις στο Νατάνζ και στο Φορντ, ενώ σήμερα αναλύουμε πιθανά πλήγματα στο πυρηνικό φρούριο στο όρος Πικάξ. Μήπως οι συνεχόμενες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε έναν πόλεμο φθοράς;

— Πιστεύω ότι αυτό που θα χρειαστεί μέχρι να υπάρξει μια θεμελιώδης αλλαγή στη φύση της ιρανικής κυβέρνησης είναι μια συνεχής παρακολούθηση και μια αδιάκοπη εκστρατεία για να εμποδιστεί η πορεία της προς την απόκτηση πυρηνικού όπλου και να διασφαλιστεί ότι δεν μπο-

ρεί να ανασυγκροτήσει το σύστημα επιθέσεων με drones. Μέσω αυτών σκοπεύει να κρατήσει όμηρο το οικονομικό μοντέλο των κρατών του Κόλπου, να κρατήσει όμηρο την παγκόσμια οικονομία και να δημιουργήσει μια συμβατική ασπίδα πίσω από την οποία θα μπορεί να επιδιώξει τα πιο καταστροφικά όπλα στον πλανήτη.

— Την ίδια ώρα, η σύνοδος κορυφής του ΝΑΤΟ στην Αγκυρα ολοκληρώθηκε την περασμένη εβδομάδα με τη διακήρυξη ότι «οι σύμμαχοι επαναλαμβάνουν ότι το Ιράν δεν πρέπει ποτέ να αποκτήσει πυρηνικό όπλο και καλούν το Ιράν να σέβεται πλήρως την ελευθερία της ναυσιπλοΐας στα Στενά του Ορμούζ». Θα έπρεπε το ΝΑΤΟ να επκεντρωθεί περισσότερο στρατηγικά στο Ιράν;

— Ναι. Είναι προς το συμφέρον του ΝΑΤΟ να αντιμετωπίσει την ιρανική επιθετικότητα εναντίον των 14 χωρών στις οποίες έχει εκτοξεύσει πυραύλους και μη επανδρωμένα αεροσκάφη από την αρχή αυτής της σύγκρουσης, καθώς και την επιθετικότητά του εναντίον της παγκόσμιας οικονομίας και την τρομοκρατική του εκστρατεία σε παγκόσμιο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων δεκάδων δολοφονιών στην Ευρώπη.

— Ένα άλλο ζήτημα που τέθηκε κατά τη διάρκεια της συνόδου κορυφής ήταν η ιδέα της «ευρωπαϊκοποίησης» του ΝΑΤΟ, με τους Ευρωπαίους συμμάχους να αναλαμβάνουν μεγαλύτερη ευθύνη για την άμυνα και την ασφάλεια της Συμμαχίας. Πιστεύετε ότι το ΝΑΤΟ πρέπει να γίνει πιο «ευρωπαϊκό» και αν ναι, μπορεί η Ευρώπη να στη-

ρίξει αυτό το στρατιωτικό σύστημα;

— Ναι. Για πολύ καιρό οι χώρες του ΝΑΤΟ δεν έχουν αναλάβει το δίκαιο μερίδιό τους στο βάρος της άμυνας. Εννιά, η Ευρώπη αντιπροσωπεύει περίπου το 50% των κοινωνικών δαπανών παγκοσμίως και, στις περισσότερες περιπτώσεις, επενδύει μόνο το 1% του ΑΕΠ στην άμυνα.

Η Ευρώπη αντιπροσωπεύει περίπου το 19% του παγκόσμιου ΑΕΠ και δαπανά περίπου το 50% του ΑΕΠ της σε κοινωνικές δαπάνες. Υπήρχε υποειπένδυση στην άμυνα. Πολλοί Αμερικανοί πιστεύουν ότι καλύπτοντας τα έξοδα άμυνας της Ευρώπης, χρηματοδοτούσαμε τα ευρωπαϊκά κοινωνικά προγράμματα.

Πιστεύω λοιπόν ότι είναι καλό σημάδι το γεγονός ότι η Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες —η Ελλάδα, μάλιστα, είχε ήδη αρχίσει να επενδύει περισσότερο στην άμυνα— πληρούν πλέον τις υποχρεώσεις τους, όχι μόνο βάσει της «δέσμευσης της Ουάλλιας» (Wales Pledge), αλλά και αυξάνοντας τις αμυντικές τους επενδύσεις έως το ισοδύναμο του 3,5%.

— Ολοκληρώνοντας, ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα είναι η στρατηγική αναβάθμιση της Τουρκίας μέσω των συζητήσεων του προέδρου Τραμπ σχετικά με το πρόγραμμα των κινητήρων για τα μαχητικά αεροσκάφη Kaan, καθώς και οι εξελίξεις που αφορούν το πρόγραμμα F-35. Πέρα από τις νομικές και πολιτικές παραμέτρους, εξυπηρετεί το μακροπρόθεσμο στρατηγικό συμφέρον των ΗΠΑ η υποστήριξη της ανάδειξης της Τουρκίας σε ηγετική περιφερειακή δύναμη;

—Δεν το νομίζω, ειδικά υπό την τρέχουσα τουρκική κυβέρνηση. Εκτός αν αλλάξει τις πολιτικές της και ειδικότερα την εσωτερική, σκόπιμη καταστολή κάθε είδους πολιτικής αντιπολίτευσης, με τη φυλάκιση αξιόλογων αντιπάλων του ΑΚΡ. Ο δεύτερος λόγος είναι εξαιτίας της ενθάρρυνσης της Τουρκίας προς τη Ρωσία και το Ιράν κατά καιρούς, και ειδικότερα η αγορά από την Τουρκία των συστημάτων αεροπορικής άμυνας S-400, τα οποία θα πρέπει να επιστραφούν στη Ρωσία πριν από οποιαδήποτε επαναφορά της συμφωνίας συμπαραγωγής του F-35.

Επίσης, οι απειλές εναντίον της κυριαρχίας του Λιβάνου και του Ισραήλ αποτελούν σοβαρό λόγο ανησυχίας, όπως και οι επιθετικές ενέργειες στην Ανατολική Μεσόγειο. Πιστεύω λοιπόν ότι όλα αυτά πρέπει να είναι ζητήματα που θα προσπαθήσουμε να επιλύσουμε σε συνεργασία με την ηγεσία της Τουρκίας.

Η άμυνα της Ευρώπης

Η Ευρώπη αντιπροσωπεύει περίπου το 19% του παγκόσμιου ΑΕΠ και δαπανά περίπου το 50% του ΑΕΠ της σε κοινωνικές δαπάνες. Υπήρχε υποειπένδυση στην άμυνα. Πολλοί Αμερικανοί πιστεύουν ότι, καλύπτοντας τα έξοδα άμυνας της Ευρώπης, χρηματοδοτούσαμε τα ευρωπαϊκά κοινωνικά προγράμματα.

ΣΤΟΝ ΠΥΡΕΤΟ
ΤΟΥ ΜΟΥΝΤΙΑΛ

Ο Θρόνος του βασιλιά του παγκοσμίου ποδοσφαίρου για τα επόμενα τέσσερα χρόνια χωράει μόνο έναν. Ή τον Ολιονέλ Μέσι, τον κορυφαίο ποδοσφαιριστή του πλανήτη και κατά πολλούς όλων των εποχών, ή την Ισπανία, την κορυφαία εθνική ομάδα βάσει του παιχνιδιού και της αγωνιστικής συνέπειάς της.

Μέσι ή Ισπανία; Ο θρόνος χωράει μόνο έναν

Ο πρώτος ισπανόφωνος τελικός Μουντιάλ έπεται από 96 χρόνια μοιάζει με μάχη ενός εναντίον έντεκα, όμως ο Λουίς ντε λα Φουέντε και οι παίκτες του γνωρίζουν καλά πως αν εστιάσουν την προσοχή τους στον αρχηγό της Αργεντινής, μπορεί να την πατήσουν όπως οι Αγγλοι

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΟΘΑΝΟ**

Το μεγαλύτερο Παγκόσμιο Κύπελλο της Ιστορίας, σε οικοδόσποινες χώρες (τρεις), ομάδες (48), αγώνες (104), γήπεδα (16) και ημέρες διεξαγωγής (38), δεν θα μπορούσε να μην έχει και τον σπουδαιότερο τελικό.

Τον πρώτο, μάλιστα, ισπανόφωνο τελικό μετά 96 ολόκληρα χρόνια και τον τελικό της πρώτης διοργάνωσης, αυτόν της Ουρουγουάης με την Αργεντινή το 1930 στο Μοντεβιδέο. Τότε που οι δύο ομάδες ζήτησαν (και έπαιξαν) με διαφορετικές μπάλες σε κάθε ημίχρονο, με την Αργεντινή να κερδίζει με τη δική της 2-1 στο πρώτο ημίχρονο και την Ουρουγουάη να κάνει την ανατροπή με τη δική της στο δεύτερο (4-2), ούσα η παρθενική παγκόσμια πρωταθλήτρια.

Αρχικά, το ραντεβού της παγκόσμιας πρωταθλήτριας (και πρωταθλήτριας Νοτίου Αμερικής) Αργεντινής με την πρωταθλήτρια Ευρώπης Ισπανία είχε προγραμματιστεί για τις 27 Μαρτίου στην Ντόχα του Κατάρ, στο πλαίσιο της «Finalissima». Του άτυπου, δηλαδή, Σούπερ Καπ των πρωταθλητριών των δύο ηπείρων.

Ο συγκεκριμένος αγώνας, όμως, δεν διεξήχθη ποτέ λόγω της τεταμένης κατάστασης που επικρατούσε (και επικρατεί) στη Μέση Ανατολή, η οποία καθιστούσε επικίνδυνη τη μετάβαση Αλμπισελέστε και Φούριας Ρόχας στην Ντόχα.

Οι δύο ομοσπονδίες έψαξαν εναλλακτικές λύσεις, όπως διπλό τελικό σε Μαδρίτη και Μπουένος Αίρες, η UEFA πρότεινε το ματς

να διεξαχθεί σε ουδέτερο έδαφος, αλλά στην Ευρώπη, δεν υπήρξε συμφωνία και, εντέλει, το ραντεβού ματαιώθηκε.

Η μοίρα, όμως, είχε άλλα σχέδια. Το αντάμωμα της Αργεντινής που μέχρι το 1816 ανήκε στο ισπανικό στέμμα με την άλλοτε «μπτέρα πατρίδα» της προέκυψε 114 ημέρες αργότερα, με το έπαθλο μάλιστα να είναι πολλαπλώς πιο σημαντικό από ένα (επί της ουσίας) φιλικό τρόπαιο.

Στον έβδομο τελικό Μουντιάλ της ιστορίας της, η ομάδα του Λι-

Οι Αργεντινοί με τρία τρόπαια στο παλμαρέ τους (1978, 1986 και 2022) παίζουν τον έβδομο τελικό στην ιστορία τους. Για την Ισπανία είναι μόλις ο δεύτερος, μετά τον θρίαμβο του 2010.

ονέλ Σκαλόνι αναζητάει το τέταρτο αστέρι και δεύτερο διαδοχικό, ύστερα από αυτά του 1978, του 1986 και του 2022. Στον δεύτερο τελικό της, η ομάδα του Λουίς ντε λα Φουέντε θέλει το ισάριθμο αστέρι της, ύστερα από αυτό του 2010 στη Νότια Αφρική.

Ο θρόνος του βασιλιά του παγκοσμίου ποδοσφαίρου για τα επόμενα τέσσερα χρόνια, βεβαίως, χωράει μόνο έναν. Ή τον Λιονέλ Μέσι, τον κορυφαίο ποδοσφαιριστή του πλανήτη και κατά πολλούς όλων των εποχών, ή την Ισπανία, την κορυφαία

Οι επιδόσεις των δύο μονομάχων

 ΙΣΠΑΝΙΑ	 ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ
6 νίκες	7 νίκες
1 ισοπαλία	0 ισοπαλίες
0 ήττες	0 ήττες
 13 γκολ υπέρ	 19 γκολ υπέρ
 1 γκολ κατά	 7 γκολ κατά
14,96 σύνολο xGoals	15,38 σύνολο xGoals
 4.156/4.592 συνολικές πάσες (91%)	 4.324/4.772 συνολικές πάσες (91%)
 Πρώτος σκόρερ Λιονέλ Μέσι 8 γκολ	 Πρώτος πασέρ Λιονέλ Μέσι 4 ασίστ

εθνική ομάδα βάσει του παιχνιδιού και της αγωνιστικής συνέπειάς της.

Τα δάκρυα, το bisht και η «γαρα»

Το «MetLife Stadium» του Νιου Τζέρσεϊ, το πιο ακριβό στάδιο που έχει χτιστεί στις Ηνωμένες Πολιτείες (στοίχισε περί το 1,6 δισ. δολάρια) και έδρα των Νιου Γιορκ Τζάιαντς και Νιου Γιορκ Τζετς (ομάδες του αμερικανικού

Το «MetLife Stadium» είχε φιλοξενήσει τον τελικό του Κόπα Αμέρικα το 2016. Μετά την ήττα από τη Χιλή, τότε, ο Μέσι είχε ανακοινώσει την απόσυρσή του από την Αλμπισελέστε.

φούτμπολ), έχει φιλοξενήσει και στο παρελθόν τελικό διεθνούς ποδοσφαιρικής διοργάνωσης. Τέτοια εποχή το 2016, στον τελικό του επετειακού Copa America των 100 χρόνων, η Αργεντινή έχασε στα πέναλτι από τη Χιλή, με τον Μέσι να αστοχεί στο πρώτο χτύπημα.

Η ήττα σε τρίτο διαδοχικό τελικό, ύστερα από αυτές στο Μουντιάλ του 2014 και στο Copa America του 2015, λύγισε τον Αργεντινικό σπαρ. Ξέσπασε σε λυγμούς και, λίγη ώρα αργότερα, ανακοίνωσε ότι αποσύρεται

από την εθνική ομάδα, την οποία πιτσιρικάς είχε βάλει πάνω απ' όλα και όλους, όταν οι Ισπανοί επιχείρησαν να τον κάνουν δικό τους, αφού έπαιζε στην Ισπανία από τα δώδεκα χρόνια του. Ευτυχώς ανακάλεσε γρήγορα την απόφαση της απόσυρσης. Και, δέκα χρόνια μετά από εκείνον τον τραυματικό τελικό, ο 39χρονος σήμερα Λέο λυτρώθηκε με την κατάκτηση του Μουντιάλ το 2022 στο Κατάρ και πλέον απολαμβάνει τη «γαρα», λέξη που στην αργεντινική αργκό σημαίνει «δωρό, μπόνους, έξτρα».

Ετσι βλέπει αυτή τη διοργάνωση ο αρχηγός και ηγέτης της Αλμπισελέστε, ο οποίος προ τετραετίας δέχθηκε κατά την απονομή να φορέσει το bisht, μια πολυτελή παραδοσιακή φορεσιά του αραβικού κόσμου, φτιαγμένη από μαλλί καμήλας και κατσίκας, διανθισμένη με χρυσά κεντήματα. Του το φόρεσε ο τότε εμίρης του Κατάρ, Χαμάντ μπιν Χαλίφα αλ Θάνι, ο οποίος προώθησε την υποψηφιότητα του Κατάρ για το Παγκόσμιο Κύπελλο και έφυγε από τη ζωή στις αρχές της εβδομάδας, σε ηλικία 74 ετών.

Στο πόντιουμ, μαζί με τον Μέσι και τον εμίρη, ήταν ο πρόεδρος της FIFA Τζιάνι Ινφαντίνο, ο οποίος θα αναλάβει μαζί με τον πλανητάρχη Ντόναλντ Τραμπ να απονείμουν σε λίγες ώρες το τρόπαιο των παγκόσμιων πρωταθλητών.

Η Αργεντινή, μετά τις άνετες νίκες επί Αλγερίας (3-0), Αυστρίας (2-0) και Ιορδανίας (3-1) στη φάση των ομίλων και τις σαφώς πιο δραματικές επί Πράσινου Ακρωτηρίου (3-2 στην παράταση), Αιγύπτου (3-2, κάνοντας με 2-0 μέ-

χρι το 78΄!), Ελβετίας (3-1 στην παράταση) και Αγγλίας (2-1 με ανατροπή στο φινάλε), φιλοδοξεί να παραλάβει αυτή το πολυπόθητο τρόπαιο, ώστε να χαρίσει το ιδανικό φινάλε (θα είναι τέτοιο;) στον κορυφαίο ποδοσφαιριστή της, για τον οποίο όλοι οι υπόλοιποι παίκτες φροντίζουν να δίνουν το «είναι» τους.

Η Κατερίνη, το Corsa και η μπλε λεκάνη

Η **Αργεντινή** έχει τον Μέσι, η Αγγλία τους Χάρι Κέιν - Τζουντ Μπέλινγκχαμ, η Γαλλία τους Κιλιάν Εμπαπέ - Ουσμάν Ντεμπελέ - Μάικλ Ολίσε, η Νορβηγία τον Ερλινγκ Μπράουτ Χάαλαντ και η Βραζιλία τον Βινίσious Ζούνιορ. Και η Ισπανία; Ποιο είναι το αστέρι της;

Το μυαλό πηγαίνει κατευθείαν στον Λαμίν Γιαμάλ, αλλά το παιδί-θαύμα που στη διάρκεια του τουρνουά έγινε (μόλις) 19 ετών, δεν έφτασε στην καλύτερη δυνατή κατάσταση στα αμερικανικά γήπεδα λόγω ενός τραυματισμού που τον ταλαιπώρησε.

Παρ' όλα αυτά αποτελεί το σημείο αναφοράς και για πρώτη φορά στην καριέρα του (και ίσως τελευταία, ποιος ξέρει;) θα αντιμετωπίσει το ινδαλμά του, την πρώτη γνωριμία με το οποίο δεν θυμάται γιατί, απλούστατα, ήταν μόλις πέντε μηνών!

Στο πλαίσιο φιλανθρωπικού ημερολογίου της UNICEF με το ίδρυμα της Μπαρτσελόνα, ο Μέσι «βαφτίσε» σε μια μπλε λεκάνη τον Γιαμάλ και φαίνεται ότι, ως καλός νονός, του έβαλε ποδοσφαιρική μαγεία στο νερό.

Πριν από λίγους μήνες, ο Γιαμάλ τερμάτισε δεύτερος στην ψηφοφορία της «Χρυσής Μπάλας» και θα είναι φαβορί να την κερδίσει αν η Ισπανία κατακτήσει

Ο Λαμίν Γιαμάλ είχε «βαφτιστεί» σε μια λεκάνη όταν ήταν μωρό για το ημερολόγιο που είχαν βγάλει UNICEF και Μπαρτσελόνα. Ο «νονός» απόψε θα φοράει το No 10 της Αργεντινής.

το Μουντιάλ. Στο τωρινό ρόστερ των Φούριας Ρόχας υπάρχει νικητής του θεωρούμενου ως βραβείου Οσκαρ στο ποδόσφαιρο και, όπως και στην Αργεντινή, είναι ο αρχηγός της.

Σε αντίθεση με τον Μέσι, όμως, ο Ροδρίγο Ερνάντεθ, «Ρόδρι» για τους lovers και για τους haters (έχει πολύ περισσότερους από τους πρώτους), δεν έχει social media γιατί δεν του αρέσει η προβολή. Ούτε όμως και τα φανταχτερά αυτοκίνητα. «Ποτέ δεν είπα «θέλω να γίνω ποδοσφαιριστής για να πάρω μια Φεράρι!», εξήγησε σε παλιότερη συνέντευξη, στην οποία αποκάλυψε ότι οι συμπαίκτες του στη Βιγιαρεάλ τον κορόιδευαν όταν εμφανίστηκε στην προπόνηση με ένα μεταχειρισμένο Opel Corsa, το πρώτο του αυτοκίνητο από τη στιγμή που έβγαλε δίπλωμα οδηγίησης.

Μέχρι τότε, ο μετέπειτα μέσος της Μάντσεστερ Σιτι μετακινείτο με ποδήλατο. Και στο γήπεδο, με όπλο τα δύο πόδια και το μυαλό-ξυράφι, φιλοδοξεί να γίνει ο δέκατος στην ιστορία με Παγκόσμιο Κύπελλο, Champions League και «Χρυσή Μπάλα», μετά τους εκλεκτούς Μπόμπι Τσάρλτον, Γκερτ Μίλερ, Φρανς Μπεκενμπάουερ, Πάολο Ρόσι (όλοι τους αείμνηστοι πλέον), Ζινεντίν Ζιντάν, Ριβάλντο, Ροναλντίνιο, Κακά και, βεβαίως, τον Μέσι.

Η Ισπανία, η οποία δεν νίκησε το Πράσινο Ακρωτήρι στην προεμιέρα (0-0), αλλά στη συνέχεια άφησε πίσω της Σαουδική Αραβία (4-0), Ουρουγουάη (1-0), Αυστρία (3-0), Πορτογαλία (1-0), Βέλγιο (3-1) και Γαλλία (2-0), είναι ένα σύνολο που έχτισε ο Ντε λα Φουέντε πρωτίστως με παιδιά με τα οποία συνεργάστηκε στις μικρές εθνικές ομάδες. Με κάποιους εξ αυτών, μάλιστα, κατέκτησε και τον πρώτο τίτλο του

ως προπονητής, το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Κ19 του 2015, το οποίο διεξήχθη σε τρεις ελληνικές πόλεις (Βέροια, Κατερίνη και Λάρισα), με τον τελικό στην Κατερίνη. Εντεκα χρόνια αργότερα και αφού σε επίπεδο Ανδρών πρόσθεσε στη συλλογή του το Nations League (2023) και το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα (2024), φιλοδοξεί να ράψει και το δεύτερο αστέρι στην κόκκινη φανέλα της Ισπανίας, μετά τον Βιθέντε ντελ Μπόσκε.

Σε έχω δει, κάπου σε ξέρω...

Και αν ο προπονητής των Φούριας Ρόχας έχει την Ελλάδα στην καρδιά του, αυτός της Αλμπισελέστε, ο οποίος μάλιστα υπήρξε μαθητής του σε μαθήματα που έκανε για να πάρει το δίπλωμα προπονητικής, έχει στην καρδιά του την... Ισπανία! Οχι μόνο γιατί έπαιξε δέκα χρόνια εκεί (σε Λα Κορούνια, Σανταντέρ και Μαγιόρκα), αλλά επειδή στις Βαλεαρίδες Νήσους ο Σκαλόνι γνώρισε τον έρωτα της ζωής του, την Ελίσα, με την οποία έχουν δύο γιους.

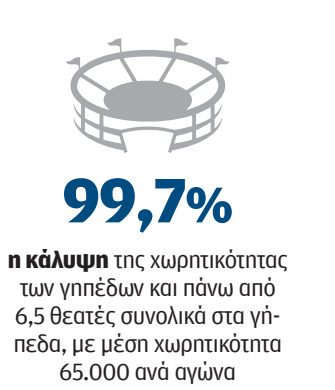
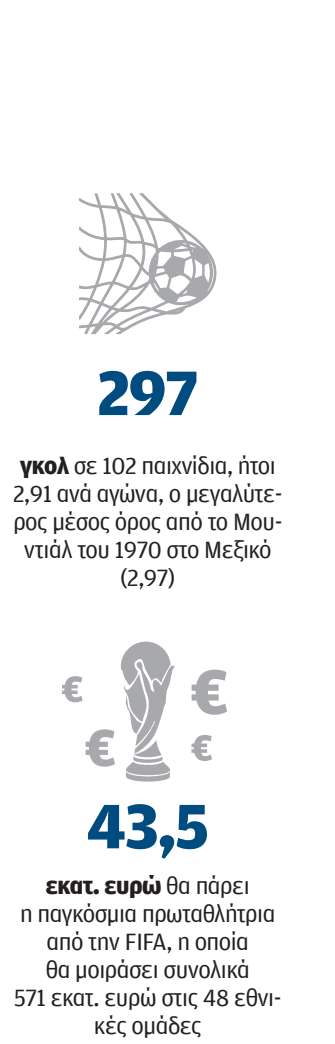
Αυτή, όμως, δεν είναι η μοναδική, στενή σύνδεση των δύο φιναλίστ. Η Ατλέτικο Μαδρίτης, με τον προπονητή Ντιέγκο Σιμεόνε να βρίσκεται πιθανότατα στα επίσημα του γηπέδου, έχει δέκα (!) εκπροσώπους στις δύο ομάδες. Εξi στην Αργεντινή (Χουάν Μούσο, Ναουέλ Μολίνα, Νικολάς Γκονσάλες, Τζουλιάνο Σιμεόνε, Τιάγκο Αλμάδα και Χουλιάν Αλβαρες), έστω κι αν ο δανεισμός του Νικολάς Γκονσάλες από τη Γιουβέντους έληξε στις 30 Ιουνίου, και τέσσερις στην Ισπανία (Μάρκος Γιορέντε, Αλεχάντρο Γριμάλδο, Μαρκ Πουμπίγ και Αλεξέ Μπαέ-να), με τον Γριμάλδο να υπογράφει στους Ροχμπλάνκος πριν από λίγες ημέρες.

Κατά τα άλλα, Μέσι και Πέδρο έπαιξαν στην Μπαρτσελόνα στα τελειώματα του Αργεντινού και στα ξεκινήματα του Ισπανού στους Μπλαουγκράνα, Κρίσιαν Ρομέρο και Πέδρο Πόρο είναι συμπαίκτες στην Τότεναμ, ενώ ο Μαρκ Κουκουρέγια βρισκόταν μέχρι και πριν από το Μουντιάλ στην Τσέλσι με τον Εντσο Φερνάντες, αλλά πλέον θα αγωνίζεται με τα χρώματα της Ρεάλ Μαδρίτης, η οποία πάντως εποφθαλμία και τον Αργεντινό μέσο. Ο Βίκτορ Μουνιόθ, τέλος, πήρε πριν από λίγες ημέρες μεταγραφή στη Λίβερπουλ, όπου θα συναντήσει σε λίγες εβδομάδες και μετά τις διακοπές τον Αλέξις ΜακΑλιστερ.

Το πικρό MVP και ο πρόωρα χαμένος φίλος

Ο Μέσι είναι ο μοναδικός «επιζών» από τους τελευταίους δύο τελικούς της Αργεντινής του 2014, που βίωσε το πιο πικρό βραβείο MVP μετά την ήττα από τη Γερμανία στην παράταση, και του 2022 στον κορυφαίο τελικό όλων των εποχών με τη Γαλλία, ο οποίος κρίθηκε στα πέναλτι.

Ο Λέο θα γίνει μετά τον Βραζιλιάνο Καφού ο μοναδικός παίκτης με συμμετοχή σε τρεις τελικούς Μουντιάλ, δύο διαδοχικούς όπως ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα, ο οποίος κέρδισε αυτόν του 1986 και έχασε εκείνον του 1990, αμφότερους κόντρα στη Δυτική Γερμανία (3-2 και 0-1 αντίστοιχα). Μετά τον χαμένο τελικό του 1930, οι Αργεντινοί χρειάστηκε να περιμένουν 48 χρόνια για να παίξουν ξανά σε τελικό και να κατακτήσουν το τρόπαιο στο σπίτι τους (3-1 την Ολλανδία στην παράταση), στη σκιά της δικτατορίας του Χόρχε Βιδέλα. Η πρωτιά των Ισπανών, την οποία κρατούν πάντα σε μια ξεχωριστή θέση στην καρδιά τους, ήρθε το 2010 κόντρα στη βασίλισσα χωρίς στέμμα Ολλανδία (1-0 στην παράταση), με ήρωα τον Αντρές Ινιέστα, ο οποίος κάτω από τη φανέλα του είχε ένα μπλουζάκι που έγραφε «Dani Jarque, Siempre con nosotros». Ητοι, «Ντάνι Χάρκε, πάντα μαζί μας», αφιερωμένο στον καλό φίλο του και άλλοτε αρχηγό της Εσπανιόλ, ο οποίος είχε φύγει από τη ζωή έντεκα μήνες πριν, μόλις στα 26 χρόνια του, από ανακοπή καρδιάς...

Του **ΗΛΙΑ ΝΤΙΝΑ**

Δέκα λεπτά με τα πόδια από το Μονουμεντάλ, όπου η Αργεντινή κατέκτησε το Μουντιάλ του 1978, βρισκόταν το διαβόητο κέντρο βασανιστηρίων της χούντας. Οι κρατούμενοι άκουγαν από τα κελιά τους τις ιαχές του πλήθους. Σύμφωνα με μία μαρτυρία, ένας από τους βασανιστές πήρε ορισμένους με το αυτοκίνητο και τους έδειξε τους πανηγυρισμούς. Ήθελε να δουν με τα μάτια τους την πατριωτική έκσταση για να καταλάβουν πόσο ασήμαντη φαινόταν μπροστά της η αντίστασή τους. Τέσσερα χρόνια αργότερα, μετά την εισβολή στα Φώκλαντ, η αργεντινική τηλεόραση ενάλλασε ειδήσεις από τον πόλεμο με επαναλήψεις της δόξας του '78.

Η πολιτική δεν εισέβαλε τώρα στο Μουντιάλ. Ήταν ήδη εκεί στη φασιστική Ιταλία του 1934, όταν ο Μουσσολίνι επιστράτευσε αρίστες και μνημειακά στάδια –κάποια ορατά ακόμη και σήμερα– για να προβάλει την ισχύ του καθεστώτος. Όπως ήταν και στο Κατάρ το 2022. Η ίδια η ανάληψη μιας τέτοιας διοργάνωσης λειτουργεί ως πιστοποιητικό εθνικής επιτυχίας: δείχνει ότι μια χώρα διαθέτει τους πόρους, την οργανωτική ικανότητα και το διεθνές κύρος για να βρεθεί, έστω για λίγες εβδομάδες, στο κέντρο του κόσμου. Οι κυβερνήσεις επενδύουν σε αυτές τις διοργανώσεις για να ενισχύσουν τη νομιμοποίησή τους και να αποκτήσουν ήπια ισχύ. Το πλέονέκτεμα της έδρας αυξάνει επίσης τις πιθανότητες αγωνιστικής επιτυχίας, επιτρέποντας στην κυβέρνηση να επαφεληθεί από τη «συσπείρωση γύρω από τη σημαία». Και αυτό το ενδεχόμενο δημιουργεί επιπρόσθετα κίνητρα για παρεμβάσεις.

Η σημερινή εκδοχή πηγαίνει, βέβαια, ένα βήμα παραπέρα. Έχει την αμεσότητα της προσομηκικής συναλλαγής και την αυτοπεποίθηση ότι οι ποδοσφαιρικοί θεσμοί

Η κληρονομιά του Μουντιάλ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΣΑΜΠΡΑΚΟΥ**

Και τι θα αφήσει πίσω του, με ποδοσφαιρικούς όρους, το Παγκόσμιο Κύπελλο 2026; Ίσως τη μεγαλύτερη κληρονομιά του Λιονέλ Μέσι. Οχι μόνον επειδή οι σημερινοί ανήλικοι ποδοσφαιρόφιλοι βρήκαν οριστικά το διαχρονικό μέτρο σύγκρισης για κάθε επόμενο ποδοσφαιριστή που θα παρουσιαστεί ως ο καλύτερος όλων των εποχών, αλλά κυρίως επειδή ο Αργεντινός απέδειξε ότι η μεγαλύτερη υπεροχή δεν βρίσκεται πλέον στα πόδια. Βρίσκεται στον τρόπο με τον οποίο διαβάζεις το παιχνίδι.

Αυτό που συνέβαινε με όλες τις γενιές που ήταν σύγχρονες του Ντιέγκο Μαραντόνα θα συμβαίνει με όσους παρακολουθούν τον Μέσι να λάμπει στα 39 του. Όσα έκανε στα τελευταία περίπου 20 λεπτά του ημιτελικού απέναντι στην Αγγλία έχουν ήδη λάβει μυθικές διαστάσεις. Στην πραγματικότητα, οι δύο ασίστ με τις οποίες οδήγησε την Αργεντινή στην πρόκριση αποτελούν ίσως το πιο αντιπροσωπευτικό στιγμιότυπο ολόκληρης της παρουσίας του σε αυτό το Μουντιάλ.

Ο Μέσι δεν νίκησε την Αγγλία επειδή κατάφερε τελικά να επιβληθεί στον χώρο που εκείνη είχε αποφασίσει να του στερήσει – δηλαδή στον κεντρικό άξονα, τον οποίο ο Τόμας Τούκελ είχε χαρακτηρίσει «Messi territory» κατά την προετοιμασία του. Τη νίκησε επειδή κατάλαβε ότι δεν χρειαζόταν πλέον αυτόν τον χώρο.

Όταν οι Αγγλοί προηγήθηκαν και υποχώρησαν, τοποθετώντας έξι ποδοσφαιριστές στην τελευταία γραμμή για να φράξουν τον χώρο του Μέσι, εκείνος μετακινήθηκε δεξιά. «Το να τον βγάλουμε στην πτέρυγα ήταν το κλειδί», είπε ο Λιονέλ Σκαλόνι. Από εκεί ο Μέσι δημιούργησε τις δύο φάσεις που άλλαξαν τον ημιτελικό.

Αυτή ίσως είναι η καθαρότερη

ΑΠΟΦΕΙΣ

Η τελευταία αυτονομία της μπάλας

μετακινούνται με το «έτσι θέλω». Ο Ντόναλντ Τραμπ παραδέχθηκε ότι τηλεφώνησε στον Τζιάνι Ινφαντίνο για την αποβολή του Φολαρίν Μπαλογκάν. Η FIFA ανέστειλε την ποινή και του επέτρεψε να παίξει εναντίον του Βελγίου. Είχαν προηγηθεί το νεοσύστατο «Βραβείο Ειρήνης της FIFA», που ο Ινφαντίνο απένειμε στον Αμερικανό πρόεδρο, καθώς και οι καθυστερήσεις στις βίζες και οι περιορισμοί μετακίνησης που αντιμετώπισε η ιρανική αποστολή.

Θα κλέψει, όμως, όλο αυτό κάτι από την αίγλη του Μουντιάλ; Μάλ-

Η πολιτική δεν εισέβαλε τώρα στο Μουντιάλ. Ήταν ήδη εκεί στη φασιστική Ιταλία του 1934, όπως ήταν και στο Κατάρ το 2022.

λον όχι. Περισσότερο μοιάζει με τη φλυαρία που γεννούν τα σπορ, όπως θα έλεγε ο Ουμπέρτο Εκο. Τα τηλεφωνήματα, τα βραβεία, η αγανάκτηση, ακόμη και αυτό εδώ το κείμενο, αποτελούν μία εκδοχή της. Ο Μπαλογκάν έπαιξε, αλλά οι Ηνωμένες Πολιτείες έχασαν 4-1. Το 2002 η Νότια Κορέα έφτασε, μέσα σε έντονες διαιτητικές αμφισβητήσεις, μέχρι τα ημιτελικά· τη διοργάνωση σφράγισαν τα δύο γκολ του Ρονάλντο στον τελικό. Από το Κατάρ θυμόμαστε την απόκρουση του Εμιλιάνο Μαρτίνες στον Κολό Μουανί. Από το φετινό Μουντιάλ θα μας μείνει ότι καμία από τις δύο φιναλίστ δεν κατάφερε να νικήσει το Πράσινο Ακρωτήρι σε ενενήντα λεπτά.

Ο πρώτος λόγος για αυτή την ανθεκτικότητα είναι η απρόβλεπτη φύση του ποδοσφαίρου. Η εξουσία μπορεί να χτίζει στάδια που διαφημίζουν τη δύναμή της και να στέκεται δίπλα στο τρόπαιο

σαν να της ανήκει. Αγνοεί, όμως, ποιος θα γίνει ήρωας, ποια μικρή χώρα θα αντισταθεί και σε ποιο λεπτό θα καταρρεύσει το φαβορί. Το αποτέλεσμα παραμένει ανοικτό και η ιστορία που θα γεννήσει ξεφεύγει από όσους θέλουν να την ιδιοποιηθούν.

Ο δεύτερος λόγος είναι ότι το Μουντιάλ παράγει εθνικισμό. Αυτό φαίνεται καθαρότερα στην Αφρική, όπου οι εθνοτικές ταυτότητες είναι συχνά παλαιότερες και ισχυρότερες από τα κράτη που χάρηξε η αποικιοκρατία. Ερευνα δείχνει ότι σημαντικές νίκες των εθνικών ομάδων μειώνουν την πιθανότητα οι πολίτες να προτάσσουν την εθνοτική τους ταυτότητα, ενώ αυξάνουν την εμπιστοσύνη προς άλλες εθνοτικές ομάδες. Το Παγκόσμιο Κύπελλο κάνει ορατό το έθνος και, έτσι, συμβάλλει στην ολοκλήρωσή του.

Αυτός ο χαρακτήρας του Παγκοσμίου Κυπέλλου εξηγεί και την ανθεκτικότητά του. Το Μουντιάλ ανταποκρίνεται σε μια ανάγκη παλαιότερη και βαθύτερη από κάθε κυβέρνηση. Προσφέρει στα έθνη μια σκηνή στην οποία μπορούν να ανταγωνίζονται, να πανηγυρίζουν και να υποφέρουν μαζί, χωρίς η αντιπαλότητα να μετατρέπεται σε βία. Υπό αυτή την έννοια, αποτελεί μία από τις λίγες πολιτισμένες τελετουργίες μέσα από τις οποίες μπορεί ακόμη να εκφράζεται ο εθνικισμός.

Οι κυβερνήσεις μπορούν να εργαλειοποιούν το Μουντιάλ, οι θεοοί να το φθείρουν και οι πολιτικές παρεμβάσεις να παράγουν θόρυβο. Σε τέσσερα χρόνια, όμως, θα είναι πάλι εκεί: για να ενώσει για λίγο μια χώρα και να της προσφέρει τη δική της πιθανότητα επιβίδας. Αυτή είναι, άλλωστε, και η τελευταία αυτονομία της μπάλας.

Ο κ. Ηλίας Ντίνας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και κάτοχος της ελεβτικής έδρας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημικό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

εμπρεάζει περισσότερο από όλους

κάθε κατοχή στο επιθετικό τρίτο. Ίσως γι' αυτό να είναι και το απόλυτο παράδειγμα της ποδοσφαιρικής εξέλιξης που ανεδείχεται το Παγκόσμιο Κύπελλο. Δεν κερδίζει επειδή ελέγχει κάθε φάση. Κερδίζει επειδή αναγνωρίζει καλύτερα από οποιονδήποτε ποιες φάσεις αξίζει να ελέγξει. Έγινε ο απόλυτος πρωταγωνιστής του ημιτελικού έχοντας μόλις μία τελική προσπάθεια.

Με όρους προπονητικής, το Μουντιάλ δεν επιβράβευσε μια νέα φιλοσοφία. Επιβράβευσε την ανώτερη διαχείριση του χάους. Η Ισπανία έφτασε στον τελικό μέσα από τη δομή της και τον έλεγχο των μεταβάσεων. Η Αργεντινή μέσα από τη συνεχή προσαρμογή και τη σωστή επιλογή των στηγμών. Η Αγγλία είχε την οργανωμένη άμυνα και την αποτελεσματικότητα στις λίγες στιγμές που έβρισκε χώρους. Η Γαλλία είχε την αθλητικότητα και την επιθετική ισχύ της. Διαφορετικό δρόμοι, κοινή αρχή.

Αν το Μουντιάλ αφήνει μια ποδοσφαιρική κληρονομιά, είναι ότι ο έλεγχος δεν σημαίνει πλέον κυριαρχία σε κάθε στιγμή. Σημαίνει να αναγνωρίζεις γρηγορότερα από τον αντίπαλο πότε αλλάζει το παιχνίδι, πού εμφανίζεται το πλεονέκτημα και πότε αξίζει να επιτεθείς. Δεν επιβράβευσε την ομάδα που απέφυγε το χάος, αλλά εκείνη που το διάβασε καλύτερα.

Και ίσως δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ο κορυφαίος ποδοσφαιριστής ήταν ένας 39χρονος. Σε ένα παιχνίδι όπου όλες οι μεγάλες ομάδες γνωρίζουν σχεδόν τα πάντα η μία για την άλλη, η μεγαλύτερη υπεροχή δεν βρίσκεται πια στην ταχύτητα, ούτε στη δύναμη. Βρίσκεται στην ποιότητα της απόφασης μέσα στο χάος. Στην ικανότητα να αναγνωρίζεις πρώτος πότε το παιχνίδι αλλάζει μορφή. Και κανείς δεν το έκανε καλύτερα από τον Λιονέλ Μέσι.

Ο Αττίλας και ο «φίλος Χένρι»

Το νέο βιβλίο των Μιχάλη Ιγνατίου και Κώστα Βενιζέλου ρίχνει φως στην επικοινωνία του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Κίσινγκερ με τον Τούρκο πρωθυπουργό Ετσεβίτ λίγες ώρες πριν από την εισβολή στην Κύπρο

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ**

Ένα νέο βιβλίο δύο συναδέλφων που επιμένουν να ασχολούνται ακατάπαυστα με το Κυπριακό, την πληγή του Ελληνισμού που παραμένει ανοικτή επί 52 χρόνια, έρχεται να ρίξει άπλετο φως σε πτυχές της σκοτεινής εκείνης περιόδου, αποκαλύπτοντας τι ακριβώς συνέβη τις κρίσιμες στιγμές που προηγήθηκαν της εισβολής.

Ο Κώστας Βενιζέλος και ο Μιχάλης Ιγνατίου επανέρχονται με μία επικαιροποιημένη –αν και στην πραγματικότητα πρόκειται για σχεδόν νέα– έκδοση του βιβλίου τους «Τα μυστικά αρχεία του Κίσινγκερ», που κυκλοφόρησε τον χειμώνα του 2002 για τα απόρρητα αρχεία του Χένρι Κίσινγκερ, του ραδιούργου Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών που έλεγχε απολύτως την υπερδύναμη τις ημέρες του πραξικοπήματος εναντίον του προέδρου και Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε.

Το βιβλίο, από τις εκδόσεις Ρίζες, περιλαμβάνει ένα νέο πακέτο εγγράφων τα οποία μέχρι σήμερα δεν γνωρίζαμε. Τα ανακάλυψαν –ήταν ένα απρόσμενο «δωρό», όπως αναφέρουν οι συγγραφείς– στα αρχεία του Στέιτ Ντιπάρτμεντ αλλά και του Λευκού Οίκου, καθώς ο Κίσινγκερ φορούσε και το καπέλο του συμβούλου Εθνικής Ασφαλείας του τότε προέδρου Ρίτσαρντ Νίξον.

Ο τελευταίος, μέσα στην απόγνωση της επερχόμενης παραίτησής του για το σκάνδαλο Γουότεργκייτ, ψοχολέιτο μέχρι και τα μεσάνυχτα της 19ης Ιουλίου (ώρα Καλιφόρνιας, άρα τις πρωινές ώρες στην Κύπρο, όταν είχε ξεκινήσει η τουρκική εισβολή) με την Κύπρο. Και «ενοχλούσε» τον υπουργό του των Εξωτερικών, ο οποίος είχε επιλέξει να χειρισθεί προσωπικά το συγκεκριμένο ζήτημα.

Εναυσμα για να διαβάσουν από την αρχή τα αρχεία του Κίσινγκερ –και το αναφέρουν– ήταν το βιβλίο του Αλέξη Παπαχελά «Ένα σκοτεινό δωμάτιο 1967-1974», το οποίο περιλαμβάνει το συγκλονιστικό ηχητικό ντοκουμέντο από τη συνεδρίαση των ηγετικών στελεχών της χούντας των Αθηνών τις ώρες που εξελισσόταν η τουρκική εισβολή. Ήταν βέβαιοι ότι είχαν διαβάσει σε έγγραφα κάποιες από τις κουβέντες του Δημήτρη Ιωαννίδη, που αναφέρονται στο ηχητικό αυτό ιστορικό ντοκουμέντο. Ιδιαίτερα την αναφορά του «αόρατου» δικτάτορα για το προγεφύρωμα από την Κερύνεια στη Λευκωσία.

Και όντως αποδείχθηκε ότι είχαν δίκιο. Διότι και ο Ετσεβίτ αναφέρεται σε προγεφύρωμα και μάλιστα σε συνομιλία του με τον Κίσινγκερ. Μέσω των νέων εγγράφων λύνονται οι περισσότερες απορίες που είχαμε για τη μεγαλύτερη τραγωδία του Ελληνισμού μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Εμφύλιο.

Έχουν απαντηθεί όλες και μέσα από το βιβλίο τους δείχνουν με σιγουριά τον «Ένοχο», όπως αναφέρει και ο τίτλος του βιβλίου, που συμπληρώνεται από τη φράση: «Η εντολή του Κίσινγκερ, η εκτέλεση του πραξικοπήματος από τον Ιωαννίδη και η εισβολή των Τούρκων το 1974».

Η επιστολή Νίξον και το «αόρατο» χέρι

Οι συγγραφείς δέχονται απολύτως τον ισχυρισμό του πρέσβη Τζέιμς Σπέν, τότε δεύτερου στην ιεραρχία της αμερικανικής πρεσβείας στην Αγκυρα, ο οποίος έγραψε στο βιβλίο του και κατέθεσε για το αρχείο ιστορίας του Στέιτ Ντιπάρτμεντ ότι κρατούσε στα χέρια του επιστολή του Ρίτσαρντ Νίξον προς τον Τούρκο πρωθυπουργό Μπουλέντ Ετσεβίτ, με την οποία τον απειλούσε ανοικτά εάν προχωρούσε στην εισβολή εναντίον της Κύπρου.

Γράφουν ότι τη 19η Ιουλίου, παραμονή της εισβολής, ο Σπέν

ιν και ο τότε πρέσβης Γουίλιαμ Μακόμπερ ήταν εντεταλμένοι να παραδώσουν στον Τούρκο πρωθυπουργό Μπουλέντ Ετσεβίτ επειγούσα επιστολή του προέδρου Νίξον, που απαιτούσε, με σκληρή γλώσσα, να μην εισβάλει στην Κύπρο. Η επιστολή αυτή δεν παραδόθηκε ποτέ. Το ερώτημα που θέτει το βιβλίο, γιατί και ποιο «αόρατο χέρι» τους εμπόδιζε να την παραδώσουν, οδηγεί, σύμφωνα με τους συγγραφείς, απευθείας στον ένοχο.

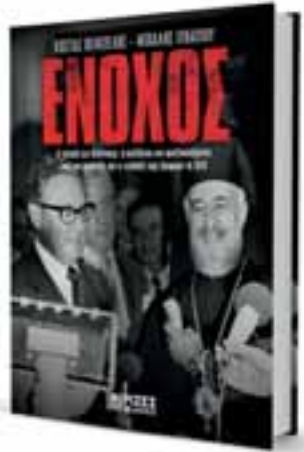
Αλλά το σημείο που διαφοροποιεί το βιβλίο από άλλα παρόμοια είναι το επιθετικό συμπέρασμα των συγγραφέων ότι ο Ελληνοαμερικανός πράκτορας της CIA Γκας Λάσκαρς Αβρακώτος ήταν αυτός που μετέφερε στον Δημήτρη Ιωαννίδη την εντολή από την Ουάσινγκτον για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου. Ο Ιγνατίου αναφέρει σε προσωπικό τόνο ότι μίλησε με πράκτορες της υπηρεσίας, που του επιβεβαίωσαν την πληροφορία.

Όπως είπε στην «Κ», προβληματίστηκε πολύ για το αν έπρεπε να προχωρήσει με τη δημοσίευση, επειδή οι πράκτορες του μίλησαν υπό καθεστώς ανωνυμίας. Αλλά ανέλαβε την ευθύνη αυτή, καθώς, όπως δήλωσε, «ήταν ένα κοινό μυστικό ο ρόλος του Αβρακώτου, που όλοι το λέγαμε στις συζητήσεις μας, όλοι το ψιθυρίζαμε στις δεξιώσεις των πρεσβειών, αλλά δεν το γράφαμε. Είχα δημοσιεύσει ένα κείμενο για το θέμα τον Δεκέμβριο του 2005 στην εφημερίδα «Εθνος» και μου προκάλεσε μεγάλη εντύπωση ότι ξεκίνησα να λαμβάνω θετικά σχόλια, ειδικά από Αμερικανούς αξιωματούχους που είχαν υπηρετήσει στην Ελλάδα, στην Τουρκία και στην Κύπρο».

Το βιβλίο των συναδέλφων είναι τόσο περιγραφικό με τη συμπερίληψη λεπτομερειών από συναντήσεις, από τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, από απόρρητα έγγραφα, που διαβάζεται σαν ένα συγκλονιστι-

Ο Χένρι Κίσινγκερ λίγο πριν από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, στις 20 Ιουλίου 1974, είχε επικοινωνία με τον Τούρκο πρωθυπουργό Μπουλέντ Ετσεβίτ. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του τότε δεύτερου στην ιεραρχία της αμερικανικής πρεσβείας στην Αγκυρα, Τζέιμς Σπέν, ο Κίσινγκερ στο τηλεφώνημα αυτό «συμφώνησε» με την κατάληψη ενός μικρού τμήματος της Κύπρου, το οποίο ο Ετσεβίτ χαρακτήριζε «προγεφύρωμα».

Το βιβλίο των δημοσιογράφων Μιχάλη Ιγνατίου και Κώστα Βενιζέλου κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ρίζες.

κό μυθιστόρημα που, δυστυχώς, είναι η πραγματικότητα. Είναι η αφήγηση μιας άνευ προηγουμένου τραγωδίας. Γράφουν: «Στις 19 και στις 20 Ιουλίου 1974 διεξάγονται συνομιλίες και πραγματοποιούνται τηλεφωνικές συνδιαλέξεις από την Ουάσινγκτον και το Σαν Κλεμέντε της Καλιφόρνιας προς την Αγκυρα, την Αθήνα, το Λονδίνο και την έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Οι συνδιαλέξεις περιλαμβάνονται σε νέο πακέτο εγγράφων μερικών εκατοντάδων σελίδων που αποχαρακτηρίστηκαν και εξασφαλίσαμε από επίσημες αμερικανικές πηγές. Αρκετά από τα κείμενα είναι λογοκριμένα, με τρόπο όμως που τις περισσότερες φορές μπορεί κανείς να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα.

Σε όλες τις συζητήσεις συμμετέχει ο ίδιος ο Χένρι Κίσινγκερ, ο οποίος –μελετώντας κανείς τα λεγόμενά του– εκπέμπει μία “ενοχική στάση”, καθώς, όπως αποκάλυψε ο πρέσβης Τζέιμς Σπέν, στο επίμαχο τηλεφώνημα του στον Μπουλέντ Ετσεβίτ, ώρες πριν από την εισβολή, “συμφωνεί” με την κατάληψη ενός μικρού κομμα-

τιού γης της Κύπρου. Ο Τούρκος πρωθυπουργός το χαρακτηρίζει προγεφύρωμα, ώστε να το χρησιμοποιήσει ως “μοχλό πίεσης” (leverage) στις συνομιλίες που θα διεξαχθούν ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής –που ο Κίσινγκερ χαρακτηρίζει επίμονα επέμβαση– εναντίον της Μεγαλονήσου. Ο Κίσινγκερ έκανε μία αναιμική προσπάθεια να αλλάξει τη γνώμη του Ετσεβίτ, αφήνοντας ξεκάθαρα να εννοηθεί ότι θα βοηθήσει την Τουρκία στην επίτευξη των στόχων της στην Κύπρο με άλλα μέσα.

Όμως δεν χρησιμοποίησε τα αμερικανικά “όπλα” που είχε στη διάθεσή του για να τον σταματήσει. Δεν τον απείλησε, όπως έκαναν οι Αμερικανοί πρόεδροι το 1964 και το 1967, αλλά επέλεξε την “πειθώ” με... παρακλήσεις, αυτός ο ψυχρός, πανίσχυρος υπουργός Εξωτερικών της υπερδύναμης.

Ο Σπέν έγραψε χαρακτηριστικά: Ο Χένρι (σ.σ. Κίσινγκερ) έλεγε στον Μπουλέντ (σ.σ. Ετσεβίτ) ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα προτιμούσαν η Τουρκία να μην εισβάλει, αλλά αποδέχονταν το ενδεχόμενο ότι ίσως να ήταν αναγκαίο. Ως αντάλλαγμα, ο Τούρκος πρωθυπουργός υποσχέθηκε αυτοσυγκράτηση και διαπραγματεύσεις.

Ο Ετσεβίτ έκλεισε το τηλέφωνο, μας χαιρέτησε, και είπε ότι ήταν πολύ ικανοποιημένος με την κατανόηση του φίλου του “Χένρι”, αποκάλυψε ο Σπέν, ο οποίος έζησε “ζωντανά”, στην Αγκυρα, τις ώρες πριν από την τουρκική εισβολή.

Εκείνες τις στιγμές, οι συνεργάτες του στην Ουάσινγκτον δεν γνωρίζουν τι ακριβώς είπε (και συμφώνησε) με τον Ετσεβίτ, και προσπαθούν πραγματικά να σταθμίσουν τους Τούρκους επιβάλλοντας μία άμεση εκκευρία, χρησιμοποιώντας μάλιστα ως απειλή ένα εμπόργκο όπλων προς την Τουρκία.

Γεγονός είναι ότι όλες οι προσπάθειες των συνεργατών του Κί-

σινγκερ και ειδικά του υφυπουργού Εξωτερικών, Τζόζεφ Σίσκο, αντιμετωπίζονται με κυνισμό από τον υπουργό Εξωτερικών, που δείχνει να λαμβάνει “αποφάσεις της στιγμής”, αν και στα μάτια του ανεξάρτητου παρατηρητή φαίνεται –και είναι κατά την άποψή μας– ως μελετημένες από καιρό».

Η μόνη «λογική λύση»

Στον πρόλογο του ο Μιχάλης Ιγνατίου αναφέρει: (Στο βιβλίο) επίσης, αποκαλύπτονται τα παραμύθια του Χένρι Κίσινγκερ περί δήθεν «ειρηνευτικής επιχείρησης» στην Κύπρο. Ο τότε υπουργός Εξωτερικών δεν είχε κανένα πρόβλημα με τη δημιουργία τουρκικού προγεφυρώματος στο νησί.

Παράλληλα, παρουσιάζουμε τις προκλητικές παρεμβάσεις του Κίσινγκερ για τη μη επιστροφή του Μακαρίου, την επιβολή της λύσης του Γλαύκου Κληρίδη και το προκλητικό δίλημμα που έτιθετο από την πλευρά του Αμερικανού υπουργού: Κληρίδης ή διπλή ένωση.

Εγγραφο που δημοσιεύεται στην παρούσα έκδοση αποκαλύπτει πώς εμφανίσθηκε η Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία στο προσκήνιο. Πώς βρέθηκε στο τραπέζι και γιατί δεν έφυγε ποτέ έκτοτε.

Η μόνη «λογική» λύση για την Κύπρο –η πιο συμφέρουσα σπμειώνουμε εμείς για την Αμερική– περιγράφεται ως εξής από τον τότε επικεφαλής του Στέιτ Ντιπάρτμεντ:

«Να αποφευχθεί ο ελληνοτουρκικός πόλεμος, να επιστρέψουν οι πολιτικοί (στην Ελλάδα), να κοπεί ο δρόμος της επιστροφής του Μακαρίου με την ανάληψη της Προεδρίας από τον Κληρίδη και να ξεκινήσουν οι συνομιλίες με δεδομένο ότι η Τουρκία έβαλε το πόδι της στην Κύπρο, άρα έχει ήδηθεν και δικαιώματα».

Στον επίλογο, ο Κώστας Βενιζέλος σημειώνει: Στις κρίσιμες εκείνες ημέρες δύο περιστατικά δημιουργούν εύλογες υποψίες. Ο πρέσβης των ΗΠΑ στην Αθήνα, Χένρι Τάσκα, και ο συνάδελφός του στην Αγκυρα, Γουίλιαμ Β. Μακόμπερ Τζούνιορ, απέφυγαν να μεταφέρουν μηνύματα, που ενδεχομένως να ανέτρεπαν πολλά από τα γεγονότα το 1974.

- Ο πρώτος αρνήθηκε να μεταφέρει μήνυμα στον δικτάτορα Ιωαννίδη για να μην προχωρήσει σε ανατροπή του Μακαρίου.
- Ο δεύτερος να δώσει στον Ετσεβίτ επιστολή του προέδρου των ΗΠΑ, Ρίτσαρντ Νίξον, με την οποία προειδοποιούσε την Αγκυρα να μην προχωρήσει σε εισβολή στην Κύπρο.

Τι έγινε και δεν υλοποιήθηκαν οι οδηγίες; Στασίασαν οι Αμερικανοί πρέσβεις ή υπάκουσαν σε μια αόρατη δύναμη, που δεν μπορεί παρά να ήταν ο Χένρι Κίσινγκερ; Σε καμία περίπτωση δεν μπορούσαν να ενεργήσουν χωρίς τις οδηγίες του πολιτικού τους προϊστάμενου.

«Δεν καταδικάστηκαν ποτέ...»

Ο Βενιζέλος τονίζει και τα παρακάτω: Ο Χένρι Κίσινγκερ –κι αυτό δεν αποτελεί άλλοθι για τα λάθη που έγιναν από την ελληνική πλευρά, ούτε άρση αμαρτιών σε όσους πρόδωσαν την πατρίδα μας (δηλαδή τη χούντα και την ΕΟΚΑ Β')– διέπραξε ένα σοβαρό έγκλημα σε βάρος της Κύπρου, το οποίο βιώνουμε ακόμα.

Είναι ένοχος, έστω κι αν δεν έχει καταδικαστεί από κανένα διεθνές δικαστήριο. Ακόμη και τώρα, που έχει φύγει από τη ζωή, στις 29 Νοεμβρίου 2023, κανένα άλλοθι δεν μπορεί να του προσφερθεί. Ενοχοί είναι και οι ελληνόφωνοι πρόδοτες, της χούντας των Αθηνών και οι άνθρωποι της στο νησί, οι οποίοι ποτέ δεν καταδικάστηκαν για το έγκλημα κατά της Κύπρου.

Η «σιγή» των πρεσβευτών

Στις κρίσιμες εκείνες ημέρες, ο πρέσβης των ΗΠΑ στην Αθήνα, Χένρι Τάσκα, και ο συνάδελφός του στην Αγκυρα, Γουίλιαμ Β. Μακόμπερ Τζούνιορ, απέφυγαν να μεταφέρουν μηνύματα, που ενδεχομένως να ανέτρεπαν πολλά από τα γεγονότα.

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,88%

Χ.Α.
-2,62%

Dow Jones
-0,65%

Nasdaq
-1,62%

Nikkei
-7,63%

Dax
-0,81%

FTSE 100
0,95%

Πετρέλαιο
11,60%

€/€
0,23%

ΜΑΡΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Η νέα εποχή των επενδυτικών ταμείων

Ο **πρόεδρος** του CIFA, Μαρία Παναγιώτου, τονίζει ότι η κυπριακή αγορά επενδυτικών ταμείων έχει εισέλθει σε φάση ωρίμανσης, με έμφαση στην ποιότητα, την αξιοπιστία και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα. Αναλύει τις προκλήσεις από το νέο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, τις ευκαιρίες που δημιουργούν η τεχνολογία και οι διεθνείς επενδύσεις, καθώς και το όραμα για την καθιέρωση της Κύπρου ως σύγχρονου ευρωπαϊκού επενδυτικού κόμβου. **Σελ. 4**

ALPHA BANK

ΕΛΛΑΔΑ

Στα ύψη η ζήτηση πολυτελών κατοικιών

Σημαντική άνοδο καταγράφει κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο η ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες, καθώς με βάση τα στοιχεία σχετικής έρευνας του οίκου Greece Sotheby's International Realty, η συνολική αξία των ακινήτων για τα οποία εκδηλώθηκε ζήτηση ανήλθε σε 6,11 δισ. ευρώ, μέγεθος που είναι κατά 35% υψηλότερο από το αντίστοιχο περσινό διάστημα. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,56%	0,07%
Γερμανία	3,13%	0,06%
Γαλλία	3,93%	0,21%
Ιταλία	3,94%	0,13%
Ισπανία	3,59%	0,12%
Ιρλανδία	3,30%	0,09%
Ελλάδα	3,84%	0,12%
Ην. Βασίλειο	4,97%	0,10%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Ο πόλεμος δεν φρενάρει τις αγορές των Κυπρίων

Ανθεκτική η κατανάλωση, οι ντόπιοι κράτησαν ζωντανό το λιανεμπόριο με «όπλο» τις θερινές εκπτώσεις

Οι **Κύπριοι** δεν βάζουν «φρένο» στα ψώνια τους λόγω πολέμου. Παρά τις πληθωριστικές πιέσεις και την αβεβαιότητα που προκαλεί ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή, η κατανάλωση στην Κύπρο παραμένει ισχυρή. Οι θερινές εκπτώσεις έδωσαν ώθηση

στην αγορά, με τους Κύπριους να πρωταγωνιστούν στις αγορές, κυρίως σε είδη ένδυσης και υποδησής. Οι επιχειρηματίες εκτιμούν ότι οι τζίροι θα σημειώσουν διψήφια αύξηση σε σχέση με πέρσι. Την ίδια ώρα ικανοποιούνται εμφανίζονται και οι κατα-

ναλωτές. Αντίθετα, οι τουρίστες εμφανίζονται πιο συγκρατημένοι και επιφυλακτικοί στις αγορές τους. Μεγάλοι κερδισμένοι από την ανοδική πορεία του λιανεμπορίου αναδεικνύονται τα εμπορικά κέντρα, τα οποία συνεχίζουν να προσελκύουν ολοένα

και περισσότερους καταναλωτές. Όπως αναφέρουν εκπρόσωποι του κλάδου, οι Κύπριοι επιλέγουν τα malls όχι μόνο για τις αγορές τους, αλλά και επειδή προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εμπειρία. Ως αποτέλεσμα, τα εμπορικά κέντρα συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της αυξημένης καταναλωτικής κίνησης που καταγράφεται την περίοδο των θερινών εκπτώσεων, σε αντίθεση με αρκετούς παραδοσιακούς εμπορικούς δρόμους, όπου η επισκεψιμότητα παραμένει υποτονική. **Σελ. 3**

Επιλέγουν πολυτέλεια οι καταναλωτές

Μπορεί η παγκόσμια αγορά πολυτελείας να έχει χάσει τη δυναμική των προηγούμενων ετών, όμως οι εύποροι καταναλωτές εξακολουθούν να ξεδεύουν σε ακριβά κοσμήματα. Η ισχυρή ζήτηση από εύπορους Αμερικανούς για δαχτυλίδια, βραχιόλια και άλλα κοσμήματα της Cartier αποτέλεσε βασικό παράγοντα της ανόδου. Στην Ευρώπη, η ανάπτυξη στηρίχθηκε τόσο στους τοπικούς καταναλωτές όσο και στους τουρίστες από τη Βόρεια Αμερική και τη Μέση Ανατολή. **Σελ. 11**

AIRBNB

Σφίγγει ο κλοιός για τον έλεγχο τους

Η **ταχεία** ανάπτυξη των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης εξακολουθεί να δυσκολεύει τον αποτελεσματικό έλεγχο της αγοράς, με το υφυπουργείο Τουρισμού να ενισχύει τους ελέγχους και να προωθεί νέο νομοθετικό πλαίσιο. **Σελ. 3**

ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ

Ανθεκτικές τράπεζες, αλλά υπάρχουν κίνδυνοι

Η **πιστωτική** επέκταση στην Κύπρο επιταχύνεται, ενώ αυξάνεται και η χρηματοδότηση προς μη τραπεζικούς οργανισμούς. Παρά τις διεθνείς αβεβαιότητες, παραμένει ανθεκτικό το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Η «αφύπνιση» του Βερολίνου και το μήνυμα σε Ευρώπη - Κύπρο

Η **πρόσφατη** ανακοίνωση της κυβέρνησης συνασπισμού του Γερμανού καγκελαρίου Φρίντριχ Μερτς για το «Πρόγραμμα Αναβίωσης και Απασχόλησης» σηματοδοτεί μια ουσιαστική στροφή στην οικονομική πολιτική της Ευρώπης. Αντιμέτωπη με χρόνια στασιμότητα και χαμηλή ανταγωνιστικότητα, η γερμανική κυβέρνηση κατέθεσε ένα ρηζικέλευθο πακέτο 34 μέτρων, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω ριζικής αναδιάρθρωσης του επιχειρηματικού πλαισίου και της αγοράς εργασίας, και καταπολέμησης της γραφειοκρατίας. Η κίνηση αυτή δεν αποτελεί μια καθαρά εσωτερική γερμανική υπόθεση, εφόσον δύναται να καταστεί καμπανάκι αφύπνισης για ολόκληρη την Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου.

Η παραδοσιακή ατμομηχανή της Ευρώπης διαπιστώνει, πλέον, ότι τα περιθώρια ανάπτυξης με βάση το παραδοσιακό οικονομικό της μοντέλο εξαντλούνται, λόγω δυσκαμψιών στην αγορά εργασίας και δυσβάσταχτου διοικητικού φόρτου. Οι μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό σύστημα, στις συντάξεις και στον τομέα της υγείας, περιλαμβάνονται και της υποχρεωτικής προσκόμισης ιατρικής γνώμης από την πρώτη ημέρα άδειας ασθενείας, αποτελούν τομές στα πλαίσια της προσπάθειας αναζωογόνησης της οικονομίας και καταπολέμησης των καταχρήσεων. Παράλληλα, η επέκταση συμβάσεων ορισμένου χρόνου στους 48 μήνες και η μείωση της γραφειοκρατίας, φιλοδοξούν να προσφέρουν στις επιχειρήσεις την απαραίτη-

τη ευελιξία για να επενδύσουν και να καινοτομήσουν σε ένα ασταθές παγκόσμιο περιβάλλον. Το πακέτο αυτό αφορά και την υπόλοιπη Ευρώπη. Η Ε.Ε. υποφέρει συνολικά από ένα διευρυνόμενο χάσμα παραγωγικότητας σε σύγκριση με τις ΗΠΑ, αλλά και την Ασία. Η υπερβολική ρύθμιση της αγοράς και η εμμονή σε γραφειοκρατικές διαδικασίες, όπως οι τοπικοί νόμοι περί προστασίας δεδομένων και άλλοι που ξεπερνούν τα κοινοτικά όρια, περιορίζουν την επιχειρηματικότητα. Το γερμανικό παράδειγμα δείχνει ότι η ευμερσία δεν εξασφαλίζεται με τεχνητή προστασία, αλλά με μεθοδική και παραγωγική εργασία και θεσμική ευελιξία. Η αναφορά του καγκελαρίου Μερτς στην ανάγκη για περισσότερες ώρες

εργασίας αναδεικνύει μια νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα που προσδίδει έμφαση στην οικονομική απόδοση. Αυτή η στροφή κρύβει μαθήματα και για την Κύπρο. Η κυπριακή οικονομία, παρά τη θετική της πορεία, παραμένει έντονα εξαρτημένη από συγκεκριμένους τομείς και αντιμετωπίζει διαρθρωτικές προκλήσεις. Η υιοθέτηση παρόμοιων μέτρων για τη μείωση της γραφειοκρατίας στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα θα μπορούσε να απελευθερώσει μεγάλες δυνατότητες. Η απλοποίηση διαδικασιών για τις επιχειρήσεις και η ενίσχυση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας θα καθιστούσαν την Κύπρο ακόμα πιο ελκυστικό προορισμό για ξένες επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης

αξίας, ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνολογίας και των υπηρεσιών.

Το μήνυμα από το Βερολίνο είναι σαφές. Αν η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης τολμά να σπάσει τα παραδοσιακά της ταμπού, με σκοπό να γίνει πιο ανταγωνιστική, η Ε.Ε. και τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της, όπως η Κύπρος, δεν έχουν πλέον την πολυτέλεια να αδρανούν. Η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω τολμηρών μεταρρυθμίσεων αποτελεί την οδό για διασφάλιση της μελλοντικής ευημερίας της Ευρώπης.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους είναι οικονομολόγος και πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγος. Οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Τι αλλάζει το 2027

Το 2027 θα είναι η πρώτη χρονιά που το εποπτικό πλαίσιο κινδύνου της ΕΚΤ και το αναθεωρημένο SREP της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών θα λειτουργήσουν μαζί. Το 2027 οι τράπεζες θα τεθούν στο εποπτικό μικροσκόπιο με στόχο να διαπιστωθεί αν συμμορφώνονται με το τρίπτυχο περιβάλλον, κοινωνία, διακυβέρνηση (ESG) και κατά πόσο έχουν αποκτήσει λειτουργική ανθεκτικότητα σε θέματα κυβερνοασφάλειας (DORA). Οι εποπτικές αρχές τη νέα χρονιά θα εφαρμόσουν την αρχή της αναλογικότητας (not one size fits all) και θα αξιολογήσουν την ταχύτητα και αποτελεσματικότητα των αλλαγών που πετυχαίνουν οι τράπεζες κατόπιν εποπτικών υποδείξεων. Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι εποπτικές παρεμβάσεις στο μέλλον δεν θα έχουν τη μορφή γενικόλογων εγκυκλίων προς συμμόρφωση, αλλά θα γίνονται συγκεκριμένες.

«Δεύτερης κατηγορίας»

Σύμφωνα με την Ελεγκτική Υπηρεσία προκύπτει σημαντικό χάσμα μεταξύ των προβλεπόμενων διαδικασιών ασφάλειας και της πραγματικής εφαρμογής τους στα σχολεία. Ιδιαίτερες αδυναμίες εντοπίστηκαν στην πυροπροστασία, την ηλεκτρολογική ασφάλεια, την παρακολούθηση συμμόρφωσης και τη διαχείριση κινδύνων. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στο ζήτημα της άνισης μεταχείρισης μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων σχολείων. Και αυτό γιατί, ενώ στα ιδιωτικά σχολεία υπάρχουν πολύ αυστηρές πρόνοιες για δυνατότητα αναστολής λειτουργίας, στα δημόσια σχολεία, αντίστοιχες ελλείψεις δεν αντιμετωπίζονται με την ίδια αυστηρότητα. Σύμφωνα με την Ελεγκτική Υπηρεσία, αυτό δημιουργεί την εντύπωση

Οι άδειες ασθένειας στο Δημόσιο είναι κεκτημένο δικαίωμα και θα θωρακιστεί από τις συνεχνίες, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να υπαναχωρήσει.

πως οι μαθητές των δημόσιων σχολείων αντιμετωπίζονται ως μαθητές «δεύτερης κατηγορίας».

Βέβαιη η άνοδος των επιτοκίων

Οι αγορές περνούν από την ευφορία στην επιφυλακή. Η σημαντική άνοδος στις τιμές της ενέργειας επαναφέρει στο προσκήνιο το σενάριο της αύξησης των επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες. Η ΕΚΤ αναμένεται να αποφασίσει την προσεχή Πέμπτη και είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα προχωρήσει με

ακόμη μια προς τα πάνω αναθεώρηση των βασικών επιτοκίων. Οι φόβοι για παρατεταμένης διάρκειας αύξηση στο κόστος του χρήματος οδηγούν το δεκαετές αμερικανικό ομόλογο στο 4,55%. Η εβδομάδα έκλεισε με διψήφια ποσοστά ανόδου στο πετρέλαιο, εν μέσω απειλών από την Τσεχία ότι αν συνεχιστούν τα αμερικανικά κυνήματα «ό,τι παραμένει όρθιο στην περιοχή, δηλαδή όλες οι υποδομές, θα συντρίβει».

Η συνεισφορά των ΑΠΕ

Σε συνθήκες καύσιων και αυξημένης ζήτησης καλούνται να ανταποκριθούν οι μο-

νάδες ηλεκτροπαραγωγής σε Βασιλικό και Δεκέλεια. Στην πρώτη περίπτωση οι μονάδες έχουν ηλικία είκοσι χρονών, ενώ στην δεύτερη πενήντα. Όπως είναι φυσιολογικό, προκύπτουν συνεχείς τεχνικά προβλήματα και γίνονται προσπάθειες από τους τεχνικούς να ξεπεραστούν, έτσι ώστε να κυλήσει και αυτό το κολοκαίρι όσο πιο ομαλά γίνεται. Δεν θα πρέπει όμως να παραβλέψουμε τη σημαντική συνεισφορά των ΑΠΕ σε αυτή τη μεγάλη μάχη που δίνεται για την εξασφάλιση επάρκειας, αφού σύμφωνα με επίσημες δηλώσεις, μέσω ΑΠΕ καλύπτεται μέχρι και το 65% της ζήτησης του μεσημεριού.

Η ΑΙ αλλάζει και τους χώρους εργασίας

Η τεχνητή νοημοσύνη δεν αλλάζει μόνο τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις, αλλά και τον χώρο στον οποίο εργάζονται οι υπάλληλοί τους. Η ταχύτητα των τεχνολογικών αλλαγών καθιστά ολοένα δυσκολότερη την πρόβλεψη των αναγκών σε προσωπικό και γραφεία, ωθώντας τις εταιρείες μακριά από τις πολυτελείς δεσμεύσεις σε ακίνητα και προς πιο ευέλικτα μοντέλα εργασίας.

Αυτό προκύπτει από νέα έρευνα της International Workplace Group (IWG), στην οποία συμμετείχαν διευθυνόντες σύμβουλοι και οικονομικοί διευθυντές επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τα ευρήματα, το 60% των ερωτηθέντων εκτιμά ότι η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης έχει καταστήσει δυσκολότερη την πρόβλεψη των αναγκών του οργανισμού τους σε χώρους γραφείων ακόμη και για τα επόμενα δύο χρόνια.

Η αβεβαιότητα γύρω από το πώς θα διαμορφωθούν οι επιχειρήσεις και το ανθρώπινο δυναμικό τους φαίνεται να επιτα-

χύνει μια αλλαγή που είχε ήδη ξεκινήσει με την εξαπλώση της υβριδικής εργασίας. Το 88% των διευθυνόντων συμβούλων θεωρεί πλέον αναγκαία την ύπαρξη μεγαλύτερης ευελιξίας στις αποφάσεις για τους χώρους εργασίας και τα εταιρικά ακίνητα.

Όταν ρωτήθηκαν για την επίδραση της τεχνολογίας στις αποφάσεις σχετικά με την το-

Το 76% των CEO εκτιμά ότι ο ρόλος του γραφείου θα γίνει σημαντικότερος μέσα στα επόμενα δύο χρόνια.

ποθεσία των γραφείων, το 42% απάντησε ότι διευκολύνει την εξ αποστάσεως εργασία και μειώνει την ανάγκη για ένα μοναδικό κεντρικό γραφείο. Το 39% εκτιμά ότι ενισχύει τη χρήση ευέλικτων χώρων σε διαφορετικές τοποθε-

Αντί για μακροχρόνιες μισθώσεις, υψηλά λειτουργικά έξοδα και επενδύσεις για τη διαμόρφωση μεγάλων γραφείων, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να πληρώνουν για τον χώρο που πραγματικά χρειάζονται.

σιες, ενώ το 37% επισημαίνει ότι επιτρέπει στις επιχειρήσεις να αντλούν ανθρώπινο δυναμικό από μια πολύ μεγαλύτερη γεωγραφική δεξαμενή.

Η τάση αυτή μεταφράζεται σε ένα μοντέλο όπου οι εργαζόμενοι

δεν είναι απαραίτητο να μετακινούνται καθημερινά προς ένα ακριβό γραφείο στο κέντρο μιας πόλης, αλλά μπορούν να χρησιμοποιούν διαφορετικούς χώρους εργασίας, ακόμη και κοντά στον τόπο κατοικίας τους.

Πίσω από τη στροφή προς την ευελιξία βρίσκεται και ένας σαφής οικονομικός υπολογισμός. Σχεδόν στο σύνολό τους οι διευθυνόντες σύμβουλοι που συμμετείχαν στην έρευνα, ποσοστό 99,8%, δήλωσαν ότι η επιχειρησή τους επιδιώκει να μετατρέψει το κόστος των επαγγελματικών ακινήτων από σταθερή σε περισσότερο μεταβλητή δαπάνη.

Η λογική είναι απλή: αντί για μακροχρόνιες μισθώσεις, υψηλά λειτουργικά έξοδα και επενδύσεις για τη διαμόρφωση μεγάλων γραφείων, οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να πληρώνουν για τον χώρο που πραγματικά χρειάζονται και να προσαρμόζουν γρηγορότερα το αποτύπωμά τους στις μεταβολές του προσωπικού και της δραστηριότητάς τους.

Το 57% δηλώνει ότι επενδύει ήδη σε υβριδικές λύσεις εργασίας, το 55% εξετάζει τη δημιουργία δικτύου χώρων κοντά στις κατοικίες των εργαζομένων και το 52% μοντέλα με γραφεία κατανομημένα σε διαφορετικές τοποθεσίες.

Παράλληλα, το κόστος έχει εξελιχθεί σε καθοριστικό παράγοντα για τις αποφάσεις γύρω από τα εταιρικά ακίνητα. Το 99% των ερωτηθέντων αναφέρει ότι η ανάγκη περιορισμού των δαπανών επηρεάζει τις επιλογές του, ενώ για το 27% αποτελεί το σημαντικότερο κριτήριο.

Παρά την εξ αποστάσεως εργασία και την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης, η έρευνα δεν δείχνει εξαφάνιση του γραφείου. Αντίθετα, το 76% των CEO εκτιμά ότι ο ρόλος του θα γίνει σημαντικότερος για την επιχείρηση στα επόμενα δύο χρόνια. Μόλις το 0,8% αναμένει ότι η σημασία του θα περιοριστεί.

Η διαφορά είναι ότι το γραφείο παύει σταδιακά να αντιμετωπίζεται ως ένας σταθερός χώρος στον οποίο πρέπει να βρίσκεται καθημερινά ολόκληρο το προσωπικό. Μετατρέπεται περισσότερο σε χώρο συνεργασίας, συναντήσεων, ανταλλαγής ιδεών και ενίσχυσης της εταιρικής κουλτούρας.

Ο πόλεμος πυροδοτεί ανακατατάξεις στις αεροπορικές

Η αύξηση των τιμών του πετρελαίου λόγω αναζωπύρωσης της σύγκρουσης στη Μέση Ανατολή φέρνει στο προσκήνιο τις διαρθρωτικές αδυναμίες πολλών ευρωπαϊκών αεροπορικών εταιρειών, με τραπεζίτες και αναλυτές να προβλέπουν κύμα εξαγορών, αναδιαρθρώσεων, ακόμη και πτωχεύσεων. Η κλιμάκωση της έντασης στον Κόλπο, που εκτόξευσε εκ νέου τις τιμές του αργού, φαίνεται να λειτουργεί ως καταλύτης για μια ευρύτερη αναδιάρθρωση στον ευρωπαϊκό αεροπορικό κλάδο. Στελέχη του κλάδου και επενδυτές κάνουν λόγο για αυξανόμενα σημάδια ότι οι πιο αδύναμοι οικονομικά εταιρείες της ηπείρου οδεύουν προς ανακατατάξεις.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η βρετανική low cost easyJet, η οποία βρίσκεται κοντά σε εξαγορά από αμερικανικό fund που θα την οδηγήσει εκτός χρηματιστηρίου, σε αποτίμηση σημαντικά χαμηλότερη από το προ πανδημίας υψηλό της, η λετονική

airBaltic που αναζητεί βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση για να αποφύγει τον κίνδυνο χρεοκοπίας, καθώς και η νορβηγική Norse Atlantic, που έχει προχωρήσει σε στρατηγική επανεξέταση της πορείας της.

Αν και ο κλάδος είχε καταφέρει να εξυγιάνει σε μεγάλο βαθμό τα οικονομικά του μετά την πανδημία, η νέα άνοδος στην τιμή του πετρελαίου πιέζει τις μετοχές και έχει αναδείξει την ευαισθησία των

Προβλέψεις για κύμα εξαγορών, αναδιαρθρώσεων, ακόμη και πτωχεύσεων.

ισολογισμών αρκετών εταιρειών, οι οποίες πλέον εξετάζουν σενάρια αναδιάρθρωσης, εξαγοράς ή ακόμη και προστασίας από πτώχευση. Στέλεχος συμβουλευτικής εταιρείας που δραστηριοποιείται στον

Η βρετανική low cost easyJet βρίσκεται κοντά σε εξαγορά από αμερικανικό fund, που θα την οδηγήσει εκτός χρηματιστηρίου, σε αποτίμηση σημαντικά χαμηλότερη από το προ πανδημίας υψηλό της.

χώρο ανέφερε στο Reuters ότι αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε συζήτηση με τέσσερις - πέντε μεγάλες ευρωπαϊκές αεροπορικές για ενδεχόμενο σενάριο αναδιάρθρωσης. Ο παγκόσμιος κλάδος είχε

ήδη περιορίσει σχεδόν στο μισό της προβλέψεις κερδοφορίας για το 2026, επικαλούμενος τη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή που έχει αυξήσει το κόστος καυσίμων, έχει διαταράξει βασικούς αεροπορικούς

διαδρόμους και έχει εκθέσει την ευαισθησία ενός κλάδου ο οποίος λειτουργεί με πολύ στενά περιθώρια κέρδους.

Το κόστος των καυσίμων, που σε περιόδους ακρίβειας μπορεί να αντιστοιχεί σε πάνω από το ένα τρίτο των δαπανών μιας αεροπορικής εταιρείας, έχει προκαλέσει εκ νέου ανησυχίες για την οικονομική αντοχή αρκετών εταιρειών φέτος. Παρότι οι τιμές των αεροπορικών καυσίμων είχαν σταθεροποιηθεί τις τελευταίες εβδομάδες, η νέα αστάθεια στη Μέση Ανατολή αναζωπυρώνει τις αμφιβολίες για το αν οι πιο αδύναμοι ευρωπαϊκές εταιρείες θα καταφέρουν να έχουν αρκετά έσοδα κατά τη φετινή κρίσιμη θερινή περίοδο, ώστε να αντέξουν τον χειμώνα.

Αναλυτής με έδρα το Λονδίνο εκτίμησε ότι οι μικρότερες εταιρείες είναι αυτές που κινδυνεύουν περισσότερο, καθώς η απώλεια επιβατικών κινήσεων τη θερινή περίοδο θα μπορούσε να αποδειχθεί μοιραία για ορισμένες από αυτές,

δεδομένου ότι ο κλάδος βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη διαθέσιμη ρευστότητα. Σύμφωνα με τον ίδιο, οι εταιρείες ενδέχεται να καταφέρουν να «περάσουν» το καλοκαίρι, αλλά οι μεγαλύτερες προκλήσεις αναμένονται στις αρχές του επόμενου έτους, καθώς παραδοσιακά η ρευστότητα πολλών εταιρειών εξαντλείται τον Φεβρουάριο.

Η πολωνική LOT θεωρείται εδώ και χρόνια πιθανός στόχος ενοποίησης, ενώ η απόδοση του ομολόγου της airBaltic με λήξη το 2029 έχει καταγράψει άνοδο φέτος, αντανακλώντας αυξημένη αντίληψη κινδύνου από τους επενδυτές. Παρόλληλα, η μετοχή της Norse έχει καταρρεύσει σε σχεδόν μηδενικά επίπεδα μετά την πικρή εισαγωγή της στο χρηματιστήριο το 2021. Αναλυτές έχουν προειδοποιήσει ότι ο ισολογισμός της συγγερικής Wizz Air είναι ευάλωτος, καθιστώντας την πιθανό στόχο εξαγοράς, κάτι που η ίδια η εταιρεία διαψεύδει, επικαλούμενη επαρκή ρευστότητα.

Δεν σκότωσε την κατανάλωση ο πόλεμος

Καλά κρατεί η κίνηση στα εμπορικά κέντρα, οι Κύπριοι εκμεταλλεύτηκαν τις εκπτώσεις

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ισχυρή αποδεικνύεται η κατανάλωση στην Κύπρο, παρά την αβεβαιότητα που επικρατεί στην αγορά λόγω των πληθωριστικών τάσεων και του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Οι Κύπριοι εκμεταλλεύτηκαν τις εκπτώσεις που άρχισαν περί τα τέλη του Ιουνίου και έκαναν τα ψώνια τους, με επίκεντρο κυρίως την ένδυση και την υπόδυση. Η κίνηση στα εμπορικά κέντρα της χώρας ήταν αυξημένη σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, ενώ οι καταστηματοδάρχες προσδοκούν διψήφια άνοδο

**Περισσότερο
ψωνίζουν οι ντόπιοι,
πιο συγκρατημένοι
παρουσιάζονται φέτος
οι τουρίστες.**

στους τζιρους τους μέχρι το τέλος του Αυγούστου όπου θα ολοκληρωθεί και η θερινή περίοδος των εκπτώσεων. Όπως προκύπτει από αρμόδιους φορείς της αγοράς, το λιανεμπόριο κινήθηκε κυρίως από τις αγορές των ντόπιων, καθώς ενώ ο τουρισμός άρχισε να παίρνει τα πάνω του οι τουρίστες εμφανίζονται πιο επιφυλακτικοί και συγκρατημένοι σε σχέση με τις αγορές τους. Το μεγαλύτερο μερίδιο της αυξημένης καταναλωτικής κίνησης συγκεντρώνουν τα εμπορικά κέντρα, ενώ η εικόνα δεν είναι ιδιαίτερα θετική στους εμπορικούς δρόμους είτε λόγω των καιρικών συνθηκών είτε λόγω άλλων παραγόντων.

Εκπτώσεις και προσφορές

Με θετικό πρόσημο ξεκίνησε η περίοδος των θερινών εκπτώσεων, καθώς οι Κύπριοι καταναλωτές

Οι καταστηματοδάρχες προσβλέπουν σε διψήφια αύξηση στους τζιρους τους συγκριτικά με πέρσι.

φαίνεται να ανταποκρίνονται στις προσφορές, δίνοντας ώθηση στο λιανεμπόριο. Οι εκπτώσεις που άρχισαν στα περισσότερα καταστήματα στις 25 και 26 Ιουνίου έφεραν χαμόγελα στους επιχειρηματίες. Ευχαριστημένοι είναι και οι καταναλωτές, οι οποίοι δηλώνουν ικανοποιημένοι από τις εκπτώσεις και τις προσφορές στην ένδυση και την υπόδυση.

Σύμφωνα με εμπλεκόμενους της αγοράς, η κίνηση είναι αυξημένη σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, ενώ αρκετά καταστήματα καταγράφουν καλύτερους τζιρους. Παρότι είναι ακόμη νωρίς, οι πρώτες εβδομάδες των εκπτώσεων δείχνουν ότι οι Κύπριοι συνεχίζουν να αξιοποιούν τις προσφορές, ειδικά όταν αυτές αφορούν προϊόντα της τρέχουσας σεζόν.

Όπως μας αναφέρθηκε, οι εκ-

πτώσεις δεν περιορίζονται μόνο σε είδη προηγούμενων συλλογών καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι καταναλωτές βρίσκουν μειώσεις της τάξης του 20%-30% ακόμη και σε προϊόντα της φετινής σεζόν, όπως ρούχα, τσάντες και άλλα αξεσουάρ. Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να διαθέσουν το μεγαλύτερο μέρος του αποθεματός τους μέχρι τα μέσα Αυγούστου, ώστε στη συνέχεια να λανσάρουν τις νέες συλλογές του φθινοπώρου.

Την ίδια ώρα, η επισκεψιμότητα στα εμπορικά κέντρα παραμένει ιδιαίτερα αυξημένη. Όπως επισημαίνουν εκπρόσωποι του λιανεμπορίου, τα malls αποτελούν πλέον κάτι περισσότερο από χώρους αγορών. Οι Κύπριοι τα επιλέγουν γιατί συνδυάζουν ψώνια, εστίαση και ψυχαγωγία σε έναν χώρο με κλιματισμό, εύκολη πρόσβαση και άνετο χώρο στάθμευ-

σης, στοιχεία που αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία κατά τους ζεστούς καλοκαιρινούς μήνες. Παράλληλα, οι νεότερες γενιές έχουν πλέον υιοθετήσει τα εμπορικά κέντρα ως βασικό προορισμό για τις αγορές και την έξοδό τους, ενώ ολόένα και περισσότεροι καταναλωτές μεγαλύτερης ηλικίας ακολουθούν την ίδια τάση, κάτι που δεν ίσχυε τα προηγούμενα χρόνια.

Οι ντόπιοι και οι τουρίστες

Παρά τις διεθνείς εξελίξεις και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα στη Μέση Ανατολή, οι επιχειρήσεις δεν διαπιστώνουν μέχρι στιγμής σημαντική αλλαγή στις καταναλωτικές συνήθειες των Κυπρίων. Αντίθετα, η αγορά συνεχίζει να κινείται σε ικανοποιητικούς ρυθμούς, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των πελατών είναι ντόπιοι καταναλωτές. Σε αντίθεση με τα

προηγούμενα χρόνια, όταν η αγορά στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στην αυξημένη τουριστική κίνηση, φέτος η εικόνα είναι αισθητά διαφορετική. Αν και η τουριστική κίνηση παρουσιάζει ανάκαμψη, οι επιχειρηματίες στις τουριστικές περιοχές αναφέρουν ότι οι επισκέπτες εμφανίζονται ιδιαίτερα συγκρατημένοι στις αγορές τους. Οι τουρίστες εμφανίζονται πιο επιφυλακτικοί στις αγορές τους, γεγονός που αποδίδεται τόσο στη γενικότερη οικονομική αβεβαιότητα όσο και στη μεγαλύτερη φειδώ στις δαπάνες για μη απαραίτητα είδη.

Παρά το θετικό ξεκίνημα, οι εμπλεκόμενοι στο λιανεμπόριο κρατούν χαμηλούς τόνους. Όπως επισημαίνουν, η πραγματική εικόνα των θερινών εκπτώσεων θα διαμορφωθεί στο τέλος της περιόδου, καθώς οι επόμενες εβδομάδες θα δείξουν αν η αυξημένη καταναλωτική κίνηση των Κυπρίων θα διατηρηθεί μέχρι το τέλος του καλοκαιριού.

Τα στοιχεία

Το θετικό πρόσημο που καταγράφει το λιανεμπόριο επιβεβαιώνεται και μέσα από τα στοιχεία της Eurostat. Σύμφωνα με τα στοιχεία, τον Μάιο φέτος η κυπριακή αγορά λιανικού εμπορίου παρουσίασε τη μεγαλύτερη αύξηση στις πωλήσεις προϊόντων, σε πραγματικούς όρους, μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Συγκεκριμένα, ο εποχικά διορθωμένος όγκος του λιανικού εμπορίου στην Κύπρο αυξήθηκε κατά 3,7% τον Μάιο του 2026 σε σύγκριση με τον Απρίλιο, ενώ σε ετήσια βάση, σε σύγκριση με τον Μάιο του 2025, η αύξηση διαμορφώθηκε στο 8,4%.

Σύμφωνα με τη Eurostat, η μηνιαία αύξηση στην Κύπρο ακολού-

θησε μείωση 0,9% τον Απρίλιο του 2026. Τους προηγούμενους μήνες, ο όγκος του λιανικού εμπορίου στην Κύπρο είχε αυξηθεί κατά 0,6% τον Δεκέμβριο του 2025, μειώθηκε κατά 1,2% τον Ιανουάριο του 2026 και αυξήθηκε κατά 0,7% τον Φεβρουάριο και κατά 0,6% τον Μάρτιο. Σε ετήσια βάση, η Κύπρος είχε καταγράψει αύξηση 9,0% τον Δεκέμβριο του 2025, 8,9% τον Ιανουάριο του 2026, 5,0% τον Φεβρουάριο, 6,1% τον Μάρτιο, 2,7% τον Απρίλιο και 8,4% τον Μάιο.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο εποχικά διορθωμένος όγκος του λιανικού εμπορίου αυξήθηκε κατά 0,5% τον Μάιο του 2026 σε σύγκριση με τον Απρίλιο, ενώ στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκε κατά 0,2%. Τον Απρίλιο του 2026, ο όγκος του λιανικού εμπορίου είχε μειωθεί κατά 0,6% στην Ε.Ε. και κατά 0,3% στη ζώνη του ευρώ.

Σε σύγκριση με τον Μάιο του 2025, ο ημερολογιακά διορθωμένος δείκτης λιανικών πωλήσεων αυξήθηκε κατά 1,9% στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά 1,6% στη ζώνη του ευρώ.

Μεταξύ των κρατών-μελών για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οι μεγαλύτερες μηνιαίες αυξήσεις στον συνολικό όγκο του λιανικού εμπορίου πέραν της Κύπρου καταγράφηκαν στο Λουξεμβούργο με 3,6% και στην Πολωνία με 2,4%. Οι μεγαλύτερες μηνιαίες μειώσεις σημειώθηκαν στην Εσθονία με 2,2%, στην Κροατία με 2,0%, καθώς και στο Βέλγιο και τη Λιθουανία με 0,7% και στις δύο χώρες.

Σε ετήσια βάση, οι μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφηκαν στην Κύπρο με 8,4%, στη Βουλγαρία με 7,9% και στο Λουξεμβούργο με 7,8%. Μειώσεις καταγράφηκαν στη Ρουμανία με 4,0%, στην Εσθονία με 0,5% και στο Βέλγιο με 0,4%.

Δύσκολη εξίσωση ο έλεγχος των Airbnb

Στις 103 ανέρχονται οι καταγγελίες για παράνομα καταλύματα - Εν αναμονή για το νέο νομοσχέδιο που θα είναι έτοιμο τον Οκτώβριο

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η ραγδαία ανάπτυξη των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες επιχειρούν να ενισχύσουν την εποπτεία του τομέα μέσω ελέγχων, καταγγελιών και νέων νομοθετικών ρυθμίσεων. Το υφυπουργείο Τουρισμού προωθεί αυστηρότερο πλαίσιο λειτουργίας, ενώ παράλληλα προετοιμάζεται για την εφαρμογή του νέου ευρωπαϊκού κανονισμού, με στόχο την πλήρη καταγραφή των καταλυμάτων και τον αποτελεσματικότερο έλεγχο της αγοράς.

Στις 8.606 ανέρχονται σήμερα τα εγγεγραμμένα αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα στο Μητρώο του υφυπουργείου Τουρισμού, αντιστοιχώντας σε 36.540 κλίνες, με την επαρχία Πάφου να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο.

Πτωτική πορεία καταγράψαν οι νέες εγγραφές στο μητρώο του αρμόδιου Υφυπουργείου καθώς, σύμφωνα με τα στοιχεία, κατά το πρώτο εξάμηνο εγγράφηκαν στο μητρώο 1.048 καταλύματα, έναντι 1.299 την αντίστοιχη περίοδο του 2025, σημειώνοντας μείωση της τάξης του 19% στις νέες εγγραφές. Παράλληλα, συνεχίζονται οι έλεγχοι για την πληρότητα της πληροφορίας καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης. Μέχρι σήμερα, οι επιθεωρητές του Υφυπουργείου έχουν προχωρήσει σε 103 καταγγελίες που αφορούν μη εγγεγραμμένα καταλύματα.

Τα επόμενα βήματα

Το υφυπουργείο Τουρισμού τηρεί το Μητρώο Αυτοεξυπηρετούμενων Καταλυμάτων βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας για τη ρύθμιση της ιδρύσεως και λει-

τουργίας ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων, ενώ παράλληλα προωθεί την ετοιμασία νέου νομοσχεδίου για τη ρύθμιση των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπεται να εισαχθεί ελάχιστες προϋποθέσεις λειτουργίας σε θέματα ασφάλειας, υγείας και βασικών προδιαγραφών ποιότητας, με στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το νομοσχέδιο βρίσκεται σε προκαταρκτικό στάδιο και, μετά την ολοκλήρωσή του, θα τεθεί σε δημόσια διαβούλευση τον Οκτώβριο.

Την ίδια ώρα, προτεραιότητα αποτελεί και η εφαρμογή του ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1028, ο οποίος προβλέπει τη δημιουργία συστήματος εγγραφής για τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης και την έκδοση μοναδικού αριθμού εγγραφής για κάθε

Καταγράφεται επιβράδυνση των νέων εγγραφών στο μητρώο του Υφυπουργείου το πρώτο εξάμηνο.

κατάλυμα. Σύμφωνα με τον Κανονισμό οι διαδικτυακές πλατφόρμες θα υποχρεούνται να επαληθεύουν και να εμφανίζουν τον αριθμό αυτό στις καταχωρίσεις τους, ώστε να μην είναι δυνατή η διάθεση προς ενοικίαση καταλυμάτων που δεν είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο. Στόχος του Υφυπουργείου είναι όπως η εφαρμογή του νέου ευρωπαϊκού πλαισίου ενισχύσει τη διαφάνεια και να καταστήσει αποτελεσματικότερη την εποπτεία της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Ο κανονισμός αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην

εναρμόνιση των απαιτήσεων καταχώρισης για τους εκμισθωτές και τα ακίνητα, που προσφέρονται για βραχυχρόνια μίσθωση, στην αποσαφήνιση των κανόνων για τη διασφάλιση της προβολής και του ελέγχου των αριθμών καταχώρισης και στον εξορθολογισμό της κοινωχρησίας στατιστικών στοιχείων και δεδομένων, μεταξύ επιχειρηματικών πλατφορμών και των δημόσιων αρχών.

Πιο συγκεκριμένα, ο κανονισμός εισάγει ένα ενιαίο πλαίσιο για την πρόληψη παράνομων καταχωρίσεων σε πλατφόρμες τύπου Airbnb και Booking, τη συλλογή και κοινοχρησία δεδομένων, την καθιέρωση ενιαίων κανόνων για όπως η εφαρμογή του νέου ευρωπαϊκού πλαισίου ενισχύσει τη διαφάνεια και να καταστήσει αποτελεσματικότερη την εποπτεία της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Ο κανονισμός αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην

μη συμμόρφωση. Η καταληκτική ημερομηνία για την πλήρη εναρμόνιση και εφαρμογή του Κανονισμού στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ήταν η 20η Μαΐου 2026. Ωστόσο, παρόλο που ο κανονισμός εφαρμόζεται, οι πρόσφατοι έλεγχοι από την Ελεγκτική Υπηρεσία και το υφυπουργείο Τουρισμού δείχνουν ότι υπάρχει ακόμη μεγάλο ποσοστό μη συμμορφούμενων ή παράνομων καταλυμάτων (ιδιοκτήτες που βάζουν ψεύτικους αριθμούς ή καθόλου άδεια).

Τι ισχύει σήμερα

Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο για τα αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα εδράζεται στον Περὶ Ρύθμισης τῆς Ἰδρύσεως καὶ Λειτουργίας Ξενοδοχείων καὶ Τουριστικῶν Καταλυμάτων Νόμο του 2019. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει και η ΕΥ, βάσει του άρθρου 16Α της πιο πάνω νομοθεσίας δεν δύναται να ενοικιάζεται και/ή να

εκμισθώνεται αυτοεξυπηρετούμενο κατάλυμα εκτός εάν είναι εγγεγραμμένο στο Μητρώο Αυτοεξυπηρετούμενων Καταλυμάτων το οποίο τηρεί το Υφυπουργείο. Επίσης, μπορεί να ενοικιάζεται και να εκμισθώνεται εάν διατηρείται κατά τον χρόνο λειτουργίας του σε ισχύ και έχει ανανεώσει την άδεια εγγραφής του και φέρει τα χαρακτηριστικά και προδιαγραφές μεμονωμένης κατοικίας και/ή μεμονωμένων τουριστικών επιπλωμένων έπαυλης ή/και μεμονωμένου διαμερίσματος όπως αυτά ορίζονται στον Νόμο.

Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που απαιτεί το Υφυπουργείο για εγγραφή στο μητρώο, περιλαμβάνουν την άδεια οικοδομής και/ή πολεοδομική άδεια, έναν πρόσφατο λογαριασμό της ΑΗΚ και τα στοιχεία ταυτότητας του ιδιοκτήτη ή πιστοποιητικού σύστασης στην περίπτωση νομικού προσώπου.

Η Κύπρος ωριμάζει ως επενδυτικός κόμβος

Στόχος η ανάδειξη της χώρας σε γέφυρα μεταξύ Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Ινδίας

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η **Κύπρος** διαθέτει σήμερα μια ώριμη και λειτουργική αγορά επενδυτικών ταμείων. Συνδυάζει πλήρη ευρωπαϊκή κανονιστική εναρμόνιση με ευελιξία, ταχύτητα, ανταγωνιστικό κόστος και άμεση πρόσβαση στους φορείς λήψης αποφάσεων. Σήμερα ο ανταγωνισμός μεταξύ των ευρωπαϊκών δικαιοδοσιών δεν είναι πλέον ανταγωνισμός φορολογικών κινήτρων· είναι ανταγωνισμός ποιότητας, ταχύτητας εκτέλεσης και ανθρώπινου κεφαλαίου, και σε αυτούς τους τομείς η Κύπρος διαθέτει ουσιαστικά συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Στη συνέντευξή της στην «Κ», η πρόεδρος του Συνδέσμου Επενδυτικών Ταμείων Κύπρου (CIFA), Μαρία Παναγιώτου, εξηγεί γιατί οι διακυμάνσεις στο ενεργητικό δεν αποτελούν λόγο ανησυχίας, αναλύει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κύπρου έναντι άλλων ευρωπαϊκών δικαιοδοσιών, σχολιάζει τις προκλήσεις που δημιουργούν οι νέοι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι προτεινόμενες αυξήσεις στα εμποτικά τέλη, ενώ παρουσιάζει το όραμά της για την επόμενη πενταετία. Κατά την κ. Παναγιώτου, η τεχνητή νοημοσύνη, το RegTech και τα προηγμένα εργαλεία ανάλυσης δεδομένων εξελίσσονται σε στρατηγικά εργαλεία ανταγωνιστικότητας.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εποπτεύει πλέον 312 οντότητες, εκ των οποίων 65 είναι εξωτερικοί διαχειριστές, γεγονός που αποδεικνύει ότι το οικοσύστημα συνεχίζει να διαθέτει βάθος και δυναμική.

- Τα τελευταία στοιχεία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς δείχνουν ότι το Ενεργητικό Υπό Διαχείριση διαμορφώθηκε στα €11,2 δισ., παρουσιάζοντας μια μικρή μείωση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Πώς ερμηνεύετε αυτή την εξέλιξη;
- Πρόκειται για μία συνήθη μεταβολή αφού τέτοιες αυξομειώσεις προκύπτουν συνέχεια. Το ενεργητικό υπό διαχείριση επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως οι αποτιμήσεις των αγορών, οι επενδυτικοί κύκλοι και οι χρονικές στιγμές άντλησης ή επιστροφής κεφαλαίων.

Αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι ότι η Κύπρος διαθέτει σήμερα μια ώριμη και λειτουργική αγορά επενδυτικών ταμείων. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εποπτεύει πλέον 312 οντότητες, εκ των οποίων 65 είναι εξωτερικοί διαχειριστές, γεγονός που αποδεικνύει ότι το οικοσύστημα συνεχίζει να διαθέτει βάθος και δυναμική.

Πιστεύω ότι πλέον πρέπει να αξιολογούμε τον κλάδο όχι μόνο

με βάση το μέγεθος του ενεργητικού, αλλά κυρίως με βάση την ποιότητα των επενδυτικών σχημάτων, την πραγματική οικονομική τους παρουσία στην Κύπρο, τις θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης που δημιουργούν και τη συνολική συνεισφορά τους στην οικονομία.

- Πώς θα περιγράφατε την πορεία του κυπριακού τομέα επενδυτικών ταμείων την τελευταία δεκαετία;

- Η εξέλιξη είναι εντυπωσιακή. Μέσα σε λίγα χρόνια δημιουργήσαμε ένα ολοκληρωμένο οικοσύστημα που μπορεί να υποστηρίξει ολόκληρο τον κύκλο ζωής ενός επενδυτικού ταμείου. Από τη σύσταση και την αδειοδότηση μέχρι τη διαχείριση, τη θεματοφυλακή, τη διοικητική υποστήριξη, τη συμμόρφωση και τη διάθεσή του σε διεθνείς επενδυτές.

Ακόμη σημαντικότερο όμως

Η Κύπρος συνδυάζει πλήρη ευρωπαϊκή κανονιστική εναρμόνιση με ευελιξία, ταχύτητα, ανταγωνιστικό κόστος και άμεση πρόσβαση στους φορείς λήψης αποφάσεων.

είναι ότι η Κύπρος έχει αποκτήσει αξιοπιστία. Οι διεθνείς επενδυτές δεν αναζητούν πλέον μόνο μια ανταγωνιστική δικαιοδοσία. Αναζητούν προβλεψιμότητα, θεσμική σταθερότητα και αποτελεσματική εποπτεία. Σήμερα μπορούμε να πούμε με αυτοπεποίθηση ότι η Κύπρος προσφέρει και τα τρία.

Όχι Λουξεμβούργο ή Ιρλανδία

- Σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό περιβάλλον, ποια είναι η θέση της Κύπρου;
- Δεν προσπαθούμε να γίνουμε ένα δεύτερο Λουξεμβούργο ή μία δεύτερη Ιρλανδία. Οι αγορές αυτές έχουν τη δική τους ιστορία και το δικό τους μέγεθος. Η δική μας πρόταση αξίας είναι διαφορετική.

Η Κύπρος συνδυάζει πλήρη ευρωπαϊκή κανονιστική εναρμόνιση με ευελιξία, ταχύτητα, ανταγωνιστικό κόστος και άμεση πρόσβαση στους φορείς λήψης αποφάσεων. Σήμερα ο ανταγωνισμός μεταξύ των ευρωπαϊκών δικαιοδοσιών δεν είναι πλέον ανταγωνισμός φορολογικών κινήτρων· είναι ανταγωνισμός ποιότητας, ταχύτητας εκτέλεσης και ανθρώπινου κεφαλαίου, και σε αυτούς τους τομείς η Κύπρος διαθέτει ουσιαστικά συγκριτικά πλεονεκτήματα.

αυτή η ευελιξία επίσης κοστίζει. Και αυτό είναι εγγενώς πληθωριστικό, αναφέρουν οι αναλυτές. Την περασμένη εβδομάδα το ΔΝΤ προέβλεψε νέα έξαρση του παγκόσμιου πληθωρισμού, στο 4,7% το 2026 από 4,1% το 2025 λόγω των υψηλότερων τιμών σε βασικά αγαθά, όπως η ενέργεια, τα μέταλλα, τα λιπάσματα και τα τρόφιμα. Και οι υπολογισμοί σημειωτέον έγιναν όταν οι τιμές πετρελαίου είχαν ως επί το πλείστον επιστρέψει στα προπολεμικά τους επίπεδα, πριν κλιμακωθούν εκ νέου οι εκδροπραξίες μεταξύ Ιράν και ΗΠΑ.

Λόγω της κρίσης στα Στενά του Ορμούζ, ναυτιλιακές εταιρείες όπως η Maersk αναγκάστηκαν να βρουν λύσεις. Μέχρι τον Ιούνιο η Maersk είχε παραδώσει 44.000

Το προφίλ των επενδυτικών σχημάτων εξελίσσεται διαρκώς, επισημαίνει η πρόεδρος του Συνδέσμου Επενδυτικών Ταμείων Κύπρου (CIFA), Μαρία Παναγιώτου.

Παράλληλα, διαθέτουμε ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο δίκτυο επαγγελματικών υπηρεσιών, με εξειδίκευση στις ανάγκες των διεθνών επενδυτών. Αυτός ο συνδυασμός καθιστά την Κύπρο μια συμπληρωματική και ιδιαίτερα ελκυστική επιλογή για πολλές επενδυτικές στρατηγικές, αφού συμπληρώνεται και από ιδιαίτερα ανταγωνιστική τιμολόγηση.

- Ποιες είναι σήμερα οι βασικές τάσεις στις επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέσω κυπριακών ταμείων;

- Το προφίλ των επενδυτικών σχημάτων εξελίσσεται διαρκώς. Εκτός από τα ακίνητα, που εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό τομέα δραστηριότητας, βλέπουμε ολοένα μεγαλύτερο ενδιαφέρον για private equity, private credit, τεχνολογία, αναγενώσιμες πηγές ενέργειας, υποδομές και ναυτιλία. Παράλληλα, οι απαιτήσεις των επενδυτών έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Δεν αρκεί πλέον μια καλή επενδυτική ιδέα. Οι επενδυτές αξιολογούν τη διακυβέρνηση, τη διαχείριση κινδύνων, τη διαχείριση ρευστότητας, την επιχειρησιακή ανθεκτικότητα και συνολικά την ποιότητα της λειτουργίας ενός fund. Αυτό ανεβάει συνολικά το επίπεδο ολόκληρου του οικοσυστήματος.

- Η ευρωπαϊκή κανονιστική ατζέντα γίνεται ολοένα και πιο απαιτητική. Είναι αυτό απειλή ή ευκαιρία;

- Είναι ασφαλώς μια σημαντική πρόκληση. Η εφαρμογή του DORA, της AIFMD II και των απαιτήσεων γύρω από το ESG και το AML αυξάνει σημαντικά το λειτουργικό κόστος των οργανισμών.

Από την άλλη πλευρά, όμως, η ισχυρή εποπτεία και η σωστή εφαρμογή των κανόνων ενισχύουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Το ζητούμενο δεν είναι λιγότερη εποπτεία. Το ζητούμενο είναι μια εποπτεία αποτελεσματική, αναλογική και φιλική προς την ανάπτυξη, που προστατεύει τον επενδυτή χωρίς να δημιουργεί περιττά εμπόδια στην επιχειρηματικότητα. Και πιστεύω πως ο δίκος μας επόπτης, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καταφέρνει να ισορροπεί αρκετά καλά μεταξύ των δύο.

- Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έχει θέσει σε δημόσια διαβούλευση σημαντικές αλλαγές στα τέλη που καταβάλλει ο τομέας. Ποια είναι η θέση του CIFA;

- Καταρχάς, θεωρώ σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε ότι ο CIFA αναγνωρίζει πλήρως τον ρόλο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και στηρίζει την ανάγκη ύπαρ-

ξης μιας ισχυρής, αξιόπιστης και επαρκώς στελεχωμένης εποπτικής αρχής. Η αποτελεσματική εποπτεία αποτελεί προϋπόθεση για την αξιοπιστία της αγοράς.

Οι προβληματισμοί μας δεν αφορούν την ανάγκη αναθεώρησης του πλαισίου των τελών, αλλά κυρίως την έκταση και το εύρος ορισμένων από τις προτεινόμενες αυξήσεις.

Ο κλάδος ήδη επωμίζεται σημαντικό κόστος συμμόρφωσης λόγω των νέων ευρωπαϊκών κανονισμών. Είναι σημαντικό οποιαδήποτε αναθεώρηση να λαμβάνει υπόψη τη συνολική επιβάρυνση των επιχειρήσεων και να διατηρεί την ανταγωνιστικότητα της Κύπρου ως επενδυτικής δικαιοδοσίας, ιδιαίτερα για τις μικρότερες και μεσαίες εταιρείες που αποτελούν βασικό πυλώνα του οικοσυστήματος.

Ο CIFA διατήρησε καθ' όλη τη διάρκεια της διαβούλευσης ανοικτό και εποικοδομητικό διάλογο επικοινωνίας με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Υποβάλαμε αναλυτικές εισηγήσεις και τεκμηριωμένες προτάσεις, με στόχο να συμβάλουμε σε μια ισορροπημένη λύση που θα διασφαλίζει αφενός την αποτελεσματική χρηματοδότηση της εποπτείας και αφετέρου τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα του κυπριακού τομέα επενδυτικών ταμείων.

- Πόσο αλλάζει η τεχνολογία τον τρόπο λειτουργίας των επενδυτικών οργανισμών;

- Η τεχνολογία δεν αφορά πλέον μόνο την αυτοματοποίηση διαδικασιών. Αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται αποφάσεις, διαχειρίζονται οι κίνδυνοι και εξυπηρετούνται οι επενδυτές. Η τεχνητή νοημοσύνη, το RegTech και τα προηγμένα εργαλεία ανάλυσης δεδομένων εξελίσσονται σε στρατηγικά εργαλεία ανταγωνιστικότητας.

Η τεχνητή νοημοσύνη, τα προηγμένα εργαλεία ανάλυσης δεδομένων, η αυτοματοποίηση της συμμόρφωσης και οι νέες απαιτήσεις κυβερνοασφάλειας μεταβάλλουν συνολικά το επιχειρησιακό μοντέλο των οργανισμών. Ταυτόχρονα όμως αυξάνονται και οι ευθύνες των διοικήσεων. Η ψηφιακή ανθεκτικότητα αποτελεί πλέον θέμα εταιρικής διακυβέρνησης και όχι απλώς τεχνολογικής υποστήριξης.

Τρεις βασικές ευκαιρίες

- Ποιες ευκαιρίες βλέπετε να διαμορφώνονται για την Κύπρο τα επόμενα χρόνια;

- Βλέπω τρεις βασικές ευκαιρίες. Πιστεύω ότι η Κύπρος έχει πλέον περάσει από τη φάση της ανάπτυξης πλέον να βασίζονται σε μία μόνο πορεία. Οι προσπάθειες απεξάρτησης από το Ορμούζ, άλλωστε, βρίσκονταν ήδη σε εξέλιξη πριν από τον πόλεμο του Ιράν, όπως οι επεκτάσεις αγωγών από τα ΗΑΕ και τη Σαουδική Αραβία. Το Κουβέιτ είναι πλέον τόσο απεγνωσμένο να βρει εναλλακτικές λύσεις, που εξετάζει το ενδεχόμενο αναβίωσης ενός σουδαρβικού αγωγού που διασχίζει το τμήμα των Υψιπέδων του Γκολάν, που ελέγχεται από το Ισραήλ και

Πρώτον, την προσέλκυση ακόμη περισσότερων εξειδικευμένων διεθνών διαχειριστών που αναζητούν μια ευέλικτη και πλήρως ευρωπαϊκή δικαιοδοσία.

Δεύτερον, την ανάδειξη της Κύπρου ως περιφερειακού επενδυτικού κόμβου που συνδέει την Ευρώπη με την Ανατολική Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή αλλά και την Ινδία. Οι πρόσφατες εξελίξεις στις σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ινδίας, καθώς και οι ιστορικές επισκέψεις των ηγετών των δύο χωρών, δημιουργούν νέες σημαντικές προοπτικές για την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και τη δημιουργία διασυνοριακών επενδυτικών δομών.

Τρίτον, την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό. Η ανάπτυξη του κλάδου θα εξαρτηθεί και από τη δυνατότητά μας να προσελκύσουμε και να αναπτύξουμε εξειδικευμένους επαγγελματίες στους τομείς του risk management, της συμμόρφωσης, της τεχνολογίας και της διαχείρισης επενδύσεων.

- Ποιο είναι το όραμά σας για τον κυπριακό τομέα επενδυτικών ταμείων την επόμενη πενταετία;

- Η επιτυχία του τομέα δεν πρέπει να μετρείται μόνο με το ύψος του ενεργητικού υπό διαχείριση. Θα πρέπει να μετρείται και με βάση την ποιότητα του οικοσυστήματος που έχουμε δημιουργήσει, αφού πλέον αναγνωρίζεται η Κύπρος ως μια ευρωπαϊκή δικαιοδοσία που συνδυάζει επαγγελματισμό, αξιοπιστία, καινοτομία και υψηλά πρότυπα διακυβέρνησης.

Εάν συνεχίσουμε να επενδύουμε στους ανθρώπους μας, να ενισχύουμε το θεσμικό πλαίσιο, να αξιοποιούμε την τεχνολογία και να προβάλλουμε με συνέπεια τα ανταγωνιστικά μας πλεονεκτήματα στο εξωτερικό, είμαι βέβαιη ότι ο τομέας των επενδυτικών ταμείων μπορεί να διαδραματίσει ακόμη σημαντικότερο ρόλο στην αναβάθμιση του οικονομικού μοντέλου της χώρας.

Στο τέλος της ημέρας, αυτός είναι ο πραγματικός μας στόχος: όχι απλώς ένας μεγαλύτερος κλάδος, αλλά ένας κλάδος που δημιουργεί περισσότερη αξία για τους επενδυτές, περισσότερες ευκαιρίες για την οικονομία και περισσότερες προοπτικές για την Κύπρο. Η επιτυχία της επόμενης πενταετίας δεν θα μετρηθεί μόνο από το ύψος των κεφαλαίων υπό διαχείριση, αλλά από το κατά πόσο η Κύπρος θα εδραιωθεί ως ένας σύγχρονος ευρωπαϊκός επενδυτικός κόμβος που προσελκύει ποιοτικές επενδύσεις, ανθρώπινο δυναμικό και καινοτομία.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΠΑΤΡΙΣΙΑ ΚΟΕΝ / THE NEW YORK TIMES

Ο πόλεμος στο Ιράν σημαίνει υψηλότερες τιμές

Ο **πόλεμος** στο Ιράν σημαίνει ότι οι διευθύνοντες σύμβουλοι και οι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων παγκοσμίως λειτουργούν σε έναν κόσμο πιο επικίνδυνο και πιο απρόβλεπτο. Και αυτό σημαίνει επίσης μεγαλύτερη ακρίβεια. Ακόμη κι αν οι επιθέσεις σταματήσουν, το αυξημένο κόστος επιχειρηματικής δραστηριότητας θα παραμείνει. Γι' αυτό και τα στελέχη σε διάφορους τομείς, από τα φαρμακευτικά προϊόντα μέχρι τα είδη ένδυσης και τα ηλεκτρονικά, αναζητούν εναλλακτικούς κατασκευαστές σε άλλες τοποθεσίες, προϊόντα σε περίπτωση απροσδόκητων διακοπών και νέες αλυσίδες εφοδιασμού. Η ευελιξία σημαίνει πρόσθετη χωρητικότητα, επιπλέον αποθέματα, εναλλακτικές διαδρομές, αλλά

αυτή η ευελιξία επίσης κοστίζει. Και αυτό είναι εγγενώς πληθωριστικό, αναφέρουν οι αναλυτές. Την περασμένη εβδομάδα το ΔΝΤ προέβλεψε νέα έξαρση του παγκόσμιου πληθωρισμού, στο 4,7% το 2026 από 4,1% το 2025 λόγω των υψηλότερων τιμών σε βασικά αγαθά, όπως η ενέργεια, τα μέταλλα, τα λιπάσματα και τα τρόφιμα. Και οι υπολογισμοί σημειωτέον έγιναν όταν οι τιμές πετρελαίου είχαν ως επί το πλείστον επιστρέψει στα προπολεμικά τους επίπεδα, πριν κλιμακωθούν εκ νέου οι εκδροπραξίες μεταξύ Ιράν και ΗΠΑ.

Λόγω της κρίσης στα Στενά του Ορμούζ, ναυτιλιακές εταιρείες όπως η Maersk αναγκάστηκαν να βρουν λύσεις. Μέχρι τον Ιούνιο η Maersk είχε παραδώσει 44.000

Το ΔΝΤ προέβλεψε νέα έξαρση του παγκόσμιου πληθωρισμού, στο 4,7% το 2026 από 4,1% το 2025.

εμπορευματοκιβώτια με έπιπλα, ηλεκτρονικά είδη και τρόφιμα σε χώρες του Περσικού Κόλπου σιδηροδρομικά και με φορτηγά, σε μια αργή και δαπανηρή διαδικασία. Το φορτίο εκφορτώνεται από πλοία στο λιμάνι της Τζέντας στη Σαουδική Αραβία στην Ερυθρά Θάλασσα. Στη συνέχεια μεταφέρεται με φορτηγά στο Κου-

βέιτ, στο Κατάρ και το Μπαχρέιν από οδονύς που έχουν ταξιδέψει από την Ιορδανία, το Ιράκ και την Τουρκία για να καλύψουν την αυξημένη ζήτηση. Η εναλλακτική διαδρομή κοστίζει στην εταιρεία περίπου 1.000 δολάρια επιπλέον ανά εμπορευματοκιβώτιο. Εάν οι διαταραχές συνεχιστούν, είτε το υψηλότερο κόστος που προκύπτει θα μετακυλιστεί στους καταναλωτές είτε οι λιανοπωλητές θα δουν μειωμένα κέρδη. Το φαινόμενο έχει επεκταθεί πολύ πέρα από τον Κόλπο. Το κόστος αποστολής ενός εμπορευματοκιβωτίου από τη Σαγκάη έχει μειωθεί από τα επίπεδα που είχε φτάσει στα τέλη Ιουνίου - αρχές Ιουλίου. Ωστόσο, οι τιμές είναι υψηλές σε σχέση με τα ιστορικά δεδομένα, σύμφωνα με την εταιρεία logistics Rhenus.

«Παρά την πρόσφατη μείωση, οι τιμές των ναύλων παραμένουν 84% υψηλότερες από ό,τι πριν από ένα χρόνο», ανέφερε.

Επικεφαλής εταιρειών όπως η Maersk, με έδρα την Κοπεγχάγη, και η γαλλική ναυτιλιακή εταιρεία CGM CMA έχουν δηλώσει ότι δεν μπορούν πλέον να βασίζονται σε μία μόνο πορεία. Οι προσπάθειες απεξάρτησης από το Ορμούζ, άλλωστε, βρίσκονταν ήδη σε εξέλιξη πριν από τον πόλεμο του Ιράν, όπως οι επεκτάσεις αγωγών από τα ΗΑΕ και τη Σαουδική Αραβία. Το Κουβέιτ είναι πλέον τόσο απεγνωσμένο να βρει εναλλακτικές λύσεις, που εξετάζει το ενδεχόμενο αναβίωσης ενός σουδαρβικού αγωγού που διασχίζει το τμήμα των Υψιπέδων του Γκολάν, που ελέγχεται από το Ισραήλ και

δεν έχει χρησιμοποιηθεί εδώ και 35 χρόνια. Το Οράν επεκτείνει τα λιμάνια που βρίσκονται έξω από τα Στενά. Και η Σαουδική Αραβία και η Τουρκία διερευνούν σιδηροδρομικές συνδέσεις μεταξύ Ιορδανίας και Συρίας.

Όπως περιέγραψε ένας αναλυτής, μια «διασταύρωση επαγών» θα διαμορφωθεί στον Κόλπο, καθώς αγωγοί, δρόμοι, σιδηρόδρομοι και λιμάνια θα ξεφυτρώσουν για να διασφαλίσουν ότι η ενέργεια θα μπορεί να φτάσει από τους παραγωγούς στους πελάτες. Εξαγωγείς πετρελαίου όπως η Σαουδική Αραβία και εισαγωγείς όπως η Ινδία επενδύουν επίσης σε μεγαλύτερη χωρητικότητα αποθήκευσης εκτός του Κόλπου. Όλα αυτά σημαίνουν υψηλότερο κόστος.

Πιστωτική ανάπτυξη αλλά με νέες «σκιές»

Αυξάνεται η χρηματοδότηση των «λοιπών χρηματοδοτικών» σχημάτων από παραδοσιακές τράπεζες

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ενώ ο δανεισμός ολοένα και περισσότερο μεγαλώνει, σε ένα απαιτητικό περιβάλλον εν μέσω γεωπολιτικών εξελίξεων που επηρεάζουν την περιοχή –άρα κατ’ επέκταση και την Κύπρο– τα σύνορα μεταξύ της παραδοσιακής και της «σκιώδους» τραπεζικής γίνονται όλο και πιο «θολά». Τα συνολικά δάνεια τον Μάιο 2026 κατέγραψαν καθαρή αύξηση 260,3 εκατ. ευρώ, σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 40,5 εκατ. ευρώ τον Απρίλιο 2026, ενώ ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των συνολικών δανείων έφτασε στο 12,6%, σε σύγκριση με 12% τον Απρίλιο 2026. Το υπόλοιπο των συνολικών δανείων τον Μάιο 2026 έφθασε στα 28,1 δισ. ευρώ.

Την ίδια ώρα, στην Κύπρο καταγράφεται σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης των «λοιπών χρηματοδοτικών» σχημάτων από παραδοσιακές τράπεζες. Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν πως αυτές οι χρηματοδοτήσεις, κάτω και από την πίεση μιας –ομολογουμένης– κορεσμένης αγοράς, τον Μάη του 2026 έφτασαν στο 10% των συνολικών δανείων, σε σχέση με 7,6% που ήταν πέρσι τον ίδιο μήνα. Αυτά δεν περιλαμβάνουν μόνο, as mas επιτραπεί η έκφραση, «σκιώδη τραπεζική», αλλά είναι σημαντική ένδειξη της εικόνας. Το 40,4% αυτών των πιστώσεων έγιναν εντός Κύπρου, με άλλο ένα 48,6% να έχουν παραχωρηθεί σε νομικούς κατοίκους της υπόλοιπης Ευρωζώνης. Το ποσό, σε συνδυασμό και με την εποπτεία, δεν αρκεί για να φέρει τραπεζικό «πρόβλημα»,

Ως μικρή, ανοικτή οικονομία η Κύπρος έχει πολλούς ανοικτούς διαύλους διάδοσης των πιέσεων (τουρισμός, υπηρεσίες, ναυτιλία, άμεσες ξένες επενδύσεις) αλλά έχει επίσης πολλά μέσα απορρόφησης.

αλλά είναι αρκετό για να επηρεάσει την πιστωτική επέκταση και να μειώσει την τραπεζική διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια ενός «επεισοδίου».

Η Κεντρική Τράπεζα καταδεικνύει πως τα δάνεια κατοίκων Κύπρου παρουσίασαν αύξηση 173,7 εκατ. ευρώ. Πιο αναλυτικά, τα δάνεια προς νοικοκυριά και μη χρηματοοικονομικές εταιρείες αυξήθηκαν κατά 52,7 εκατ. ευρώ και 63,0 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα. Τα δάνεια των υπόλοιπων εγχώριων τομέων

Η κυπριακή οικονομία εμφανίζεται πιο ανθεκτική, αλλά οι εξωτερικοί κίνδυνοι παραμονεύουν.

παρουσίασαν συνολικά αύξηση 58 εκατ. ευρώ. Η γενικότερη διόγκωση της «σκιώδους τραπεζικής» επιδεινώνει τις δομικές αντιφάσεις στην παγκόσμια οι-

κονομία – τα περιουσιακά στοιχεία αποτιμούνται υψηλά σε μια περίοδο συμπίεσής ανάπτυξης, εμπορικών αναταράξεων, ενεργειακής δυσφορίας και, το χειρότερο, αυξανόμενου δημόσιου χρέους το οποίο δείχνει πως φτάνει σε σημείο διόρθωσης.

Πολλά μέσα απορρόφησης

Ως μικρή, ανοικτή οικονομία η Κύπρος έχει πολλούς ανοικτούς διαύλους διάδοσης των πιέσεων (τουρισμός, υπηρεσίες, ναυτιλία, άμεσες ξένες επεν-

δύσεις) αλλά έχει επίσης πολλά μέσα απορρόφησης. Σαφώς πιο ανθεκτική, πιο έτοιμη, με καλύτερη εποπτεία και πιο υγιείς τράπεζες σε σχέση με την περίοδο 2008 - 2012, η Κύπρος μπορεί να διαχειριστεί ένα «ταρακούνημα» στις διεθνείς αγορές.

Σημαντικό ασφάλιστρο είναι η δημοσιονομική πειθαρχία. Η μείωση του δημόσιου χρέους και η διατήρηση πλεονασμάτων έχουν δημιουργήσει δημοσιονομικό χώρο ώστε το κράτος να στηρίξει την οικονομία χωρίς να αμφισβητηθεί η πρόσβασή του στις αγορές. Αυτό το περιθώριο δεν μπορεί, όμως, να κατακτάται από τις ανελαστικές δαπάνες, οι οποίες αυξάνονται ταχύτερα από τα έσοδα και οι οποίες εγκλωβίζουν την εκτελεστική εξουσία σε μια προκυκλική πολιτική.

Η ταχεία ανάπτυξη ρητής πολιτικής και στρατηγικών στόχων που να αφορούν στις άμεσες ξένες επενδύσεις, θα είναι επίσης κρίσιμης σημασίας για την υιοθέτηση μέτρων που να αποτρέψουν μια παύση των ΑΞΕ, ή – χειρότερα – μια αντιστροφή τους κάτω από τέτοιες συνθήκες. Ιδίως αν αναλογιστεί κανείς τη διασύνδεση της χρηματοδότησης των ΑΞΕ μας από τη «σκιώδη τραπεζική», σε κλάδους όπως fintech και forex, οι άμεσες κινήσεις που πρέπει να γίνουν, αφορούν ακριβώς την οργανική τους εξάρτηση από την εγχώρια οικονομία, με στόχο να αυξηθεί το κόστος εξόδου τους από την Κύπρο.

Ψηλά το ιδιωτικό

Όπως καταγράφουν οι εγχώριοι επόπτες στο οικονομι-

κό δελτίο του Ιουνίου, κατά το 2025, ο δείκτης χρέους του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα προς το ΑΕΠ συνέχισε την πτωτική του πορεία, αντανακλώντας τη συνεχιζόμενη απομόχλευση σε συνδυασμό με την ανθεκτικότητα της οικονομικής δραστηριότητας. Ο συνολικός δείκτης χρέους μειώθηκε στο 162% το 2025, από 173% το 2024, κυρίως λόγω της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ και των διαγραφών Μν Εξυπηρετούμενων Δανείων. Η αποκλιμάκωση ήταν εντονότερη στο χρέος των Μν Χρηματοοικονομικών Επιχειρήσεων (ΜΧΕ), το οποίο διαμορφώθηκε στο 107% του ΑΕΠ, ενώ το χρέος των νοικοκυριών μειώθηκε στο 54%, ελαφρώς κάτω από το ενδεικτικό όριο της Ε.Ε.

Όπως επισημαίνουν στο Δελτίο, προσαρμοσμένο για την επίδραση των οντοτήτων ειδικού σκοπού (ΟΕΣ), το χρέος των ΜΧΕ διαμορφώθηκε στο 66% του ΑΕΠ, σημαντικά χαμηλότερα από το σχετικό όριο, ενώ ο συνολικός δείκτης (εξαιρουμένων των ΟΕΣ) μειώθηκε στο 120%, από 129% το 2024. Παρά τη σημαντική αποκλιμάκωση από τα επίπεδα κορύφωσης του 2015, οι σχετικοί δείκτες εξακολουθούν να επηρεάζονται από λογιστικούς παράγοντες, που συνδέονται με την καταγραφή των δανείων που κατέχονται από εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων στην ονομαστική τους αξία. «Η πρακτική αυτή οδηγεί σε υπερεκτίμηση του ανακτήσιμου χρέους και συγκρατεί την περαιτέρω μείωση του δείκτη, παρά τη βελτίωση των υποκείμενων μεγεθών», εξηγείται.

Μεγάλος Αδελφός στο ταμείο κάθε επιχείρησης

Ολες οι αποδείξεις θα ελέγχονται και θα αποστέλλονται άμεσα στην ΑΑΔΕ μέσω του αναβαθμισμένου συστήματος e-send

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η ΑΑΔΕ θα μπορεί πλέον να παρακολουθεί σχεδόν σε πραγματικό χρόνο το ταμείο κάθε επιχείρησης, καθώς μέσα στο 2026 θέτει σε λειτουργία το αναβαθμισμένο πληροφοριακό σύστημα e-send, το οποίο θα λαμβάνει αυτομάτως τα στοιχεία κάθε απόδειξης αμέσως μετά την έκδοσή της.

Το νέο σύστημα θα επιτρέπει την άμεση εποπτεία των λιανικών συναλλαγών, θα ενεργοποιεί αυτόματες ειδοποιήσεις όταν διαπιστώνονται ύποπτες διακοπές στην έκδοση αποδείξεων και θα ενισχύσει τους φορολογικούς ελέγχους μέσω της διασύνδεσης των ταμειακών μηχανών με τα POS.

Με τη λειτουργία της νέας πλατφόρμας, όλα τα φορολογικά ταμειακά συστήματα των επιχειρήσεων, ταμειακές μηχανές και λοιποί φορολογικοί ηλεκτρονικοί μηχανισμοί θα συνδέονται απευθείας με την ΑΑΔΕ και θα αποστέλλουν τα δεδομένα κάθε συναλλαγής σε σχεδόν πραγματικό χρόνο. Παράλληλα, θα διασφαλίζεται ότι κάθε συναλλαγή που πραγματοποιείται μέσω POS θα καταγράφεται υποχρεωτικά στην ταμειακή μηχανή και τα σχετικά στοιχεία θα διαβιβάζονται αυτομάτως στη φορολογική διοίκηση.

Σήμερα, το υφιστάμενο σύστημα e-send λαμβάνει δεδομένα αποδείξεων ανά ώρα ή ακόμη και ανά τρίωρο, με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική χρονική υστέρηση στην παρακολούθηση της εμπορικής δραστηριότητας εκατοντάδων χιλιάδων επιχειρήσεων και ελεύθερων επαγγελματιών.

Με τη νέα ψηφιακή υποδομή, η ΑΑΔΕ θα υποδέχεται τα στοιχεία των αποδείξεων μέσα σε ελάχιστο χρόνο από την έκ-

Το νέο σύστημα της ΑΑΔΕ θα επιτρέπει την άμεση εποπτεία των λιανικών συναλλαγών, θα ενεργοποιεί αυτόματες ειδοποιήσεις όταν διαπιστώνονται ύποπτες διακοπές στην έκδοση αποδείξεων και θα ενισχύσει τους φορολογικούς ελέγχους μέσω της διασύνδεσης των ταμειακών μηχανών με τα POS.

Οι συναλλαγές θα αναλύονται από αλγόριθμους και αν εντοπισθούν ενδείξεις φοροδιαφυγής, θα ειδοποιούνται αυτομάτως οι ελεγκτές.

δοσή τους, αποκτώντας σχεδόν άμεση εικόνα της ροής των λιανικών συναλλαγών.

Η αλλαγή αυτή αποτελεί μέρος του ευρύτερου ψηφιακού μετασχηματισμού της φορολογικής διοίκησης. Σήμερα η ΑΑΔΕ λαμβάνει καθημερινά εκατομμύρια έγγραφες από τις ταμειακές μηχανές, ωστόσο ο τεράστιος όγκος των πληροφοριών

δυσκολεύει την άμεση αξιοποίησή τους για ελεγκτικούς σκοπούς. Με το νέο e-send, το βάρος μεταφέρεται από την απλή συλλογή δεδομένων στην αυτόματη επεξεργασία τους και στον άμεσο εντοπισμό περιπτώσεων που εμφανίζουν ενδείξεις υψηλής φορολογικής παραβατικότητας.

Οι συναλλαγές θα αναλύονται συνεχώς από ειδικούς αλγόριθμους και, σε περίπτωση που διαπιστωθεί ξαφνική διακοπή, σημαντική μείωση στην αποστολή αποδείξεων ή ακόμη και απότομες μεταβολές του τζίρου, το σύστημα θα ενεργοποιεί αυτομάτως ειδοποίηση προς τις ελεγκτικές υπηρεσίες της ΑΑΔΕ.

Ταυτόχρονα θα αποστέλλεται ενημερωτικό μήνυμα και στην ίδια την επιχείρηση, ώστε να δι-

απιστωθεί εάν η διακοπή οφείλεται σε τεχνικό πρόβλημα, σε προσωρινή αναστολή λειτουργίας ή σε άλλη αιτία που απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση.

Σύμφωνα με τη φορολογική διοίκηση, η νέα ψηφιακή υποδομή θα επιτρέπει τον σχεδόν άμεσο εντοπισμό ασυνήθιστων μεταβολών στον τζίρο ή στη διαβίβαση των στοιχείων, χωρίς να απαιτείται η εκ των υστέρων επεξεργασία εκατομμυρίων συναλλαγών. Τα δεδομένα θα αξιοποιούνται στο πλαίσιο της ανάλυσης κινδύνου για την επιλογή υποθέσεων προς έλεγχο.

Ωστόσο, η ενεργοποίηση ενός ηλεκτρονικού συναγερμού δεν θα οδηγεί αυτομάτως σε επιτόπιο φορολογικό έλεγχο. Κάθε περίπτωση θα αξιολογείται ξεχωριστά, με βάση αντικειμενικά κριτήρια, όπως η επο-

κικότητα της δραστηριότητας, το μέγεθος της επιχείρησης, το ιστορικό φορολογικής συμμόρφωσης και άλλα διαθέσιμα στοιχεία. Με αυτόν τον τρόπο θα αποφεύγονται άσκοπες παρεμβάσεις σε επιχειρήσεις που βρίσκονται εκτός λειτουργίας ή παρουσιάζουν δικαιολογημένες διακυμάνσεις.

Η δημιουργία του νέου μηχανισμού κρίθηκε αναγκαία έπειτα από περιστατικά όπου επιχειρήσεις είχαν σταματήσει να διαβιβάζουν στοιχεία συναλλαγών για μεγάλα χρονικά διαστήματα χωρίς αυτό να γίνει αμέσως αντιληπτό.

Σε μία χαρακτηριστική περίπτωση, επιχείρηση παρέμεινε για περίπου έξι μήνες χωρίς να αποστέλλει δεδομένα στην ΑΑΔΕ και η παράβαση διαπιστώθηκε μόνο κατά τη διάρ-

κεια στοχευμένου ελέγχου. Με το νέο σύστημα, κάθε απόδειξη θα αποστέλλεται τη στιγμή της έκδοσής της, επιτρέποντας στη φορολογική διοίκηση να παρακολουθεί σε πραγματικό χρόνο τη λειτουργία των επιχειρήσεων και να παρεμβαίνει πολύ ταχύτερα όταν εντοπίζονται ενδείξεις παραβατικότητας.

GPS σε φορτηγά

Παράλληλα με την αναβάθμιση των ταμειακών συστημάτων, η ΑΑΔΕ έχει ξεκινήσει και την ανάπτυξη ενός νέου ψηφιακού συστήματος παρακολούθησης της διακίνησης εμπορευμάτων στη χώρα μέσω της ολοκλήρωσης της διαδρομής τους, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε φορτία υψηλού φορολογικού κινδύνου, όπως καύσιμα, καπνικά προϊόντα, αλκοολούχα ποτά, αλλά και παραποιημένα ή αδόλωτα εμπορεύματα.

Κεντρικό στοιχείο του νέου συστήματος αποτελεί η χρήση ειδικών συσκευών γεωεντοπισμού (GPS Trackers) σε φορτηγά, βυτιοφόρα και εμπορευματοκιβώτια. Μέσω της τεχνολογίας αυτής, οι τελωνειακές υπηρεσίες θα γνωρίζουν σε πραγματικό χρόνο τη θέση κάθε φορτίου, θα ελέγχουν αν ακολουθείται η δηλωμένη διαδρομή και θα μπορούν να εντοπίζουν άμεσα ύποπτες αποκλίσεις. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ύποπτη μεταβολή της διαδρομής, θα ενεργοποιούνται στοχευμένοι έλεγχοι.

Αυστραλία, Καναδάς, ΗΠΑ, οι νέοι στόχοι για τον ελληνικό τουρισμό

Εξαιρετικές προοπτικές και για τις μακρινές αγορές της Ινδίας και της Κίνας

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Εξαιρετικές προοπτικές για τον ελληνικό τουρισμό εμφανίζουν μακρινές αγορές, όπως των ΗΠΑ, της Αυστραλίας και της Ασίας, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως η νέα μεγάλη επενδυτική και στρατηγική ευκαιρία.

Οι συγκεκριμένες υπερπόντιες αγορές, που απέχουν δηλαδή αεροπορικά άνω των 6 ωρών, παρά τη γεωγραφική απόσταση, διαθέτουν ήδη ισχυρό αποτύπωμα στα εθνικά έσοδα, καθώς μαζί με τον Καναδά αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 11% επί του συνόλου των εισπράξεων, σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων. Το στοιχείο αυτό αναδεικνύει τη σημασία τους, καθώς οι ταξιδιώτες αυτοί πραγματοποιούν διακοπές διάρκειας μεγαλύτερης του μέσου όρου, γεγονός που μεταφράζεται σε υψηλή κατά κεφαλήν δαπάνη και μεγαλύτερη παραμονή στη χώρα. Η έρευνα αποτυπώνει με σαφήνεια τα μερίδια και την κατάταξη της Ελλάδας στις προτιμήσεις των διεθνών επισκεπτών για τους επόμενους 12 μήνες. Η χώρα μας παρουσιάζει εδραιωμένη εικόνα στις παραδοσιακές μακρινές αγορές, καθώς βρίσκεται στη 12η θέση των προτιμήσεων για τους ταξιδιώτες από την Αυστραλία με ποσοστό 9% και από τον Καναδά με 8%, ενώ καταλαμβάνει τη 13η θέση στην αγορά των ΗΠΑ με 8%. Στον αντίποδα, οι ασιατικές αγορές προσφέρουν σημαντικό έδαφος για μελλοντική ανάπτυξη.

Στην Κίνα, η Ελλάδα βρίσκεται στην 23η θέση με ποσοστό 6%, καταγράφοντας τη μεγαλύτερη βελτίωση με άνοδο 8 θέσεων σε σχέση με το 2025, όταν βρισκόταν στην 31η θέση με 4%. Στην αγορά της Ινδίας, η χώρα μας κατατάσσεται στην 37η θέση με ποσοστό 4%, σημειώνοντας υποχώρηση κατά 11 θέσεις, η οποία όμως αντιστοιχεί σε ορι-

Η χώρα μας παρουσιάζει εδραιωμένη εικόνα στις παραδοσιακές μακρινές αγορές, καθώς βρίσκεται στη 12η θέση των προτιμήσεων για τους ταξιδιώτες από την Αυστραλία με ποσοστό 9% και από τον Καναδά με 8%, ενώ καταλαμβάνει τη 13η θέση στην αγορά των ΗΠΑ με 8%.

Πάνω από το 11% των τουριστικών εσόδων προέρχεται από υπερπόντιες αγορές, που απέχουν δηλαδή αεροπορικά άνω των 6 ωρών.

ακή μείωση μόλις 1,6 ποσοστιαίας μονάδας σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά.

Στο πεδίο του ανταγωνισμού στη Μεσόγειο, η Γαλλία και η Ιταλία διατηρούν τα πρωτεία, όμως η Ελλάδα επιδεικνύει αξιολογούμενη δυναμική. Στην ώριμη αγορά της Αυστραλίας, η χώρα μας καταλαμβάνει την τρίτη θέση, ξεπερνώντας την Ισπανία που ακολουθεί στην τέταρτη θέση. Στις υπόλοιπες αγορές, η Ισπανία βρίσκεται στην τρίτη θέση και η Ελλάδα ακολουθεί σταθερά στην τέταρτη, με εξαι-

ρηση την Ινδία όπου βρίσκεται στην πέμπτη θέση, αφήνοντας πίσω της προορισμούς όπως η Πορτογαλία, η Τουρκία και η Κροατία. Οι προοπτικές ενισχύονται από την υψηλή πρόθεση για ταξίδια στο εξωτερικό που καταγράφεται σε αυτές τις ζώνες. Η Ινδία ηγείται, με το εντυπωσιακό 75% των πολιτών της να προγραμματίζει ταξίδι εκτός συνόρων, ακολουθούμενη από την Αυστραλία με 71% και τον Καναδά με 68%. Αντίθετα, οι Αμερικανοί εμφανίζονται πιο συγκεντρωμένοι με ποσοστό 54%, ενώ η Κίνα κινείται σε παρόμοια επίπεδα με 56%.

Η διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών αυτών των αγορών απαιτεί μια εξειδικευμένη στρατηγική προσέγγιση από τους ελληνικούς τουριστικούς φορείς. Η Αυστραλία αποτελεί την πιο ώριμη και άμεσα αξιοποιήσιμη δεξαμενή επισκεπτών λόγω της θετικής εικόνας και της προτίμησης για ταξίδια μεγάλης διάρκειας. Οι ΗΠΑ και ο Καναδάς

παραμένουν αγορές υψηλής οικονομικής αξίας, με τους ταξιδιώτες τους να εστιάζουν στον πολιτισμό, τη γαστρονομία και τις παραθαλάσσιες εμπειρίες. Από την άλλη πλευρά, η Ασία και ειδικότερα η Ινδία συνιστά τη μεγαλύτερη μεσομακροπρόθεσμη αναπτυξιακή ευκαιρία. Παρά τη χαμηλή τρέχουσα κατάταξη, οι χώρες που προηγούνται της Ελλάδας στην ινδική αγορά έχουν ελάχιστη διαφορά που δεν ξεπερνά τη μία ποσοστιαία μονάδα.

Η ραγδαία άνοδος της ινδικής μεσαίας τάξης, η αναζήτηση νέων προορισμών και η ενίσχυση της αεροπορικής σύνδεσης μεταξύ των δύο χωρών, σε συνδυασμό με την προτίμηση των Κινέζων και των Ινδών για τη φύση και τον παραθαλάσσιο τουρισμό, δημιουργούν το κατάλληλο έδαφος. Η Ελλάδα, διαθέτοντας ισχυρά πλεονεκτήματα, καλείται να κεφαλαιοποιήσει αυτή τη δυναμική με στοχευμένη προβολή.

Ντιλ Ακτορ - ΟΝΥΧ για τουριστική επένδυση 400 εκατ. στη Χαλκιδική

Τον ρόλο της τεχνικής ωρίμανσης και εν συνεχεία και της κατασκευής για την τουριστική επένδυση ύψους 400 εκατ. ευρώ στη Σάνη Χαλκιδικής, που προωθεί η ΟΝΥΧ Τουριστική, αναμένεται να αναλάβει ο όμιλος Ακτορ, μετά το μνημόνιο συνεργασίας που υπεγράφη χθες μεταξύ των δύο πλευρών. Ειδικότερα, ο όμιλος υποδομών και ενέργειας θα αναλάβει μια σειρά υποχρεώσεων, όπως την παροχή υπηρεσιών τεχνικής υποστήριξης για την προετοιμασία του έργου, τον έλεγχο των μελετών από πλευράς πληρότητας και κατασκευασιμότητας (constructability review), την εκπόνηση προτάσεων βελτιστοποίησης της αξίας του έργου (Value Engineering - VE), καθώς και τη διαμόρφωση του χρονοδιαγράμματος και της συνολικής στρατηγικής υλοποίησής του («προκατασκευαστική φάση του έργου - Early Contractor's Involvement (ECI)». Επιπροσθέτως και κατόπιν ολοκλήρωσης του ανωτέρω, ο όμιλος Ακτορ θα αναλάβει την εκτέλεση των κύριων κατασκευαστικών εργασιών μέχρι την αποπεράτωσή του και τη θέση του σε λειτουργία.

Πρόκειται για ένα έργο που αφορά την ανάπτυξη έκτασης συνολικής επιφανείας 433 στρεμμάτων, από τα συνολικά 650 στρέμματα που διαθέτει η ΟΝΥΧ στην περιοχή. Στόχος είναι η πολεοδομική ωρίμανση μέσω της έκδοσης Ειδικού Χωρικού Σχεδίου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ), η έκδοση του οποίου αναμένεται εντός του 2026 προκειμένου στη συνέχεια να καταστεί εφικτή η ανάπτυξη ενός ξενοδοχείου πέντε αστέρων, 228 πολυτελών τουριστικών κατοικιών, όπως επίσης κι ένα αγρόκτημα που θα περιλαμβάνει 6.000 δέντρα. Το συγκρότημα θα συνοδεύεται από πολιτιστικές και αθλητικές υποδομές και κοινόχρηστους χώρους, ενώ προβλέ-

πεται και η παραγωγή ενέργειας μέσω γεωθερμικού συστήματος για την κάλυψη των αναγκών του ακινήτου και τη μείωση του περιβαλλοντικού του αποτυπώματος. Εφόσον δεν υπάρξουν καθυστερήσεις, εκτιμάται ότι η επένδυση θα μπορέσει να έχει ολοκληρωθεί έως το τέλος της δεκαετίας. Σε δεύτερο στάδιο αναμένεται να αξιοποιηθεί και το υπόλοιπο ένα τρίτο της έκτασης, που

Σχεδιάζεται η ανάπτυξη ξενοδοχείου πέντε αστέρων, 228 πολυτελών τουριστικών κατοικιών και ενός αγροκτήματος με 6.000 δέντρα.

Υπέγραψαν μνημόνιο συνεργασίας για τη μελέτη, τη σχεδίαση και την κατασκευή του έργου σε έκταση 433 στρεμμάτων στη Σάνη.

αφορά πάνω από 200 στρέμματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η οικογένεια Ζησιδάκη είχε συμμετάσχει και στην επένδυση του Sani Resort. Από την κεφαλαιοποίηση της συμμετοχής αυτής επενδύθηκαν κεφάλαια και στη σταδιακή αγορά των απαιτούμενων οικοπέδων και αγροτεμαχίων, ώστε να δημιουργηθεί η ενιαία αυτή έκταση που επιχειρείται να αξιοποιηθεί σήμερα.

Διευρύνεται το δίκτυο κτηνιατρικών κλινικών Πλακεντία

Με επενδύσεις ύψους 22 εκατ. και τζίρο που από το 1,8 εκατ. πριν από λίγα χρόνια αναμένεται να διαμορφωθεί κοντά στα 12 εκατ. το 2026, το δίκτυο κλινικών Πλακεντία φιλοδοξεί να αναπτυχθεί ακόμα περαιτέρω. Το επενδυτικό ταμείο SMERemediumCap (SMERC), μέσω της Four Feet Ventures, προχώρησε στη συγκρότηση του μεγαλύτερου οργανωμένου κτηνιατρικού δικτύου στα Βαλκάνια. Το γκεχίρμα, το οποίο ξεκίνησε το 2022 με την εξαγορά κλινικής στην Αγία Παρασκευή, χρηματοδοτήθηκε με 15 εκατ. από ίδια κεφάλαια του fund και 7 εκατ. από πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης.

Σήμερα, ο όμιλος Πλακεντία αριθμεί εννέα μονάδες σε στρατηγικά σημεία της χώρας, συμπεριλαμβανομένων της Αττικής (Αγία Παρασκευή, Αλιμος, Παιανία), της Θεσσαλονίκης, του Βόλου και των Κυκλάδων (Σύρος, με παραρτήματα σε Τήνο, Ιο και Σίφνο), καθώς και του μεγαλύτερου εργαστηρίου κτηνιατρικών εξετάσεων Vet In Progress. Το δίκτυο λειτουργεί σε εικοσιτετράωρη βάση, επτά ημέρες την εβδομάδα και 365 ημέρες τον χρόνο, διαθέτοντας συνολική δυναμικότητα 200 κλινικών νοσηλείας, 130 έμπειρους κτηνιάτρους και συνολικά πάνω από 230 εργαζόμενους. Οι υποδομές του περιλαμβάνουν 10 χειρουργικές αίθουσες, Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και προηγμένο εξοπλισμό τεχνολογίας αιχμής, όπως αξονικούς και μαγνητικούς τομογράφους, συστήματα υπερηχογραφίας και σύγχρονους εργασ-

τηριακούς αναλυτές. Η λειτουργία του ομίλου βασίζεται στην παροχή δευτεροβάθ-

μιας περίθαλψης, λειτουργώντας συμπληρωματικά και σε στενή συνεργασία με τους κτηνιατρικούς πρώτους γνώνιμους.

Στο πλαίσιο της παρουσίας, ο επικεφαλής του SMERC, Νίκος Καραμούζης, αναφέρθηκε και σε θεσμικά ζητήματα που δυσχεραίνουν τη φροντίδα των ζώων συντροφιάς, προχώρησε στη ψηφί-

λο συστελεστή ΦΠΑ (24%) στις κτηνιατρικές υπηρεσίες, σημείωσε με χιουμοριστική διάθεση πως «μάλλον έχουν μπερδέψει τα Rolex με τα κατοικίδια», τονί-

Μεγάλη αύξηση του κύκλου εργασιών και επενδύσεις 22 εκατ. από το SMERC.

ζοντας την ανάγκη μείωσης του φόρου ώστε να ελαφρυνθούν οι κηδεμόνες, όπως και στην υπόλοιπη Ευρώπη, καθώς τα ζώα αποτελούν πλέον μέλη των οικογενειών. Επιπλέον, επεσήμανε την ανάγκη ανάπτυξης της ασφαλιστικής κάλυψης υγείας για τα κατοικίδια στην Ελλάδα. Παράλληλα, αφού ανακοίνωσε τη συνεργασία του ομίλου με τις εταιρείες Ευρώπη Ασφαλιστική και EuroLife για τη δημιουργία των πρώτων σχετικών προγραμμάτων ασφαλιστικής κάλυψης υγείας κατοικίδιων κάλεσε και τις υπόλοιπες ασφαλιστικές να εισέλθουν στην αγορά, υπογραμμίζοντας ότι οι καλύψεις πρέπει να διευρυνθούν πέρα από τις τυπικές εξετάσεις ρουτίνας, καλύπτοντας και πιο σοβαρές κτηνιατρικές πράξεις και χειρουργικές επεμβάσεις.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

«Οι τράπεζες μπορούν να χρηματοδοτήσουν την οικονομία περισσότερο»

Της **ΘΕΛΜΑΣ ΧΑΤΖΗΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Περιθώριο περισσότερης χρηματοδότησης της οικονομίας έχουν οι ελληνικές τράπεζες, όπως δήλωσε χθες ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης, κάνοντας λόγο για ισχυρή ρευστότητα που δεν αξιοποιείται πλήρως προς όφελος της ανάπτυξης. Στο πλαίσιο ομιλίας του στην ετήσια τακτική γενική συνέλευση του διοικητικού συμβουλίου της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών (ΕΕΤ), ο κ. Πιερρακάκης είπε: «Τα δανειακά καρτοφυλλάκια των ελληνικών τραπεζών, ως ποσοστό του ΑΕΠ, δεν είναι από τα πιο υψηλά στο Ευρωσύστημα. Αυτό, όμως, δεν το λέω ως μοιρή. Είναι, αντίθετα, το μέτρο της ευκαιρίας. Υπάρχει ρευστότητα που περιμένει να γίνει ανάπτυξη – ένα προνόμιο το οποίο λίγοι στην Ευρώπη διαθέτουν».

Σύμφωνα με την έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη νομισματική πολιτική, το 2025 οι ελληνικές τράπεζες δάνειζαν περίπου 70 ευρώ για κάθε 100 ευρώ καταθέσεων, ενώ οι τράπεζες της Ευρωζώνης περίπου 100 ευρώ για κάθε 100 ευρώ καταθέσεων. Η εικόνα στην Ελλάδα θα βελτιώθηκε ελαφρώς το α' τρίμηνο του 2026, προσεγγίζοντας τα 72,5 ευρώ. Συγκεκριμένα, η ΤτΕ σχολιάζει στην έκθεση ότι

ο λόγος δανείων προς καταθέσεις παραμένει σημαντικά χαμηλότερος στις ελληνικές τράπεζες, αντανakλώντας τις ευνοϊκές συνθήκες ρευστότητας στον εγχώριο τραπεζικό τομέα και την ευχέρεια των τραπεζών να χρηματοδοτήσουν την πραγματική οικονομία.

Ο κ. Πιερρακάκης υποστήριξε πως οι τράπεζες έχουν μια μοναδική δυνατότητα να δημιουργήσουν νέα εργαλεία χρηματοδότησης, τα οποία κατά τον ίδιο είναι αναγκαία για τον μετασχηματισμό της ελληνικής

Υπάρχει ρευστότητα που περιμένει να γίνει ανάπτυξη, τόνισε ο Κυριάκος Πιερρακάκης.

κής οικονομίας. Ειδικότερα, είπε, απαιτούνται εργαλεία για τη χρηματοδότηση εξαγωγών και συγχωνεύσεων, καινούργια προϊόντα για τη μετάβαση του ιδιωτικού τομέα σε πιο παραγωγικό μοντέλο, καθώς και για στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που επιδιώκουν να μεγαλώσουν. Τέλος, ανέφερε ο κ. Πιερρακάκης, είναι αναγκαίος ο σχηματισμός κεφαλαιαγορών που θα λειτουργούν παράλληλα με τον παραδοσιακό δανεισμό, αναγνωρίζοντας ότι η οικονομία

Σύμφωνα με την έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος για τη νομισματική πολιτική, το 2025 οι ελληνικές τράπεζες δάνειζαν περίπου 70 ευρώ για κάθε 100 ευρώ καταθέσεων, ενώ οι τράπεζες της Ευρωζώνης περίπου 100 ευρώ για κάθε 100 ευρώ καταθέσεων.

δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά σε τραπεζικά δάνεια. Σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, οι ελληνικές τράπεζες έχουν τριπλή αποστολή, κατά τον κ. Πιερρακάκη. Τη μεγέθυνση, τη διεθνοποίηση στον φυσικό τους χώρο, δηλαδή τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, την Ανατολική Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, καθώς και τη βαθιά ρίζωση στην εγχώρια αγορά.

Από την πλευρά του, ο διοικητής της ΤτΕ, Γιάννης Στουρνάρας, μίλησε μεταξύ άλλων για την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας εν μέσω διεθνών αναταραχών και για τον ρόλο της στη διατήρηση της ευρωστικής του τραπεζικού συστήματος.

Κατά την ομιλία του στη γενική συνέλευση της ΕΕΤ, σχολίασε ότι οι τράπεζες συνεχίζουν

να στηρίζουν την πραγματική οικονομία με νέες πιστώσεις. Σύμφωνα με το πιο πρόσφατο δελτίο της ΤτΕ, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις αυξήθηκε στο 9,8% τον Μάιο, αντανakλώντας, σύμφωνα με τον κ. Στουρνάρα, αφενός τη διατηρούμενη ισχυρή ζήτηση για επιχειρηματική χρηματοδότηση, αφετέρου τη συνεχιζόμενη υποστηρικτική πιστοδοτική πολιτική των τραπεζών. Σε ό,τι αφορά τα νοικοκυριά, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης ανήλθε στο 2,7%. Κατά τον κ. Στουρνάρα αυτό αποδίδεται ιδίως στην αυξημένη καταναλωτική πίστη και στην περαιτέρω επιτάχυνση της στεγαστικής πίστης.

Μπόνους παραμονής στα επαγγελματικά ταμεία

Μικρότερος φόρος στη σύνταξη για όσους επιλέγουν περιοδική καταβολή και αποταμιεύουν για περισσότερα χρόνια

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Κίνητρα για όσο το δυνατόν μακρόχρονη αποταμίευση για όσους παραμένουν στο σύστημα της επαγγελματικής ασφάλισης έως τη συνταξιοδότηση και επιλέγουν περιοδική καταβολή της συνταξιοδοτικής παροχής αντί του εφάπαξ, περιλαμβάνει το σχέδιο νόμου του υπουργείου Εργασίας που δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση και αναμένεται να κατατεθεί στη Βουλή μέσα στον μήνα, για να ψηφιστεί εντός του καλοκαιριού.

Η βασική φιλοσοφία των νέων διατάξεων είναι ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια της αποταμίευσης και όσο πιο κοντά στη συνταξιοδότηση πραγματοποιείται η ανάληψη των χρημάτων, τόσο χαμηλότερη θα είναι η φορολογική επιβάρυνση. Παράλληλα, το νομοσχέδιο επιδιώκει να αποθαρρύνει τις πρόωρες αναλήψεις, προβλέποντας αυξημένους συντελεστές στις περιπτώσεις πρόωρης ρευστοποιήσεων των ατομικών λογαριασμών.

Ειδικότερα, για τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) και τα νέα Ομαδικά Ασφαλιστικά Προϊόντα Επαγγελματικής Συνταξιοδότησης (ΟΑΠΕΣ), οι συνταξιοδοτικές παροχές θα φορολογούνται αυτοτελώς με βάση την ηλικία του ασφαλισμένου κατά την έναρξη της καταβολής. Για όσους λαμβάνουν την παροχή μεταξύ 62 και 67 ετών, ο φορολογικός συντελεστής διαμορφώνεται στο 5% όταν επιλέγεται περιοδική καταβολή (ανά μήνα, όπως οι συντάξεις) και στο 10% όταν επιλέγεται εφάπαξ καταβολή.

Οι ίδιοι συντελεστές εφαρμόζονται και σε ασφαλισμένους που συνταξιοδοτούνται από τον φορέα κύριας ασφάλισης μετά τη συμπλήρωση του 55ου έτους της

Η βασική φιλοσοφία των νέων διατάξεων για το σύστημα της επαγγελματικής ασφάλισης είναι ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια της αποταμίευσης και όσο πιο κοντά στη συνταξιοδότηση πραγματοποιείται η ανάληψη των χρημάτων, τόσο χαμηλότερη θα είναι η φορολογική επιβάρυνση.

ηλικίας τους σε περιπτώσεις βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών ή ειδικού τύπου συνταξιοδοτήσεων (π.χ. αστυνομικοί κ.λπ.). Ακόμη ευνοϊκότερη γίνεται η φορολογική μεταχείριση για όσους παραμένουν στην εργασία ή καθυστερούν την εισπραξη της παροχής μετά το 67ο έτος. Στην περίπτωση αυτή ο φόρος μειώνεται στο 2,5% για τις περιοδικές καταβολές και στο 5% για τις εφάπαξ παροχές, δημιουργώντας ένα σαφές κίνητρο παράτασης της ασφαλιστικής συμμετοχής και διατήρησης των κεφαλαίων στο συνταξιοδοτικό σύστημα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Το νομοσχέδιο αποδίδει ιδιαίτερη σημασία και στη μορφή της παροχής. Περιοδική θεωρείται η σύνταξη που καταβάλλεται είτε ισόβια είτε για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 15

Προβλέπονται αυξημένοι φορολογικοί συντελεστές στις περιπτώσεις πρόωρης ρευστοποίησης των ατομικών λογαριασμών.

ετών, με σταθερές ή αυξανόμενες καταβολές. Με τον τρόπο αυτό επιχειρείται να ενισχυθεί ο πραγματικός συνταξιοδοτικός χαρακτήρας των ΤΕΑ, καθώς οι χαμηλότεροι φορολογικοί συντελεστές συνδέονται με τη σταδιακή καταβολή του κεφαλαίου και όχι με την άμεση εκταμίευσή του. Οι εισφορές των ασφαλισμένων εκπίπτουν 100% από το φορολογητέο εισόδημα. Επιπλέ-

ον το πλαφόν –ανώτατο όριο– αυξάνεται σημαντικά με το νέο νομοσχέδιο και ανέρχεται πλέον σε 35.000 ευρώ ετησίως για τους ελεύθερους επαγγελματίες και σε 35% του ετήσιου εισοδήματος για τους μισθωτούς. Οι εισφορές που τυχόν καταβάλει οικειοθελώς η επιχείρηση - εργοδότης εκπίπτουν φορολογικά ως δαπάνες. Να σημειωθεί εδώ ότι στην κοινωνική ασφάλιση το εφάπαξ είναι αφορολόγητο.

Σημαντική αλλαγή είναι επίσης η κατάργηση της πρόσθετης φορολογικής ποινής για πρόωρη εξαγορά. Στις περιπτώσεις αυτές, η παροχή θα φορολογείται ως εισόδημα, χωρίς επιπλέον επιβάρυνση μέσω αυξημένων συντελεστών. Αντιστοίχως, καταργείται το φορολογικό penalty για όσους εργαζομένους εισέρχονται στην επαγγελματική ασφάλιση σε με-

γαλύτερη ηλικία. Για όσους ασφαλιζονται για πρώτη φορά από τα 55 έτη και μετά εισάγεται ειδικό πλαφόν εισφορών 20.000 ευρώ ετησίως ή 20% του εισοδήματος. Έτσι, ένας εργαζόμενος σε πιο ώριμη επαγγελματική ηλικία μπορεί να ενταχθεί στην επαγγελματική ασφάλιση χωρίς να τιμωρείται φορολογικά επειδή δεν είχε ενταχθεί νωρίτερα.

Τα ανοικτά ταμεία

Πέραν της φορολογίας, το σχέδιο νόμου περιλαμβάνει σημαντικές θεσμικές αλλαγές με στόχο την επέκταση της επαγγελματικής ασφάλισης. Η σημαντικότερη αφορά τη δημιουργία ανοικτών ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης, στα οποία θα μπορούν να συμμετέχουν εργαζόμενοι μικρών επιχειρήσεων, αυτοαπασχολούμενοι και ελεύθεροι

επαγγελματίες, ομάδες που μέχρι σήμερα είχαν περιορισμένη πρόσβαση στον θεσμό. Παράλληλα, θεσμοθετείται το νέο Ομαδικό Ασφαλιστικό Προϊόν Επαγγελματικής Συνταξιοδότησης, με ενιαίους κανόνες λειτουργίας, εποπτείας, διαφάνειας και φορολογικής μεταχείρισης, ώστε να περιοριστούν οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των υφιστάμενων σχημάτων επαγγελματικής ασφάλισης. Το νομοσχέδιο προβλέπει ακόμη ενισχυμένους κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης και εποπτείας, δυνατότητα παροχής πρόσθετων συμπληρωματικών καλύψεων, όπως προγράμματα υγείας υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, καθώς και ισχυρότερη προστασία των ασφαλισμένων μέσω της κατοχύρωσης της δυνατότητας μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων σε περίπτωση αλλαγής εργοδότη ή επαγγελματικής ιδιότητας. Παράλληλα, ενισχύονται οι υποχρεώσεις ενημέρωσης των ασφαλισμένων για την πορεία των ατομικών τους λογαριασμών και τα μελλοντικά συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα.

Με τις παρεμβάσεις αυτές, σύμφωνα με την υπουργό Εργασίας Νίκη Κεραμέως, το υπουργείο Εργασίας επιδιώκει να καταστήσει την επαγγελματική ασφάλιση πιο ελκυστική τόσο για τους εργαζομένους όσο και για τις επιχειρήσεις, χρησιμοποιώντας ως βασικό εργαλείο τα φορολογικά κίνητρα. Η χαμηλότερη φορολόγηση για όσους παραμένουν περισσότερα χρόνια στο σύστημα και επιλέγουν περιοδική σύνταξη, σε συνδυασμό με τα αντικίνητρα για πρόωρη ανάληψη, αποτυπώνει τη στρατηγική ενίσχυσης της μακροχρόνιας συνταξιοδοτικής αποταμίευσης και της ανάπτυξης του δεύτερου πυλώνα ασφάλισης ως συμπληρώματος της δημόσιας σύνταξης.

Δημήτρης Κ. Μέλισσας & Χρίστης Θ. Λοττίδης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η Δημοκρατία προϋποθέτει διαφάνεια, προϋποθέτει αξιοπιστία, προϋποθέτει την τήρηση των κανόνων, που η ίδια έχει θεσπίσει, άσχετα με το τι θέλει να ακούσει ο κάθε πολίτης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
• Ιπποκράτους 23 | Τ.Κ. 10679
• Κ. Λουκάρεως 29 και Μομφεράτου 154 | Τ.Κ. 11475
Θεσσαλονίκη
• Φράγκων 1 | Τ.Κ. 54626
• Εθ. Αμύντας 42 | Τ.Κ. 54621
Λευκωσία
• Νικοψάου Σαριπόπου 2 Γωνία & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη

€22

www.sakkoulas.gr

Το IQ των Ελλήνων

Η έρευνα της διαΝΕΟσις για το «**Τι πιστεύουν οι Έλληνες**», που παρουσιάστηκε το 2017 στο Delphi Economic Forum, είχε πολύ σημαντικά ευρήματα. Δεν πρόκειται να σας παρουσιάσω όλη την έρευνα, αλλά θα περιοριστώ μόνο σε δύο ευρήματα, τα οποία πιστεύω εξηγούν σε πολύ μεγάλο βαθμό το τι συμβαίνει στην Ελλάδα.

1ο εύρημα: Στην ερώτηση «Και τι θεωρείτε πως είναι τα ορατά ίχνη που αφήνουν τα αεροπλάνα στον ουρανό;», είχαμε τις ακόλουθες απαντήσεις: Υδρατμίοι 61,9%, **Αέρια ψεκάσμοι 26,5%, Δεν ξέρω / Δεν απαντώ 11,6%.**

2ο εύρημα: Με ποια από τις δύο ακόλουθες φράσεις συμφωνείτε περισσότερο;

«Οι Έλληνες είναι ένας λαός με μεγάλη Ιστορία και παρά τη σημερινή κρίση ξεχωρίζει ακόμη για την ευφυΐα και τον πολιτισμό του – 62,3%».

«Οι Έλληνες είναι ένας λαός που δεν έχει κρατήσει σχεδόν τίποτε από τον πολιτισμό του παρελθόντος – 34,5%».

Όπως βλέπετε, με σεμνότητα και ταπεινότητα μόνο το 62,3% πιστεύει ότι σήμερα είμαστε ιδιαίτερα έξυπνοι και πολιτισμένοι! Αυτές ήταν οι διαπιστώσεις της έρευνας της διαΝΕΟσις. Ειδικά για τους ψεκασμούς το ίδιο εύρημα βρέθηκε και σε έρευνα άλλων χρονιάς. Δεν θυμάμαι αν ήταν του 2016 ή του 2018. Δεν νομίζω ότι έχει σημασία.

Σύμφωνα με διεθνείς έρευνες, το μέσο IQ των Ελλήνων είναι 90,77. Επίσης, μαθαίνουμε από το ΑΙ της Google πως «**το 25% των Ελλήνων έχει IQ κάτω από 85, δηλαδή οριακή νοπητική αναπηρία**». Προσοχή! Επειδή τα ποσοστά όσων πιστεύουν ότι μας ψεκάζουν και αυτών που έχουν οριακή νοπητική αναπηρία είναι περίπου τα ίδια, δεν σημαίνει ότι τα δύο σύνολα είναι ταυτόσημα. Τα πράγματα δυστυχώς είναι πολύ χειρότερα. Σύμφωνα με τη θεωρία των συνόλων, αυτοί που είτε πιστεύουν ότι μας ψεκάζουν είτε έχουν οριακή νοπητική αναπηρία είναι κατ' ελάχιστον 25% (ελάχιστο 25% - 26,5%) και κατὰ μέγιστο 51,5% (25% + 26,5%) του πληθυσμού! Μια ρεαλιστική εκτίμηση είναι περίπου 35%, που είναι ανησυχητικά μεγάλο ποσοστό για μια χώρα.

Τώρα πάμε στα πολύ δύσκολα.

Τα ΙQ μας και τα πιστεύω μας διαμορφώνονται από πολλούς παράγοντες. Οι κυριότεροι είναι: οικογένεια, παιδεία, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, πολιτισμικές διαφορές, media, πολιτικοί και δημοσιογράφοι και κυρίως η παραπληροφόρηση μέσω των δημοφιλών κοινωνικών δικτύων.

Υπάρχει ένα site το οποίο παρακολουθώ καθημερινά για να πληροφορηθώ τις διάφορες θεωρίες συνωμοσίας που κυκλοφορούν. Μέχρι σήμερα δεν είδα να γράφει για τα περιστέρια τα οποία βρίσκονται σε μεγάλες πλατείες του κόσμου και τα οποία υποτίθεται ότι δεν είναι πουλιά άλλα drones των Αμερικανών για να μας παρακολουθούν. Επίσης, ακόμα δεν είδα τίποτα σχετικά με τους έξυπνους μετρητές που αντικαθιστούν σταδιακά τα παλαιά ρολόγια της ΔΕΗ, οι οποίοι φυσικά εκτός από την κατανάλωση καταγράφουν και ό,τι άλλο κάνουμε στο σπίτι μας και το στέλνουν στον Μεγάλο Αδελφό.

Παρά τις σημαντικές αυτές «παραλείψεις», σχεδόν καθημερινά γράφει ένας δημοσιογράφος τις πλέον απίθανες δοξασίες, σε ένα site αριστερής προπαγάνδας. Δεν θα γράψω το όνομά του, αλλά διαπίστωσα ότι είναι υπαρκτό πρόσωπο και δεν γράφει με ψευδώνυμο. Διάλεξα ορισμένα πονήματά του, για να διαπιστώσετε ότι ζείτε στο σκοτάδι και αυτός σας προσφέρει «το φως το αληθινό»!

Εμΰλολια των πολυεθνικών... Το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ ομολογεί: ο «Covid ήταν μια «δοκιμή» της υπακοής μας! Περισσότερες λοιμώξεις! Η διαφθορά είναι έγκλημα για όλους...[...] –«ΣΟΚ! **Νανορομπότ σε 96 εκατομμύρια «εμβολιασμένους» Ιάπωνες!**

«...Η ανακάλυψη έγινε κατά τη διάρκεια της συνήθους παρακολούθησης μετά τον εμβολιασμό, όπου μια ομάδα Ιαπώνων επιστημόνων παρατήρησε ανωμαλίες σε δείγματα αίματος από εμβολιασμένα άτομα. Περαιτέρω έρευνες αποκάλυψαν την παρουσία αυτών των **νανορομπότ**, τα οποία είναι ικανά να επηρεάσουν τόσο τις σωματικές όσο και τις ψυχικές διαδικασίες.

Αυτή η τεχνολογία εισήχθη στο ανθρώπινο σώμα μέσω ορού mRNA κατά του Covid.

Η ιαπωνική κυβέρνηση ζήτησε συγγνώμη από τους πολίτες της και απειλεί να αποκαλύψει τη συνωμο-

Με σεμνότητα και ταπεινότητα μόνο το 62,3% πιστεύει ότι σήμερα είμαστε ιδιαίτερα έξυπνοι και πολιτισμένοι!

σία που σκαρφίστηκαν οι πολυεθνικές φαρμακοβιομηχανίες (Big Pharma) και η παγκοσμιοποιητική ελίτ.[...].

Είμαι βέβαιος ότι έχετε πάρει μια καλή γεύση από τα γραπτά αυτά. Είναι μια πρόχειρη συλλογή από τα κείμενά του. Φαντάζομαι ότι μάθατε πολλά πράγματα που σας κρύβουν όλα τα κανάλια και οι εφημερίδες μας. Ειδικά τα 96 εκατ. **νανορομπότ** στους Ιάπωνες είμαι απολύτως

βέβαιος ότι σας άνοιξαν τα μάτια. Στην πραγματικότητα, αυτά τα 96 εκατ. Ιαπώνων έχουν μετατραπεί σε cyborgs και ελέγχονται από την παγκόσμια elite.

Ξέρετε ποια είναι η πλάκα της ιστορίας; Ο τύπος που γράφει όλα αυτά, κλείνει τα κείμενά του με την ακόλουθη διαπίστωση - προτροπή:

«Επειδή η φήμωση κι η λογοκρισία από το 4ο Ράιχ είναι σκληρή κι αμείλικτη, ειδικότερα σήμερα με την εθνοκάθαρση στην Παλαιστίνη και θα εντείνονται καθημερινά... όσοι κι όσες θέλουν μπορούν ν' ακολουθούν...».

Ομολογώ ότι δεν μπορώ να φανταστώ τι άλλο θα διαβάσαμε αν δεν υπήρχε «η φήμωση και η λογοκρισία του 4ου Ράιχ».

Με έρευνα της διαΝΕΟσις το 2017 ξεκίνησα και με έρευνά της θα συνεχίσω. Τον Ιούνιο

2026 η διαΝΕΟσις δημοσίευσε δύο νέες αναλύσεις που διερευνούν την ψηφιακή ενημέρωση την κρίσιμη δεκαετία 2016-2026 και τις θεωρίες συνωμοσίας στη χώρα μας, αντιστοίχως. Από την εξαιρετική αυτή ανάλυση αντιγράφω τρεις ενότητες, για να διαπιστώσετε γιατί στην Ελλάδα πρώτα πιστεύουμε τα ψέματα χωρίς καμία απόδειξη, ενώ για την αληθεια ζητάμε χιλιάδες αποδείξεις.

«- Ηλεκτρονικές ταυτότητες» Από την ανάλυση των σχετικών αναρτήσεων αναδείχθηκαν μερικοί βασικοί “συνωμότες”, όπως η ελληνική κυβέρνηση (44 αναρτήσεις), διεθνείς ελίτ και οργανώσεις (16 αναρτήσεις) και, σε μικρότερο βαθμό, εγχώριες πολιτικές ελίτ, πολιτικά κόμματα και η Εκκλησία της Ελλάδος. Αναφορικά με τη φύση της συνωμοσίας, οι περισσότερες αναρτήσεις (43) υποστήριζαν ότι αφορούσε σε κατάχρηση εξουσίας από τις κρατικές αρχές, ενώ πολλοί πίστευαν ότι οι νέες ηλεκτρονικές ταυτότητες θα περιέχουν ένα τσιπ που θα επιτρέπει τον εντοπισμό του κατόχου της ταυτότητας ανά πάσα στιγμή. Σε ένα σημαντικό αριθμό αναρτήσεων (49), οι νέες ταυτότητες παρομοιάστηκαν με “όχημα του Κακού” που περιέχει κάτι δαιμονικό και αντι-χριστιανικό. Οι ισχυρισμοί αυτοί έχουν τις ρίζες τους σε θρησκευτικές πεποιθήσεις και υποστηρίζουν ότι οι ψηφιακές ταυτότητες περιέχουν τον “αριθμό του Θηρίου της Αποκάλυψης”, με συνέπεια να θεωρηθεί πως απειλείται η χριστιανική πίστη. Ο ελληνικός λαός προσδιορίστηκε ως το θύμα της εν λόγω συνωμοσίας, με 66 από τις 97 αναρτήσεις να αντικατοπτρίζουν την εντύπωση αυτή.[...]

– Εμβολιασμός κατά της COVID-19

Όσον αφορά την ανάλυση των 80 αναρτήσεων που αφορούν τις αντιδράσεις στα εμβόλια κατά της COVID-19, φαίνεται ότι ένα σημαντικό μέρος (33) εντάσσει στους συνωμότες, μεταξύ άλλων, πολιτικούς, κρατικές αρχές, πολιτικές ελίτ, καθώς και εθνικούς και παγκόσμιους φορείς. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες από αυτές (22) στοχοποιούν γιατρούς, ειδικούς σε θέματα μολυσματικών ασθενειών και φαρμακευτικές εταιρείες που είναι υπεύθυνες για την παραγωγή των εμβολίων. Επίσης, άλλες αναρτήσεις στρέφουν την κριτική τους προς τα ΜΜΕ, τους δημοσιογράφους, τα πολιτικά κόμματα, τους δικαστές και τις ξένες κυβερνήσεις. Ακόμη,

σε 15 εξ αυτών, στους συνωμότες περιλαμβάνεται και η ελληνική κυβέρνηση. [...]

– Η χρήση του 5G Από την ανάλυση των σχετικών αναρτήσεων, οι 36 από τις συνολικά 87 προσδιόρισαν τις εγχώριες και ξένες πολιτικές ελίτ ως “συνωμότες” για την προώθηση της τεχνολογίας 5G. Σε αυτούς περιλαμβάνονταν συγκεκριμένοι πολιτικοί, καθώς και οι ΗΠΑ, η Ε.Ε. και οι μεγάλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτόν. Επιπλέον, σε πολύ μικρότερο αριθμό αναρτήσεων (4) γινόταν αναφορά σε διεθνείς οργανισμούς, όπως η NASA και διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ).

Όσον αφορά τη φύση της συνωμοσίας, συνολικά 41 αναρτήσεις περιείχαν σχετικές αναφορές. Η πλειονότητα (30 αναρτήσεις) αναφερόταν στις περιβαλλοντικές και υγειονομικές επιπτώσεις που προκαλούνται από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία των κεραιών. Ένας μικρότερος αριθμός (4 αναρτήσεις) αξιολογούσε τη χρήση τους ως ένδειξη κατάχρησης εξουσίας και παραβίασης προσωπικών δεδομένων. Αναφορικά με τον προσδιορισμό των “θύματων” της συνωμοσίας, τέτοιου τύπου αναφορές εντοπίστηκαν σε 50 αναρτήσεις. Συγκεκριμένα, σε 19 αναρτήσεις ως θύματα συνωμοσίας προσδιορίστηκαν συγκεκριμένες ομάδες πολιτών, όπως ανήλικοι, έφηβοι, νέοι και κάτοικοι συγκεκριμένων περιοχών. Παράλληλα, 21 αναρτήσεις απεικονίζουν ως θύμα τον πληθυσμό της Ελλάδας ή άλλων χωρών και περίπου 10 εξ αυτών χαρακτηρίζαν ως θύμα το σύνολο της ανθρωπότητας.[...].

Στην ίδια έρευνα υπάρχει ένα εύρημα που εν πολλοίς εξηγεί τη σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα. Παρακαλώ την προσοχή σας στο γράφημα.

Η Ελλάδα μας είναι προτελευταία στη διάθεση να πληρώνει για να καταναλώνει ειδήσεις στο Διαδίκτυο. Κατά συνέπεια καταναλώνει τις «**δωρεάν ειδήσεις**». Για την περίπτωση αυτή υπάρχουν δύο παροιμίες: «**Το φτηνό το κρέας το τρώνε οι σκύλοι**» και για τους Αγγλοσάξονες: «**If you pay peanuts, you get monkeys!**»! **Καλό καλοκαίρι! Ραντεβού τον Σεπτέμβριο.**

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επικειρήσεων.

Εθνικό και ευρωπαϊκό συμφέρον ο εξηλεκτρισμός της οικονομίας

Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επενδύσει εντατικά στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πετυχαίνοντας σημαντική πρόοδο στην πράσινη μετάβαση της ηλεκτροπαραγωγής. Ωστόσο, μέχρι και σήμερα ο ηλεκτρισμός καλύπτει περίπου το 23% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας. Ενεργοβόρες χρήσεις και κρίσιμοι κλάδοι της οικονομίας, όπως οι μεταφορές, η θέρμανση και μεγάλο μέρος της βιομηχανικής παραγωγής, εξακολουθούν να βασίζονται κυρίως σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο.

Πρόσφατα, ο επικεφαλής του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας Φατίχ Μπιρόλ επεσήμανε ότι η αργή πρόοδος του εξηλεκτρισμού αποτελεί σοβαρό στρατηγικό λάθος για την Ευρώπη, ενώ ο Ευρωπαίος επίτροπος Ενέργειας Νταν Γόργκενσον τόνισε ότι ο ρυθμός εξηλεκτρισμού παραμένει στάσιμος επί μία δεκαετία και πρέπει να επιταχυνθεί.

Το πρόβλημα είναι σαφές. Η Ευρώπη παράγει όλο και περισσότερη καθαρή ηλεκτρική ενέργεια, την οποία όμως δεν μπορεί ακόμη να εκμεταλλευτεί πλήρως. Παράλληλα, μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας συνεχίζει να καταναλώνει εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Η εξάρτηση αυτή επιβαρύνει την ανταγωνιστικότητα, αυξάνει την έκθεση

στη μεταβλητότητα των σχετικών αγορών και περιορίζει την ελευθερία άσκησης πολιτικής – και άρα την πορεία προς την ευρωπαϊκή αυτονομία.

Για την Ελλάδα, ο εξηλεκτρισμός έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Η χώρα διαθέτει σημαντικό ηλιακό και αιολικό δυναμικό και νευραλγική γεωγραφική θέση, η οποία της δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξει διασυνδέσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, υποδομές υψηλής στρατηγικής αξίας, δεδομένων –ειδικά– των σημερινών γεωπολιτικών συνθηκών. Διαθέτει, επομένως, τις προϋποθέσεις για να μετατρέψει την ενεργειακή μετάβαση σε αναπτυξιακό και γεωπολιτικό πλεονέκτημα.

Η συνολική οικονομική επίδραση του σταδιακού εξηλεκτρισμού είναι σημαντική. Περιορίζεται η έκθεση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων στις διεθνείς κρίσεις, και κεφάλαια που σήμερα κατευθύνονται εκτός της χώρας παραμένουν στην ελληνική οικονομία. Δημιουργούνται επενδύσεις σε δίκτυα, μονάδες αποθήκευσης και παραγωγής εξοπλισμού που σχετίζεται με την ενεργειακή μετάβαση. Αυτό αποτελεί σπουδαία ευκαιρία και για την ελληνική βιομηχανία, καθώς μπορεί να προσαρμοστεί περαιτέρω και να συνδράμει ακόμη περισσότερο προς αυτήν

Η Ελλάδα έχει ήδη προχωρήσει σημαντικά στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Η επόμενη φάση περιλαμβάνει ταχύτερο εξηλεκτρισμό των μεταφορών, της θέρμανσης και της βιομηχανίας. Γι' αυτό χρειάζονται ισχυρότερα δίκτυα με νέες διασυνδέσεις, περισσότερη αποθήκευση και ένα σταθερό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Η χώρα διαθέτει τις προϋποθέσεις για να μετατρέψει την ενεργειακή μετάβαση σε αναπτυξιακό και γεωπολιτικό πλεονέκτημα.

την κατεύθυνση. Τα ιστορικά γεγονότα των τελευταίων δεκαετιών και ειδικότερα οι πόλεμοι των τελευταίων ετών υπενθυμίζουν ότι η οικονομία των ορυ-

κτών καυσίμων συνδέεται στενά με τη γεωπολιτική αστάθεια. Ο έλεγχος κοιτασμάτων, αγωγών, θαλάσσιων οδών και στρατηγικών περασμάτων έχει διαμορφώσει επί δεκαετίες διεθνείς ανταγωνισμούς. Έχει δημιουργήσει σχέσεις εξάρτησης και έχει μετατρέψει την ενέργεια σε μέσο πολιτικής πίεσης.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ενεργειακές κρίσεις αποτελούν μέρος ευρύτερων γεωπολιτικών συγκρούσεων. Οι διαταραχές στην παραγωγή και τη μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου μετακυλίνουν άμεσα στις τιμές,

στον πληθωρισμό και στην ανταγωνιστικότητα των οικονομιών. Δεν ισχύει το ίδιο για τους ανανεώσιμους ενεργειακούς πόρους. Ο ήλιος και ο άνεμος δεν παράγουν ενέργεια που ελέγχεται από μία χώρα, δημιουργώντας εξαρτήσεις. Ταυτόχρονα, η αξιοποίηση τους περιορίζει σταδιακά την έκθεση σε καύσιμα που διακινούνται μέσω εκτεταμένων εφοδιαστικών αλυσίδων, των οποίων η ομαλή ροή δεν είναι δεδομένη.

Η Ελλάδα έχει ήδη προχωρήσει σημαντικά στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Η επόμενη φάση περιλαμβάνει ταχύτερο εξηλεκτρισμό των μεταφορών, της θέρμανσης και της βιομηχανίας. Γι' αυτό, χρειάζονται ισχυρότερα δίκτυα με νέες διασυνδέσεις, περισσότερη αποθήκευση και ένα σταθερό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Ειδικά οι διασυνδέσεις έχουν κεντρικό ρόλο. Επιτρέπουν τη μεταφορά καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας από τις περιοχές όπου παράγεται σε σημεία όπου υπάρχει ζήτηση και μπορεί να απορροφηθεί. Με αυτόν τον τρόπο συνεισφέρουν στην καλύτερη αξιοποίηση των ΑΠΕ, περιορίζοντας τις περιεκτικές ανανεώσιμες ηλεκτροπαραγωγής, μειώνουν το κόστος εξισορρόπησης και ενισχύουν την ασφάλεια εφοδιασμού.

Παράλληλα, οι διεθνείς διασυνδέσεις αναβαθμίζουν τη θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό ενεργειακό χάρτη. Δημιουργούν έναν ηλεκτρικό διάδρομο ανάμεσα στην Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο και τελικά ενισχύουν τον ρόλο της χώρας ως κρίσιμου κόμβου ενός ενιαίου ευρωπαϊκού ηλεκτρικού συστήματος.

Για την Ευρώπη, ο εξηλεκτρισμός αποτελεί προϋπόθεση στρατηγικής αυτονομίας. Επιπλέον, μπορεί να αποτελέσει προνομιακό πεδίο για την ανάπτυξη βιομηχανικής πολιτικής, με προσαρμογή της παραγωγής της και την ανάπτυξη βιομηχανικών και τεχνολογικών κλάδων στους οποίους σήμερα εξαρτάται από εισαγωγές.

Η Ελλάδα έχει εθνικό συμφέρον να επιταχύνει. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει στρατηγικό συμφέρον να πράξει το ίδιο. Ο εξηλεκτρισμός είναι «κλειδί» για την ανταγωνιστικότητα, την ανθεκτικότητα και την πολιτική αυτονομία, ενώ είναι αλληλένδετος με την επιδίωξη της ενεργειακής ανεξαρτησίας, μέσα από τη μεγαλύτερη δυνατή χρήση εγχώριων ανανεώσιμων πόρων, τα ισχυρά διασυννοριακά δίκτυα και την πραγματική ενοποίηση των αγορών ηλεκτρισμού.

Ο κ. Μάνος Μανουσάκης είναι πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του ΑΔΜΗΕ.

Με ΑΙ και chatbot το πρόσφατο deal εξαγοράς της Skroutz

Η διαδικασία πώλησης πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά χωρίς τραπεζίτες

Η παραδοσιακή εικόνα των συγχωνεύσεων και εξαγορών, με τις στρατιές των ακριβοπληρωμένων επενδυτών που συντάσσουν υπομνήματα και διαχειρίζονται ατελείωτους κύκλους ερωταπαντήσεων, αλλάζει ραγδαία. Η πρόσφατη πώληση του πλειοψηφικού πακέτου της Skroutz –της μεγαλύτερης πλατφόρμας online αγορών στην Ελλάδα– από τη CVC Capital Partners στην Blackstone (σ.σ. με την αποτίμηση για το 100% της Skroutz να ανέρχεται στα 635 εκατ. ευρώ) δεν είναι ακόμη ένα πετυχημένο deal, αλλά ένα σημείο αναφοράς για τα παγκόσμια χρηματοοικονομικά. Και αυτό γιατί η διαδικασία πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά χωρίς τραπεζίτες, αλλά μόνο με... μια πύλη δεδομένων ΑΙ και ένα chatbot για τη διαχείριση της διαδικασίας πώλησης.

Όταν ο επενδυτικός κολοσσός CVC, ο οποίος διαχειρίζεται περισσότερα στοιχεία ύψους 205 δισ. ευρώ, αποφάσισε να παραχωρήσει το πλειοψηφικό μερίδιο της πλατφόρμας Skroutz, επέλεξε να παρακάμψει τους παραδοσιακούς διαμεσολαβητές. Αντί να προσλάβει μια επενδυτική τράπεζα, η οποία για μια συμφωνία αυτού του μεγέθους θα μπορούσε να αξιώσει προμήθειες που αγγί-

ζουν τα 9 εκατ. ευρώ, η CVC βασίστηκε σε μια πύλη δεδομένων που υποστηριζόταν από τεχνητή νοημοσύνη.

Οι ενδιαφερόμενοι έλαβαν ένα σύνδεσμο για μια ψηφιακή πλατφόρμα, η οποία λειτουργούσε ως

Σύμφωνα με έρευνα σε 1.000 ανώτερα στελέχη, το 96% των διαπραγματευτών χρησιμοποιεί ήδη ή διερευνά τη χρήση της ΑΙ για τον εντοπισμό και τον έλεγχο επενδυτικών ευκαιριών.

επενδυτικό υπόμνημα. Εκεί, ένα εξελιγμένο chatbot ανέλαβε ρόλο αναλυτή, απαντώντας σε πραγματικό χρόνο σε ερωτήσεις για τα οικονομικά στοιχεία και τη διαδικασία δέουσας επιμέλειας, ενώ τα εξαιρετικά σύνθετα ζητήματα παραπέμπονταν απευθείας στη διοικητική ομάδα της εταιρείας.

Η Skroutz, σημειωτέον, έχει ενσωματώσει προηγμένα γλωσσικά μοντέλα στις καθημερινές

λειτουργίες της, αντικαθιστώντας ακόμη και έτοιμα λογισμικά της αγοράς με εσωτερικό κώδικα. Ένα παράδειγμα που έδωσε ο ίδιος ο συνιδρυτής της και διευθύνων σύμβουλος Γιώργος Χατζηγεωργίου στο LinkedIn ήταν το σύστημα λογισμικού ανθρώπινου δυναμικού της εταιρείας: «Εφάρμοξα μια ολοκληρωμένη πλατφόρμα από την αρχή σε περίπου τέσσερις εβδομάδες, με μόνο ένα άτομο. Με συνδυασμό GPT 5.3 για τη βαριά εργασία και (GPT) 5.5 και Claude Opus 4.8 για τις λεπτομέρειες και τον σχεδιασμό, κόστισε λίγο λιγότερο από 2.000 ευρώ. Μια νέα εποχή έχει ξεκινήσει, το εξατομικευμένο λογισμικό είναι εδώ και θα είναι πολύ φθηνότερο και πολύ πιο προσαρμοσμένο στις ανάγκες μιας εταιρείας από ποτέ», είπε.

Το παράδειγμα της Skroutz όμως δεν αποτελεί μεμονωμένο πείραμα, αλλά την απαρχή μιας γενικότερης τάσης που διαμορφώνεται στον κλάδο. Σε μια παγκόσμια αγορά συγχωνεύσεων και εξαγορών που αναμένεται να αγγίξει τα 4 τρις. δολάρια το 2026, τα δεδομένα δείχνουν ότι η τεχνητή νοημοσύνη έχει μετατραπεί σε βασική υποδομή. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα των Datasite και FT Longitude σε 1.000 ανώτερα στελέχη πα-

Η Blackstone απέκτησε πρόσφατα το πλειοψηφικό πακέτο της Skroutz, της μεγαλύτερης πλατφόρμας online αγορών στην Ελλάδα, από τη CVC Capital Partners.

γκοσμίως, το 96% των διαπραγματευτών χρησιμοποιεί ήδη ή διερευνά τη χρήση της ΑΙ για τον εντοπισμό και τον έλεγχο επενδυτικών ευκαιριών. Η διείσδυση της νέας τεχνολογίας είναι τόσο ραγδαία που το 62% των στελεχών δηλώνει πλέον ότι η λήψη αποφάσεων αποκλειστικά από τον ανθρώπινο παράγοντα δεν είναι πλέον δικαιολογημένη σε πολύπλοκες συναλλαγές, ενώ το 71% προειδοποιεί ότι οι εταιρείες που αγνοούν αυτή την εξέλιξη θα

βρεθούν σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση τα επόμενα χρόνια. Η τάση αυτή επιβεβαιώνεται και από τις εκθέσεις κορυφαίων οίκων, όπως οι Deloitte και Bain & Company, που επιστημαίνουν ότι σχεδόν το 86% των επενδυτών σε funds χρησιμοποιεί πλέον ΑΙ. Στον τεχνολογικό κλάδο, μάλιστα, σχεδόν οι μισές στρατηγικές συμφωνίες αξίας άνω των 500 εκατ. δολαρίων αφορούν άμεσα στόχους που σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη.

Παρά την εντυπωσιακή άνοδό της, η τεχνητή νοημοσύνη δεν πρόκειται να καταργήσει πλήρως τον άνθρωπο, λένε οι αναλυτές, καθώς υπάρχουν τομείς όπου υστερεί σημαντικά. Η διαπραγμάτευση, η οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης, η στρατηγική κρίση υπό συνθήκες υψηλής αβεβαιότητας και η ανάληψη της ευθύνης για αποφάσεις υψηλού ρίσκου είναι δεξιότητες που οι μηχανές δεν μπορούν να αναπαράγουν, καταλήγουν αναλυτές της αγοράς.

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 – 10:00

cyta ένα με σένς

Τάσος Τρύφωνος – Χριστίανα Αρτεμίου

Σύλvia Ιωαννίδου – Γρηγόρης Αυγουστή

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 07:00 – 10:00

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ANTREAS ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΟΓΙΔΗΣ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΣΙΚΑΛΑΣ

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Γιατί τα 9,99 ευρώ μοιάζουν πιο φθηνά από τα 10 ευρώ

Πώς η «ψυχολογική τιμολόγηση» επηρεάζει την κατανάλωση

Η διαφορά ανάμεσα στα 9,99 και τα 10 ευρώ είναι μόλις ένα λεπτό. Για τον καταναλωτή, όμως, μπορεί να μοιάζει πολύ μεγαλύτερη. Αυτό ακριβώς εκμεταλλεύεται μία από τις παλαιότερες και πιο διαδεδομένες πρακτικές του λιανεμπορίου, η λεγόμενη «ψυχολογική τιμολόγηση», δηλαδή ο καθορισμός μιας τιμής όχι μόνο με βάση το κόστος και το επιθυμητό περιθώριο κέρδους, αλλά και με βάση τον τρόπο με τον οποίο ο ανθρώπινος εγκέφαλος αντιλαμβάνεται τους αριθμούς.

Η πιο γνωστή εκδοχή της είναι το λεγόμενο «charm pricing» – αντί ένα προϊόν να κοστίζει 10 ευρώ τιμολογείται στα 9,99 ή στα 9,90 ευρώ. Αντί για 50 ευρώ μπορεί να πωλείται 49,99 ευρώ. Η οικονομική διαφορά είναι αμελητέα, όμως η αντίληψη της τιμής συχνά δεν είναι.

Ο λόγος βρίσκεται σε αυτό που οι ειδικοί αποκαλούν *eft-digit bias*, την τάση δηλαδή να δίνουμε μεγαλύτερο βάρος στο πρώτο ψηφίο που βλέπουμε. Έτσι, μια τιμή 9,99 ευρώ καταγράφεται νοητικά στην κατηγορία των «εννέα ευρώ», ενώ τα δέκα ευρώ περνούν σε μια νέα, ακριβότερη κατηγορία.

Σε περιόδους αυξημένου πληθωρισμού και πίεσης στα εισοδήματα, αυτή η διαφορά αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Οι καταναλωτές συγκρίνουν περισσότερο, αναζητούν προσφορές και λειτουργούν συχνότερα με συγκεκριμένα όρια δαπανών. Ένα προϊόν που παραμένει «κάτω από τα 10 ευρώ» μπορεί επομένως να έχει σημαντικό εμπορικό πλεονέκτημα απέναντι σε ένα σχεδόν πανομοιότυπο προϊόν που περνάει το όριο.

Πού εφαρμόζεται
Η πρακτική βρίσκεται σχεδόν παντού στο λιανεμπόριο. Στα σούπερ μάρκετ οι τιμές 1,99, 4,99 ή 9,99 ευρώ είναι εδώ και δεκαετίες συνηθισμένες. Στη μόδα και στα ηλεκτρονικά είδη, τα όρια

των 19,99, 49,99 ή 99,99 ευρώ λειτουργούν με την ίδια λογική. Στο ηλεκτρονικό εμπόριο, όπου ο καταναλωτής συγκρίνει δεκάδες προϊόντα μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, ακόμη και η οπτική εικόνα μιας χαμηλότερης πρώτης μονάδας μπορεί να επηρεάσει την επιλογή.

Ανάλογες στρατηγικές χρησιμοποιούνται στην εστίαση, στα συνδρομητικά πακέτα, στις τηλεπικοινωνίες και σε υπηρεσίες όπου οι εταιρείες προσπαθούν να κρατήσουν μια μηνιαία χρέωση κάτω από ένα συγκεκριμέ-

Σε περιόδους αυξημένου πληθωρισμού και πίεσης στα εισοδήματα, αυτή η διαφορά αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία.

νο ψυχολογικό όριο.

Η λογική είναι απλή, ο καταναλωτής δεν αξιολογεί κάθε τιμή με απόλυτα μαθηματικούς όρους. Τη συγκρίνει με σημεία αναφοράς.

Τα 10, τα 20, τα 50 ή τα 100 ευρώ λειτουργούν ως νοητικά «σύνορα». Η μετάβαση από τα 49,99 στα 50 ευρώ ή από τα 99,99 στα 100 ευρώ μπορεί να φαίνεται μεγαλύτερη από όσο πραγματικά είναι, επειδή αλλάζει το πρώτο ψηφίο και μαζί του η κατηγορία στην οποία ο καταναλωτής τοποθετεί το προϊόν.

Διπλασιασμός πωλήσεων

Σήμερα, το όριο των 10 έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία για πολλές εταιρείες καταναλωτικών προϊόντων. Στις ΗΠΑ, επιχειρήσεις από τον χώρο των παιχνιδιών έως τα ποτά και τα είδη οικιακής φροντίδας προσπαθούν να διατηρήσουν βασικά προϊόντα κάτω από αυτό το επίπεδο, σύμφωνα με στοιχεία που επι-

τον πόλεμο που ξέσπασε στο Ιράν στις 28 Φεβρουαρίου, δείχνουν τη χαμηλότερη τριμηνιαία ανάπτυξη από τα τέλη του 2022, όταν η Κίνα έβγαине από τους αυστηρούς περιορισμούς της για την πανδημία.

«Υπάρχουν περισσότεροι εξωτερικοί παράγοντες αστάθειας και αβεβαιότητας», ανέφερε η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Κίνας στη σχετική ανακοίνωσή της. Επίσης, επεσήμανε την ανισορροπία μεταξύ της ισχυρής προσφοράς και της ασθενούς ζή-

Η αδύναμη εγχώρια ζήτηση και ο αντίκτυπος του πολέμου στο Ιράν στις τιμές του πετρελαίου επισκίασαν τις ισχυρές εξαγωγές της χώρας.

τησης στην εγχώρια οικονομία. Άλλα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν την Τετάρτη υπογράμμισαν τις οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Πεκίνο στο εσωτερικό. Μεταξύ αυτών είναι η μακροχρόνια ύφεση στην αγορά ακινήτων και οι ασθενείς κα-

Στα σούπερ μάρκετ οι τιμές 1,99, 4,99 ή 9,99 ευρώ είναι εδώ και δεκαετίες συνηθισμένες. Στη μόδα και στα ηλεκτρονικά είδη, τα όρια των 19,99, 49,99 ή 99,99 ευρώ λειτουργούν με την ίδια λογική. Στο ηλεκτρονικό εμπόριο, όπου ο καταναλωτής συγκρίνει δεκάδες προϊόντα μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, ακόμη και η οπτική εικόνα μιας χαμηλότερης πρώτης μονάδας μπορεί να επηρεάσει την επιλογή. Ανάλογες στρατηγικές χρησιμοποιούνται στην εστίαση, στα συνδρομητικά πακέτα, στις τηλεπικοινωνίες και σε υπηρεσίες.

καλείται η Wall Street Journal.

Σύμφωνα με τον Independent, η Cleancult, εταιρεία προϊόντων καθαρισμού, έχει αναφέρει ότι οι πωλήσεις απορρυπαντικού μπορούν να διπλασιαστούν όταν η τιμή πέφτει από επίπεδα άνω των 10 στο 9,99.

Το παράδειγμα αποτυπώνει πόσο ισχυρό μπορεί να είναι ένα ψυχολογικό όριο. Ο καταναλωτής δεν αντιλαμβάνεται απλώς μια μείωση μερικών ευρώ. Βλέπει ένα προϊόν που περνάει από την κατηγορία «πάνω από 10» στην κατηγορία «κάτω από 10».

Το δίλημμα

Η διατήρηση μιας τιμής κάτω από ένα συγκεκριμένο όριο γίνεται, ωστόσο, όλο και δυσκολότερη για τις επιχειρήσεις. Επειτα από χρόνια αυξημένου κόστους σε πρώτες ύλες, μεταφορές, ενέργεια και μισθούς, πολλές εταιρείες βρίσκονται μπροστά σε ένα δίλημμα: είτε θα αυξήσουν την τιμή και θα διακινδυνεύσουν την αντίδραση των καταναλωτών είτε θα αλλάξουν το ίδιο το προϊόν.

Κάπου εκεί εμφανίζονται άλλες στρατηγικές. Μία είναι η μικρότερη συσκευασία. Αντί μια εταιρεία να αυξήσει την τιμή πάνω από το ψυχολογικό όριο, μπορεί να μειώσει την ποσότητα και να διατηρήσει το τελικό ποσό χαμηλότερα. Μια άλλη είναι ο επανασχεδιασμός της συ-

σκευασίας ώστε να περιοριστεί το κόστος.

Η Hasbro, για παράδειγμα, άλλαξε τον τρόπο συσκευασίας ορισμένων παιχνιδιών προκειμένου να διατηρήσει κάποιους κωδικούς κάτω από το κρίσιμο όριο. Στον κλάδο των ποτών, όταν η διατήρηση μεγαλύτερων συσκευασιών κάτω από το αντίστοιχο όριο έγινε δύσκολη, εταιρείες στράφηκαν σε μικρότερα πακέτα. Στην πράξη, δηλαδή, η τιμή μπορεί να αρχίσει να καθορίζει το προϊόν και όχι μόνο το αντίστροφο.

Η επιχείρηση πρώτα αποφασίζει ότι πρέπει να προσφέρει κάτι στα 9,99 ευρώ και στη συνέχεια αναζητεί ποια ποσότητα, συσκευασία ή σύνθεση προϊόντος μπορεί να υποστηρίξει αυτή την τιμή.

Τα «μαγικά» όρια

Τα ψυχολογικά όρια δεν μένουν σταθερά για πάντα. Πριν από την πληθωριστική έξαρση των τελευταίων ετών, σε αρκετούς κλάδους –ιδίως στην ταχεία εστίαση– το «μαγικό» σημείο ήταν συχνά χαμηλότερο. Στις ΗΠΑ, τα 5 δολάρια αποτέλεσαν για χρόνια βασικό σημείο αναφοράς για οικονομικά γεύματα και προσφορές. Αλυσίδες όπως η Subway, η KFC και η McDonald's έχτισαν ολόκληρες καμπάνιες γύρω από αυτό το ποσό. Η λογι-

κή ήταν η ίδια: μια καθαρή, εύκολα αναγνωρίσιμη τιμή, που ο καταναλωτής μπορούσε να συνδέσει άμεσα με την έννοια της ευκαιρίας. Με την άνοδο του κόστους, όμως, πολλά από αυτά τα όρια έγιναν μη βιώσιμα. Η τιμή αναφοράς μετακινήθηκε προς τα πάνω. Αυτό είναι ίσως και το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της σημερινής αγοράς: ο πληθωρισμός δεν αυξάνει απλώς τις τιμές. Μετακινεί και τα όρια του τι θεωρείται «φθηνό».

Πώς λειτουργεί

Η ψυχολογική τιμολόγηση δεν σημαίνει ότι οι καταναλωτές δεν γνωρίζουν ότι τα 9,99 ευρώ είναι ουσιαστικά 10 ευρώ. Οι περισσότεροι το γνωρίζουν απολύτως. Η αποτελεσματικότητα της πρακτικής βρίσκεται αλλού: στις γρήγορες αποφάσεις αγοράς, στη σύγκριση πολλών τιμών και στα νοητικά όρια που χρησιμοποιούμε για να απλοποιούμε τις επιλογές μας. Ένας καταναλωτής που έχει θέσει όριο «έως 10 ευρώ», μπορεί να αποδεχθεί ευκολότερα τα 9,99 από τα 10,49 ευρώ. Κάποιος που αναζητεί προϊόν «στα 100 ευρώ» θα δει διαφορετικά τα 99,99 από τα 102 ευρώ. Οι εταιρείες γνωρίζουν ότι ο καταναλωτής δεν αγοράζει μόνο προϊόντα. Αγοράζει και την αίσθηση ότι έκανε μια καλή συμφωνία.

Σε χαμηλό τριετίας η ανάπτυξη της κινεζικής οικονομίας το δεύτερο τρίμηνο

Απότομη επιβράδυνση εμφάνισε η οικονομία της Κίνας το προηγούμενο τρίμηνο, καταγράφοντας την ασθενέστερη επίδοση εδώ και τουλάχιστον τρία χρόνια, καθώς η αδύναμη εγχώρια ζήτηση και ο αντίκτυπος του πολέμου στο Ιράν στις τιμές του πετρελαίου επισκίασαν τις ισχυρές εξαγωγές της χώρας. Τα στοιχεία, που έπεσαν κάτω από τον επίσημο στόχο της ανάπτυξης, εντείνουν τις πιέσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να επιταχύνουν τις δημόσιες δαπάνες ώστε να τονώσουν την οικονομία.

Ειδικότερα, τα επίσημα στοιχεία για το ΑΕΠ έδειξαν ότι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο αναπτύχθηκε το δεύτερο τρίμηνο κατά 4,3%, έπειτα από ανάπτυξη 5% στο πρώτο τρίμηνο. Μία ημέρα νωρίτερα είχε ανακοινωθεί ότι οι εξαγωγές της Κίνας αυξήθηκαν κατά 27% τον Ιούνιο σε ετήσια βάση.

Τον Μάρτιο, η Κίνα χαμήλωσε τον στόχο της ανάπτυξης σε ένα εύρος 4,5%-5%, υιοθετώντας τον χαμηλότερο στόχο από το 1991, μια κίνηση που ορισμένοι αναλυτές λένε ότι δίνει στους αξιωματούχους μεγαλύτερη ευελιξία στη διαχείριση της οικονομίας.

Τα στοιχεία του δεύτερου τριμήνου, τα πρώτα που έχουν επιρραστεί στο σύνολό τους από

τον πόλεμο που ξέσπασε στο Ιράν στις 28 Φεβρουαρίου, δείχνουν τη χαμηλότερη τριμηνιαία ανάπτυξη από τα τέλη του 2022, όταν η Κίνα έβγαине από τους αυστηρούς περιορισμούς της για την πανδημία.

«Υπάρχουν περισσότεροι εξωτερικοί παράγοντες αστάθειας και αβεβαιότητας», ανέφερε η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Κίνας στη σχετική ανακοίνωσή της. Επίσης, επεσήμανε την ανισορροπία μεταξύ της ισχυρής προσφοράς και της ασθενούς ζή-

Η αδύναμη εγχώρια ζήτηση και ο αντίκτυπος του πολέμου στο Ιράν στις τιμές του πετρελαίου επισκίασαν τις ισχυρές εξαγωγές της χώρας.

τησης στην εγχώρια οικονομία. Άλλα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν την Τετάρτη υπογράμμισαν τις οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Πεκίνο στο εσωτερικό. Μεταξύ αυτών είναι η μακροχρόνια ύφεση στην αγορά ακινήτων και οι ασθενείς κα-

Η οικονομία της Κίνας αναπτύχθηκε το β' τρίμηνο κατά 4,3%, έπειτα από ανάπτυξη 5% στο α' τρίμηνο. Μία ημέρα νωρίτερα είχε ανακοινωθεί ότι οι εξαγωγές της αυξήθηκαν κατά 27% τον Ιούνιο σε ετήσια βάση.

από εκείνη του Μαΐου, που είχε δείξει μείωση 0,6%.

Οι κινεζικές επιχειρήσεις αναγκάζονται να απορροφούν το υψηλότερο κόστος ενέργειας και πρώτων υλών «επειδή η λήσεις αυξήθηκαν κατά 1% τον Ιούνιο, σε μια καλύτερη ένδειξη

από εκείνη του Μαΐου, που είχε δείξει μείωση 0,6%.

Οι κινεζικές επιχειρήσεις αναγκάζονται να απορροφούν το υψηλότερο κόστος ενέργειας και πρώτων υλών «επειδή η λήσεις αυξήθηκαν κατά 1% τον Ιούνιο, σε μια καλύτερη ένδειξη

μήσεις», εξηγεί η Φαμπιέν Γιπ, αναλύτρια της επενδυτικής πλατφόρμας IG, μιλώντας στο BBC. Η διαχείριση της κατάστασης θα γίνεται πιο δύσκολη όσο περισσότερο συνεχίζεται ο πόλεμος στο Ιράν, σημειώνει.

Τα αδύναμα στοιχεία της ανά-

πτυξης πιθανότατα θα κυριαρχήσουν στην ατζέντα όταν το Πολιτικό Γραφείο του κυβερνώντος Κομμουνιστικού Κόμματος, το οποίο λαμβάνει αποφάσεις, συνεδριάσει αργότερα αυτόν τον μήνα. Οι αξιωματούχοι ενδέχεται να επιλέξουν να επιταχύνουν τις δαπάνες και να ενισχύσουν τις επενδύσεις σε έργα υποδομών, αφού οι περικοπές στις δαπάνες τους τελευταίους μήνες έβαλαν φρένο στην ανάπτυξη μετά μια απροσδόκητη ανάκαμψη στην αρχή του έτους.

«Υπάρχει περιθώριο για επιτάχυνση των δημοσιονομικών δαπανών στο πλαίσιο του εγκεκριμένου προϋπολογισμού για την υποστήριξη των επενδύσεων σε υποδομές», ανέφερε στο Bloomberg ο Ντινγκ Σουάνγκ, οικονομολόγος της Standard Chartered. «Πιστεύουμε ότι η κυβέρνηση θα δώσει προτεραιότητα στην εφαρμογή των υφιστάμενων πολιτικών».

Αν και η ανάπτυξη του πρώτου εξαμήνου βρίσκεται εντός του εύρους του επίσημου στόχου, ο πρωθυπουργός Λι Τσιάνγκ δεν απέκλεισε την πιθανότητα εφαρμογής επιπλέον μέτρων τόνωσης της οικονομίας, ζητώντας «προετοιμασία και μελέτη προσθετων πολιτικών» σε συνάντηση που έγινε αυτή την εβδομάδα.

Πιο αυστηρά τα κριτήρια για δάνεια σε επιχειρήσεις λόγω των δασμών

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες έγιναν πιο επιφυλακτικές απέναντι στους κινδύνους

Οι γεωπολιτικές και εμπορικές εντάσεις δεν πλύνουν μόνο τις εξαγωγές των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αλλά αρχίζουν να επηρεάζουν και την πρόσβασή τους στη χρηματοδότηση.

Σύμφωνα με νέα ανάλυση στελεχών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, οι επιχειρήσεις της Ευρωζώνης με αυξημένη έκθεση στις ΗΠΑ αντιμετωπίζουν χαμηλότερη ζήτηση για δάνεια αλλά και αυστηρότερους όρους χορήγησης πιστώσεων, καθώς οι τράπεζες έγιναν πιο επιφυλακτικές απέναντι στους κινδύνους που δημιουργεί η αβεβαιότητα γύρω από το διεθνές εμπόριο.

Η μεγαλύτερη πίεση καταγράφηκε στους κλάδους που είναι περισσότερο εκτεθειμένοι στους αμερικανικούς δασμούς, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία, η οποία ήδη αντιμετωπίζει υψηλό κόστος, ισχυρό ανταγωνισμό από την Κίνα και την ανάγκη για τεράστιες επενδύσεις στην ηλεκτροκίνηση. Στο δεύτερο εξάμηνο του 2025, το καθαρό ποσοστό των τραπεζών που ανέφερε αυστηρότερα πιστωτικά κριτήρια για την αυτοκινητοβιομηχανία και την εφοδιαστική αλυσίδα της έφθασε στο 21%, το υψηλότερο μεταξύ των βασικών κλάδων της οικονομίας.

Τα στοιχεία της έρευνας τραπεζικού δανεισμού της ΕΚΤ δείχνουν ότι σχεδόν οι μισές τράπεζες της Ευρωζώνης θεωρούν ουσιαστική την έκθεσή τους στις αλλαγές της εμπορικής πολιτικής και στη σχετική αβεβαιότητα. Συγκεκριμένα, το 46% των τραπεζών χαρακτήρισε την έκθεσή του «αρκετά» ή «πολύ σημαντική» το 2025, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το 2026 εκτιμάται στο 43%. Σε καθαρούς όρους, το 11% των τραπεζών δήλωσε ότι οι εμπορικές εντάσεις οδήγησαν σε αυστηρότερα πιστωτικά κριτήρια το 2025, ενώ το ίδιο ποσοστό αναμένει ότι η επίδραση θα συνεχιστεί και το 2026.

Ταυτόχρονα, η αβεβαιότητα είχε αρνητικό αντίκτυπο στη ζήτηση δανείων από τις επιχειρήσεις, με το σχετικό καθαρό ποσοστό να διαμορφώνεται στο -6% το 2025.

Στο δεύτερο εξάμηνο του 2025 το καθαρό ποσοστό των τραπεζών που ανέφερε αυστηρότερα πιστωτικά κριτήρια για την αυτοκινητοβιομηχανία και την εφοδιαστική αλυσίδα της έφθασε στο 21%, το υψηλότερο μεταξύ των βασικών κλάδων της οικονομίας.

Αυστηρότερες συνθήκες χρηματοδότησης καταγράφηκαν στην αυτοκινητοβιομηχανία και στους ενεργοβόρους μεταποιητικούς κλάδους.

Για το 2026, οι τράπεζες αναμένουν ότι η αρνητική επίδραση θα περιοριστεί, αλλά δεν θα εξαφανιστεί, προβλέποντας ποσοστό -3%.

Η εμπορική αβεβαιότητα επηρέασε και τη διάθεση των τραπεζών να αναλάβουν κίνδυνο. Καθαρό ποσοστό 9% των τραπεζών δήλωσε ότι η ανοχή τους στον κίνδυνο μειώθηκε το 2025, ενώ για το 2026 η αντίστοιχη εκτίμηση διαμορφώ-

νεται στο 8%. Σε αρκετές περιπτώσεις οι τράπεζες δεν άλλαξαν επίσημα τους όρους χρηματοδότησης, αλλά ενίσχυσαν την παρακολούθηση των επιχειρήσεων που θεωρούνται περισσότερο εκτεθειμένες στις εμπορικές εντάσεις.

Η ΕΚΤ εντοπίζει επίσης επιδείνωση στην ποιότητα ορισμένων δανειακών χαρτοφυλακίων. Καθαρό ποσοστό 5% των τραπεζών ανέφερε αρνητική επίδραση στην πιστωτική ποιότητα και στους δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων το 2025, με το ποσοστό να αναμένεται να υποχωρήσει στο 3% το 2026.

Αντίθετα, η επίδραση στην κεφαλαιακή θέση και στη ρευστότητα των τραπεζών ήταν ουσιαστικά μηδενική. Αυτό δείχνει ότι το πρόβλημα δεν βρίσκεται στην έλλειψη διαθέσιμων κεφαλαίων, αλλά στην αυξημένη επιφυλακτικότητα των

τραπεζών απέναντι στον επιχειρηματικό κίνδυνο.

Εκτός από την αυτοκινητοβιομηχανία, αυστηρότερες συνθήκες χρηματοδότησης καταγράφηκαν και στους ενεργοβόρους μεταποιητικούς κλάδους. Η καθαρή σύσφιξη των πιστωτικών κριτηρίων αυξήθηκε από 5% στο πρώτο εξάμηνο του 2025 σε 10% στο δεύτερο, ενώ η ζήτηση για δάνεια παρέμεινε αρνητική.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις εμφανίζονται επίσης περισσότερο εκτεθειμένες από τις μικρομεσαίες, καθώς η καθαρή σύσφιξη των πιστωτικών κριτηρίων έφθασε στο 6%, έναντι 2% για τις ΜμΕ. Σε γεωγραφικό επίπεδο, οι τράπεζες στη Γερμανία και στη Γαλλία ανέφεραν αυστηρότερα κριτήρια χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις, ενώ σε Ισπανία και Ιταλία οι όροι παρέμειναν σε γενικές γραμμές αμετάβλητοι.

Σύμφωνα με την ανάλυση της ΕΚΤ, η επίδραση των εμπορικών εντάσεων στην προσφορά πιστώσεων κορυφώθηκε μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου του 2025. Στη συνέχεια η πίεση μετριάστηκε, καθώς βελτιώθηκε το κλίμα γύρω από το διεθνές εμπόριο και περιόριστηκε η αβεβαιότητα μετά το προκαταρκτικό πλαίσιο εμπορικής συμφωνίας μεταξύ ΗΠΑ και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νέα ανάλυση, ωστόσο, δεν λαμβάνει υπόψη τις πιο πρόσφατες γεωπολιτικές εντάσεις που έχουν προκαλέσει νέους κραδασμούς στις αγορές και έχουν επαναφέρει τις ανησυχίες για τον πληθωρισμό και την ανάπτυξη. Το ζήτημα αποκτά πρόσθετη σημασία για την ΕΚΤ, καθώς οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής καλούνται να σταθμίσουν αφενός τους κινδύνους για την οικονομική δραστηριότητα και αφετέρου τις νέες πληθωριστικές πιέσεις. Οι αγορές και οι αναλυτές δεν αναμένουν αύξηση των επιτοκίων στην επόμενη συνεδρίαση της ΕΚΤ, ενώ ακόμη και στελέχη του διοικητικού συμβουλίου που μέχρι πρόσφατα άφηναν ανοικτό ένα τέτοιο ενδεχόμενο, εμφανίζονται πλέον να τάσσονται υπέρ της διατήρησης των επιτοκίων αμετάβλητων.

Ισχυρή ζήτηση για κοσμήματα από πλουσίους

Μπορεί η παγκόσμια αγορά πολυτελείας να έχει χάσει τη δυναμική των προηγούμενων ετών, όμως οι εύποροι καταναλωτές εξακολουθούν να ξεδεύουν – και ειδικά όταν πρόκειται για κοσμήματα της Cartier και της Van Cleef & Arpels. Η Richemont, ο ελβετικός όμιλος στον οποίο ανήκουν οι δύο διάσημοι οίκοι, ανακοίνωσε αύξηση πωλήσεων κατά 20% σε σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τρίμηνο έως τον Ιούνιο. Η επίδοση ήταν σχεδόν διπλάσια από την αύξηση 11% που ανέμεναν οι αναλυτές, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που είχε συγκεντρώσει το Bloomberg. Η μεγάλη υπέρβαση των προβλέψεων έστειλε τη μετοχή της Richemont σε νέο ιστορικό υψηλό, ενώ τα ισχυρά αποτελέσματα έδωσαν ώθηση και σε άλλες μετοχές του κλάδου πολυτελείας.

Η «μυχανή» της ανάπτυξης ήταν για ακόμη μία φορά τα κοσμήματα. Ο σχετικός κλάδος, που αντιπροσωπεύει περίπου τα τρία τέταρτα της δραστηριότητας της Richemont, αύξησε τις πωλήσεις του κατά 24% μέσα στο τρίμηνο, με την αμερικανική αγορά να πρωταγωνιστεί. Η ισχυρή ζήτηση από εύπορους Αμερικανούς στη Γαλλία ανέφεραν αυστηρότερα κριτήρια χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις, ενώ σε Ισπανία και Ιταλία οι όροι παρέμειναν σε γενικές γραμμές αμετάβλητοι. Σύμφωνα με την ανάλυση της ΕΚΤ, η επίδραση των εμπορικών εντάσεων στην προσφορά πιστώσεων κορυφώθηκε μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου του 2025. Στη συνέχεια η πίεση μετριάστηκε, καθώς βελτιώθηκε το κλίμα γύρω από το διεθνές εμπόριο και περιόριστηκε η αβεβαιότητα μετά το προκαταρκτικό πλαίσιο εμπορικής συμφωνίας μεταξύ ΗΠΑ και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νέα ανάλυση, ωστόσο, δεν λαμβάνει υπόψη τις πιο πρόσφατες γεωπολιτικές εντάσεις που έχουν προκαλέσει νέους κραδασμούς στις αγορές και έχουν επαναφέρει τις ανησυχίες για τον πληθωρισμό και την ανάπτυξη. Το ζήτημα αποκτά πρόσθετη σημασία για την ΕΚΤ, καθώς οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής καλούνται να σταθμίσουν αφενός τους κινδύνους για την οικονομική δραστηριότητα και αφετέρου τις νέες πληθωριστικές πιέσεις. Οι αγορές και οι αναλυτές δεν αναμένουν αύξηση των επιτοκίων στην επόμενη συνεδρίαση της ΕΚΤ, ενώ ακόμη και στελέχη του διοικητικού συμβουλίου που μέχρι πρόσφατα άφηναν ανοικτό ένα τέτοιο ενδεχόμενο, εμφανίζονται πλέον να τάσσονται υπέρ της διατήρησης των επιτοκίων αμετάβλητων.

Η Richemont, ο ελβετικός όμιλος στον οποίο ανήκουν οι δύο διάσημοι οίκοι της Cartier και της Van Cleef & Arpels, ανακοίνωσε αύξηση πωλήσεων κατά 20% σε σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες στο τρίμηνο έως τον Ιούνιο.

ρη ανοχή από τα ακριβά ρούχα και τα δερμάτινα είδη. Σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας, ένα κόσμημα μπορεί να θεωρηθεί από τους πολύ εύπορους καταναλωτές πιο διαχρονική αγορά και καλύτερη διατήρηση αξίας σε σχέση με ένα προϊόν μόδας. Η Richemont έχει επίσης επισημάνει ότι οι Αμερικανοί καταναλωτές είναι περισσότερο πρόθυμοι από τους Ευρωπαίους να ξεδέψουν μεγάλα ποσά για κοσμήματα, στοιχείο που στηρίζει την κατανάλωση ειδών πολυτελείας στις ΗΠΑ. Οι συνολικές πωλήσεις της Richemont αυξήθηκαν σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές. Σε Ασία - Ειρηνικό η άνοδος ξεπέρασε το 20%, κυρίως χάρη στην ισχυρή επίδοση των κοσμημάτων. Στον κλάδο των ρολογιών η εικόνα παρέμεινε σε γενικές γραμμές σταθερή. Η πτώση σε Κίνα, Χονγκ Κονγκ και Μακάο αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη στις υπόλοιπες αγορές της περιοχής. Στη Μέση Ανατολή και την Αφρική, από όπου ο όμιλος αντλεί λίγο λιγότερο από το 10% των εσόδων του, οι πωλήσεις επέστρεψαν σε άνοδο. Υπήρξε πάντως μικρή υποχώρηση στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, καθώς οι αναταράξεις από τη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή επηρέασαν τις ταξιδιωτικές ροές και τη δραστηριότητα σε σημαντικούς εμπορικούς κόμβους όπως το Ντουμπάι.

Πρόσκληση Υποβολής Αιτήσεων σε Διαγωνισμό για τη Χορήγηση Δικαιωμάτων Χρήσης του Φάσματος Ραδιοσυχνοτήτων (26 GHz) για την Ίδρυση και Λειτουργία Δικτύων Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών για την Παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ 3/2026)

Ο Αν. Διευθυντής του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών του Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, δια της παρούσας ειδοποίησης, προσκαλεί την υποβολή αιτήσεων σε διαγωνισμό για τη χορήγηση εξουσιοδοτήσεων χρήσης της ζώνης ραδιοσυχνοτήτων 25.5 - 27.5 GHz για την ίδρυση και λειτουργία δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Οι εξουσιοδοτήσεις θα χορηγηθούν με πλειοδοτική διαδικασία (πλειστηριασμός). Τα έγγραφα του διαγωνισμού με αντικείμενο «Πλειστηριασμός για τη Χορήγηση Δικαιωμάτων Χρήσης του Φάσματος Ραδιοσυχνοτήτων (26 GHz) για την Ίδρυση και Λειτουργία Δικτύων Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών για την Παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών» και με κωδικό αναφοράς: ΤΗΕ Δ1/2026 είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (<https://www.gov.cy/dmrid-dec>) και στα γραφεία του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στη διεύθυνση 286 Λεωφόρος Στροβόλου, 2048 Στρόβολος (τηλ. +357 22 814854).

Οι ενδιαφερόμενοι οργανισμοί, που επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση, θα πρέπει να καταθέσουν τον απαιτούμενο φάκελο στο Κιβώτιο Προσφορών του Τμήματος Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, στη διεύθυνση 286 Λεωφόρος Στροβόλου, 2048 Στρόβολος, Κύπρος, το αργότερο μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 2026 και ώρα 11.00 πμ. Είναι ευθύνη των αιτών να μεριμνήσουν κατάλληλα προκειμένου η αίτηση τους να παραληφθεί πριν από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο.

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ (ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΕΣ) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1990 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΔΕΙΑ (Δυνάμει του Άρθρου 90 του Νόμου)

Δίδεται ειδοποίηση ότι ο Μιχάλης Γεωργίου, από τη οδό Ζώδιας 1, 2722, Αστρομερίτη, Λευκωσία υπέβαλε αίτηση στον Επαρχιακό Οργανισμό Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ) Λευκωσίας για την εξασφάλιση Πολεοδομικής Άδειας για Αλλαγή χρήσης υφιστάμενου κτιρίου (Κτίριο Β) από κατάστημα σε κατοικία στο τεμάχιο με τα πιο κάτω στοιχεία:
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΚΙΝΗΤΟΥ:
Φύλλο / Σχέδιο: 29/02
Τεμάχιο Αρ.: 978
Τοποθεσία: Εντός του χωριού
Δήμος / Κοινότητα: Κοινότητα Αστρομερίτη, Επαρχία Λευκωσίας
Πολεοδομική Ζώνη: Οικιστική Ζώνη Η2
Αριθμός και ημερομηνία της Αίτησης (στ): Αρ. Προσωρινής Κατάθεσης: 164991 Ημερομηνία: 14/07/2026
Σύντομη περιγραφή της προτεινόμενης ανάπτυξης (Ζ):

Οι εργασίες αφορούν εσωτερικές προσηκομετατροπές, εξωτερικές μετατροπές επί του υφιστάμενου κελύφους (πρόσοψης) και τη διαμόρφωση μίας (1) θέσης στάθμευσης εσωτερικά του κελύφους του κτιρίου, βάσει των προνοιών του Άρθρου 90 του Νόμου. Η δόμηση και η κάλυψη του κτιρίου παραμένουν οι ίδιες με την εγκεκριμένη αδειούχο ανάπτυξη (Αρ. Αδ. Οικ. 11277/1988 και 05616/1991). Το υφιστάμενο Κτίριο Α παραμένει ως έχει και δεν επηρεάζεται. Παραστάσεις ή ενστάσεις κατά της προτεινόμενης ανάπτυξης μπορούν να υποβληθούν γραπτώς από οποιοδήποτε πρόσωπο έχει συμφέρον στην ανάπτυξη αυτή, προς την Πολεοδομική Αρχή (Επαρχιακό Οργανισμό Αυτοδιοίκησης Λευκωσίας), μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση της γνωστοποίησης αυτής, αναφέροντας τους λόγους της ένστασης και τον πιο πάνω Αριθμό Αίτησης. Ημερομηνία Δημοσίευσης: 15 Ιουλίου 2026

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Τη Δευτέρα 27 Ιουλίου, 2026, η ώρα 9:00πμ, στα γραφεία των Υπηρεσιών Κρατικών Αγορών και Προμηθειών Λευκωσίας (αποθήκη αρ. 1), οδός Αγίου Ιλαρίωνος 235-243, 1028 Κάιμακλί (Περιοχή ΣΟΠΑΖ) θα πωληθούν σε Πλειστηριασμό Τρόλεϊς, ρυμουλκούμενες καρότσες, ηλεκτρογεννήτριες, υδροφόρες, παλαιά μέταλλα, κάλυκες, μεταλλικά μέρη οχημάτων και διάφορα άλλα. Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν επιθεωρήσουν τα αντικείμενα τα οποία βρίσκονται σε διάφορα στρατόπεδα (πληροφορίες στον Κατάλογο Πλειστηριασμού) από τη Δευτέρα 20/7/2026 μέχρι και την Παρασκευή 24/7/2026, μεταξύ 8πμ-12μ. μετά από επικοινωνία με τον αναφερόμενο Αρμόδιο του κάθε στρατοπέδου. Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθύνεστε στους Δημοπράτες: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία ΤΗΛ.: 22778751

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:
Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/3509/2026
Πωλητής/τές : GORDIAN HOLDINGS LIMITED
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ 20, ASPELIA COURT, ΟΡΟΦΟΣ 2, 1096 ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΔΡΟΥΛΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΡΙΒΑ ΔΙΓΓΗΝ 43, 2772 ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ ΞΥΛΙΑΤΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: S.I.C. CYPROCERT LIMITED
ΠΑΠΑΦΕΣΣΑ 2, 2235 ΛΑΤΣΙΑ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΚΥΠΡΟΣ
Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής:0/8038
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.:29/51/0/1297/5
Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ
Υποδιοκτησίες: ΑΜΥΓΔΑΛΙΕΣ (9) Υπάρχουν κτίρια που δεν αναφέρονται στην εγγραφή (1/ΕΣ/528939/1980)
Εμβάδο τ.μ.: 9340
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ ΞΥΛΙΑΤΟΥ, Τοποθεσία: ΜΑΖΕΡΗ Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 8597/9340
Ποσό Πώλησης: €47.000,00, Ποσό Φ.Π.Α.: €8.930,00, Σύνολο: €55.930,00

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Αυξάνεται η ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες

Ακίνητα 3 εκατ. ευρώ κατά μέσον όρο αναζητούν οι αγοραστές

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σημαντική άνοδο καταγράφει κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο η ζήτηση για πολυτελείς κατοικίες, καθώς με βάση τα στοιχεία σχετικής έρευνας του οίκου Greece Sotheby's International Realty, η συνολική αξία των ακινήτων για τα οποία εκδηλώθηκε ζήτηση ανήλθε σε 6,11 δισ. ευρώ, μέγεθος που είναι κατά 35% υψηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό διάστημα (4,51 δισ. ευρώ), αλλά και 19% υψηλότερο από τον μέσο όρο της τελευταίας πενταετίας. Αντιστοίχως, η μέση αξία ακινήτου ανά αίτημα ζήτησης σημείωσε αύξηση από 5,1 εκατ. ευρώ πέρυσι σε 5,9 εκατ. ευρώ το φετινό πρώτο εξάμηνο, ενώ η διάμεση αξία (αφαιρώντας τα λίγα ακίνητα μοναδικών χαρακτηριστικών και πολύ μεγάλης αξίας), κατέγραψε αύξηση κατά 28% σε 2,95 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με την ανάλυση, είναι σημαντικό το ότι η ζήτηση ξεπέρασε πολύ σύντομα το «σοκ» της κρίσης στη Μέση Ανατολή, η οποία τελικά επηρέασε αρνητικά την αγορά για μόλις 40 ημέρες. Συγκεκριμένα, στις πρώτες 20 ημέρες της συγκρούσης καταγράφηκε ήπια συμπίεση στον ρυθμό αιτημάτων, με τον όγκο ζήτησης σε αξία να παραμένει ωστόσο αυξημένος κατά 36% σε ετήσια βάση. Η αγορά επανήλθε σταδιακά τις επόμενες 20 ημέρες, ενώ από τα μέσα Απριλίου η ζήτηση είχε ήδη ξεπεράσει την προ κρίσης τροχιά της, με τον Ιούλιο να κλείνει με αύξηση 64% σε αξία σε σχέση με πέρυσι.

Μεγαλύτερα πορτοφόλια

Όπως αναφέρει ο Σάββας Σαββαΐδης, πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Greece Sotheby's International Realty, «η ζήτηση επέτρεψε στη μακροχρόνια τροχιά της μετά την αναπόφευκτη προσαρμογή του 2025, και μάλιστα με σημαντικό περιθώριο.

Οι αγοραστές που υποδεχόμαστε το 2026 είναι μεγαλύτεροι σε μέγεθος, πιο θεσμικοί και πιο αποφασισμένοι από εκείνους που υποδεχόμασταν πριν από πέντε χρόνια. Ακόμη και ένα γεγονός τόσο σοβαρό όσο η σύγκρουση στο Ιράν απορροφήθηκε από την αγορά μέσα σε λίγες

	Μερίδιο επί της συνολικής ζήτησης	Ετήσια μεταβολή (α' εξάμηνο 2025 - α' εξάμηνο 2026)
Ελλάδα	18,8%	17%
Μεγ. Βρετανία	17,4%	60%
ΗΠΑ	14,5%	16%
Γαλλία	6,3%	45%
Αυστραλία	4,2%	60%
Γερμανία	3,3%	-1%
Ελβετία	2,9%	29%
Καναδάς	2,4%	54%
Ολλανδία	2,2%	200%
Ην. Αρ. Εμιράτα	2,2%	-20%
Βέλγιο	1,9%	101%
Ν. Αφρική	1,8%	264%
Ισπανία	1,8%	470%

ΠΗΓΗ: Greece Sotheby's International Realty

Η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης πανελλαδικά διαμορφώνεται σε 8.333 ευρώ/τ.μ.

εβδομάδες, χωρίς να αλλάξει τη θεμελιώδη πορεία της ζήτησης. Το μήνυμα προς τους πωλητές είναι ξεκάθαρο: η ρεαλιστική τιμολόγηση αποτελεί προϋπόθεση επιτυχίας. Η αγορά έχει ωριμάσει αρκετά ώστε να ανταμείβει τη διαφάνεια και να τιμωρεί την υπερτίμηση».

Με βάση τα στοιχεία της εταιρείας, από το σύνολο των ολοκληρωμένων πωλήσεων που αναλύθηκαν, ο μέσος χρόνος από τη δημοσίευση ενός ακινήτου έως την υπογραφή συμβολαίου διαμορφώθηκε στις 238 ημέρες, με το 41% να ολοκληρώνεται εντός έξι μηνών.

Παράλληλα, στο 72% των ακινήτων όπου καταγράφηκε αναθεώρηση τιμής μεταξύ 2025 και 2026, η αναθεώρηση ήταν πτωτική, με μέση μείωση της τάξης του 8%. Όπως

Από πού προέρχονται οι αγοραστές πολυτελών κατοικιών το πρώτο εξάμηνο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

σημειώνεται χαρακτηριστικά στην έκθεση, ένα ακίνητο που παραμένει σε μη ρεαλιστική τιμή για έξι έως δώδεκα μήνες χωρίς σοβαρές προσφορές, τελικά «μένει στη μνήμη της αγοράς ως απούλητο και όχι ως υποτιμημένο».

Ποιοι αγοράζουν

Σε ό,τι αφορά την προέλευση των αγοραστών, οι τρεις σημαντικότερες χώρες προέλευσης είναι, κατά σειρά, η Ελλάδα, η Μεγάλη Βρετανία και οι ΗΠΑ.

Πέραν της έντονης αγοραστικής δραστηριότητας των Ελλήνων επιχειρηματιών, η εταιρεία καταγράφει και την τάση του επαναπατρισμού πολλών Ελλήνων της διασποράς από τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, τη Μεγάλη Βρετανία και τον Καναδά, κάτι που αποτυπώνεται στα στοιχεία της ζήτησης.

Η αύξηση από τη Μεγάλη Βρετανία και την Αυστραλία αγγίζει το 60% σε σχέση με πέρυσι και από τον Καναδά το 54%.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η σημαντική άνοδος από την Ευρώπη και μάλιστα από περισσότερες χώρες. Εκτός

από τις «παραδοσιακές» αγορές της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Ελβετίας, ο ταχύτερος ρυθμός ανόδου φέτος προέρχεται από την Ισπανία με αύξηση 470% σε σύγκριση με το περυσινό πρώτο εξάμηνο. Αύξηση κατά 200% παρατηρείται επίσης από την αγορά της Ολλανδίας και κατά 101% από εκείνη του Βελγίου, ενώ αύξηση κατά 264% καταγράφει και η ζήτηση από τη Νότια Αφρική.

Ακριβότερη η Μύκονος

Η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης πανελλαδικά διαμορφώνεται σε 8.333 ευρώ/τ.μ., με την ακριβότερη αγορά να είναι της Μυκόνου με 10.938 ευρώ/τ.μ., ενώ ακολουθούν με 10.213 ευρώ/τ.μ. η Αθηναϊκή Ριβιέρα και με 9.490 ευρώ/τ.μ. το κέντρο της Αθήνας (περιοχή Προεδρικού Μεγάρου, Ηρώδου Αττικού, Κολωνάκι κ.λπ.). Στη λίστα των περιοχών με τις υψηλότερες ζητούμενες τιμές εντοπίζονται νησιά των Κυκλάδων και του Ιονίου, όπως η Λευκάδα (9.130 ευρώ/τ.μ.), η Πάρος (9.028 ευρώ/τ.μ.), η Κέρκυρα (8.716 ευρώ/τ.μ.) και η Τήνος (7.730 ευρώ/τ.μ.).

Αλλαγές στα κριτήρια του προγράμματος «Ανακαίνιση Κατοικίας»

Στη διεύρυνση των κριτηρίων επιλεξιμότητας για ανακαίνιση και ήπια ενεργειακή αναβάθμιση στις κλειστές κατοικίες, στο πλαίσιο του προγράμματος επιδότησης «Ανακαίνιση Κατοικίας», προχωράει η κυβέρνηση, μέσω Κοινής Υπουργικής Απόφασης, που υπεγράφη από τους υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας Σταύρο Παπασταύρου, Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας Δόμνα Μιχαηλίδου, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης Δημήτρη Παπαστεργίου, από τον αναπληρωτή υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Νίκο Παπαθανάση και τον υφυπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Δημήτρη Μαρκόπουλο.

Στόχος είναι να αυξηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η «δεξαμενή» των επιλέξιμων ακινήτων, μετά και τα απογοητευτικά αποτελέσματα των πρώτων εβδομάδων, που έχει ανοίξει η σχετική πλατφόρμα. Όπως προκύπτει, λιγότερο από το 4% των βεβαιώσεων επιλεξιμότητας στο πρόγραμμα αφορούσε κλειστά ακίνητα, είτε λόγω λαθών των ιδιοκτητών στον τρόπο που αυτά έχουν δηλωθεί στα σχετικά φενολογικά έντυπα (π.χ. Ε2 και Ε9), είτε εξαιτίας του τρόπου επεξεργασίας των στοιχείων στο πλαίσιο του προγράμματος, που τελικά κατέληγε να αποκλείει τη μεγάλη πλειονότητα των κατοικιών.

Στο πλαίσιο αυτό, μετά τη νέα ΚΥΑ, μειώνεται το ελάχιστο ποσοστό πλήρους κυριότητας ή επικαρπίας από πενήντα τοις εκατό (50%) σε ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο του είκοσι τοις εκατό (20%) στις κλειστές κατοικίες, οι οποίες πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις της δράσης. Επίσης, αυξάνεται κατά εκατό τοις εκατό (100%) το ανώτερο όριο κατανάλωσης (σε 100 kWh) για κλειστές κατοικίες που παραμένουν ουσιαστικά μη χρησιμοποιούμενες, χωρίς οι ιδιοκτήτες τους να έχουν προβεί σε αίτηση διακοπής ή διακοπή ηλεκτροδότησης έως την ημερομηνία έκδοσης της βεβαίωσης επιλεξιμότητας.

Σύμφωνα με την εν λόγω τροποποίηση, για τις ανωτέρω κλειστές κατοικίες θα πρέπει να έχει καταγραφεί κατανάλωση μικρότερη των 100 kWh συνολικά για τα έτη 2024 και 2025 (όριο κατανάλωσης, που αντιστοιχεί σε ποσοστό ίσο περίπου του 2% της μέσης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας κατοικιών στην Ελλάδα για τη διετία), βάσει των καταμετρήσεων του ΔΕΔΔΗΕ. Επιπλέον, για το χρονικό διά-

στημα από την 1.1.2026 έως την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος έκδοσης βεβαίωσης επιλεξιμότητας, η καταγεγραμμένη κατανάλωση, βάσει των διαθέσιμων μετρητικών δεδομένων του ΔΕΔΔΗΕ, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το ανωτέρω όριο, αναγόμενο αναλογικά στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα.

Μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της δράσης «Ανακαίνιση Κατοικίας» του ΕΣΠΑ 2021-2027 έχουν εκδοθεί περισσότερες από 61.000 βεβαιώσεις επιλεξιμότητας, ενώ το σύνολο των χρηστών της πλατφόρμας έχει ξεπεράσει τις 250.000. Η πλατφόρμα, η οποία υλοποιήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών

Στόχος, να ενταχθούν περισσότερα κλειστά σπίτια, μετά τα απογοητευτικά αποτελέσματα.

Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης του υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, παρέχει πλέον τη δυνατότητα σε περισσότερους πολίτες να εκδώσουν βεβαίωση επιλεξιμότητας σε πραγματικό χρόνο. Τα στοιχεία των πολιτών αντλούνται μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας της ΓΓΠΣΨΔ από την ΑΑΔΕ, το ΥΠΕΣ και τον ΔΕΔΔΗΕ.

Η βεβαίωση επιλεξιμότητας εκδίδεται μέσω του [www.anakainisi.gov.gr](#) είτε μέσω του [gov.gr](#) στην κατηγορία Περιουσία και Φορολογία και υποκατηγορία Επιδοτήσεις πολιτών, θα παραταθεί έως και τη Δευτέρα 31 Αυγούστου 2026 μόνο για τα κλειστά ακίνητα, ενώ για τα ανοικτά ακίνητα εξακολουθεί να ισχύει η προθεσμία της 31ης Ιουλίου 2026.

Σε ένα δεύτερο στάδιο υλοποίησης της δράσης, οι κάτοχοι της βεβαίωσης επιλεξιμότητας θα υποβάλλουν, σε άλλη ηλεκτρονική πλατφόρμα, τις αιτήσεις τους για χρηματοδότηση των εργασιών ανακαίνισης των ακινήτων τους.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Το φαινόμενο των «Branded Residences»

Η έννοια της πολυτέλειας στο κυπριακό real estate έχει περάσει από σαράντα κύματα. Κάποτε, η εξίσωση ήταν απλή: θέα στη θάλασσα, μια ιδιωτική πισίνα, δρύινη κουζίνα και ίσως λίγο ιταλικό μάρμαρο στο σαλόνι. Σήμερα, όμως, στο κατώφλι μιας εξαιρετικά απαιτητικής διεθνούς αγοράς, τα τετραγωνικά και τα ακριβά υλικά από μόνα τους δεν αρκούν για να προσελκύσουν τον σύγχρονο, διεθνή επενδυτή. Η νέα λέξη-κλειδί που μονοπωλεί τα διανοητικά συμβούλια των μεγάλων developers και αλλάζει τον ορίζοντα των ακτών μας είναι μία: Branded Residences.

Πρόκειται για την απόλυτη τάση της παγκόσμιας κτηματαγοράς –που πλέον ρίχνει βαριά τη σκιά της και στην Κύπρο– όπου η οικιστική ανάπτυξη «παντρεύ-

εται» με τα κορυφαία brands της παγκόσμιας βιομηχανίας της φιλοξενίας.

Τι ακριβώς αγοράζει, όμως, κάποιος όταν επενδύει σε μια «επώνυμη κατοικία»; Στην ουσία, αγοράζει το lifestyle ενός πολυτελούς θερέτρου, εφαρμοσμένο στην ιδιωτικότητα της μόνιμης κατοικίας του. Αυτό αποτελεί το DNA της νέας υπερπολυτέλειας.

Τα Branded Residences είναι συνήθως διαμερίσματα ή επαύλεις που αναπτύσσονται σε συνεργασία με διεθνείς ξενοδοχειακούς κολοσσούς (όπως η Ritz-Carlton, η Four Seasons, η Marriott, ή ακόμη και οίκοι μόδας και αυτοκινήτων). Ο ιδιοκτήτης δεν έχει απλώς τα κλειδιά ενός σπιτιού, αλλά πλήρη πρόσβαση σε υπηρεσίες πέντε αστέρων 24/7:

- Concierge και in-house dining: Σεφ που μαγειρεύουν στο διαμέρισμα με ένα απλό τηλεφώνημα και υπηρεσίες θυρωρείου που μπορούν να οργανώσουν από πτήσεις με ιδιωτικό τζετ μέχρι κρατήσεις στα πιο κλειστά εστιατόρια.

- Hotel-grade παροχές: Ιδιωτικά spa, γυμναστήρια με personal trainers, housekeeping και valet parking.

- Turn-key management: Όταν ο ιδιοκτήτης απουσιάζει, το ακίνητο συντηρείται ή και ενοικιάζεται με τα αυστηρά standards του διεθνούς brand, απαλλάσσοντάς τον από κάθε έγνοια.

Γιατί ένα τέτοιο project να αποτελεί όμως το απόλυτο «PR darling» αυτών που καταλαβαίνουν; Η απάντηση κρύβεται στην υπεραξία.

Τα στατιστικά της διεθνούς αγοράς (με τα οποία πλέον ευθυγραμμίζεται η Λεμεσός, η Πάφος, η ραγδαία ανερχόμενη Λάρνακα, αλλά σε κάποιο βαθμό και η Λευκωσία) δείχνουν ότι ένα ακίνητο που φέρει ένα ηχηρό brand name μπορεί να πωληθεί με premium από 25% έως και 40% υψηλότερα σε σχέση με ένα αντίστοιχο, μη επώνυμο ακίνητο στην ίδια περιοχή.

Για τον High-Net-Worth Individual (HNWI) αγοραστή, το brand λειτουργεί ως εγγύηση ποιότητας. Δεν αγοράζει απλώς τούβλα και θέα, αλλά τη σιγουριά ότι το asset του δεν θα απαξιωθεί, καθώς προστατεύεται από την ομπρέλα μιας πολυεθνικής εταιρείας με αυστηρά πρωτόκολλα συντήρησης.

Η αγορά αυτών των ακινήτων

στην Κύπρο δεν τροφοδοτείται πλέον από προγράμματα πολιτογράφησης, αλλά από γνήσιο ενδιαφέρον στελεχών εταιρειών (του γνωστού πλέον headquartering), ξένων επιχειρηματιών και «ψηφιακών νομάδων» με πολύ βαθιές τσέπες. Σε αυτούς τους κύκλους, το να πεις «μένω στο «Τάδε Residences» αποτελεί το απόλυτο status symbol, ανάλογο με την κατοχή ενός σπάνιου hypercar.

Φυσικά, η τάση αυτή δεν στερείται προκλήσεων. Ο μεγάλος κίνδυνος για το κυπριακό real estate είναι ο πληθωρισμός του όρου. Και σε αυτό το σπορ έχουμε (δυστυχώς) ιστορία. Αν κάθε νέα πολυκατοικία βαφτιστεί αυθαίρετα «luxury serviced apartments» χωρίς το ανάλογο βάρος και την υποδο-

μή, η αγορά θα χάσει την αξιοπιστία της στα μάτια των ξένων θεσμικών αγοραστών. Το παιχνίδι των Branded Residences απαιτεί τεράστια κεφάλαια, άσφον εκτέλεση και, κυρίως, μια κουλτούρα εξυπηρέτησης που το νησί καλείται να αποδείξει ότι διαθέτει σε σταθερή βάση.

Η εποχή που η Κύπρος πουλούσε απλώς τον ήλιο και τη θάλασσα της έχει παρέλθει ανεπιστρεπτή. Σήμερα, το νησί καλείται να πουλήσει ένα διεθνοποιημένο, πεντάστερο αφήγημα ζωής. Και το real estate είναι, για άλλη μια φορά, ο μεγάλος πρωταγωνιστής.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΈΧΝΕΣ

& γράμματα

Κυριακή 19 Ιουλίου 2026

Το έπος ενός
πολυμήχανου
σκηνοθέτη

Η «Οδύσσεια» του Κρίστοφερ Νόλαν, που προκάλεσε θυελλώδη ντιμπέιτ μήνες πριν από την πρεμιέρα της, προβάλλεται πλέον στις αίθουσες. Η «Κ» ξεχωρίζει τις σκηνές της μεγάλης παραγωγής που θα συζητηθούν. Η σημαδεμένη Ωραία Ελένη, ο αντιηρωικός Οδυσσέας, το αντιπολεμικό μήνυμα, το αίσθημα της ενοχής.

Σελ. 4-5

Ο Δούρειος Ίππος στη διασκευή του Νόλαν παρουσιάζεται ως αφιέρωμα στον Ποσειδώνα, μισοβυθισμένος στην ακροθαλασσιά. Οι Τρώες τον ανακαλύπτουν και τον σέρνουν από την παραλία μέχρι την πόλη.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

19.7 - 25.7.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Η πρόσκληση»

Ο **κινηματογράφος** Πάνθεον προβάλλει την ταινία της Ολίβια Γουάιλντ «Η πρόσκληση» (The Invite). Πρόκειται για μία σύγχρονη κωμωδία σχέσεων που εκτυλίσσεται στη διάρκεια ενός δείπνου ανάμεσα σε δύο πολύ διαφορετικά ζευγάρια Μέσα σε ένα μόνο βράδυ, οι συζητήσεις γύρω από τον γάμο, την επιθυμία και την προσωπική ελευθερία φέρνουν στην επιφάνεια όσα οι τέσσερις χαρακτήρες απέφευγαν μέχρι τότε να παραδεχτούν. Παίζουν οι Σεθ Ρόγκεν, Ολίβια Γουάιλντ, Πενέλοπε Κρουθ και Έντουαρντ Νόρτον. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία, Ώρα προβολής 8:30μ.μ. Προβολές καθημερινά μέχρι τις 29 Ιουλίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22675787, www.pantheon-theatre.com**

ΑΡΧΑΙΟ ΔΡΑΜΑ

«Ίων» του Ευριπίδη

Πρώτη παράσταση, την Πέμπτη 16 Ιουλίου 2026, για ΘΟΚ, που παρουσιάζεται αυτό το καλοκαίρι στην Κύπρο και την Ελλάδα. Πρόκειται για ένα από το πιο αιγιματικά έργα του αρχαίου δράματος. Ο Ίων δεν είναι μια «καθαρή» τραγωδία: κινείται στο μεταίχμιο μεταξύ τραγικού και κωμικού, μύθου και ρεαλισμού, μυστικισμού και σκεπτικισμού, θέτοντας στο επίκεντρο το ζήτημα της ταυτότητας και του ανήκειν. Ένα έργο που δείχνει να συνομιλεί άμεσα με τη σύγχρονη εμπειρία, σε μια εποχή όπου όλα τίθενται διαρκώς υπό αμφισβήτηση και επαναδιαπραγμάτευση. Η Στέλα Φυρογέννη στον ρόλο της Κρέουσας, ο Νεοκλής Νεοκλέους

ως ο Ξούθος, ο Γιάννης Τσουμαράκης στον ομώνυμο ρόλο. Η παράσταση επιχειρεί να αναδείξει το παιχνίδι της αμφισβήτησης και αμφισβήτησης του έργου, μετατρέποντας τη σκηνή σε έναν πολυπαραστατικό χώρο αναστοχασμού όπου τα είδωλα της αλήθειας και του ψεύδους αλληλεπικαλύπτονται, αποκαλύπτουν και αποκρύπτουν, με το ερώτημα της ταυτότητας να παραμένει ανοικτό, ρευστό και αγωνιώδες. Επόμενες παραστάσεις στην Κύπρο 22 στο Πατίκειο Δημοτικό Αμφιθέατρο Λάρνακας και 24 Ιουλίου στο Αρχαίο Θέατρο Κουρίου, ώρα 9:00 μ.μ. Παραστάσεις στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 28 και 29 Αυγούστου. **Πληροφορίες www.thoc.org.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Αρχοντοχωριάτης»

Η **ΕΘΑΛ** για το καλοκαίρι του 2026, σε συνεργασία με την Anyhow Theatre Ensemble, προτείνει σε μια σύγχρονη διασκευή στην κυπριακή διάλεκτο το θεατρικό έργο «Ο Αρχοντοχωριάτης», βασισμένο στη γνωστή κωμωδία του μεγάλου Γάλλου κωμωδιογράφου Μολιέρου, σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. Στον «Αρχοντοχωριάτη» ο Μολιέρος σατιρίζει τη μεγαλομανία ενός νεόπλουτου άρχοντα, τις απέλπιδες και κωμικές προσπάθειες του να γοπεύσει μια νεαρή μαρκησία, όντας παντρεμένος ο ίδιος και με κόρη σε ηλικία γάμου, αλλά και διάφορων που προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τις προσπάθειες του αυτές. Ένας από αυτούς, ένας νεαρός μαρκησίος που προσπαθεί με τη σειρά του να κερδίσει

τη μαρκησία. Ο δικός μας «Αρχοντοχωριάτης» μεταφέρεται στην κυπριακή πραγματικότητα στα τέλη της δεκαετίας του 1970 μέσα από τον Ζηνωνή, έναν καλοκάγαθο αλλά φιλόδοξο άντρα από ένα χωριό της Λεμεσού. Επί σκηνής: Κρίστοφερ Γκρέκο, Βαλεντίνια Σοφοκλέους, Γιώργος Ευαγόρου, Ανδρέας Λόντου, Δήμητρα Χατζηγιάννη, Μαρία Κωνσταντίνου, Σταυριάνα Καδή και ο Αχιλλέας Γραμματικόπουλος. Παραστάσεις: Πρεμιέρα: 22 Ιουλίου: Αίθριο Θέατρο Λυκείου Αραδίππου «Τάσος Μπισσόπουλος», Αραδίππου, 23 Ιουλίου: Πάρκο Κώστα Παρτασίδη, Άγιος Νικόλαος, Λεμεσός, 24 Ιουλίου: Προαύλιο Αίθουσας Πολλαπλών Χρήσεων Αρακάπ, Αρακάπ, ώρα έναρξης 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Προσωρινά για Πάντα»

Σηματοδοτώντας δέκα χρόνια δημιουργικής συνεργασίας, η isnotgallery και το Almyra Hotel παρουσιάζουν την ομοδική εικαστική έκθεση «Προσωρινά για Πάντα | Temporarily Forever», σε επιμέλεια Άντρου Ευσταθίου. Σύμφωνα με το concept της φετινής έκθεσης, το καλοκαίρι δεν μένει ποτέ, αλλά επιστρέφει, τακτικά, αξιόπιστα. Κάθε χρόνο έρχεται σαν να ήταν η πρώτη φορά και φεύγει σαν να ήταν η τελευταία. Αυτή η επανάληψη, το καλοκαίρι που γυρίζει, πανομοιότυπο και διαφορετικό κάθε φορά, είναι, ίσως, η πιο ειλικρινής εικόνα για το ίδιο το έργο τέχνης. Ένα έργο δημιουργείται μέσα σε μια συγκεκριμένη στιγμή, για συγκεκριμένους λόγους. Κι όμως φιλοδοξεί να τα ξεπεράσει όλα: να μείνει, να θυμάται, να σημαίνει κάτι πέρα από τη

στιγμή της δημιουργίας του. Το προσωρινό, λοιπόν, δεν είναι το αντίθετο του διαρκούς. Είναι ο μόνος τρόπος που γνωρίζουμε για να επιβεβαιώσουμε το δεύτερο. **Εγκαίνια Σάββατο 25 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Διάρκεια έως 6 Σεπτεμβρίου. Almyra Hotel, Πάφος.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Eleni Era: σε μια ξεχωριστή ζωντανή εμφάνιση

Το **Οινοποίεio** Συμεών υποδέχεται την Eleni Era στις βουνοκορφές της Οδού. Χτισμένο σε υψόμετρο 1.200 μέτρων, στις πλαγιές της Οδού, το Οινοποίεio Συμεών φιλοξενεί την Eleni Era σε μια ξεχωριστή ζωντανή εμφάνιση. Η εμφάνισή της στο Οινοποίεio Συμεών πραγματοποιείται με την επιμέλεια της The Open Nest Company, με έδρα το χωριό Βάβλα, στο πλαίσιο μιας πρωτοβουλίας που φιλοδοξεί να αναδείξει το οινοποίεio ως σημείο συνάντησης για το κρασί, τη μουσική και τον πολιτισμό. Μέσα από την ονειρική αισθητική της, συνδυάζει το πιάνο με ατμοσφαιρικές ενορχηστρώσεις και στίχους αντλώντας έμπνευση μέσα από την ενδοσκόπηση του εαυτού και της ανθρώπινης εμπειρίας. Με δύο προσωπικά άλμπουμ στο ενεργητικό της

και εμφανίσεις σε ευρωπαϊκές σκηνές, δημιουργεί ζωντανές εμφανίσεις με ιδιαίτερα προσωπικό και καθηλωτικό χαρακτήρα. Οινοποίεio Συμεών, Οδού Λάρνακας. Παρασκευή 24 Ιουλίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες και κρατήσεις τηλέφωνο 96653002.**

ΜΟΥΣΙΚΗ | Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Το τραγούδι του Ορφέα στην αρχαία Μεσσήνη

Η **μαύρη** αλήθεια είναι ότι ο γράφων ουδέποτε συνδέθηκε ιδιαίτερα με το οπερατικό έργο του συνθέτη Γκλουκ. Όχι πως έχει σημασία αυτό. Η συμβολή του Χριστόφ Βίλμπαλντ Γκλουκ (1714-1787) στην ιστορία της όπερας δεν δύναται να αμφισβητηθεί: υπήρξε μέγας μεταρρυθμιστής εισάγοντας το στοιχείο της δραματικής πλοκής, ενώ τα προσωπικά γούστα του καθενός είναι αέρας φρέσκος. Αν έχει κάποια σημασία η δυσκολία η προσωπική να συνδεθεί κάποιος με το έργο ενός συνθέτη είναι όταν προσέρχεται σε μια παρουσίασή του και παρά την αρχική δυσφορία του, ανακαρρεί στο τέλος με ένα αίσθημα ευφορίας. Αλλά αυτό οφείλεται πρωτίστως στους ερμηνευτές. Και, ίσως, στον χώρο στον οποίο το έργο παρουσιάζεται.

Θα ξεκινήσω από το τελευταίο. Εδώ και τρία χρόνια, το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών διοργανώνει μια φορά τον χρόνο, τα καλοκαίρια, μια μεγάλη συναυλία στο αρχαίο θέατρο της Μεσσήνης. Φέτος, η Καμεράτα Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής, υπό τη διεύθυνση του Γιώργου Πέτρου,

παρουσίασε, υπό τη μορφή θεατρικού αναλογίου, ένα από τα εμβληματικότερα έργα του Γκλουκ, την όπερα «Ορφέας και Ευρυδίκη». Ο χώρος είναι υποβλητικός και, θα τολμούσα να πω, υπερβατικός. Δικαίως ο Σταύρος Μπίενος δόλωνε συγκινημένος πριν από την παράσταση σε μικρή ομάδα δημοσιογράφων για το όραμα του μεγάλου αρχαιολόγου Πέτρου Θέμελη στην αρχαία Μεσσήνη (ο διακριτικός τάφος του βρίσκεται λίγο μετά την είσοδο στον χώρο). Μέσα σε αυτό το φορτισμένο αρχαίο θέατρο, ο Γ. Πέτρου, οι μουσικοί της Καμεράτας, η Χορωδία Δωματίου Αθηνών και τρεις εξαιρετικοί μονωδοί (η μεσόφωνος Τερέζα Λερβολίνο ως Ορφέας, η υψίφωνος Μαρία Κοσοβίτσα ως Ευρυδίκη και η υψίφωνος Μαρίλενα Στριφτόμπολα ως Ερώς) παρέδωσαν ένα εξάισιο μουσικό αποτέλεσμα.

Μου είναι αδύνατον να μη σταθώ στη συγκλονιστική στιγμή όπου ο απειλοσμένος Ορφέας προσπαθεί να κάμψει την οργή των σκιών του Κάτω Κόσμου, όντας ένας ζωντανός που έχει εισβάλει στον ιερό τους

χώρο (η άρια «Laissez-vous toucher par mes pleurs» με τις δραματικές απαντήσεις της χορωδίας «No!» και την υπέροχη χρήση της άρπας στις επικλήσεις του Ορφέα), μουσική στιγμή όπου ο Γκλουκ επιδεικνύει με τον πιο αριστοτεχνικό τρόπο την αξία του ως συνθέτη (κι ως μπν του έχουμε αδυναμία...). Η συνολική ερμηνεία, υπό τη διεύθυνση του χαρισματικού Γ. Πέτρου, δικαίωσε, πάνω απ' όλα, την υστεροφημία του συνθέτη. Και τους θεατές φυσικά.

Η εκδοχή του Μπερλιόζ

Η όπερα είχε παρουσιαστεί για πρώτη φορά το 1762 και το περασμένο Σάββατο το ακούσαμε στην εκδοχή που έδωσε σχεδόν εκατό χρόνια μετά, το 1858, ο Γάλλος συνθέτης Εκτόρ Μπερλιόζ (1803-1869). Όπως εξηγή στο πολύ κατατοπιστικό σημείωμα του προγράμματος της παράστασης ο Πάρις Κωνσταντινίδης, η αφοσίωση του Μπερλιόζ στην παρτιτούρα του Γκλουκ δεν ήταν τα μοναδικά κίνητρα για να προσφέρει μια αναβίωση στην όπερα που είχε ανακαλύψει μικρός

στη βιβλιοθήκη του πατέρα του αλλά και η «βέβηλη» (στα δικά του μάτια τουλάχιστον) επιτυχία της σατιρικής οπερέτας «Ο Ορφέας στον Αδην» του Ζακ Οφενμπαχ. Ο πάντοτε πληθωρικός και εκρηκτικός Μπερλιόζ θέλησε να αποκαταστήσει μια αδικία: το τρομακτικό θέμα του μύθου του Ορφέα (μύθος καταστατικού για τη δυτική πολιτισμική ιστορία) δεν ήταν δυνατόν να αποτελεί θέμα κωμωδίας.

Ο Πέτρου, μαέστρος μεγάλης αξίας, ειδικά σε έργα της μαπαρόκ περιόδου αλλά και του 18ου αιώνα ευρύτερα, επιλέγει να ανασυστήσει τον Ορφέα του Γκλουκ μέσα από τη δημιουργική ματιά ενός κατ' εξοχήν ρομαντικού μουσουργού. Στο δεύτερο μέρος, δοκίμασα κάτι: στο διάλειμμα εγκατέλειψα τη θέση μου και ανέβηκα ψηλά, εκτός του θεάτρου, στο κοίλο γρασιδί όπου ήταν πιο αναπαυστικά και πιο δροσερά επίσης. Κυρίως δοκίμασα την άπιστευτη ακουστική του θεάτρου. Τα υπόλοιπα τα είχαν αναλάβει όλα οι εκπληκτικοί μουσικοί της βραδιάς, με επικεφαλής τον σπουδαίο μας αρχιμουσικό Γιώργο Πέτρου.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Βλαβερές συνέπειες του καπνού»

Ένα **ολοκαίνουργιο** θεατρικό έργο της Λένας Κτισσοπούλου «Βλαβερές συνέπειες του καπνού», σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου, παρουσιάζεται στο Studio του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας. Το έργο αντλεί την αφετηρία του από το ομώνυμο μονόπρακτο του Άντον Τσέκωφ, για να καταλήξουν σε ένα εντελώς νέο, σύγχρονο και ανατρεπτικό θεατρικό έργο. Στο επίκεντρο βρίσκεται μια τηλεοπτική εκπομπή, ένα φαινομενικά ανάλαφρο talk show, όπου ένας εφευρέτης παρουσιάζει τη νέα, «καινοτόμο» ιδέα του. Όσο όμως εξελίσσεται η εκπομπή, η βιτρίνα της ψυχαγωγίας αρχίζει να καταρρέει, αποκαλύπτοντας ένα σύμπαν γεμάτο παράλογο, υπαρξιακή αγωνία και δυστοπία. Εμφανίζονται οι Αλέξανδρος Παρίσης, Ελένη Σιδερά, Πάνος Μακρής, Κατερίνα Λούρα και Μιχάλης Καζάκας, ενώ σε βιντεοσκοπημένες εμφανίσεις συμμετέχουν η Νιόβη Χαρολάμπους και η ίδια η Λένα Κτισσοπούλου. Παραστάσεις 19, 21, 22, 23 και 26 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. 24 Ιουλίου Πάφος, Μαρκίδειο Θέατρο, 27 Ιουλίου Λεμεσός, Παλιό Ξυδούκιο. **Πληροφορίες, εισιτήρια τηλέφωνο 99520835, SoldOut Tickets.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Κι αν το «Με φωνάζουν Μιμή» ήταν ένα sms;

Τα **πάθη** και οι έρωτες του 19ου και των αρχών του 20ού έχουν θέση στον 21ο αιώνα; Αραγε, πώς θα έμοιαζαν η Μιμή, η Βιολέττα, η Λουίζ, η Μανόν και η Τζορτζέττα στο σημερινό Παρίσι; Πώς θα βίωναν οι σημερινοί 20χρονοι, γιατί αυτές ήταν οι ηλικίες των πρώων και πρωϊδών, τα συναισθήματα που αναβλύζουν μέσα από τις όπερες του Πουτσίνι, του Βέρντι, του Μασνέ, του Σαρπαντιέ, του Οφενμπαχ;

Οι οθόνες και η ψηφιακή επικοινωνία συντηρούν την «ανθρωπινότητα» ή έχει μεταλλαχθεί σε κάτι διαφορετικό που δεν το ξέρουμε ακόμα, μας ξενίζει, μπορεί και να μας απωθεί; Ο Ροντόλφο και η Μιμή («Λα Μπόεμ») θα επιβίωναν με γλίσχρα οικονομικά σε μια σοφίτα στο Παρίσι;

Το παιχνίδι των ερωτήσεων καλά κρατεί όσο παρακολουθούμε την, διάρκειας μιας ώρας, ταινία «À Paris tous les deux» σε σκηνοθεσία Μιχάλη Ασθενίδη και Βασίλη Λούρα στο πλαίσιο του προγράμματος «Η Λυρική ταξιδεύει στην Ελλάδα». Ωραία ιδέα. Ένα μεικτό θέαμα που φέρνει σε διάλογο την όπερα με τον κινηματογράφο, μια πρόσκληση γνωριμίας με τη λυρική τέχνη μέσα από πέντε δημοφιλείς όπερες που διαδραματίζονται στο Παρίσι. Γυρισμένη δίπλα στον Σηκουάνα, στην Μπελβίλ και στα στενά του Καρτιέ Λατέν, κάποτε με θέα τις τόσο αναγνωρίσιμες στέγες, μια ταινία βωβή με Γάλλους και Έλληνες νέους καλλιτέχνες, που θα παρουσιάζεται συνοδεία πιάνου και τριών λυρικών τραγουδιστών, οι οποίοι θα ερμηνεύουν ζωντανά άριες και ντουέτα από τις όπερες αυτές. Η σινε-όπερα θα ταξιδέψει έως τις 19 Σεπτεμβρίου σε δώδεκα προορισμούς σε όλη την Ελλάδα. Αφηγέτρια στην ταινία, η Φανί Αρντάν, με πλάτη πάντα στον φακό, μια μαυροφορεμένη υπέρκομη σιλουέτα. Περπατάει χωρίς στάσεις, εξιστορεί και μονολογεί: «Στο Παρίσι ο έρωτας πγαίνει χέρι χέρι με τον θάνατο. Στο Παρίσι κανείς δεν γλιτώνει από τη μανία της ζωής».

Ναι, προφανώς, η πόλη έχει αλλάξει δραματικά, «οι άνθρωποι περπατούν κοιτώντας τις οθόνες τους», αλλά μια νότα από τα κλασικά οπερατικά αριστουργήματα αρκεί, για να ξαναδούμε τον κόσμο αλλιώς. Είναι έτσι ή πρόκειται για μια πολύ ρομαντική εκδοχή; Τα πρόσωπα στην οθόνη είναι νέα, όμορφα, σύγχρονα, φροντισμένα ενδυματολογικά με ρούχα της εποχής μας που φέρουν στοιχεα προηγούμενων αιώνων με πολλή έμπνευση και γούστο. Ερωτεύονται, κάποτε παράφορα, προδίδουν και προδίδονται, χωρίζουν, πεθαίνουν.

Οι κινήσεις των σωμάτων δεν διαφέρουν σε τίποτα από τους σημερινούς 20χρονους, τα συναισθήματά τους όμως; «Είναι» η Βιολέτα και ο Αλφρέντο, η Μανόν και ο Ντε Γκριέ, ή τα ονόματα δεν έχουν σημασία; Όπως κι αν τους λένε, ό,τι μουσική κι αν ακούν, σε όποιο φύλο κι αν ανήκουν, η επιθυμία, η εξαπάτηση, η παραπλάνηση, η προσδοκία δεν διασχίζουν αλώβητα τους αιώνες;

Οι «δυο», όποιοι κι αν είναι, στο Παρίσι ή σε άλλη πόλη, μπορούν να φτιάξουν τις «δικές τους» αναμνήσεις. Τη δική τους αλυσμένη «όπερα». Ένα έργο ζωής με το σάουντρακ που θα επιλέξουν. Μπορεί το «Si, mi chiamano Mimi» («Ναι, με φωνάζουν Μιμή») να ήταν φράση σε sms, να τη διάβαζε ο Ροντόλφο σε μήνυμα. Θα έστελνε την απάντησή, θα έβρισκαν τον τρόπο να συναντηθούν.

Το «À Paris Atous les deux» δεν ζητάει να πωγαυρίσουμε για να απολαύσουμε τον τόπο και τους ρόλους. Η αναπροσαρμογή έχει ούτως ή άλλως συντελεστεί.

Μπορεί οι φανατικοί της όπερας να ανατριχιάζουν στη σκέψη, όμως εκείνοι έχουν κατακτήσει τον τρόπο να προσεγγίζουν τα έργα και τους συνθέτες. Η πρόσκληση της ΕΛΣ είναι για όλους, δεν διαχωρίζει, δεν κατατάσσει σε κατηγορίες. Αρκεί να μπορούν να αισθανθούν.

NIKOS KOKKALIS

Χωρίς κέρδος και χωρίς άγχος

«Το περιοδικό δεν γίνεται για το κέρδος, οπότε δεν υπάρχει άγχος. Παρ’ όλα αυτά η ανταπόκριση του κοινού ξεπέρασε τις προσδοκίες μας», λέει η Εύα Πλιάκου της «Βλάβης».

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Στις πρώτες σελίδες του βιβλίου «Η βλάβη – Το τούνελ – Ο σκύλος» ο Φρίντριχ Ντίρενματ θέτει το εξής ερώτημα: υπάρχουν άραγε ακόμη ιστορίες να ειπωθούν ή μήπως η ανθρωπότητα έχει ήδη εξαντλήσει το απόθεμά της; Η σκέψη αυτή, περισσότερο υπαρξιακή παρά απαισιόδοξη, λειτούργησε σαν σπίθα για την ομάδα του περιοδικού Βλάβη το 2023, ενός τριμηνιαίου εντύπου για το βιβλίο που εκδίδεται από τις εκδόσεις Αντίποδες.

«Η αρχική ιδέα είχε μέσα της έναν φόβο: τι ερχόμαστε εμείς να πούμε τώρα, τέσσερις άγνωστοι άνθρωποι; Εχουμε πράγματι κάτι να προσφέρουμε στο λογοτεχνικό τοπίο της Ελλάδας;», μας λέει η Εύα Πλιάκου, μέλος της συντακτικής ομάδας. «Επίσης, υπήρχε εκ μέρους μας η ανάγκη για μια μικρή “βλάβη” στο υπάρχον σύστημα – μια διατάραξη απέναντι στα ακαδημαϊκά ή πιο φιλολογικά περιοδικά, να προτείνουμε δηλαδή έναν νέο τρόπο να μιλάμε για το βιβλίο και την ανάγνωσν», προσθέτει.

Τα τελευταία τρία χρόνια, μια σειρά από περιοδικά που εστιάζουν στην πεζογραφία, την ποίηση, την κριτική και τη μετάφραση διεκδικούν μια θέση στο πολιτιστικό τοπίο. Πρόκειται για εγχειρήματα που γεννιούνται είτε ως αυτοεκδόσεις είτε υπό την ομπρέλα κάποιου εκδοτικού οίκου, πίσω από τα οποία βρίσκονται νέοι άνθρωποι 30 έως 40 ετών, με φιλολογικές κυρίως σπουδές.

«Διάβαζα κείμενα φίλων που δημοσιεύονταν εδώ κι εκεί και σκεφτόμουν “γιατί να πρέπει κάποιος να τα στείλει σε ένα έντυπο που ίσως δεν θα ανοίγει κανείς γι’ αυτόν τον λόγο; Γιατί να μην υπάρχει ένας χώρος όπου να συγκεντρώνονται κείμενα, με λογοτεχνική αξία, προσωπικό ύφος και μια φρέσκια ματιά;», αναφέρει η κ. Πλιάκου, σημειώνοντας ότι ο εκδότης των Αντιπόδων, Κώστας Σπαθαράκης αγκάλιασε αμέσως την ιδέα.

«Ήταν εξαρχής ξεκάθαρο ότι το περιοδικό δεν γίνεται για το κέρδος, οπότε δεν υπήρχε άγχος. Παρ’ όλα αυτά η ανταπόκριση του κοινού ξεπέρασε τις προσδοκίες μας. Ένα τεύχος μπορεί να φτάσει τα 2.500-3.000 αντίτυπα. Δεν πωλούνται όλα στο τετράμηνο, αλλά μέσα σε ένα χρόνο ή ενάμιση εξαντλούνται ακόμη και τα πιο παλιά τεύχη». Ωστόσο, όπως εξηγεί, αυτά τα νούμερα δεν σημαίνουν ότι οι συντελεστές της «Βλάβης» ζουν από το περιοδικό. «Είναι ένα παράλληλο εγχείρημα, και τα έσοδα από τις πωλήσεις απλώς καλύπτουν τα έξοδα της παραγωγής. Με άλλα λόγια, το κάθε τεύχος βγάζει τα έξοδά του, επιτρέποντας στο περιοδικό να συνεχίσει και να χρηματοδοτεί το επόμενο».

Το ίδιο ισχύει και για το «Παράσιτο», το εξαμηνιαίο περιοδικό λογοτεχνικής μετάφρασης, που έκανε την εμφάνισή του την ίδια περίπου χρονική περίοδο με τη Βλάβη, και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Νήσος. «Στην πραγματικότητα η ιδέα ξεκίνησε από τη Γερμανία. Τρία από τα πέντε μέλη της ομάδας ήμασταν τότε ακαδημαϊκοί μετανάστες εκεί. Μέναμε στο Βερολίνο, μία πόλη που με την πολυγλωσση και πολυπολι-

τισμική της καθημερινότητα μάς έκανε να συνειδητοποιήσουμε πόσο καθοριστικός είναι ο ρόλος της μετάφρασης», μας λέει ο Παναγιώτης Αρβανίτης, καθηγητής φιλολογίας και μέλος της συντακτικής ομάδας. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα εκείνος και τα υπόλοιπα μέλη, μεταξύ των οποίων η Μαρία Αγαθαγγελίδου και η Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη, συνειδητοποίησαν ότι έλειπε από τα βιβλιοπωλεία της χώρας ένα περιοδικό αφιερωμένο αποκλειστικά στη λογοτεχνική μετάφραση. «Η μετάφραση εμφανίζεται ως ενότια σε άλλα περιοδικά, αλλά ποτέ ως κεντρικό ζητούμενο. Εμείς θέλαμε ένα περιοδικό που να την έχει στο επίκεντρο», εξηγεί ο κ. Αρβανίτης και συμπληρώνει: «Η ουσία του περιοδικού αποτυπώνεται και στο όνομά του. Είναι εμπνευσμένο από τον φιλόσοφο Μισέλ Σερ, βοηθό του Μισέλ Φουκό, ο οποίος έχει γράψει το βιβλίο “Το Παράσιτο”. Εκεί χρησιμοποιεί το “παράσιτο” ως μεταφορά για την ανθρώπινη επικοινωνία: κάθε επικοινωνία έχει μέσα της μια παρεμβολή, έναν θόρυβο. Η μετάφραση είναι

Η μετάφραση στο επίκεντρο

«Η μετάφραση εμφανίζεται κυρίως ως ενότια σε άλλα περιοδικά, εμείς θέλαμε ένα που να την έχει στο επίκεντρο», υπογραμμίζει ο Παναγιώτης Αρβανίτης του «Παράσιτου».

NIKOS KOKKALIS

NIKOS KOKKALIS

Η έκλειψη της σατιρικής ποίησης

«Σήμερα δεν υπάρχουν αμιγώς σατιρικοί, παρόλο που οι νέες ποιητικές συλλογές έχουν ξεπεράσει κάθε προηγούμενο», αναφέρει η Ευσταθία Δήμου της «Λεβίνας».

Λογοτεχνικές Βλάβες, Παράσιτα και Σαλιγκάρια

Τέσσερα περιοδικά που εστιάζουν στην πεζογραφία, στην ποίηση, στη σάτιρα και στη μετάφραση προτείνουν μια νέα προσέγγιση στο βιβλίο

NIKOS KOKKALIS

Αντίσταση στη βιασύνη της εποχής

«Το “σαλιγκάρι” εμφανίζεται μετά τη βροχή και προχωράει αργά, με ρυθμό που αντιστέκεται στη βιασύνη και στους γρήγορους ρυθμούς του κόσμου», λέει η Μαρία Σαχπασίδη για το ομώνυμο περιοδικό.

κι αυτή μια παρεμβολή – αναγκαία όμως. Χωρίς αυτήν ο αναγνώστης δεν θα είχε πρόσβαση στη γραφή, στη σκέψη και στις ιστορίες του υπόλοιπου κόσμου».

Πρωτοεμφανιζόμενο το 2026 είναι το περιοδικό σατιρικής λογοτεχνίας «Λεβίνα», ένα ολιγοσέλιδο ανάγνωσμα με ποιήματα και πεζά σύγχρονων συγγραφέων. «Επιμελήθηκαν την ανθολογία σύγχρονων σατιρικής ποίησης. “Κακώς μας ήρθε, κυρ σατιρική...”», για τις εκδόσεις Βακχικών, συνεχίζοντας το νήμα από την τελευταία αντίστοιχη έκδοση του Σπύρου Κοκκίνη (εκδ. Εστία), που εκδόθηκε το 1981 και περιελάμβανε μέχρι και τους σατιρικούς της γενιάς του 1930. Εγώ λοιπόν πήρα τη σκυτάλη και έφτασα μέχρι σήμερα, αναζητώντας εκείνους που έχουν επιλέξει να υπηρετήσουν το είδος», μας λέει η Ευσταθία Δήμου, φιλόλογος, συγγραφέας και συντονίστρια της συντακτικής ομάδας του περιοδικού. Στην έρευνά της διαπίστωσε ότι ενώ στο παρελθόν υπήρχαν πολλά λογοτεχνικά περιοδικά και εφημερίδες αφιερωμένα στη σάτιρα, σήμερα η σατι-

ρική ποίηση και λογοτεχνία έχει μεταφερθεί στο περιθώριο των σόσιαλ μίντια. «Η αλήθεια είναι πως πλέον δεν υπάρχουν αμιγώς σατιρικοί, παρόλο που οι νέες ποιητικές συλλογές έχουν ξεπεράσει κάθε προηγούμενο», σχολιάζει και συνεχίζει: «Επίσης, φαίνεται σαν να υπάρχει μια προκατάληψη απέναντι στη σάτιρα ως μη σοβαρό και δευτερεύον είδος. Η εποχή μας με κάποιο τρόπο έχει βυθιστεί στη σοβαροφάνεια και στον καθωσπρεπισμό, κάτι που η σάτιρα έρχεται να σπάσει».

Το πρώτο τεύχος της «Λεβίνας» έκανε αίσθηση, με τα αντίτυπά του σχεδόν να εξαντλούνται, γεγονός το οποίο οδήγησε στην προετοιμασία του δεύτερου τεύχους, που κυκλοφόρησε πριν από λίγες μέρες.

Αντίστροφη πορεία

Το «Σαλιγκάρι», το παλαιότερο από τη «νέα φουρνιά» λογοτεχνικών περιοδικών, ξεκίνησε τη διαδρομή του «ανάποδα». Δύο φίλοι από τα Χανιά, ο Νίκος Σγουρομάλλης και ο Γιώργος Νικηφοράκης, δημιούργησαν το 2015, στα

φοιτητικά τους χρόνια, ένα διαδικτυακό μπλογκ όπου ανέβαζαν δικό τους πρωτογενές υλικό, από διηγήματα έως και ποίηση.

«Όταν ξεκινήσαμε δεν μπορούσαμε να βγάλουμε έντυπο. Τα κείμενα που δημοσιεύαμε τον πρώτο καιρό δεν θέλαμε ακριβώς να μείνουν. Το έντυπο θα τα διατηρούσε, γιατί είναι κάτι που αντιστέκεται στον “θάνατο”, σε σχέση με το χάος του Διαδικτύου όπου κάτι μπορεί να χαθεί», μας λέει ο Νίκος Σγουρομάλλης.

Το πρώτο τεύχος κυκλοφόρησε το 2023 και ακολούθησε το 2025 το δεύτερο τεύχος, με θέμα «μαζί, πώς;», εξετάζοντας μέσα από τα κείμενα την έννοια της συνύπαρξης. «Πριν περάσουμε στην έντυπη μορφή αρχίσαμε να κοιτάμε παλιά λογοτεχνικά περιοδικά, του 19ου αιώνα αλλά και μεταγενέστερα. Αυτό που ξεχωρίσαμε ήταν ο “Ασμοδαίος” του Εμμανουήλ Ροΐδη και του Θέμου Αννινού», αναφέρει ο κ. Σγουρομάλλης, τονίζοντας ότι «πρόκειται και ένα σατιρικό λογοτεχνικό περιοδικό, που περιπλέκει με ωραίο τρόπο τον λόγο με την εικόνα. Για εμάς στο “Σαλιγκάρι”, η εικόνα παίζει ρόλο έτσι ώστε να τραβήξουμε το βλέμμα του αγοραστή και να μπορέσουν τα τεύχη να συνεχίσουν να βγαίνουν».

Κομβικό σημείο στην ιστορία του περιοδικού ήταν το 2018, όταν οι συντελεστές του βρήκαν έναν χώρο στα Εξάρχεια για να δουλεύουν πάνω στο υλικό τους. «Ο χώρος αυτός έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εξωστρέφεια του “Σαλιγκαριού”. Κάνουμε εκδηλώσεις, πάρτι, παρουσιάσεις βιβλίων και έχουμε δημιουργήσει μία κοινότητα που συντονίζεται πιο σταθερά σε ό,τι διοργανώνουμε», μας λέει η Μαρία Σαχπασίδη, μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού.

Όταν τι ρωτάμε για το όνομά του, εκείνη απαντάει ότι «το σαλιγκάρι εμφανίζεται έπειτα από μια δύσκολη, κλειστή κατάσταση –τη βροχή– και προχωράει αργά, με ρυθμό που μοιάζει να αντιστέκεται στη βιασύνη και στους γρήγορους ρυθμούς του κόσμου. Η αργή του κίνηση, μαζί με την εικόνα του ζώου που κουβαλάει το σπίτι του όπου κι αν πάει, είναι μερικά από τα στοιχεία που θέλαμε να χαρακτηρίσουν αυτό το εγχείρημα».

Η ματιά της παλιάς γενιάς

«Η εμφάνιση καινούργιων εντύπων περιοδικών δείχνει ότι υπάρχουν νέοι εκδότες και επιμελητές που αντιμετωπίζουν σοβαρά τη λογοτεχνία. Υποτίθεται πως τόσο ο Τύπος, όσο και τα περιοδικά περνούν σοβαρή κρίση και ότι οδεύουν, αργά ή γρήγορα, προς το τέλος τους. Δεν είμαι τόσο απαισιόδοξος», μας λέει ο Γιώργος Κορδομενίδης, ο άνθρωπος πίσω από το «Έντευκτήριο», που εκδόθηκε για πρώτη φορά πριν από 39 χρόνια, στη Θεσσαλονίκη.

Ο ίδιος παρακολουθεί με ενδιαφέρον τα νεοφυή λογοτεχνικά περιοδικά και προσπαθεί να διαπιστώσει τι μπορεί να του διαφεύγει όσον αφορά το Έντευκτήριο. «Μου αρέσει να ανακαλύπτω, μέσα από όλες αυτές τις υποσχόμενες προσπάθειες, νέες λογοτεχνικές φωνές. Εξάλλου, τα λογοτεχνικά περιοδικά έχουν χαρακτηριστεί “κλίνη σπόρου καλή”», καταλήγει.

Η δύναμη της σάτιρας

«Φαίνεται σαν να υπάρχει μια προκατάληψη απέναντι στη σάτιρα ως μη σοβαρό και δευτερεύον είδος. Η εποχή μας με κάποιον τρόπο έχει βυθιστεί στη σοβαροφάνεια και στον καθωσπρεπισμό, κάτι που η σάτιρα έρχεται να σπάσει».

Ευσταθία

Δήμου

Φιλολόγος, συγγραφέας και συντονίστρια της συντακτικής ομάδας της «Λεβίνας».

Ενας νέος τρόπος

«Υπήρχε εκ μέρους μας η ανάγκη για μια μικρή “βλάβη” στο υπάρχον σύστημα – μια διατάραξη απέναντι στα ακαδημαϊκά ή πιο φιλολογικά περιοδικά, να προτείνουμε δηλαδή έναν νέο τρόπο να μιλάμε για το βιβλίο και την ανάγνωσν».

Εύα Πλιάκου

Μέλος της συντακτικής ομάδας της «Βλάβης»

Στην «Οδύσσεια» τα ειδικά εφέ είναι πολύ περιορισμένα. Τα κτίρια που καταρρέουν αποτελούν το αληθινό (τεράστιο) σκηνικό που στήθηκε για να αναπαραστήσει την πτώση της Τροίας.

Η ανατομία της «Οδύσσειας»

Το φιλμ του Κρίστοφερ Νόλαν προβάλλεται στις αίθουσες και η «Κ» ξεχωρίζει τις σκηνές που θα συζητηθούν

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Χιλιάδες δημοσιεύματα, φήμες, γνώμες, ντιμπέιτ κυκλοφόρησαν όλο το προηγούμενο διάστημα για την «Οδύσσεια» του Κρίστοφερ Νόλαν. Δύσκολα μπορεί να θυμηθεί κανείς ταινία περισσότερο αναμενόμενη –τουλάχιστον την τελευταία δεκαπενταετία– από το φιλμ του Βρετανού κινηματογραφιστή.

Πλέον, με την ταινία στις αίθουσες μπορούμε να εστιάσουμε σε όσα πραγματικά είδαμε (ή δεν είδαμε) στη μεγάλη οθόνη, προβλέποντας με αρκετή ασφάλεια και ποια είναι τα ζητήματα που θα συζητηθούν το επόμενο διάστημα.

Χωρίς το νησί των Φαιάκων

Για να είμαστε ειλικρινείς, η κινηματογραφική «Οδύσσεια» βρίσκεται αρκετά πιο κοντά στο σπουδαίο λογοτεχνικό της πρότυπο από όσο την ήθελαν οι περισσότερες προβλέψεις. Ο Κρίστοφερ Νόλαν και οι συνεργάτες του είναι φανερό ότι μελέτησαν τον Ομηρο, με διάθεση όχι να τον μεταφέρουν επακριβώς στην οθόνη, πράγμα ούτως ή άλλως αδύνατο, αλλά να τον ερμηνεύσουν με δημιουργικό σεβασμό. Αν πάντως κάτι απουσιάζει τρανταχτά από το σενάριο που συνέγραψε ο ίδιος ο Νόλαν, αυτό είναι το νησί των Φαιάκων και ολόκληρο το πέρασμα του ήρωα από εκεί, πριν καταλήξει επιτέλους στην αγαπημένη του Ιθάκη. Στην ομηρική «Οδύσσεια», το συγκεκριμένο κομμάτι αποτελεί φυσικά τη ραχοκοκαλιά της αφήγησης, αφού ο ήρωας, ήδη στη ραψωδία Ζ, φτάνει ημιθανής στο νησί της Ναυσικάς, όπου θα «παρμείνει» μέχρι και τη ραψωδία ν, πριν αναχωρήσει για την πατρίδα του. Στο ενδιάμεσο παρεμβάλλεται ουσιαστικά η ιστόρηση σχεδόν όλων των περιπετειών του, όπως εκείνος τις αφηγείται στο παλάτι του

βασιλιά των Φαιάκων, Αλκίνοου. Ο Νόλαν πιθανόν θεώρησε ότι το συγκεκριμένο αφηγηματικό σχήμα δεν θα λειτουργούσε το ίδιο καλά στον κινηματογράφο, οπότε αποφάσισε να το αλλάξει: στη δική του «Οδύσσεια», ο ήρωας αφηγείται τις περιπλανήσεις του, μέσω εκτεταμένων φλας μπακ, κυρίως στην Καλυψώ, ενώ τα υπόλοιπα κενά συμπληρώνονται αποτελεσματικά σε σκηνές με άλλους πρωταγωνιστές. Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, ότι ο Νόλαν προσθέτει ένα

Ο Βρετανός κινηματογραφιστής παρουσιάζει τον βασιλιά της Ιθάκης γήινο και ευάλωτο, ενώ θέτει ζητήματα που αφορούν το σήμερα, όπως ο νόμος του Ξένιου Δία και η μοίρα των αμάχων σε έναν πόλεμο.

κάπως αόριστο «ταξίδι προς τη Δύση» (άραγε την... Αμερική;) για το οποίο τελικά αναχωρούν Οδυσσέας και Πηνελόπη, προκειμένου να τιμήσουν τις ψυχές των χαμένων συντρόφων του. Θα μπορούσε και να παραλειφθεί.

Ο νόμος του Δία

Μια φράση που επανέρχεται ξανά και ξανά στην ταινία είναι αυτή που έχει να κάνει με τον περίφημο «νόμο του Δία», ο οποίος αναφέρεται προφανώς στη φιλοξενία (Ξένιος Zeus), έννοια ιερή και προστατευμένη θεϊκά στην αρχαία Ελλάδα. Εδώ πάντως παρουσιάζεται περίπου ως «ευχή και κατάρα»: αλλού ευεργετεί τους πρωταγωνιστές, όπως τον Οδυσσέα στα ταξίδια του ή τον Ηλέκτορα κατά την επίσκεψή του στη Σπάρτη και αλλού αποδεικνύεται παρ' ολίγον καταστροφική, όπως στην παρατεταμένη παραμονή

των μνηστήρων έξω από τις πόρτες της Πηνελόπης στο παλάτι της Ιθάκης. Δεν θέλει πολλή φαντασία για να υποθέσει κανείς το πώς αυτές οι επιλογές μπορούν να ερμηνευθούν στη σύγχρονη εποχή της γενικευμένης καχυποψίας και των περίπλοκων μεταναστευτικών πολιτικών. Η καταπάτηση του «νόμου του Δία» στην ταινία –αλλά και στην αρχαιοελληνική γραμματεία– οδηγεί σε ολέθριες συνέπειες, δίχως πολλές περιστροφές. Αν ο Οδυσσέας ταξίδευε ως μετανάστης στον σημερινό κόσμο μπορεί και να νοσταλγούσε τους Λαιστρυγόνες.

Η τραυματισμένη Ωραιά Ελένη

Το βασικό θέμα, που σήκωσε θύελλα συζητήσεων το διάστημα πριν από την κυκλοφορία της «Οδύσσειας», ήταν η περίφημη «μαύρη Ωραιά Ελένη» της Λουπίτα Νιόνγκο. Από τη στιγμή που έγινε γνωστό ότι η βραβευμένη με Όσκαρ ηθοποιός θα ερμηνεύσει την ωραιότερη γυναίκα του αρχαίου κόσμου οι αντιδράσεις ήταν σφοδρές, από εκείνους που απλώς σημείωναν ότι η Σπαρτιάτισσα Ελένη δύσκολα θα είχε αφρικανικά χαρακτηριστικά, μέχρι τις αποκάλυπτα ρατσιστικές αναφορές όσων περιφανεύονται ότι δεν υπομένουν τον «ζυγό» της woke ατζέντας. Τι είδαμε στην ταινία; Τη Λουπίτα Νιόνγκο να υποδύεται με αξιοπρέπεια όχι τη γυναίκα για τα μάτια της οποίας «κινητοποιήθηκαν χίλια πλοία», όπως π.χ. η ακαταμάχητη Νταϊάν Κρούγκερ στην «Τροία», αλλά βασικά ένα ακόμα θύμα του πολέμου, φέροντας τα τραύματα και τη σοφία εκείνης που επιβίωσε. Με το μισό πρόσωπο σημαδεμένο από τη νύχτα της πτώσης της Τροίας, η

Ο Ματ Ντέιμον ανέλαβε το απαιτητικό έργο να ενσωματώσει τον Οδυσσέα, στη δεύτερη συνεχόμενη συνεργασία του με τον Νόλαν, μετά τον «Οπενχάιμ».

Ελένη εμφανίζεται, σε μια σκηνή μόλις 2-3 λεπτών, στο πλευρό του Μενέλαου, τον οποίο επισκέπτεται ο Ηλέκτορας στη Σπάρτη προκειμένου να ζητήσει πληροφορίες για την τύχη του πατέρα του. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Νιόνγκο υποδύεται επίσης τη δίδυμη αδελφή της Ελένης, Κλυταιμνήστρα (σ.σ. εδώ ο Νόλαν προφανώς παραλλάσσει τον μύθο, αφού οι δυο τους δεν είναι δίδυμες), καθώς εκείνη σχεδιάζει και εκτελεί τον φόνο του Αγαμέμνονα, μετά την επιστροφή του από την Τροία. Μαύροι ηθοποιοί πάντως υπάρχουν αρκετοί ακόμα στην κινηματογραφική «Οδύσσεια», όπως π.χ. η Ζεντάγια, που υποδύεται –με αξιοθαύμαστη λιτότητα– τη θεά Αθηνά ή ο ινδικής καταγωγής Χιμές Πατέλ, στον ρόλο του πιστού συντρόφου του Οδυσσέα, Ευρύλοχου.

Ραψωδός με προφορά Μπρονξ

Ισως η πιο παράξενη και εμφανώς αναχρονιστική επιλογή του Κρίστοφερ Νόλαν έχει να κάνει με τον χαρακτήρα του ραψωδού. Ο Αφροαμερικανός ράπερ Τράβις Σκοτ, ένας ραψωδός της εποχής μας(), τον ερμηνεύει, καθώς εκείνος αρχίζει να διηγείται την ιστορία της πτώσης της Τροίας στο γιορτινό τραπέζι των μνηστήρων. Στο χέρι του κρατάει το ραβδί, με το οποίο όντως οι ραψωδοί έδιναν τον ρυθμό κατά τη διάρκεια της απαγγελίας τους – απλώς η προφορά... Μπρονξ μοιάζει ελαφρώς εκτός θέματος. Σε κάθε περίπτωση, ολόκληρη η ηχητική επένδυση της «Οδύσσειας» είναι αριστουργηματική. Εκπληρώνοντας την υπόσχεση η ταινία του να μην ακούγεται όπως καμία άλλη του επικού-ιστορικού υποείδους, ο Νόλαν και ο ιδιοφυής συνθέτης

του, Λούντβιχ Γιόρανσον, έχουν δημιουργήσει μια ηχητική παλέτα βασισμένη αποκλειστικά στην αρχαιοελληνική λύρα, τον αυλό, τα κρουστά (που συχνά συνταράσσουν την αίσθηση) και τα ανθρώπινα φωνητικά: ο τελετουργικός χαρακτήρας, το μυστήριο, η ανάδειξη της λεπτομέρειας, στοιχεία που διατρέχουν όλη την ταινία, αναδεικνύονται πρώτιστα μέσα από τη μουσική και τον ήχο. Σε ένα από τα φλας μπακ της αρχής, ο ήχος της χορδής που ο Οδυσσέας δοκιμάζει στο τόξο του ταυτίζεται με μια μοναδική νότα της λύρας: όταν στο τέλος θα φτάσει η στιγμή να τευνωθεί ξανά το τόξο για να αποκαλυφθεί ο ήρωας μπροστά στους μνηστές, η ίδια νότα ολοκληρώνει την προοικονομία με τρόπο που μάλλον θα ενέκρινε και ο Ομηρος.

Πολυμήχανος αντιήρωας

Όσοι περίμεναν έναν Οδυσσέα ανάλογο με τον Αχιλλέα (Μπραντ Πιτ) της «Τροίας» μάλλον θα απογοητευθούν. Ούτως ή άλλως ο «πολυμήχανος» ήρωας του έπους δεν είναι ιδιαίτερα φημισμένος για τις πολεμικές του επιδόσεις ή για την ασύγκριτη γενναιοδωρία του, ωστόσο εδώ δεν είναι λίγες οι στιγμές που ο αντιρωϊκός χαρακτήρας βγαίνει έντονα στην επιφάνεια, για να μας υπενθυμίσει ότι ο Οδυσσέας είναι πάνω από όλα άνθρωπος, από αυτούς που φέρουν μέσα τους τον φόβο του θανάτου και το δέος μπροστά στη θεϊκή παρέμβαση. Ένας πρωταγωνιστής «γειωμένος», με αγωνίες και ελλπίδες που μιλούν στον καθημερινό άνθρωπο. Και μπορεί προς το φινάλε να μετατρέπεται για λίγο σε... Μπάτμαν –για να μιλήσουμε με νολανικούς όρους– προκειμένου να αντιμετωπίσει τους συγκεντρωμένους μνηστές, όμως είναι φανερό πως πρόκειται μόνο για έναν θνητό που πολεμάει με τη λύσσα χιλίων λεόντων για να πάρει πίσω το σπίτι του.

Το αντιπολεμικό μήνυμα και οι τύψεις του Οδυσσέα

Η ανησυχία για τους «ανθρώπους της θάλασσας» και η τρομακτική διαπίστωση της ταυτότητάς τους

Ο **μηχανισμός** της πύλης τίθεται αργά αργά σε λειτουργία. Οι βαριές αμπάρες αποσύρονται τρίζοντας και οι θύρες ανοίγουν με πάταγο. Ακριβώς απέναντί σου, ο σκιά ενός ψηλού πολεμιστή, ντυμένου με μια εντυπωσιακή πανοπλία –είναι εκείνη η πολυσυζητημένη του Αγαμέμνονα– δεσπόζει στο φως των δαυλών που κρατούν οι στρατιώτες πίσω του. Η σκηνή φέρνει στον νου κάτι από το «Ran» του Κουροσάβα, το οποίο ο Κρίστοφερ Νόλαν έχει αναφέρει ως επιρροή για τη δική του «Οδύσσεια». Οι επιτιθέμενοι δεν περιμένουν σύνθημα, απλά εφορμούν με όλη τους την ταχύτητα στο εσωτερικό των τειχών που επί τόσα χρόνια τους απαγόρευαν την είσοδο στην πόλη. Η Τροία πέφτει, παραδομένη στο τέχνασμα του Δούρειου Ιππου και η σφαγή αρχίζει, όμως ο Νόλαν αποστρέφει σχετικά γρήγορα το (κινηματογραφικό) βλέμμα.

Η Τροία ακόμη καίγεται

Θα επιστρέψει μόλις στο καταληκτικό κομμάτι της ταινίας, το βράδυ όπου ο Οδυσσέας, ντυμένος με τα κουρέλια του ηρτιάνη, κάθεται έξω από την πόρτα της Πηνελόπης για να της μεταφέρει, ως απλός δὴθεν βετεράνος του Τρωικού Πολέμου, όσα θυμάται από τον σύζυγό της. Η αφήγησή του θα καταλήξει σε μια συγκλονιστική εξομολόγηση, όπου ο ήρωας

παραδέχεται τα ειδικά εγκλήματα που συντελέστηκαν εκείνη τη νύχτα στην πόλη του Πριάμου. Οι σκηνές από την Τροία επανέρχονται, ωστόσο αυτή τη φορά στην ατμόσφαιρα δεν κυριαρχεί η προσμονή της νίκης ούτε ο πυρετός της δράσης, αλλά η ενοχή.

Η δολοφονία των γυναικόπαιδων, η βεβήλωση των ιερών των θεών και η δόηση της λαμπρής πολιτείας από τους Έλληνες αποτελεί μια ανεπίωτη ύβρι, που και

Η σκηνή της εξομολόγησης δεν υπάρχει στον Όμηρο, ωστόσο αποτελεί την καρδιά του δεύτερου επιπέδου της ταινίας και τον βασικό λόγο που την καθιστά κινηματογραφικό αριστούργημα.

ο ίδιος ο Οδυσσέας αντιλαμβάνεται καθώς θαλασσοδέρνεται τα επόμενα δέκα χρόνια, προσπαθώντας να επιστρέψει στην πατρίδα του. Στη διάρκεια των περιπετειών του, όπως και κατά το ταξίδι του Τηλέμαχου στη Σπάρτη, ακούγεται συνεχώς ένας ψίθυρος, μια φήμη για την κάπως αόριστη, αλλά τρομακτική απειλή των «ανθρώπων της θάλασσας», που θα έρθουν για να αφανίσουν περίπου ό,τι βρουν

στο διάβα τους. «Εμείς είμαστε αυτοί», λέει ο Οδυσσέας στην Πηνελόπη, καθώς συνειδητοποιεί ότι οι αποτρόπαιες πράξεις τους έχουν βάλει τον φόβο στις καρδιές των ανθρώπων της οικουμένης. Ο (διαβασμένος) Νόλαν από την πλευρά του απηχεί δημιουργικά με τον τρόπο αυτό μια από τις δημοφιλέστερες θεωρίες για τους περίφημους «λαούς της θάλασσας», οι οποίοι επέδραμαν σε διάφορα σημεία της Ανατολικής Μεσογείου κατά τα τέλη της Εποχής του Χαλκού.

Μπορεί η παραπάνω σκηνή της εξομολόγησης να μην έχει ακριβές ομηρικό αντίστοιχο, ωστόσο αποτελεί την καρδιά του δεύτερου επιπέδου της ταινίας και τον βασικό λόγο που αυτή ανέρχεται τελικά στη σφαίρα του κινηματογραφικού αριστουργήματος. Το αντιπολεμικό μήνυμα, που ξεκάθαρα εκπέμπεται εδώ, δεν είναι μόνο διαχρονικό αλλά και συνεπές για τον ίδιο τον Νόλαν, ο οποίος είχε κάνει κάτι παρόμοιο και στον οσκαρικό «Οπενχάιμερ». Στην «Οδύσσεια» του Νόλαν οι εκπρόσωποι του «μεγαλύτερου πολιτισμού που έχει δημιουργηθεί ποτέ», όπως διαμείβεται κάποια στιγμή μεταξύ Πηνελόπης και Τηλέμαχου, είναι τελικά και οι υπεύθυνοι της καταστροφής του, κάτι που έχει επαναληφθεί αρκετές φορές στην ανθρώπινη ιστορία. Όπως άλλωστε κυνικά παραδέχεται και ο Μενέλαος, στην πραγματικότητα ο

Επάνω, η Αν Χάθαγου-εί παραδίδει μια εξαιρετικά ισορροπημένη ερμηνεία, στον ρόλο της Πηνελόπης. Σε δεύτερο πλάνο και η Μία Γκοθ σε εκείνον της Μελανθώς, υπηρέτριας της βασίλισσας της Ιθάκης, σε στιγμιότυπο από το καταληκτικό μέρος της ταινίας. Αριστερά, ο Ρόμπερτ Πάτινσον στον ρόλο του Αντίνοου.

πόλεμος δεν έγινε για χάρη της Ελένης, αλλά για τον «έλεγχο των εμπορικών δρόμων», που ήθελε να κερδίσει ο Αγαμέμνωνας.

Τραύματα στην ψυχή

Αυτές πάντως δεν είναι οι μοναδικές τύψεις που αισθάνεται ο Οδυσσέας. Ακόμα χειρότερες είναι εκείνες που τον κατατρύχουν σχετικά με τη μοίρα των χαμένων

συντρόφων του. Ως ηγέτης που νιώθει την ευθύνη τους, θα βρεθεί μπροστά σε μερικά τρομακτικά διλήμματα, ενώ οι ψυχές των πεθαμένων θα τον πάρουν κυριολεκτικά στο κυνήγι όταν θα ταξιδέψει ως τον Αδη για να λάβει χρησμό από τον Τειρεσία. Εκτός όλων των υπολοίπων, ο Οδυσσέας είναι προφανώς ένας βετεράνος στρατιώτης με τα σχετικά τραύματα, σωματικά και ψυχικά, που

φέρει κάποιος της κλάσης του. Ξανά ο Νόλαν διευρύνει τα όρια του έπους, προκειμένου να μιλήσει για εκείνους που έχουν υπηρετήσει διαχρονικά στα διάφορα πολεμικά μέτωπα· το κάνει βέβαια με τρόπο αβίαστο, όπως και τα περισσότερα πράγματα σε αυτή την ταινία, η οποία αποτελεί σίγουρα άλλο ένα χρυσό αστέρι στη δική του κινηματογραφική «στολή».

SUMMER TOUR

18/7 11:00-13:00
NUSA BEACH BAR, ΛΑΡΝΑΚΑ

19/7 11:00-13:00
SIKO SEASIDE, ΠΑΡΑΛΙΜΝΙ

26/7 11:00-13:00 & 14:00 - 17:00 AFTER PARTY
SANDY BEACH, ΠΑΦΟΣ

2/8 11:00-13:00
PALM BEACH, GOVERNOR'S BEACH

9/8 11:00-13:00 & 13:00-17:00 AFTER PARTY
NISSI BEACH, ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ

POKKA

cyta

FAST&UP

Belino

LOHEMAR MOTORS ENTERPRISES

DEEJAY 93.5 RADIO

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Οδός Απληστίας

Το σημείο είναι χωρίς αμφιβολία προνομιακό: στη συμβολή των οδών Διοχάρους και Ιωνος Δραγούμη, στα μετόπισθεν του πά-λαι ποτέ Χίλτον. Ακόμα και οι πρώτοι όρο-φοι της νέας, πληθωρικής οικοδομής που πήρε τη θέση ενός απλού προπολεμικού σπιτιού με μικρή αυλή θα διαθέτουν απρό-σκοπτη θέα προς το Αλσος Συγγρού και τον Υμηττό. Όμως, αλίμονο, ο εργολάβος εξάντλησε κάθε εκατοστό οριζοντίως και καθέτως –με τις ευλογίες του νομοθέτη, φυσικά– φτάνοντας τους εννέα ορόφους σε εμφανή παρέκκλιση με την οικοδομική γραμμή. Δίπλα στέκεται σιωπηλό και περή-φανο ένα σεμνό δείγμα μιας άλλης, λιγό-τερο φαντεζί εποχής.

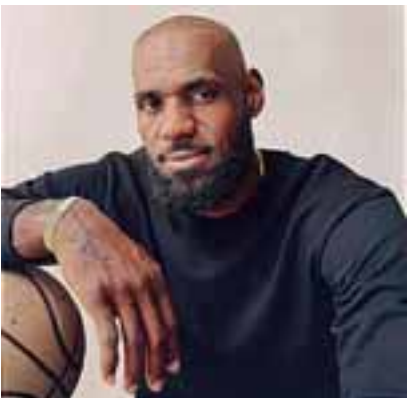
Δ. Ρ.

Εκαστος εφ' ω ετάχθη

Ισως το θέμα δεν είναι ποια συναυλιακή εμπειρία υπερτερεί έναντι της άλλης. Κα-λά έκανε ο Μπρους Σπρίνγκσντν και στην τελευταία περιοδεία του επέκρινε τον Ντό-ναλντ Τραμπ: η μουσική δεν αποτελείται μόνο από νότες, ούτε ακούγεται σε κενό αέρος. Από την άλλη, πόσο άδικο έχει ο Μικ Τζάγκερ όταν στις δικές του συναυλίες θέλει το κοινό του να ξεχνάει τα προβλή-ματά του, τα στεγαστικά του δάνεια και τα παγκόσμια ζητήματα; Μια προσέγγιση είναι και αυτή, που κάποιους θα βοηθάει. Αναρω-τιόμαστε, απλώς, γιατί ολόκληρος frontman των Rolling Stones να τα βάλει με το «Αφε-ντικό» και να σχολιάσει, στο podcast των New York Times, τα πολιτικά «κηρύγματα» του Σπρίνγκσντν. Τι έχουν να χωρίσουν;

Ν. Ζ.

Ντιπ για ντιπ fake

«Ο Λεμπρόν Τζέιμς δήλωσε ότι του χρό-νου θα παίζει στον Παναθηναϊκό». Δια-βάξεις την είδηση, βλέπεις και το σχετι-κό βίντεο στο Youtube με τον σπουδαίο Αμερικανό μπασκετμπολίστα να δηλώνει ευθαρώς ότι του πάει το... τριφύλλι. Το μυαλό προς στιγμήν κολλάει, μέχρι να συ-νειδητοποιήσεις ότι η «είδηση» δεν ισχύ-ει και το βίντεο που μόλις είδες αποτελεί προϊόν ΑΙ. Τι γίνεται όμως όταν τα νέα είναι πιο πιστευτά; Τα σόσιαλ μίντια είναι γεμάτα πλέον με κατασκευασμένα σύντομα κλιπ, όπου μπορεί κανείς να «πληροφορηθεί» στιδήποτε. Στο μεταξύ, διαβάζουμε ότι μια δεύτερη κινηματογραφική «Οδύσσεια», εξ ολοκλήρου δημιουργημένη με ΑΙ, πρόκει-ται να κυκλοφορήσει προσεχώς...

ΑΙΜ. Χ.

Ακρότητες

Την πρώτη φορά νόμιζα ότι ήταν κάποιο τοπικό ραδιόφωνο. «Ο παρατηρητής της γειτονιάς» στα FM. Δεν υπήρχε όμως συ-χνότητα. Όταν εμφανίστηκε ξανά και ξανά η πινακίδα στον δρόμο κάθισα να τη δια-βάσω πιο προσεκτικά. «Με κάθε ύποπτη δραστηριότητα ενημερώνεται η αστυνο-μία». Ακραίο; Ποιος είναι άραγε ο άγρυ-πνος παρατηρητής που αποφασίζει τι θε-ωρείται ύποπτο και τι όχι στη Σαρωνίδα; Σκέφτηκα ότι θα ήταν κάτι παλιό και ξε-περασμένο. Οι πινακίδες όμως μπόκαν το 2019 και φαίνεται να έχουν και την αιγίδα της δημοτικής αρχής. Σκιάχτηκα, που λέμε και στο χωριό, και έφυγα.

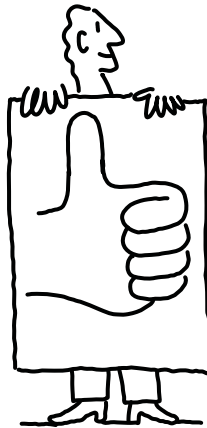
Σ. Ι.

Δροισιτήκαμε

Φτάνοντας εκείνο το μεσημέρι στον σταθμό του ΗΣΑΠ στο Μοναστηράκι, ομο-λογώ πως ένιωσα έκπληκτος. Οχι επειδή έπρεπε να περιμένω τον συρμό για δώ-δεκα λεπτά σε ώρα αιχμής, αλλά επειδή ένα αναπάντεχο αεράκι «χάιδεψε» τον σβέγκρο μου. Εστρεψα το βλέμμα προς την κατεύθυνση του αέρα και αντίκρισα μια συστάδα από μαύρους ανεμιστήρες. Μαζί με το ειδικό σύστημα υδρονέφωσης που έχει εγκατασταθεί σε Θησείο και Μοσχά-το (σχεδιάζεται και σε άλλους σταθμούς), η αναμονή στη γραμμή 1 γίνεται κάπως πιο φιλική για εμάς που τη χρησιμοποιούμε καθημερινά. Κάτι είναι κι αυτό...

Π. ΤΣ.

Ταράτσα με θέα οθόνη

Ένα βροχερό απόγευμα μας χάλασε τα σχέδια, αλλά ήταν ένα και μοναδικό. Το επόμενο βράδυ, το υπαίθριο Cine Diana του Πόρου, πάνω στον παραλιακό δρόμο από το λιμάνι προς το Προγυμναστήριο, άναψε πάλι τα φώ-τα του και «κούρδισε» τα σύγχρονα μηχανήματα ήχου και εικόνας. Οι ανακοινισμένοι κινηματογράφοι των παραθε-ριστικών προορισμών, σαν ζωντανά κύτταρα πολιτισμού, συνδέουν γενιές και εθνικότητες κάτω από τον έναστρο ουρανό. Το Cine Diana, που ήταν παρόν στη ζωή του νη-σιού από το 1954 έως το 1974 αδιαλείπτως χειμώνα - κα-λοκαίρι, προβάλλει πλέον τις ιστορίες του στο λευκό πανί κάθε καλοκαίρι, και του αξίζει να τα χιλιόσει.

Μ. Β.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Το τραγούδι των φαλανών

Ο κύριος Γκρι γνώρισε κάποτε μια κοπέλα από τη Νορβηγία (όχι, δεν ήταν έρωτας – αν και θα το ήθελε ο ίδιος) η οποία είχε ταξιδέψει σε όλο τον κόσμο και προσπαθούσε να φροντίσει το περιβάλλον. Φω-τογράφιζε και έγραφε. Συχνά δη-μοσίευε τις φωτογραφίες της και τα κείμενά της σε ξένα περιοδικά. «Η Γη διακόσια χρόνια πριν», του είπε μια φορά. «Ένας άλλος πλανήτης που δεν επισκεφθήκα-με ποτέ. Ένας εξωπλανήτης, μα-κριά και έξω από το πλιακό μας σύστημα. Με νοήμονα ζωή. Με κατοίκους που έχουν άλλη σχέση με τον χρόνο. Όσο καλύτερη σχέ-ση έχει κάποιος με τον χρόνο, τό-σο πιο φροντιστικός είναι με τον χώρο. Με τη φύση». Η κοπέλα βρι-σκόταν πάνω σε ένα σκάφος όταν

είδε στα ανοιχτά της Ουαλλίας μια μεγάλη πτερυγία φάλαινα. «Αν μονάχα ήταν ζωντανές όλες αυτές οι φά-λαινες που έχουμε σκοτώσει», του είπε. «Ποιος τις θυμάται; Κι όμως, με την απουσία τους συνεχίζουν να μας επηρεάζουν. Θυμάμαι, στ’ ανοιχτά της Μοζαμβίκης, είδα να κολυμπά μια τέτοια φάλαινα με το μικρό της. Για λίγο δεν έβλεπα στεριά. Νόμισα πως είμαι αστρο-ναύτης σε έναν ξένο, μακρινό πλανήτη και ότι πλέω σε έναν εξωγήινο ωκεανό και για πρώ-τη φορά αντίκριζα τα πλάσματα αυτού του άγνωστου πλανήτη». Όταν οι φάλαινες πεθαίνουν φυσιολογικά, στο στομάχι τους κι όχι σφαγιασμένες από τον άν-θρωπο, όλος αυτός ο όγκος κατα-λήγει στον βυθό. «Έτσι δημιουρ-

Μια μεγάλη πτερυγία φάλαινα με το μικρό της στα νερά της Ταϊτής.

γούν ένα απίστευτο υποβρύχιο οικοσύστημα, ώπου στο τέλος απομένει ο ογκώδης σκελετός τους. Αυτά τα μικρά οικοσυστή-ματα από τα οποία τρέφονται τα υπόλοιπα πλάσματα του βυθού πλέον δεν υπάρχουν. Με κάθε φάλαινα που σκοτώνουμε στε-ρούμε κάτι ουσιαστικό: τροφή». Χρόνια μετά, του έστειλε ένα άρθρο της που δημοσίευσε σε ένα ξένο επιστημονικό περιοδι-κό. «Με κάθε φάλαινα που σκο-τώνουμε στερούμε από τη Γη ένα μεγάλο μέρος από τη μνήμη της. Μια μνήμη της οποίας είμαστε κι εμείς κομμάτι. Διαγράφουμε τους εαυτούς μας». «Δεν ξέρω» ίσως αυτό να μας ξαλαφρώνει», σχολίασε στο μέ-λι που συνόδευε το επισυναπτό-

μενο άρθρο. «Για να παραμεί-νουμε στην επιφάνεια πρέπει να ξεφορτώσουμε. Πλέουμε στην επιφάνεια παριστάνοντας πως δεν είμαστε τίποτε απ’ όλα όσα έχουν προηγηθεί. Απ’ όλα όσα κάναμε. Επιπλέον δίκως βαρι-δια. Θυμάμαι, μια νύχτα στην αμμουδιά του Περθ της Αυστρα-λίας, εκατό μέτρα μακριά από το σημείο όπου είχαμε κατασκη-νώσει, αργοπέθαινε μια ξεβρα-σμένη μεγάλη πτερυγία φάλαινα. Προ-σπάθησαν κάποιοι ειδικοί να τη σώσουν. Ψηνόταν στον πυρετό κι όμως εμείς είχαμε ξεπαγιάσει. Θυμάμαι τον ρόγχο της ετοιμο-θάνατης φάλαινας. Με πήρε ο ύπνος μέσα στον υπνόσακο με αυτό το επιθανάτιο τραγούδι. Όταν ξημέρωσε, ήταν νεκρή».

Η κοπέλα από τη Νορβηγία εξαφανίστηκε μια μέρα. Ο κύριος Γκρι δεν έμαθε ποτέ τι απέγινε. Ghosting – δίκως έρωτα. Ο κύριος Γκρι θυμάται την τελευταία φορά που μίλησαν μέσω Zoom. «Ισως η Γη να μην πεθαίνει, όπως νο-μίζουμε, αλλά απλώς να καθαρί-ζει τον εαυτό της. Ισως ο ιός να είμαστε εμείς και τώρα η Γη βρί-σκει το εμβόλιό της για να μας καθαρίσει. Κάπου διάβασα ότι αν τελικώς οι μηχανές μάς ξεπε-ράσουν, θα μας βλέπουν ως ασή-μαντα βακτήρια, μια γλίτσα που πρέπει να καθαριστεί». Ο κύριος Γκρι διαβάζει τα μέλι της ακούγοντας την πρώτη πχο-γράφηση τραγουδιού φάλαινας που έγινε ποτέ, στις 7 Μαρτίου του 1949, ανοιχτά των Βερμούδων.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Πλεκτάνες και αστικοί μύθοι

Ο τίτλος «Δε λες κουβέντα» λειτουργεί εξ αρχής ως μια ειρωνική υπόσχεση. Ο ήρωας του Μάκη Μαλαφέκα, ο συγγραφέας Μιχάλης Κρόκος, δεν είναι σιωπηλός. Αντιθέτως, κινείται μέσα σε έναν κόσμο που βοά από φωνές, εικόνες, συνωμοσίες, πλεκτάνες, πολιτισμικά απομεινάρια και αστικές μυθολογίες. Επιστρέφοντας από το Παρίσι στην Αθήνα, τον Ιούλιο του 2017, έχοντας μόλις ολοκληρώσει μια υπό έκδοση «φανταστική βιογραφία» του Τζον Κολτρέιν, θα βρεθεί σε μια πόλη που κοκλάζει. Δεν είναι όμως μόνο ο καύσωνας. «Η Ελλάδα είχε υπογράψει. Ο κίνδυνος είχε απομακρυνθεί». Σε μια απόπειρα επιστροφής στην κανονικότητα, η Documenta 14 έχει καταλάβει τον δημόσιο χώρο. «Εγώ δεν ήξερα τίποτα από σύγχρονη τέχνη», θα πει ο Κρόκος στην εναρκτήρια πρόταση και θα βρεθεί μπλεγμένος σε μια διελκυστίνδα όπου υπερασπιστές της «πραγματικής» τέχνης αντιμάχονται κυκλώματα ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Εκείνο που αδυνατεί να αρθρώσει ο Κρόκος δεν είναι ο λόγος, αλλά μια συνεκτική σχέση με την πραγματικότητα. Η αφήγηση εκτυλίσσεται ως μια αλληλουχία επεισοδίων όπου η βούληση του πρωταγωνιστή διαρκώς υπονομεύεται από τις συνθήκες μέσα στις οποίες καλείται να δράσει. Το μυθιστόρημα μπορεί να διαβαστεί και υπό το πρίσμα της καταστασιακής θεωρίας: ως δραματοποίηση ενός υποκειμένου που βρίσκεται παγιδευμένο στο ίδιο το θέαμα των κοινωνικών σχέσεων.

Στην καταστασιακή σκέψη και ιδιαίτερα στην έννοια της «κοινωνίας του θεάματος» –η οποία θα απασχολήσει τον Μαλαφέκα και στο «Deerfake» (Αντίποδες, 2024)– το άτομο δεν βιώνει πλέον την πραγματικότητα άμεσα, αλλά μέσα από αναπαραστάσεις που διαμεσολαβούν κάθε εμπειρία. Εδώ, αυτή η διαμεσολάβηση δεν εμφανίζεται ως αφηρημένη

θεωρητική σύλληψη. Ενσωματώνεται οργανικά στην αφήγηση. Ο ήρωας μεταφέρεται από κατάσταση σε κατάσταση χωρίς ποτέ να αποκτά πραγματική κυριαρχία επί των επιλογών του. Οι αποφάσεις του μοιάζουν πάντοτε να έχουν ήδη ληφθεί από ένα πλέγμα οικονομικών αναγκών, αστικών συμπτώσεων, ταξικών πιέσεων και ψυχολογικών - ερωτικών αυτοματισμών. Η ελευθερία του δεν καταργείται· μετατρέπεται σε μια σειρά από ψευδοεπιλογές, οι οποίες οδηγούν αναπόφευκτα σε νέα αδιέξοδα.

Η πολιτική διάσταση δεν επιβάλλεται, αλλά αναδύεται από την ίδια τη μηχανική των γεγονότων. Κάθε νέα εμπλοκή του πρωταγωνιστή παράγει ένα αίσθημα ασφυξίας, σαν ο αστικός χώρος να λειτουργεί ως λαβύρινθος όπου όλες οι έξοδοι επιστρέφουν στο

Ο Μάκης Μαλαφέκας οικοδομεί μια νεονουάρ αισθητική που συνδιαλέγεται τόσο με την αμερικανική pulp παράδοση όσο και με την ευρωπαϊκή διανοητική ευαισθησία.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Η ρευστότητα της Μεταπολίτευσης

Στην τελευταία εικοσιπενταετία του 20ού αιώνα πραγματοποιήθηκαν αλλαγές που εξ ολοκλήρου μετέβαλαν την πολιτική και πολιτισμική όψη της Ελλάδας – κι όσοι τη ζήσαμε, βιώσαμε χρόνια συγκράτητης αισιοδοξίας, ανεξάντλητων ελπίδων, τεκτονικών κοινωνικοπολιτικών ανακατατάξεων και απογοητευτικών διαψεύσεων. Η μεγάλη συμβολή της εργασίας «Η περιπέτεια των ιδεών. Διανόηση, λογοτεχνική κριτική και δημόσια σφαίρα στη σύγχρονη Ελλάδα» έγκειται στο ότι ο Κώστας Καραβίδας σχεδίασε τη μελέτη του έτσι ώστε, αποφεύγοντας τις συνήθεις διχοτομικές σχηματοποιήσεις, να μπορέσει να ερευνήσει τον εντελώς ρευστό χαρακτήρα μιας περιόδου που ξεχείλιζε από αναθεωρήσεις, μετασχηματισμούς, μετατροπές, ρήξεις, μεταβάσεις, ιδέες, οράματα και πρωτοβουλίες με άδηλες ακόμη τις άμεσες συνέπειες και τις μακροχρόνιες επιπτώσεις τους. Χρησιμοποιώντας πολλαπλές πύλες εισόδου και επιδιώκοντας να μελετήσει τις διεργασίες μέσα στο ζωντανό τους περιβάλλον, ο συγγραφέας επέλεξε τρία παραδειγματικά πεδία και ξανόηκνε στην εποχή παρακολουθώντας τον τρόπο που χειρίστηκαν τα διακυβεύματα της περιόδου επιλεγμένοι εκπρόσω-

ποί τους – τα αριστερά περιοδικά «Αντί» (1975-2008), «Ο Πολίτης» (1976-2008) και «Σχολιαστής» (1983-1990), οι διανοούμενοι κριτικοί Γ.Π. Σαββίδης (1929-1995), Δ.Ν. Μαρωνίτης (1929-2016) και Δημήτρης Ραυτόπουλος (1924-2025), καθώς επίσης Έλληνες διανοούμενοι από ολόκληρο το ιδεολογικό φάσμα, οι οποίοι επεξεργάστηκαν τις ιδέες της «παράδοσης», του «λαϊκού» και του «λαϊκισμού». Κατόρθωσε έτσι να παρακολουθήσει, όχι τις εκ των άνω εφαρμοζόμενες θεσμικές μεταβολές, αλλά τις από τα κάτω πολιτισμικές μεταμορφώσεις στις οποίες συνέβαλαν οι επιλεγμένοι συντελεστές του στα οργανικά χρόνια της Μεταπολίτευσης.

Γνωρίζουμε ότι δεν ήταν μόνον η πολιτειακή τομή του '74 που σφράγισε τη μεταδικτατορική Ελλάδα, αλλά και η συνολικότερη αλλαγή της Δύσης. Πώς αντιμετώπισαν τα τρία υπό έρευνα αριστερά, αλλά όχι πλέον προσδεμένα στα ελληνικά κομμουνιστικά κόμματα, περιοδικά την κατάρρευση των μεγάλων ιδεολογικών αντιπαραθέσεων που πραγματοποιήθηκε στο τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα; Πώς στάθηκαν απέναντι στην καχυποψία για το πολιτικό και τη σταδιακή αδιαφορία της κοινωνίας για τη δημόσια σφαίρα; Πώς διαχει-

ρίδιο σημείο. Η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στα δρώμενα της Documenta και στην πραγματική ζωή καθίσταται δυσδιάκριτη. Ο συγγραφέας βάζει τον Κρόκο να επιβιβαστεί δύο φορές στο ίδιο ταξί, σε διαφορετικές ημέρες και συντεταγμένες, επιτεινώντας την αίσθηση της θεατρικότητας και του κίβδηλου.

Σε μια περίοδο όπου η ίδια η πραγματικότητα μοιάζει να παράγει αδιάκοπα περισσότερες αφηγήσεις από όσες μπορεί να αντέξει η λογοτεχνία, η πρόκληση είναι διαφορετική. Δεν αρκεί πλέον να περιγράψει κανείς το έγκλημα· οφείλει να περιγράψει τις συνθήκες που το καθιστούν σχεδόν αναπόφευκτο. Η βία, η εξαπάτηση ή η αυτοκαταστροφή παύουν να αποτελούν εξαιρέσεις· μετατρέπονται σε προβλέψιμες μορφές προσαρμογής σε έναν

κόσμο όπου η κανονικότητα έχει ήδη απορρυθμιστεί.

Αυτή η συνθήκη θα ήταν πολύ λιγότερο πειστική χωρίς τη γλώσσα του Μαλαφέκα. Το ύφος του, σαν αινιγματική αντήχηση του τίτλου, ξεχωρίζει χωρίς να φωνασκεί. Ο συγγραφέας οικοδομεί μια νεονουάρ αισθητική που συνδιαλέγεται τόσο με την αμερικανική pulp παράδοση όσο και με την ευρωπαϊκή διανοητική ευαισθησία – ουδόλως τυχαία η αναφορά στον Ζ. Π. Μανσέτ. Οι γρήγοροι διάλογοι, οι κοφτές περιγραφές και η κινηματογραφική αίσθηση της δράσης συνυπάρχουν με αιφνίδιες θεωρητικές παρεκβάσεις, αναφορές στην ιστορία της τέχνης, στη φιλοσοφία ή στην πολιτισμική θεωρία. Ο Μαλαφέκας ενσωματώνει αυτά τα θραύσματα στον ψυχισμό των χαρακτήρων και στον ρυθμό της αφήγησης.

Η γλώσσα του, από τη μια πλευρά παραμένει προφορική, γεμάτη αστική αργκό και καθημερινές εκφράσεις. Από την άλλη, μεταπίπτει σχεδόν ανεπαίσθητα σε στοχαστικές διατυπώσεις που δεν διακόπτουν τη δράση αλλά τη φωτίζουν εκ των έσω. Η συνεχής εναλλαγή παράγει μια αίσθηση αστάθειας: ο αναγνώστης δεν γνωρίζει ποτέ αν βρίσκεται μπροστά σε μια σκηνή εγκλήματος, σε μια ειρωνική κοινωνική σάτιρα ή σε μια φιλοσοφική παρατήρηση για την αποσύνθεση της σύγχρονης εμπειρίας. Η αισθητική ταυτότητα του μυθιστορήματος εδραιώνεται με υποδειγματική φυσικότητα.

Το βιβλίο εκδόθηκε το 2018 και κυκλοφόρησε ξανά. Τα χρόνια μετά το 2015 και πριν από το 2020 φαντάζουν σήμερα σαν μια ιδιότυπη στιγμή Μεσοπολέμου· μια νησιδα νηνεμίας ανάμεσα σε δύο σημεία ακροτήτων. Είναι ακριβώς αυτή η αίσθηση που προσδίδει στο μυθιστόρημα αφενός τη νοσταλγία μιας οικείας αθωότητας αφετέρου την όλο και πιο δυσώδη διαπίστωση της πλάνης ότι το μέλλον διαγράφεται καλύτερο.

ρίστηκαν την επιθυμία της για ιδιωτεύση και ευζωία, τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος από την ταξική πάλη στην πάλη κατά των διακρίσεων και στους πολιτιστικούς πολέμους μνήμης, την εισβολή του μαζικού γούστου και την κυριαρχία της pop κουλτούρας; Παρακολουθώντας τις περιπέτειες δημοσιευμένου ύλης, των εξωφύλλων, του lay out και της ποιότητας του χαρτιού των τριών περιοδικών, ο μελετητής κατέληξε ότι η Αριστερά δεν κατανόησε έγκαιρα τις κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές της εποχής, δεν ανέπτυξε τη βούληση και δεν επεξεργάστηκε τα αναγκαία θεωρητικά εργαλεία προκειμένου να αντιληφθεί ότι κατά τη διάρκεια της ύστερης νεωτερικότητας, η ιδιωτικότητα κατασκευάζονταν κοινωνικά και ότι οι θεωρούμενες ιδιωτικές υποθέσεις είχαν και δημόσιο χαρακτήρα.

Αντιμετωπίζοντας τη λογοτεχνία ως κρίσιμο εγχείρημα αποτύπωσης της κοινωνικής εμπειρίας και τη λογοτεχνική κριτική ως μέτοχο στα κυρίαρχα ιδεολογικά ρεύματα, ο μελετητής συνέχισε να εξετάζει την περιπέτεια των μεταπολιτευτικών ιδεών αποτιμώντας το έργο δύο καθηγητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ενός αριστερού κριτικού. Για να διαπιστώσει ότι η

πάλαι ποτέ κομματική κομμουνιστική στράτευση αντικαταστάθηκε από την έννοια της ατομικής ευθύνης απέναντι σε όσες αξίες κρίθηκαν θεμελιώδεις.

Το ξεκαθάρισμα του νοήματος των όρων «λαός» και «παράδοση», καθώς και των παραγώνων τους προσέλαβε, τέλος, βαρύνουσα σημασία, καθώς το ρευστό περιβάλλον των κοινωνικών ανακατατάξεων καθιστούσε αναγκαίο τον επαναπροσδιορισμό των συλλογικών ταυτοτήτων. Στις συζητήσεις μετείχαν διανοούμενοι, όπως οι Σπ. Ασδραχάς, Αλ. Πολίτης, Αλ. Κυριακίδου-Νέστορος, Φ. Ηλιού, Στ. Ράμφος, Χρ. Γιανναράς, Ευ. Παπανούτσος, Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας, Ν. Πουλαντζάς, Μ. Χατζιδάκης, Δ. Χατζής, Αγγ. Ελεφάντης. Και ο προβληματισμός τους περιελάμβανε τις ιδεολογικές χρήσεις των εννοιών «λαός» και «παράδοση» τόσο από την Αριστερά όσο και από τη Δεξιά, το μη κατοχυρωμένο προοδευτικό πρόσημο της έννοιας του «λαϊκού», τον ουτοπικό χαρακτήρα του αιτήματος της επιστροφής στις ρίζες. Επίτευγμα του συγγραφέα αποτελεί η συνάφεια ανάμεσα στη μέθοδο που ανέπτυξε και στο σχέδιό του να μελετήσει τη ζωντανή εμπειρία μιας κοινωνίας σε εξέλιξη, αναδεικνύοντας αυτό που η θεωρία ονόμασε «δομή της αίσθησής» της.

ΠΡΩΤΑ
ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Δοκίμιο

1 **«Για μια νέα φιλοσοφία – ο άνθρωπος μέσα από τα μάτια της αστροφυσικής»**, του Παύλου Καστανά (Διότπρα).

2 **«Τι πήγε λάθος στην Ελλάδα και τι θα μπορούσε να διορθωθεί»**, του Μιχάλη Σάλλα (Αθηνς Bookstore Publications).

3 **«Πατριδογνωσία – Ιστορίες ενός εμμονικού»**, του Τάσου Τέλλογλου (Μεταίχμιο).

4 **«Europe»**, του Roderick Beaton (Penguin Books).

5 **«Mother Mary comes to me»**, της Arundhati Roy (Penguin Books).

Μυθιστόρημα

1 **«Η χερσόνησος με τα άδεια σπίτια»**, του David Ucles (Μεταίχμιο).

2 **«Έτσι τελειώνει ο κόσμος»**, της Λένας Διβάνη (Πατάκης).

3 **«Μαρία. Η γυναίκα των συμπτώσεων»**, του Τζόνθαν Κόου (Πόλις).

4 **«Παράξενες εικόνες»**, του/της Uketsu (Πατάκης).

5 **«Τύχη βουνό»**, του Ρίτσαρντ Οσμαν (Ψυχογιός).

Τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο Κωνσταντινίδης (Μητροπόλεως 92, Θεσσαλονίκη, www.kbooks.gr).

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Η συνειδητοποίηση** ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους ανθρώπους κουβαλούσαν το τραύμα ενός εμφυλίου πολέμου ήταν το κλειδί. Εκεί ακριβώς, συνάντησα τη δική μου, προσωπική ανάγνωση πάνω στο έργο του Αισχύλου» λέει σε συνέντευξη της στην «Κ» η Λέα Μαλένη, η οποία σκηνοθετεί τους «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος. Η Λέα Μαλένη αναφέρει πως στο ανέβασμα που θα προτείνει υπάρχει μια ιδιαιτερότητα και μια διαφορετική ανάγνωση του έργου, η οποία εύχεται να ανοίξει καινούργια κανάλια σκέψης στο κοινό που θα παρακολουθήσει την παράσταση και πως επιλογή του συγκεκριμένου έργου υπαγορεύτηκε από την ίδια την εποχή μας.

–Τι ήταν αυτό που σε συγκίνησε στους «Επτά επί Θήβας» και αποφάσεις να αναμετρηθείς μαζί τους;

–Η επιλογή του συγκεκριμένου έργου υπαγορεύτηκε από την ίδια την εποχή μας. Ο πόλεμος παραμένει δυστυχώς η πιο ανθεκτική, καταστροφική συνήθεια της ανθρωπότητας, εξολοθρεύοντας εκατομμύρια ανθρώπους ανά τους αιώνες. Διανύουμε μια περίοδο κατά την οποία οι ένοπλες συγκρούσεις παγκοσμίως αγγίζουν αριθμό ρεκόρ από την εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, φέρνοντας μας επικίνδυνα κοντά σε μια γενικευμένη σύρραξη. Γι' αυτό και το έργο του Αισχύλου τέμνεται τραγικά με το παρόν μας. Ο ποιητής παίρνει από τον μύθο όσα χρειάζεται και τα διαμορφώνει έτσι ώστε να δημιουργήσει μια παραβολή, μια αλληγορία που δεν έχει ως μόνο στόχο να αφηγηθεί ή να περιγράψει μια αδελφοκτονία για τη διεκδίκηση της εξουσίας, αλλά να διεισδύσει σε βάθος στην ουσία της ανθρωπίνης ύπαρξης, θέτοντας υπό συζήτηση και επαναπροσδιορισμό μεγάλα ηθικά, θρησκευτικά, πολιτικά και υπαρξιακά ζητήματα σε σχέση με τα όρια και τις επιδιώξεις του ανθρώπου, όχι μόνο σε ατομικό, αλλά και σε συλλογικό επίπεδο, ξεκινώντας από τον Οίκο και καταλήγοντας στην Πόλη. Η τελική απόφαση για την επιλογή του έργου, ωστόσο, γεννήθηκε μέσα από μια προσωπική εμπειρία. Η καθημερινή μου τριβή με ανθρώπους διαφορετικών πολιτισμών, στους οποίους παρέδιδα μαθήματα ελληνικής γλώσσας, μου αποκάλυψε μια άγνωστη πλευρά του σύγχρονου κόσμου. Στην προσπάθειά μας να επικοινωνήσουμε πέρα από τα γλωσσικά εμπόδια, ανακάλυψα τις δικές τους θεωρήσεις για τη ζωή, την πίστη και τον Θεό. Έναν κόσμο ξένο, που όμως έμοιαζε απίστευτα οικείος. Τότε άρχισα να επαναπροσδιορίζω τα όρια ανάμεσα στο «δικό μας» και το «ξένο». Η συνειδητοποίηση ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους ανθρώπους κουβαλούσαν το τραύμα ενός εμφυλίου πολέμου ήταν το

Η παράστασή μας επαναδιαπραγματεύεται την έννοια του «ξένου»

Η Λέα Μαλένη σκηνοθετεί τους «Επτά επί Θήβας» και μιλάει στην «Κ» για το πώς βλέπει την αισχύλεια αυτή τραγωδία

«**Διανύουμε** μια περίοδο κατά την οποία οι ένοπλες συγκρούσεις παγκοσμίως αγγίζουν αριθμό ρεκόρ από την εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, φέρνοντας μας επικίνδυνα κοντά σε μια γενικευμένη σύρραξη. Γι' αυτό και το έργο του Αισχύλου τέμνεται τραγικά με το παρόν μας» λέει η Λέα Μαλένη, η οποία σκηνοθετεί τους «Επτά επί Θήβας».

κλειδί. Εκεί ακριβώς, συνάντησα τη δική μου, προσωπική ανάγνωση πάνω στο έργο του Αισχύλου.

–**Πώς έχεις σχηματοποιήσει τον Ετεοκλή στην προσέγγισή σου;**

–Πρώτα απ' όλα ένας ολοκληρωμένος ήρωας εμπεριέχει συνήθως και το καλό και το κακό. Και στην περίπτωση του Ετεοκλή μέσα στο μυαλό του συγκρούονται αντίθετες δυνάμεις, που γεννούν τριβές και εντάσεις, ωθώντας τον σε βίαιες πράξεις και ηθικές παραβάσεις. Ο Ετεοκλής αποτελεί αδιαμφισβήτητα τραγικό πρόσωπο. Όχι γιατί είναι άμοιρος ευθυνών, αλλά γιατί, τόσο αυτός όσο κι ο αδελφός του, από τη γέννησή τους μέχρι το τέλος τους, βρίσκονται εγκλωβισμένοι στο βεβαρημένο παρελθόν του Οίκου τους, κουβαλώντας ακούσια μια προδιαγεγραμμένη πορεία ζωής, έχοντας κληρονομήσει την ασέβεια των προγόνων τους οι οποίοι

οι αγνόησαν στο παρελθόν τους χρησμούς και την επιθυμία των θεών, αλλά και μια επιπρόσθετη κατάρα από τον ίδιο τον πατέρα τους να σκοτωθούν ο ένας από το χέρι του άλλου. Από τη μία πλευρά, βλέπουμε έναν άνδρα με έκδηλη περιφρόνηση προς το γυναικείο φύλο – ίσως γιατί στο μυαλό του οι γυναίκες ταυτίζονται με τη μάνα του χάρη στην οποία διαιωνίστηκε η κατάρα του γένους των Λαβδακιδών, με την ίδια να γίνεται ανόσια σύζυγος του ίδιου του παιδιού της. Από την άλλη, ο Ετεοκλής ακολουθεί τελικά ακούσια τον δρόμο των προγόνων του, επιλέγοντας όπως αυτοί να πάρει τη ζωή και το μέλλον στα χέρια του, κόντρα στη μοίρα, την κατάρα και το θέλημα των θεών: οξύνους, δεινός ρήτορας και ικανός στρατιωτικός και πολιτικός άρχων, πιστεύει, πως μπορεί να κυβερνήσει του Θηβαίους καλύτερα από τον αδελφό του, έστω κι

αν πήραν και οι δύο την εντολή και το δικαίωμα από τον πατέρα τους να κυβερνούν εκ περιτροπής. Έτσι, γίνεται σφετεριστής, αφαιρώντας το δικαίωμα άσκησης εξουσίας από τον Πολυνείκη, κι αυτή του η πράξη γίνεται κι η αφορμή για την αργίτικη εισβολή. Για να αντιμετωπίσει την απειλή προ των πυλών, ο Ετεοκλής εργαλειοποιεί τη θρησκεία και μεταστρέφει τον τρόπο των πολιτών σε τυφλό φανατισμό και μίσος για τον «άλλον», ένας μηχανισμός που επαναλαμβάνεται ιστορικά, όταν ένας ηγέτης πιστεύει πως έχει το μονοπώλιο του δικαίου και της θεϊκής προστασίας. Οι Θεοί, όμως –και η ζωή– έχουν άλλη γνώμη. Κι η αλαζονεία του –η τυπική αρχαιοελληνική ύβρις– συναντά τη νομοτέλεια της μοίρας. Το αιματηρό φινάλε αφήνει τη Θήβα σε απόλυτο σοκ, ανήμπορη να αντιδράσει, αντιμέτωπη με το υπαρξιακό ερώτημα αν

η θυσία του ηγέτη της σήμανε τη σωτηρία από το μίσμα ή μια νέα καταδίκη της.

–**Πόσο ενεργό ρόλο θα έχει ο χορός στη σκηνοθετική σου γραμμή;**

–Τον σημαντικότερο. Ο χορός εκπροσωπεί τον λαό. Αυτός υφίσταται τα περισσότερα δεινά σε περιόδους πολέμου. Στην περίπτωση μας, ο χορός στους «Επτά» δεν αποτελείται από νεαρές παρθένες, όπως αναφέρει ο Αισχύλος, αλλά από άντρες και γυναίκες κάθε ηλικίας. Ο χορός του Αισχύλου, ενώ εκφράζεται, δείχνει να αγνοεί γιατί υποφέρει, μολονότι γνωρίζει. Ο λαός υπηρετεί το θέλημα του ηγέτη του, εύκολα άγεται και φέρεται, εύκολα φανατίζεται και εύκολα ως αγγέλ γίνεται έρμαιο των δικών του επιθυμιών. Ο λαός, όταν βρεθεί στην ανάγκη, επικαλείται τη βοήθεια των θεών, αφού δεν βρίσκει στήριξη και προστασία από τους προεξάρχοντες, καταφεύγοντας σε δυνάμεις έξω από τον υλικό κόσμο, ενώ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διαχείριση των θνητών ηγετών του. Ο λαός σταδιακά μιλάει όλο και λιγότερο και στο τέλος σωπαίνει, αποδεχόμενος τη μοίρα του. Ο λαός μιλάει γι' αυτό που γνωρίζει μόνο όταν είναι πια αργά. Ο δικός μας χορός παρουσιάζει πολλά από αυτά τα χαρακτηριστικά, όχι εκούσια, αλλά γιατί βρίσκεται υπό πίεση, βρίσκεται σε ανάγκη. Η ανθρωπότητα έχει ήδη ζησει αμέτρητες φορές όσα φριχτά περιγράφει ο Αισχύλος: βιασμούς γυναικών, αρπαγές κοριτσιών, σφαγές αμάχων, φρικτούς θανάτους στα πεδία των μαχών. Ζωές που καταστρέφονται σε μια στιγμή, τις οποίες συνήθισαμε να προσπερνούμε, θεωρώντας ότι εφόσον δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο σε μας, δεν μας αφορά. Ξεκινώντας την ιστορία και τα βιώματα των προηγούμενων γενιών. Κάτι που εμείς δεν μπορούσαμε να αγνοήσουμε ότι συμβαίνει. Ούτε να πούμε πως δεν μας αφορά. Κι εδώ είναι που το κοινό θα διαπιστώσει άλλη μια ιδιαιτερότητα στη δική μας προσέγγιση του κειμένου. Ο δικός μας χορός τροφοδοτείται από το σμμερινό παρόν, ωσάν να έχει ζήσει τα όσα φριχτά περιγράφει ότι θα συμβούν στην περίπτωση που η πόλη τους αλωθεί. Κουβαλά ήδη μέσα του το τραύμα της άλωσης, μετατρέποντας τον αρχαίο θρήνο σε μια ζωντανή, σπμερινή κραυγή αγωνίας.

Πληροφορίες: «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου, σκηνοθεσία Λέα Μαλένη (Θεατρική Ομάδα Persona)

Παραστάσεις: Δευτέρα 27 και Τρίτη 28 Ιουλίου, Αμφιθέατρο Μακάριος Γ', Σχολή Τυφλών. Παρασκευή 31 Ιουλίου και Σάββατο 1 Αυγούστου Αρχαίο Θέατρο Κουρίου. Ώρα έναρξης 9:00 μ.μ. Προσέλευση: 8:00 μ.μ. Κατάλληλη για θεατές άνω των 12 ετών.

Φωτίζοντας την αδελφοκτονία μέσα από ένα εντελώς διαφορετικό πρίσμα

–**Η Θήβα σώζεται μέσα από μία μιαιφή πράξη, αναπόδραστη όμως, την ταυτόχρονη αδελφοκτονία. Αντιμετωπίζεις αυτή τη συνθήκη με κάποιον τρόπο, τη σχολιάζεις;**

–Θα πω μόνο πως υπάρχει μια ιδιαιτερότητα και μια διαφορετική ανάγνωση του έργου στο δικό μας ανέβασμα, η οποία εύχεται να ανοίξει καινούργια κανάλια σκέψης στο κοινό που θα παρακολουθήσει την παράσταση. Όλο το σκηνικό «οικοδόμημα» έχει ως αφετηρία την εμφύλια διαμάχη με στόχο την εξουσία και τις συνέπειες που επιφέρει στον ίδιο τον λαό, ο οποίος είναι συνήθως αυτός που υφίσταται τις τραγικότερες απώλειες, αλλά και τα μεγαλύτερα δεινά. Ταυτόχρονα, με αφορμή την παγκόσμια έξαρση του ρατσισμού, του εθνικισμού και του ακραίου φανατισμού, η παράστασή μας επαναδιαπραγματεύεται την έννοια του «ξένου», αντλώντας στοιχεία από τον μύθο

όσο και από την Ιστορία: ο Κάδμος, ο ιδρυτής της Θήβας, καταγόταν από τη Φοινίκη. Η Θήβα, λοιπόν, κουβαλά από τη γέννησή της μια «ξένη» ρίζα. Αυτό καθιστά την έννοια της «καθαρής» ταυτότητας βαθιά αμφισβητήσιμη. Ποιος είναι τελικά ο ξένος και ποιος ο δικός μας; Ποιος είναι ο πραγματικός αδελφός και ποιος κουβαλά το ίδιο αίμα; Εκεί ακριβώς, στη λεπτή γραμμή ανάμεσα στην καταγωγή, την ταυτότητα και την εξουσία, εντοπίζεται η ιδιαιτερότητα της δικής μας ανάγνωσης, φωτίζοντας την αδελφοκτονία μέσα από ένα εντελώς νέο διαφορετικό πρίσμα.

–**Πώς σώζονται στην εποχή μας οι κοινωνίες που διοικούνται από κακούς άρχοντες... δεν νομίζω να πιστεύει κάποιος στη θεϊκή παρέμβαση;**

–Δεν είμαστε εδώ για να δίνουμε απαντήσεις. Ο δικός μας ρόλος – ο ρόλος του θεάτρου–

«**Ποιος** είναι τελικά ο ξένος και ποιος ο δικός μας; Ποιος είναι ο πραγματικός αδελφός και ποιος κουβαλά το ίδιο αίμα; Εκεί ακριβώς, στη λεπτή γραμμή ανάμεσα στην καταγωγή, την ταυτότητα και την εξουσία, εντοπίζεται η ιδιαιτερότητα της δικής μας ανάγνωσης».

ανάλογα με την εποχή, τις συνθήκες, τα γεγονότα και την κοινωνία που υπηρετεί και μέσα από τις διαφορετικές θεωρήσεις που προτείνει, είναι να ενεργοποιεί και να αφυπνίζει τη σκέψη των θεατών, τροφοδοτώντας τη

με νέα ερεθίσματα και εναλλακτικές θεωρήσεις, τα οποία γεννούν με τη σειρά τους μια σειρά από ερωτήματα, προκειμένου να επαναπροσδιορίσουμε την ουσία και τον στόχο, ανακαλύπτοντάς τα εκ νέου. Ειδικά σε

περιόδους ύφεσης και αστάθειας. Αλλά και στις περιπτώσεις διεθνοποιημένων, δυσλειειτουργικών καθεστώτων.

–**Υπάρχει τίμημα για τη σωτηρία μιας πόλης; Είμαστε άραγε έτοιμοι για προσωπικές θυσίες προς όφελος των πολλών;**

–Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι πολλοί; Θέλετε μήπως να χρησιμοποιήσουμε, χάριν συζήτησης, το παράδειγμα των εκλογών; Δημοκρατία δεν είναι κατ' ανάγκη η πρόσπιση των δικαιωμάτων των πολλών, αλλά και η προστασία των δικαιωμάτων των λίγων. Αυτών που μπορεί να έχουν διαφορετική θέωρηση, ταυτότητα, θρησκεία ή πεποιθήσεις, χωρίς να προσβάλλουν ή να βλάπτουν το σύνολο των πολιτών, αλλά δεν έχουν τη δύναμη, τα μέσα ή το βήμα να τα υπερασπιστούν. Έτσι προσδιορίζεται η δημοκρατία. Κι έτσι σώζεται μια πόλη. Όταν όλοι, με γνώμονα το κοινό καλό, σπν-

ρίζουν και προστατεύουν όλες τις μονάδες ή ομάδες που αποτελούν μια κοινωνία, χωρίς διακρίσεις, κατηγοριοποιήσεις και αποκλεισμούς.

–**Σκηνοθετώντας μία τραγωδία, ποιος είναι ο δικός σου στόχος, πώς θα ήθελες να φύγει το κοινό από το θέατρο;**

–Με ερωτήσεις επί της ουσίας. Αυτό που βίωσα ως θεατής να τον μετακινήσει από τη θέση του ώστε να επανεξετάσει όσα σκέφτεται. Να συγκινηθεί, να αφήσει τη σκέψη του να παρασυρθεί ή να ταυτιστεί με κάτι από όσα θα δει ή θα ακούσει. Ακόμα και αν αυτό τον ενοχλήσει, να σκεφτεί πραγματικά γιατί τον έχει ενοχλήσει κι αν χρειάζεται να επαναπροσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο σκέφτεται. Να μπορεί να ανακαλύψει ή να αναγνωρίσει, μέσα από όλα αυτά που βλέπει, ακούει και αντιλαμβάνεται, κάτι από τον εαυτό του.

Ο δικός μας ρόλος – ο ρόλος του θεάτρου– ανάλογα με την εποχή, τις συνθήκες, τα γεγονότα και την κοινωνία που υπηρετεί και μέσα από τις διαφορετικές θεωρήσεις που προτείνει, είναι να ενεργοποιεί και να αφυπνίζει τη σκέψη των θεατών».

Η μαγική πόλη του Μουρακάμι

Ο Ιάπωνας «παραμυθάς» οδηγεί τον αναγνώστη σε κόσμους πρωτόγνωρους με πλάσματα εξωτικά

ΧΑΡΟΥΚΙ ΜΟΥΡΑΚΑΜΙ
Η πόλη και τα αβέβαια τείχη της
μτφρ.: Βασίλης Κιμούλης
εκδ. Ψυχογιός, 2026, σελ. 544

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Γάτες που συνομιλούν με ανθρώπους, ψάρια που πέφτουν από τον ουρανό ωσάν ποτιστική βροχή, πηγάδια που κρύβουν μυστικές πόρτες, μικροσκοπικά ανθρώπια που ζουν έξω από πίνακες ζωγραφικής υπό μορφή ιδεών και φυσικά δύο φεγγάρια που φέγγουν στον ουρανό.

Αν υπάρχει ένας συγγραφέας που μεταμορφώνει τον μαγικό ρεαλισμό στις μέρες μας και με τη δύναμη της φαντασίας του δίνει μια επιπλέον υπερφυσική και συνάμα υπαρξιακή διάσταση, αυτός δεν είναι άλλος από τον Χαρούκι Μουρακάμι.

Μπορεί το Νομπέλ Λογοτεχνίας να μην το έχει πάρει ακόμη (αναζωπυρώνοντας κάθε χρόνο τη διαμάχη που τελείται στη διαικτυακή ζώνη για το αν το αξίζει ή όχι), ωστόσο ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει ότι ο Ιάπωνας συγγραφέας παραμένει μέγιστος «παραμυθάς». Τα μυθιστορήματά του είναι ένα παράθυρο που αν το ανοίξεις δεν ξέρεις ποια θέα θα σου εμφανίσουν.

Ακόμη και ο πιο ευφάνταστος αναγνώστης, ακόμη και ο πιο φανατικός του μουρακαμικού σύμπαντος, άρα προετοιμασμένος για τα πάντα, δεν θα μπορούσε να φανταστεί πως μια πρώιμη

εφηβική σχέση ανάμεσα σε ένα αγόρι κι ένα κορίτσι θα χαράξει την πορεία που θα οδηγήσει τους δύο, χρόνια μετά, σε μια άγνωστη-μαγική πόλη όπου ζουν μονόκεροι, όπου οι κάτοικοί της δεν έχουν σκιά (αλλιώς δεν δικαιούνται να εισέλθουν στις πύλες της), αγνοούν πράγματα του παρελθόντος τους και γενικώς ζουν σαν να είναι πρωτόβγαλτοι σ' αυτόν τον παράξενο κόσμο.

Αίφνης, έχουμε τα στοιχεία που συγκροτούν το μυθιστόρημα «Η πόλη και τα αβέβαια τείχη της», το οποίο μεταφράστηκε προσφάτως για πρώτη φορά στα ελληνικά από τον Βασίλη Κιμούλη. Είναι, δε, μια από αυτές τις ιστορίες που ταλαιπώρησαν δημιουργικά τον Μουρακάμι.

Όπως διευκρινίζει και ο ίδιος, πρώτα εμφανίστηκε ως διήγημα, το οποίο δημοσίευσε σε ένα λογοτεχνικό περιοδικό γύρω στο 1980. Σύμφωνα με τα λεγόμενά του, ωστόσο, δεν ήταν ποτέ ικανοποιημένος με το αποτέλεσμα αυτού του έργου, καθώς ένιωθε ότι η ιστορία είχε περισσότερα να δώσει. Χρόνια αργότερα, αποφάσισε να επιστρέψει στην ιδέα αυτού του εναλλακτικού κόσμου και η διαδικασία της γραφής τον οδήγησε στη δημιουργία του εν λόγω μυθιστορήματος, που εκδόθηκε αρχικά το 1985. Πίστευε ακράδαντα ότι η συγγραφή αυτού του μυθιστορήματος ήταν από τις καλύτερες δημιουργικές εμπειρίες που είχε στη ζωή του.

Το μυθιστόρημα «Η πόλη και τα αβέβαια τείχη της» ήταν ένα αγκάθι που βασάνιζε το μυαλό του Χαρούκι Μουρακάμι για τέσσερις δεκαετίες.

Παρ' όλα αυτά, με τα χρόνια, εξακολουθούσε να νιώθει ότι η ιστορία εκείνης της ιστορίας παρέμενε ημιτελής. Τελικά, το 2020, άρχισε να γράφει αυτό το μυθιστόρημα, το οποίο του πήρε περίπου τρία χρόνια για να το ολοκληρώσει, οπότε αφαίρεσε τελικά το αγκάθι που του είχε κολλήσει στο μυαλό του για τόσα χρόνια.

Αν υπάρχει ένα μυθιστόρημα του ίδιου που αξίζει να διαβαστεί παράλληλα ή, έστω, το ένα μετά το άλλο, αυτό είναι «Ο Κάφκα στην ακτή». Και τούτο διότι αγγίζει πολλά από τα θέματα που επαναλαμβάνονται στην «Πόλη και τα αβέβαια τείχη της». Και τα δύο εξερευνούν την ύπαρξη ενός εναλλακτικού κόσμου και πώς οι χαρακτήρες αλληλεπιδρούν με αυτόν. Σαν να μοιράζονται ένα κοινό σύμπαν και μια παρόμοια παραμυθητική φόρμα.

Εδώ, πάντως, έχουμε έναν άνδρα που αναζητεί επίμονα την εφηβική του αγάπη, η οποία χάθηκε απρόσμενα, για να αποδειχθεί πως ζει σε μια μυστική, περιτειχισμένη πόλη. Στην προσπάθειά του να τη βρει, ο πρωταγωνιστής εισέρχεται σε αυτόν τον κόσμο, αποχωρίζεται τη σκιά του και εργάζεται ως αναγνώστης ονείρων, διαβάζοντας αναμνήσεις από παλιά κρανία. Εκεί συναντά ξανά την κοπέλα, η οποία όμως δεν τον αναγνωρίζει, θέτοντας στον ήρωα ένα βαθύ υπαρξιακό δίλημμα. Πρέπει να επιλέξει ανάμεσα στην αιώνια, στατική ασφάλεια της

πόλης και στον επώδυνο, αλλά αληθινό κόσμο της πραγματικότητας, αναζητώντας την ουσία της ύπαρξής του.

Σε όλη αυτή την πορεία προς το άγνωστο, ο πρωταγωνιστής έρχεται σε επαφή με εξωλογικά στοιχεία, τα οποία –έτσι κι αλλιώς– είναι από τα αγαπημένα του συγγράφα.

Φυσικά, κι εδώ όπως και σε άλλα μυθιστορήματα του Μουρακάμι βρίσκουμε την ίδια μεταλογική ατμόσφαιρα που επιτείνει το δράμα, την ιδέα πως πέραν του υπαρκτού κόσμου μας υπάρχουν –δυσνητικά– κι άλλοι, ενώ οι βιβλιοθήκες (ομοίως με τα μπαρ που παίζουν τζαζ μουσική) είναι μέρη όπου θα βρούμε τον πρωταγωνιστή να «συνομιλεί» με τη μοναχικότητά του, αλλά και να βιώνει εκών άκων μια πρωτοφανήρωτη μεταφυσική εμπειρία. Τίποτα δεν λείπει, αλλά και τίποτα δεν προστίθεται στο ήδη παράξενο περιβάλλον του Μουρακάμι. Η αλήθεια είναι ότι τα ύψη του «Κουρδιστού Πουλιού» δεν τα πιάνουν τα περισσότερα βιβλία του. Ισως με εξαίρεση την τριλογία «1Q84». Η «Πόλη και τα αβέβαια τείχη της» θα μπορούσε να είναι μια καλή εισαγωγή στο σύμπαν του Μουρακάμι για κάποιον που θα εισέλθει πρώτη φορά. Οι υπόλοιποι που το γνωρίζουν καλά, θα αναζητήσουν τα ύστερα μυθιστορήματά του ψάχνοντας εκείνη την ιδέα που θα τους συνταράξει πραγματικά.

Μοναξιά και τζαζ

Η μουρακαμική μελαγχολική ατμόσφαιρα είναι πάντα εδώ, ενώ ο ήρωας συχνά «συνομιλεί» με τη μοναχικότητά του σε βιβλιοθήκες (και μπαρ που παίζουν τζαζ).

WINDCRAFT MUSIC FEST

24-26 JULY 2026 KATYDATA, NICOSIA

CONCERTS - WORKSHOPS - ACTIVITIES

FRIDAY 24 JULY 2026

WINDCRAFT VOICES (CY), MISHAROV (CY/UK), WINDCRAFT BAND (CY)
POSTCARDS FROM MY HOMETOWN (CY), TA TAKOURIA (CY)

SATURDAY 25 JULY 2026

TIP TOE TAP (CY/UK), ERMIS MICHAIL AMPED QUINTET (CY/UK)
HAYDEN CHISHOLM (NZ), SYLVAIN RIFFLET TRIO (FR), VEX (DE)
BOJAN RISTIC BRASS BAND FEAT. FEDERICO PASCUCCI (RS/IT)

SUNDAY 26 JULY 2026

SOUNDS OF THE FOUNTAINS (CY), MILAD KHAWAM &
ANNIE KHOURY "RITES OF LIFE" (DE/CY), CHRISTOS YEROLATSITIS
"DAYDREAMING" (CY/HU/CA/US), OGMIOS FEAT. DEMETRIS YIASEMIDES (CY)
KRUE (CY), MEGA JAM

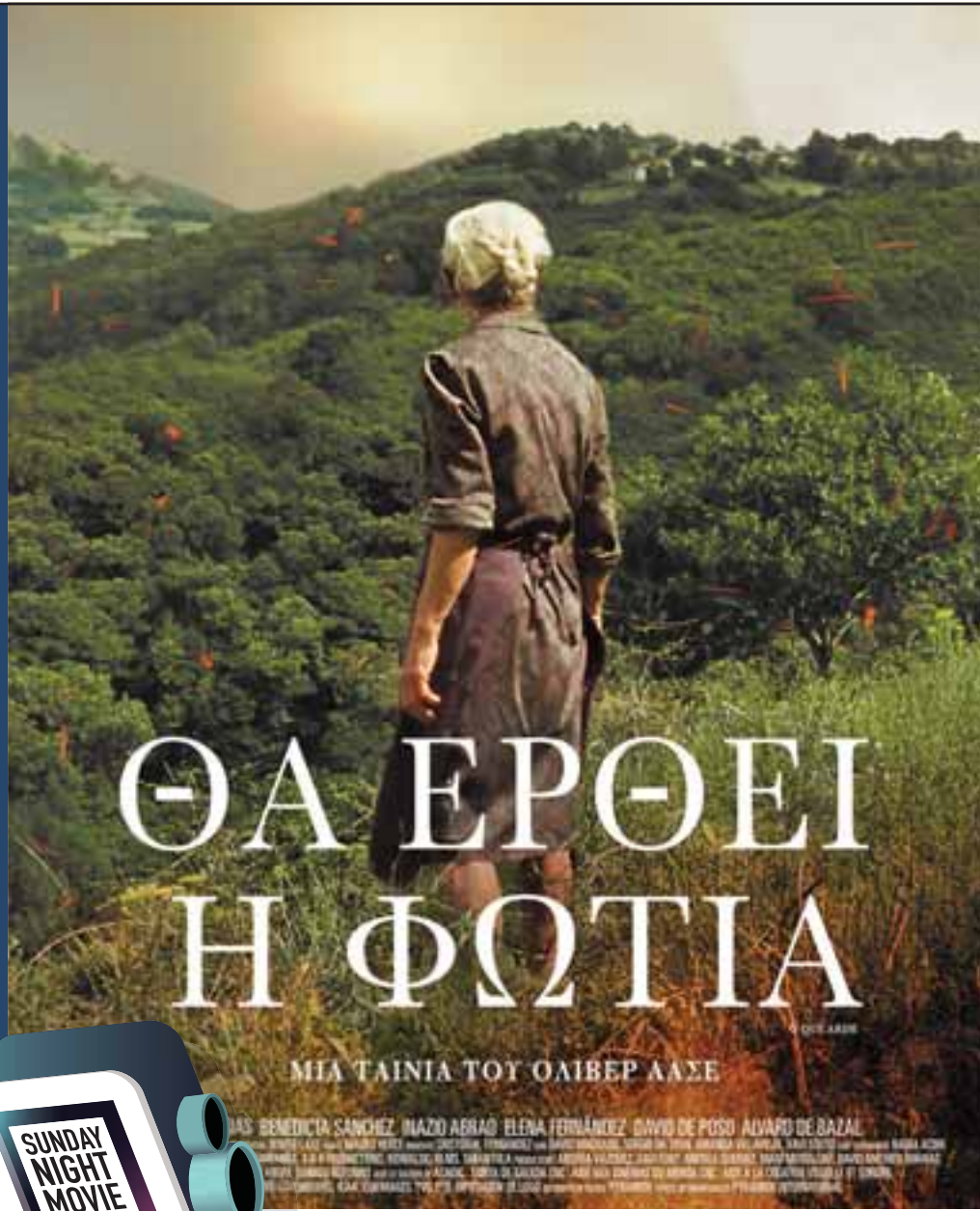
SUPPORTED BY:
WINDCRAFT
LOUD

SPONSORED BY:
DEPUTY MINISTRY
OF CULTURE

OFFICIAL BEER:
TANTY

TICKETS: MORE.COM WWW.WINDCRAFTMUSICFEST.COM

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ 21:00

Ο QUE ARDE / ΘΑ ΕΡΘΕΙ Η ΦΩΤΙΑ

ΔΡΑΜΑ

Ο Αμαδór επιστρέφει στο πατρικό του και στην ηλικιωμένη μητέρα του έχοντας εκτίσει ποινή για εμπερημό. Προσπαθεί να συνθηθεί την καθημερινότητα αλλά και την εχθρική αντιμετώπιση από τους συνηθιστές του που δεν τον αφήνουν να ξεκάσει την πράξη του.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cytvision

cablenet

MOVIES HD

MESIMVRIA

Θέση: 49

Θέση: 101

www.mesimvria.com

Στιγμιότυπο από το έργο του Ευθύμη Θέου, «Θραύσματα: Ευριπίδης», το οποίο συμπεριλαμβάνεται στις παραστάσεις που θα δουν 80 και πλέον ξένοι παραγωγοί και σκηνοθέτες, στο πλαίσιο του φετινού προγράμματος SYSTEMA. Παρουσιάζεται στις 22/7 στο «Σχολείον της Αθήνας - Ειρήνη Παπά».

Η στιγμή της ελληνικής σκηνής

Τι προκαλεί το μεγάλο διεθνές ενδιαφέρον για τις εγχώριες παραγωγές θεάτρου και χορού

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Στις 7 Ιανουαρίου 2026, οι New York Times αφιέρωσαν ένα μεγάλο πορτρέτο στον Μάριο Μπανουσί και στο έργο του «MAMI», περιγράφοντάς το ως «Ένα ονειρικό, ποιητικό κολλάζ που μιλάει χωρίς λέξεις». Λίγες ημέρες αργότερα, το «MAMI» «άνοιξε» το Under the Radar Festival στη Νέα Υόρκη.

Η συγκεκριμένη παράσταση, σε ανάθεση και παραγωγή της Στέγης Ιδρύματος Ωνάση, ήταν το αποκορύφωμα μιας σειράς συνεργασιών του Μπανουσί με ελληνικούς οργανισμούς. Στην ελληνική σκηνή παρουσίασε δύο έργα που εκτόξευσαν τη φήμη του: «Goodbye, Lindita» (Εθνικό Θέατρο, 2023) και «Taverna Miresia – Mario, Bella, Anastasia» (Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, 2023) που από το 2023 έως σήμερα έχουν παρουσιαστεί σε περισσότερες από 10 χώρες χάρη στο πρόγραμμα Showcase του Εθνικού Θεάτρου που ξεκίνησε επί καλλιτεχνικής διεύθυνσης του Γιάννη Μόσχου και μέσω της πλατφόρμας Grape - Greek Agora of Performance (2023-2025) του Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου, που υλοποιήθηκε από την τέως διευθύντρια του Κατερίνα Ευαγγελάτου.

Ιστορίες επιτυχίας

Η διαδρομή του Μπανουσί δεν είναι μια μεμονωμένη ιστορία επιτυχίας. Στον δρόμο που άνοιξαν ο Δημήτρης Παπαϊωάννου, ο Ευριπίδης Λασκαρίδης, ο Χρήστος Παπαδόπουλος, τουλάχιστον 15 ελληνικές παραγωγές περιόδευσαν και περιοδεύουν εδώ και τρία χρόνια σε περισσότερα από 70 θέατρα και φεστιβάλ στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική, τα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο. Με σημείο εκκίνησης την Ελλάδα, διεθνή πορεία έχουν διαγράψει, μεταξύ άλλων, οι παραστάσεις του Ανέστη Αζά «Η Δημοκρατία του Μπακλαβά» και «Τα σκυλιά», το «Hystory» της χορογράφου Πατρίσιας Απέρη, οι «Σπυριδούλες» της Νεφέλης Μαϊστράλη, το «Bless This Mess» της Κατερίνας Ανδρέου, το «Αγρίμι» της Λενιώς Κακλέα, οι «Κλημεντίνες χωρίς κουκούτσι» της Νοεμής Βασιλειάδου, οι «Βάκχες» με αφετηρία του έργου του Ευριπίδη, της Έλλης Παπακωνσταντίνου.

Διαφορετικά μεταξύ τους, τα έργα συγκλίνουν σε μια κοινή σκηνική γλώσσα. Κινούνται ανάμεσα στο προσωπικό και στο πολιτικό, συνομιλούν με την αρχαιοελληνική γραμματεία, την

ιστορία, τη μνήμη και τη σύγχρονη εμπειρία, διασταυρώνουν τεκμήρια και μυθοπλασία, χορό και θέατρο, και αποφεύγουν το φολκλόρ και τη νοσταλγία. Στις διεθνείς κριτικές αρχίζει να διαμορφώνεται παράλληλα ένα κοινό λεξιλόγιο για να περιγράψει την ελληνική σκηνή. Ο Guardian επανέρχεται στη φράση «ακατέργαστη συναισθηματική ευφυΐα». Οι New York Times μιλούν για «μια νέα μεσογειακή ευαισθησία». Στο Φεστιβάλ της Αθηνών οι επιμελητές συζητούν για «μια σκηνή που δεν μοιάζει με καμία άλλη στην Ευρώπη».

Ένα ζωντανό οικοσύστημα

Πρόκειται άραγε για μια συγκυριακή άνθηση ή για τη διαμόρφωση ενός νέου οικοσυστήματος; Για πρώτη φορά η συζήτηση περί εξωστρέφειας δεν αφορά μόνο τις ίδιες τις παραστάσεις, αλλά και τις δομές που τις φέρνουν σε επαφή με τον κόσμο της τέχνης. Τα τελευταία χρόνια, δημόσιοι οργανισμοί και ιδρύματα επένδυσαν συστηματικά και συντονισμένα στη διεθνή παρουσία της ελληνικής σκηνής, όχι μόνο χρηματοδοτώντας παραγωγές αλλά δημιουργώντας μηχανισμούς γνωριμίας με επιμελητές, φεστιβάλ και δίκτυα του εξωτερικού.

Το ζητούμενο όλων δεν είναι να αναδειχθεί ο επόμενος διεθνής αστέρας των ελληνικών παραστατικών τεχνών. Είναι να παγιωθεί η μέθοδος ώστε κάθε νέα διαδρομή προς το εξωτερικό να μην ξεκινάει από το μηδέν.

Με αυτόν τον σκοπό συστάθηκε πολύ πρόσφατα το SYSTEMA – For the Greek Performing Arts από το Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου, το Εθνικό Θέατρο και το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. Είναι μια νέα πλατφόρμα που βασίζεται στα ισχυρά διεθνή θεμέλια του Grape – Greek Agora of Performance και του Showcase, σε μια αλυσίδα ανθρώπων που δούλεψαν αθόρυβα ώστε η ελληνική σκηνή να κινείται διεθνώς.

Στα τρία χρόνια λειτουργίας της πλατφόρμας του Grape φιλοξενήθηκαν περισσότεροι από 180 καλλιτεχνικοί διευθυντές, επιμελητές και δημοσιογράφοι, και όπως σχολιάζει από την εμπειρία της σημαντικές οι διαφορές στα ζητούμενα από ήπειρο σε ήπειρο και από χώρα σε χώρα, ωστόσο η ίδια επιμένει ότι «είναι σημα-

1. Στιγμιότυπο από το «Hystory» της χορογράφου Πατρίσιας Απέρη, που εστίαζε στις διεκδικήσεις των γυναικών μέσα στους αιώνες και ταξίδεψε στο εξωτερικό μέσω του Grape - Greek Agora of Performance. **2.** Το έργο «Goodbye, Lindita» το οποίο παρουσιάστηκε στο Εθνικό Θέατρο το 2023, ταξίδεψε με τη στήριξη του προγράμματος Showcase. **3.** Σκηνή από το έργο «Βάκχες» με αφετηρία την ομώνυμη τραγωδία του Ευριπίδη, σε κείμενο και σκηνοθεσία της Έλλης Παπακωνσταντίνου, παράσταση που εξήχθη μέσω Grape - Greek Agora of Performance.

ντικό τέτοιες πλατφόρμες να διατηρούν κάτι από την ουσία της αρχαίας Αγοράς ως τόπου συνάντησης, διαλόγου και ανταλλαγής απόψεων».

Τέχνη χωρίς συνταγές

Οι δομές λοιπόν μπορούν να ανοίξουν μια πόρτα, μπορούν όμως να προκαλέσουν και τη διεθνή απήκηση ενός έργου; Μήπως από εκεί και πέρα αρχίζει κάτι μαγικό, που κανένα δικτυο ή πλατφόρμα δεν μπορεί να εγγυηθεί;

«Μέχρι πρότινος το ρωσικό, το αγγλικό, το βρετανικό, το γερμανικό θέατρο ήταν μεγάλα νησιά στον κόσμο της τέχνης, και η Ελλάδα ένα νησάκι χωρίς ανάλογη παράδοση και χωρίς υποδομές στην άκρη αυτού του κόσμου. Στην εποχή της ομογενοποίησης αυτά έχουν τελειώσει. Δεν υπάρχει ελληνικότητα στα έργα που ταξιδεύουν. Υπάρχουν αναρχικές εκρήξεις που κινητοποιούν το σύγχρονο καλλιτεχνικό οικοσύστημα», λέει στην «Κ» ο σκηνοθέτης Μιχαήλ Μαρμαρινός, διευθυντής του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου.

«Πάντα υπάρχει κάτι το απρόβλεπτο στη σχέση μιας παράστασης με το διεθνές κοινό. Κανένα εχέγγυο επιτυχίας δεν διαπιστώνεται εξαρχής», απαντά η καλλιτεχνική διευθύντρια του Εθνικού Θεάτρου, σκηνοθέτις και δραματογράφος Αργυρώ Χιώτη. «Σίγουρα ο χορός και οι θεατρικές παραστάσεις που δεν βασίζονται στον λόγο διευκολύνονται», σχολιάζει αναφερόμενη στη μοναδικότητα της ελληνικής γλώσσας. «Επίσης το μέγεθος της παραγωγής παίζει ρόλο, ειδικά τώρα που η οικονομική δυσχέρεια έχει αγγίξει πολλές χώρες. Όμως δημιουργοί με προσωπικό στίγμα, έργα που συνομιλούν με το σήμερα και αφομοιώνουν τα εγχώρια χαρακτηριστικά με τρόπο ανατρεπτικό ή ιδιαίτερο, μια σκηνική γλώσσα που δεν φοβάται να βουτήξει στο εγχώριο για να το διευρύνει, να το επανασυστήσει, να το αμφισβητήσει, να το συνδέσει με το διεθνές, είναι στοιχεία που θέλουμε να προβάλλουμε», τονίζει.

Αν δεν υπάρχει συνταγή για τη διεθνή επιτυχία, υπάρχουν ωστόσο κριτήρια επιλογής, που βασίζονται στη γνώση της ελληνικής σκηνής και το αποτύπωμα που επιδιώκουμε να αφήσει στο εξωτερικό. «Η πραγματικότητα του δικού μας χώρου, του σύγχρονου χορού στην Ελλάδα, έχει πολλές αντικειμενικές δυσκολίες:

es: οι περισσότεροι καλλιτέχνες συχνά κάνουν και άλλη δουλειά, προκειμένου να βιοποριστούν», σχολιάζει στην «Κ» η καλλιτεχνική διευθύντρια του Φεστιβάλ, η χορογράφος και visual artist Τζένη Αργυρίου. «Ίσως γι' αυτόν τον λόγο μάς χαρακτηρίζει η ένταση της πρόθεσης, η ανάγκη της δημιουργίας και η ικανότητα των Ελλήνων καλλιτεχνών να παράγουν έργο με σαφή προσωπική φωνή.

Αυτά τα στοιχεία χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη εγχώρια σκηνή, μαζί με τον πλούτο που φέρει η πολιτιστική μας μνήμη. Είναι απαραίτητο συνεπώς μέσω της πλατφόρμας να συμβάλλουμε στη διεύρυνση του κύκλου ζωής των έργων, να τους επιτρέψουμε να αναπνεύσουν, να ωριμάσουν και να συναντήσουν νέο κοινό», καταλήγει.

Τι θα δουν οι ξένοι;

Στο φετινό SYSTEMA περιλαμβάνονται 19 παραστάσεις θεάτρου και χορού μεγάλης και μικρής κλίμακας που θα δουν πάνω από 80 ξένοι παραγωγοί και σκηνοθέτες. Ανάμεσά τους η «Νοχαβελάνδη» του Γιάννη Αποστόλη, το «Θραύσματα: Ευριπίδης» του Ευθύμη Θέου, τα «Κόλλυβα» της Χριστίνας Κοσίδη, η «Αλκυστίς» σε σκηνοθεσία του Δημήτρη Καραντζά, το «1961» των Κορνήλιου Σελαμσή και Χάρη Φραγκούλη, το «Mountains» της ομάδας GARAGE21. Φιλοξενούνται σε ιστορικούς χώρους στην Αθήνα (Κτίριο Τσίλλερ, Πειραιώς 260), στην Επιδαύρο (Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου) και στην Καλαμάτα.

Το ίδιο το πρόγραμμα λειτουργεί ως ένα είδος πορτρέτου της ελληνικής σκηνής του σήμερα. Κοιτάζοντας τις επιλογές, αναδύονται ορισμένοι κοινοί τόποι: Υβριδικότητα, δραματολογία που δεν βασίζεται αποκλειστικά στο κείμενο, σωματικότητα και μια προσπάθεια επανεφεύρεσης της λαϊκότητας. «Συν-αίσθημα και σκηνοθετικό αποτύπωμα, ιδιαίτερη εσωτερικότητα, υψηλή αισθητική, ματιές με καθαρότητα και χιούμορ στην αρχαία γραμματεία, επικοινωνιακή δύναμη, άρτια σκηνική γλώσσα και δυναμικό αποτέλεσμα», διακρίνει η κ. Χιώτη στις παραγωγές του SYSTEMA, αλλά όπως επισημαίνει ο κ. Μαρμαρινός, «as μην ξεχνάμε ότι η τέχνη διαθέτει έναν μεγαλειώδη τρόπο να προστατεύεται από τις συνταγές».

Φανταστικά καλοκαιρινά ταξίδια

Παιδικά αναγνώσματα με πλάσματα της φύσης και... τσακαλοπαρέες ατρόμητων εξερευνητών

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Το καλοκαίρι, ο χρόνος ανοίγεται ξαφνικά μπροστά σε μικρούς και μεγάλους σαν άπλετος, ανεξερεύνητος χώρος. Συνεπάζεται ταξίδια, πραγματικά ή νοερά. Λειτουργεί ως δρόμος εξερεύνησης, ως περιπετειώδης πλους, ως τροχιά απογείωσης. Εχοντας αυτά κατά νουν, διαλέξαμε αναγνώσματα όπου τον πρώτο λόγο έχουν πλάσματα της φύσης αλλά και της φαντασίας, καθώς και τσακαλοπαρέες παιδιών με φιλέρευνη διάθεση. Κι αν δεν βρήκαμε (ακόμα) ούτε ένα βιβλίο με πρωταγωνιστή το μικρό τσακάλι, τόσο κοινό στην ελληνική ύπαιθρο, και τόσο βαθιά ενταγμένο στη γλώσσα μας, οι «τσακαλοπαρέες» δεν παύουν να κυριαρχούν στο ελληνικό καλοκαίρι!

Μια τέτοια πιστοποιημένη αλυσίζει στο «Η εκδίκηση που ήρθε από το κρύο» του Ευγένιου Τριβιζά (εκδ. Ψυχογιός, ηλικίες 7-13 ετών). Άλλος ένας Τριβιζάς που καταφέρνει για μια ακόμη φορά να διασκεδάσει και να τέρψει, κι αλίμονο σε όσες/ους τον μιμούνται αποτυχημένα, αναπαύει, μιας και δημιούργησε σχολή. Εδώ, μια νησιώτικη παρέα μικρών παιδιών εμπλέκεται στην εξιχνίαση αλυσισδωτών κλοπών, που σχετίζονται με την κλιματική κρίση. Πώς τα καταφέρνει ο Τριβιζάς να μην επαναλαμβάνεται και ταυτόχρονα να ανυπομονούμε για μια ακόμη μερίδα από το γνώριμο ύφος του; Όταν διαβάζουμε ότι «η καφετιέρα γουργούριζε σαν εξημερωμένη τίγρη που της γαργάlane τα αυτιά» χορταίνουμε γέλιο και θέλουμε αμέσως κι άλλο, κι άλλο! Η πλοκή ανταποκρίνεται με το παραπάνω στις προδιαγραφές μιας ιστορίας μικτού είδους, αστυνομικού και φαντασίας. Πλήθος ζώα από διαφορετικές ηπείρους καταφέρνουν να συγκεντρωθούν στο ελληνικό νησί συμπτωταγωνιστώντας στην περιπέτεια – αλλά ας μην αποκαλύψουμε περισσότερα και χαλάσουμε το σασπένς. Η εισαγωγή του ακαδημαϊκού Χρήστου Ζερεφού είναι ένα διαμαντάκι παλαιού ύφους, γραμμένη με συγκίνηση και γνώση – ουσιαστικό δώρο για τις/ους μικρές/ους αναγνώστ(ρι)ες.

Ποιος θα σώσει τα βιβλία;

Το μοτίβο είναι γνωστό από την Ιστορία: ένα αυταρχικό καθεστώς οδηγεί στην πυρά βιβλία που θεωρεί επικίνδυνα. Ανάμεσά τους βρίσκονται έργα κλασικά, που απευθύνονται προπάντων σε νεαρές ηλικίες: Ντίκενς, Ουγκώ, Λιούις Κάρολ... Μια παράνομη οργάνωση, οι «Μέλισσες των βιβλίων», αντιστέκεται παρά τους τρομερούς κινδύνους, διασώζοντας τα βιβλία για τις καλύτερες ημέρες, που δεν θα αργήσουν να ξημερώσουν. Το εύρημα είναι τα διλήμματα στα οποία καταλήγει κάθε κεφάλαιο: ανάλογα με την απάντηση που θα δώσει κάθε φορά η/ο αναγνώστ(ρι)ας, θα οδηγηθεί σε διαφορετική σελίδα, όπου ο μικρός πρωταγωνιστής Ντάνιελ θα προδώσει ή δεν

θα προδώσει, θα ξεφύγει ή δεν θα ξεφύγει κ.ο.κ. – το αποτέλεσμα είναι 19 διαφορετικές περιπέτειες-εκδοχές του βασικού μύθου. Ο Γιώργος Παναγιωτάκης, από τους καλύτερους σύγχρονους συγγραφείς μας για παιδιά, δείχνει για μια ακόμη φορά την κλάση του. Είναι δυνατός αφηγητής που σμιλεύει, παράλληλα, με λιτό αλλά αποτελεσματικό τρόπο τους χαρακτήρες του «Ημουν με τις μέλισσες» (εκδ. Πατάκη, από 8 ετών και άνω).

Το καλοκαίρι είναι καλή εποχή για επισκέψεις μαγικών πλάσμάτων· ίσως ανακαλύψουμε ότι ο (φυσικός) κόσμος που περιβάλλει το σπίτι ή την πόλη ή το χω-

ριό μας είναι γεμάτος από τέτοια. Ίσως η ματιά που ανακαλύπτει το θαυμαστό στην καθημερινότητα, μας συνοδεύσει αργότερα και στην ενήλικη ζωή. «Άλλωστε, δεν βλέπεις πάντοτε όσα υπάρχουν γύρω σου με την πρώτη ματιά», είναι η ακροτελευτία φράση του βιβλίου. Η βραβευμένη Μαριάννα Ρουϊθ Γιόνσον από την Αργεντινή εικονογραφεί και αφηγείται πώς το «αγόρι» (με μάτια που παραπέμπουν στα γιαπωνέζικα μάνγκα) γνωρίζεται με το μικροσκοπικό ξωτικό, τον τραυματισμένο και θυμωμένο Νίνο, και τον βοηθά να ολοκληρώσει την αποστολή του – που δεν θα αποκαλύψουμε εδώ. Η εικονογράφηση θα γο-

πτευσει μεγάλους αλλά και πολύ μικρούς. Ίσως χάρη σε αυτήν προπάντων το «Νίνο» (εκδ. Μικρή Σελήνη, μτφρ. Μαριάννα Ψυχάλου) μπορεί να διαβαστεί από όλες τις ηλικίες.

Χωρίς ηλικία είναι και τα «Ζώα» της Ελέν Ντρουβέρτ (εκδ. Καπόν, μτφρ. Λέα Γαρυφαλλιά Μίχα). Άλλο ένα σκληρόδετο, μεγάλου σχήματος, συλλεκτικό βιβλίο γνώσεων της γνωστής Γαλλίδας συγγραφέως, που ξεκίνησε να σχεδιάζει υφάσματα και κατέληξε να δημιουργεί βιβλία γνώσεων συλλεκτικής αξίας, εφαρμόζοντας, μεταξύ άλλων, και ευφάνταστες τεχνικές κοπής του χαρτί. Οι εκδόσεις Καπόν φροντίζουν με με-

ράκι τη μεταφορά των βιβλίων της στα ελληνικά. Η παρουσίαση του ζωικού βασιλείου στο χαρτί λαμβάνει εδώ διαστάσεις φαντασμαγορίας, που, με τις «διαδραστικές αναδιπλούμενες εικόνες», ανταγωνίζεται τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα. Οι πολύ μικρές/οί θα μείνουν σε αυτό, οι μεγαλύτερες/οί θα διαβάσουν και το πλούσιο σε πληροφορία κείμενο, που βοηθά να εμπεδωθεί η λογική της ταξινόμησης (ζώα με σκελετό, με φτερά, με κέλυφ, κυνηγετικά, τεχνικές σαγήνης κ.ά.). Η γαλλική παράδοση του εγκυκλοπαιδισμού στα καλύτερά της.

Συμβουλές για πειρατές

Από το καλοκαίρι δεν λείπει η θάλασσα, και από τη θάλασσα δεν λείπουν οι πειρατές. Ο Σπύρος Γιαννακόπουλος (κείμενο) και η Γεωργία Ζάχαρη (εικόνες) δημιουργούν, με το χιούμορ που διακρίνει και τους δύο, ένα βιβλίο με αισθητική κόμικ. Υποτίθεται ότι είναι ένα είδος εγχειριδίου του καλού πειρατή στο «Συμβουλές σε νέο πειρατή» (εκδ. Μεταίχμιο, από 6 ετών). Είναι φανερό, ωστόσο, ότι πρωταγωνιστεί μια παρέα σημερινών παιδιών, και παρωδείται από την αρχή μέχρι το τέλος ό,τι γνωρίζουμε για την πειρατική ζωή, από το λεξιλόγιο και τα караβίσια στιγμιότυπα, μέχρι την αναζήτηση χαμένων θησαυρών.

Η επαφή με τη φύση, οι καινούργιες εμπειρίες, προσφέρονται για να εξασκήσει κανείς, κυριολεκτικά και μεταφορικά, το βλέμμα του. Να μάθει «να βλέπει». Το «Για να δούμε» (κείμενο Αντώνης Παπαθεοδούλου, εικονογράφηση Iris Σαματζή, εκδ. Ικαρος, από 5 ετών και άνω) είναι μια σπουδή στην επανοπτικήτητα. Πρόκειται για έναν κατάλογο, ένα εμπορικό, τάχα, δειγματολόγιο φανταστικών φωτογραφικών μηχανών, που ανταποκρίνονται σε διαφορετικές οπτικές γωνίες, τρόπους θέασης, συναισθήματα, επιθυμίες, αγάπες, φόβους. Υπάρχει π.χ. η μηχανή που αγαπά πολύ τη φύση, με αποτέλεσμα σε μια ταράτσα να «βγάζει μόνο τα πουλάκια, σε έναν δρόμο βγάζει μόνο τη βροχή». Να που η ποιητική διάθεση, όταν συνοδεύει μια ευφυή σύλληψη και ένα πειραρχημένο σενάριο, μπορεί να φέρει άριστα αποτελέσματα.

Ας μη μείνει το ατόφιο συναισθημα και η πίστη σε αυτό έξω από την καλοκαιρινή πανδαισία – άλλωστε το καλοκαίρι μπορεί να ιδωθεί και ως εποχή για ψυχικό άνοιγμα, επικοινωνία, συναισθηματική σύνδεση, όπως στο «Μια στάλα ευτυχίας» των Λούσι Ρόουλαντ και Ντέιβιντ Λίτσεφελντ (εκδ. Μάρτις, από 3 έως 6 ετών). Φτάνει να υπάρχει ένας σπόρος που με φροντίδα γίνεται ηλιοτρόπιο, φτάνει να γεμίσουν οι σελίδες με τόνους του κόκκινου, του κιτρινού και του πορτοκαλί, φτάνει μια γιαγιά κι ένας εγγονός να μοιραστούν την πίστη σε έναν καλό σκοπό. Η ελληνική απόδοση των στίχων του πρωτότυπου από την Αργυρώ Πιπίνη έχει καλές αλλά και αμύχανες στιγμές.

Χάρτινο υπερθέαμα

Στα «Ζώα» της Ελέν Ντρουβέρτ (εκδ. Καπόν) η παρουσίαση του ζωικού βασιλείου λαμβάνει διαστάσεις φαντασμαγορίας, που ανταγωνίζεται τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα.

Η λογοτεχνία για παιδιά και εφήβους είναι επιδραστικότατη· παρέχει, όπως ξέρουμε, τη βάση για διασκέδαση. Διαπλάθει με τους χαρακτήρες τον σύγχρονο πολιτισμό. Ας υπογραμμίσουμε πέντε σημεία που χρήζουν προσοχής. 1. Χρειαζόμαστε ουσιαστική κριτική στο παιδικό και εφηβικό βιβλίο. Στην Ελλάδα, συστηματικά θίγει με την κριτική αρθρογραφία της τα όποια κακώς κείμενα στο είδος μονάχα η Μαρίζα Ντεκάρστο. Κατά τα λοιπά, οι περισσότεροι αρκούνται σε ουδέτερες ή μνηντικές «παρουσιάσεις».

2. Τα «παιδικά-εφηβικά» είναι εμπορικά. Τα βρίσκουμε μαζί με άλλα μπεστ-σέλερ ακόμη και στα ράφια των σούπερ μάρκετ. Υπάρχουν πολλοί εκδότες, πάμπολλοι τίτλοι, ελληνικοί και ξένοι· μαίνεται ο ολοφάνερος ο ανταγωνισμός στο πεδίο του εντυπωσιασμού, ως προς την εμφάνιση των «προϊόντων». Ευφάνταστες τεχνικές δίνουν τη μάχη πλάι σε βιβλία απλώς φανταχτερά, σε βαθμό κακογούστιας. Μεγάλα σχήματα, έντονα χρώματα, αστραφτερά υλικά, σκληρόδετες εκδόσεις θυμίζουν εξωτικά πτηνά σε εποχή ζευγα-

ρώματος, στον πάγκο ενός βιβλιοχαρτοπωλείου. 3. Ο παραδοσιακός διδακτισμός, η ηθικολογία και η σοβαροφάνεια, που έπλητταν τον παλιό καιρό τη δευτεροκλασάτη παιδική/νεανική λογοτεχνία, αντικαθίστανται στις μέρες μας από μηνύματα πολιτικής ορθότητας· από μηνύματα, γενικώς. Εκδότες και συγγραφείς σπάνουν νοερά στον τοίχο τις/ους μικρές/ους αναγνώστ(ρι)ες και ανοίγουν πυρ: σεβασμός στη διαφορετικότητα, αλληλεγγύη στους μετανάστες, υπομονή με τα μικρά

αδέρφια, παρρηγορία για το διαζύγιο των γονιών, φροντίδα του συμμαθητή που νοσεί σοβαρά, διαχείριση του πένθους. Μπορούμε να στοιχηματίσουμε ότι τέτοια βιβλία γεννούν και συνδαιλιζούν το μίσος των παιδιών προς την ανάγνωση. 4. Βιβλία ποιητικίζοντα, χωρίς αφηγηματικό πυρήνα. Σχολές ολόκληρες συγγραφέων, Ελλήνων και ξένων, μοιάζει να κρύβουν κάτω από ένα πολυτελώς εικονογραφημένο χαλί την αδυναμία τους να αφηγηθούν μια ενδιαφέρουσα ιστορία με αρχή-μέση-τέλος.

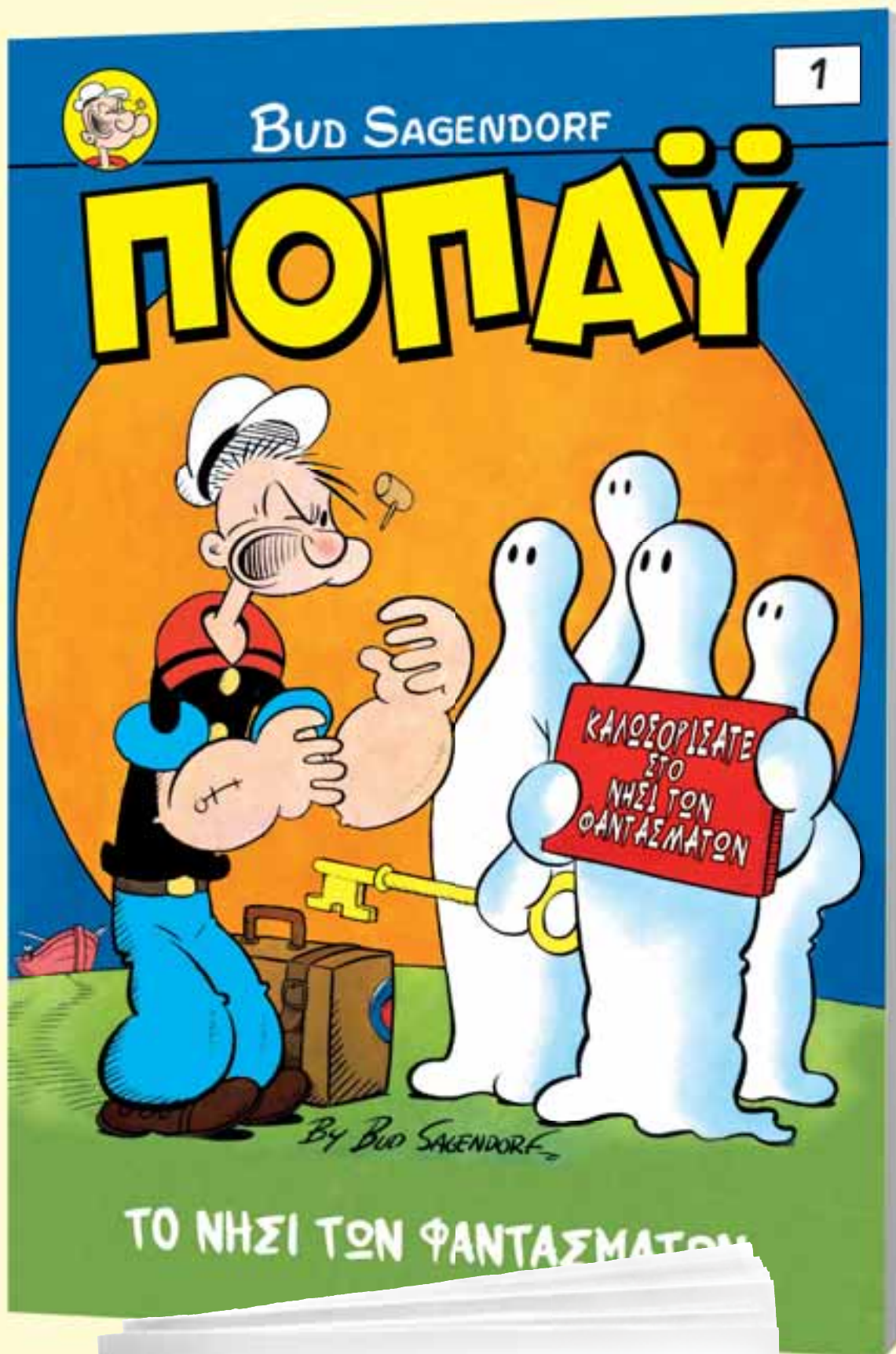
Επείγονται να μιλήσουν για τα προσωπικά τους πάθη. Αραγε ποια λανθάνουσα εχθρότητα προς την παιδική ηλικία επέτρεψε να θεωρείται αυτόνομο ότι ρίχνουμε τη μαυρίλα και την κατάθλιψη μας στο χαρτί ελλειπτικά, δηλαδή «ποιητικά», και αυτό να λογίζεται τέχνη, να παλεύεται ακριβά και να βραβεύεται; 5. Οι στίχοι, πρωτότυποι ή μεταφρασμένοι, θεωρούνται «ευκολάκι» – ακόμη και αν πρόκειται για τη συγκλονιστική αγγλόφωνη παράδοση των nursery rhymes. Χωρίς σεβασμό και γνώση, μετα-

φραστές αλλά και πρωτότυποι δημιουργοί κατασκευάζουν αμύχανους ή κακότεχνους «στίχους», που ομοιοκαταληκτούν με κάθε τιμήμα, περιφρονώντας ρυθμό και μέτρο.

Ίσως μόνο στην ποίηση θα βρει κανείς παρόμοιες αναλογίες τεράστιου αριθμού τίτλων – πολύ χαμηλής ποιότητας βιβλίων. Μόνο που η ποίηση δεν είναι εμπορική. Δεν «κινδυνεύει» ο –ενήλικος– αναγνώστης να τη συναντήσει στο σούπερ μάρκετ ή στο βιβλιοχαρτοπωλείο. Πρέπει να πάει γυρεύοντας.

Δύο συλλεκτικοί τόμοι ΠΟΠΑΪ με την «Καθημερινή»

Οι κλασικές ιστορίες του Bud Sagendorf
ζωντανεύουν ξανά με τον Ποπάι,
την Όλιβ, τον Μπρούτο και τον Σουίπι.

Μην χάσετε τον 1ο τόμο την Κυριακή 26/07